

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

60. vuosikerta

21. maaliskuuta 2017

Sisältö

I Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot

PÄÄTÖSLAUSELMAT

Alueiden komitea

119. täysistunto, 10.–12. lokakuuta 2016

2017/C 088/01	Euroopan alueiden komitean päätöslauselma aiheesta "Monivuotisen rahoituskehityksen väliarviointi" .	1
2017/C 088/02	Alueiden komitean päätöslauselma aiheesta "Eurooppalainen ohjausjakso 2016 ja vuotuinen kasvu selvitys 2017"	4
2017/C 088/03	Euroopan alueiden komitean päätöslauselma – Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018 .	7

LAUSUNNOT

Alueiden komitea

119. täysistunto, 10.–12. lokakuuta 2016

2017/C 088/04	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta "Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yksinkertaistaminen paikallis- ja alueviranomaisten näkökulmasta"	12
2017/C 088/05	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta "Valtiontuki ja yleistä taloudellista etua koskevat palvelut"	22
2017/C 088/06	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta "Euroopan teollisuuden digitalisointi"	28
2017/C 088/07	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta "Eurooppalainen pilvipalvelualoite ja tieto- ja viestintäteknikan standardointiprioriteetit digitaalisilla sisämarkkinoilla"	34
2017/C 088/08	Euroopan alueiden komitean lausunto – Arvonlisäveroa koskeva toimintasuunnitelma – Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaluetta	39

2017/C 088/09	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Maailmanlaajuisen ilmastopimuksen toteuttaminen – alueellinen lähestymistapa Marrakechissa järjestettävään COP22-kokoukseen”	43
2017/C 088/10	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Pyöräilyä koskeva EU:n etenemissuunnitelma”	49

III *Valmistelevat säädökset*

ALUEIDEN KOMITEA

119. täysistunto, 10.–12. lokakuuta 2016

2017/C 088/11	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Sähköisen hallinnon toimintaohjelma 2016 – 2020” .	54
2017/C 088/12	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari”	59
2017/C 088/13	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan naapuruuspolitiikan tarkistus”	64
2017/C 088/14	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Ilmailustrategia”	69
2017/C 088/15	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä”	74
2017/C 088/16	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Kiertotaloutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma” . .	83
2017/C 088/17	Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Lämmitystä ja jäähdytystä koskeva EU:n strategia” . .	91

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

PÄÄTÖSLAUSELMAT

ALUEIDEN KOMITEA

119. TÄYSISTUNTO, 10.–12. LOKAKUUTA 2016

Euroopan alueiden komitean päätöslauselma aiheesta ”Monivuotisen rahoituskehityksen väliarviointi”

(2017/C 088/01)

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA, joka

- ottaa huomioon Euroopan komission tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle ”Vuosisuunnitelma 2014–2020 koskevan monivuotisen rahoituskehityksen väliarviointi/tarkistus – Tuloksiin keskittyvä EU:n talousarvio” (COM(2016) 603 final) ⁽¹⁾ ja sen liiteasiakirjan,
 - ottaa huomioon lausuntonsa monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistuksesta ⁽²⁾,
1. panee merkille Euroopan komission 14. syyskuuta 2016 esittämän yksityiskohtaisen ehdotuksen monivuotisen rahoituskehityksen väliarvioinnista;
 2. kannattaa väliarviointiin liittyvien neuvottelujen kytkemistä EU:n vuoden 2017 talousarviomenettelyyn, sillä aikataulu mahdollistaa väliarvioinnin hyväksymisen ajoissa ja jättää aikaa keskustelulle seuraavasta, vuoden 2020 jälkeisestä monivuotisesta rahoituskehityksestä;
 3. pitää valitettavana Euroopan komission kunnianhimon puutetta, sillä se esittää vain jo rajansa saavuttaneen **monivuotisen rahoituskehityksen arvioinnin** eikä ehdota sen kattavaa tarkistamista niin, että Euroopan unioni voisi vastata sen edessä tällä hetkellä oleviin haasteisiin ja varmistaa, että EU:n talousarviossa keskitytään aloihin, jotka edistävät kestävästä kasvusta ja työpaikkojen luomisesta ja joilla on vahva eurooppalainen lisäarvo. Komitea odottaa, että seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä otetaan merkittävä edistysaskel kohti talousarvion modernisointia tavalla, joka mahdollistaa tuleviin haasteisiin vastaamisen ja ilmaantuviin uusiin painopisteisiin tarttumisen;
 4. panee merkille, että tässä väliarvioinnissa näkyy **tuloksiin keskittyvä EU:n talousarviota** painottava Euroopan komission lähestymistapa, mutta on huolissaan siitä, että ehdotettujen määrärahamuutosten tärkein peruste on nähtävästi ollut rahoituksen käyttöaste EU:n ohjelmissa. Komitea muistuttaa EU:n toimielimiä siitä, että se on tarjoutunut osallistumaan aktiivisesti kaikkien EU:n ohjelmien tehokkuuden ja vaikuttavuuden arviointiprosessiin;
 5. torjuu jyrkästi monivuotisesta rahoituskehityksestä koskevassa tiedonannossa annetun vaikutelman, että yhteisesti hallinnoitavat ohjelmat eivät toimi, ja korostaa, että vaikka uusien ERI-rahastoja koskevien asetusten hyväksymisessä ja erittäin monimutkaisessa ohjelmasuunnittelumenettelyssä on viivästyksiä, yli 200 000 hanketta on aloitettu ja 46 miljardia euroa ERI-rahastojen varoja on jo osoitettu maksusitoumuksina hankkeisiin, joiden kokonaisarvo on 68 miljardia euroa;

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52016DC0603>

⁽²⁾ Lausunto Cdr 9/2016

6. varoittaa tässä yhteydessä, että Euroopan rakenne- ja investointirahastoista myönnetyn rahoituksen mahdollinen keskeyttäminen Espanjalta ja Portugalilta ja miltä tahansa muulta jäsenvaltiolta vaikeuttaa ohjelmien toteuttamista. Komitea muistuttaa, että a) se on vastustanut makrotaloudellisia ehtoja, sillä ne aiheuttavat haittaa kunnille ja alueille; b) keskeyttäminen olisi ristiriidassa julkisen talouden valvonnan tehokkaasta täytäntöönpanosta euroalueella annetussa asetuksessa 1173/2011 säädetyn seuraamusten peruuttamisen kanssa; c) se rikkoo suhteellisuusperiaatetta, josta määrätään EU:sta tehdyn sopimuksen 5 artiklassa ja sen pöytäkirjassa N:o 2. Tämän vuoksi komitea katsoo, että mahdollisen keskeytyksen tulisi olla nollatasolla, kun otetaan huomioon taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet, työttömyys ja keskeyttämisen vaikutukset talouteen, kuten säädetään 17. joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 (asetus yleisistä säännöksistä) 23 artiklassa;

7. onkin huolissaan EU:n talousarvion **keskittämisseurauksesta**, joka olisi selvästi ristiriidassa paikallisiin ja alueellisiin haasteisiin sovitettavien tapauskohtaisten ratkaisujen kanssa. Ohjelmien yhteishallinnoinnin vähentäminen vaikuttaisi kielteisesti EU:n perussopimuksissa asetettuun taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden velvoitteeseen sekä subsidiariteetin, kumppanuuden ja monitasoisen hallinnon periaatteisiin;

8. pahoittelee, että koheesiopolitiikan määrärahojen mukautukset on sisällytetty monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistukseen, ja vaikka kyseiset mukautukset säädetään monivuotista rahoituskehystä koskevan asetuksen 7 artiklassa pakollisiksi, ei niistä käytyjä neuvotteluja tulisi enää jatkaa;

9. on periaatteessa tyytyväinen ehdotukseen, joka koskee **Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) jatkamista ja vahvistamista**, ja aikoo antaa aiheesta erillisen lausunnon. Komitea odottaa, että täydentävyyttä, maantieteellistä ja alakohtaista kattavuutta sekä avoimuutta parannetaan edelleen, ja muistuttaa kehotuksestaan arvioida ESIRin tuloksia asianmukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota synergiaan ERI-rahastojen kanssa ja niiden tähänastisiin tuloksiin alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämässä. Komitea odottaa pääsevänsä tekemään tiivistä yhteistyötä Euroopan parlamentin kanssa ESIRin täytäntöönpanon valvonnassa ja toivoo, että alueet osallistetaan yhä tiiviimmin hallintointiin, jotta voidaan varmistaa toiminnallinen integrointi koheesiopolitiikan kanssa;

10. on tyytyväinen **Horisontti 2020** -puiteohjelman ja **Verkkojen Eurooppa** -välineen määrärahojen lisäykseen mutta korostaa, että lisäykset eivät kata alkuperäisiä leikkauksia, jotka näihin ohjelmiin tehtiin ESIRiä perustettaessa;

11. panee merkille Euroopan komission ehdotuksen tarkistaa varainhoitoasetusta ja sen aikomuksen yksinkertaistaa sääntöjä koheesiopolitiikan hallinnollisesta monimutkaisuudesta ja virheistä johtuvien ongelmien korjaamiseksi erityisesti yhteisesti hallinnoitavien ohjelmien toteuttamisessa ja avustusten ja rahoitusvälineiden välisen synergian lisäämisessä. Komitea aikoo antaa tarkistuksesta erillisen lausunnon;

12. on tyytyväinen **nuorisotyöllisyysaloitteen** ja **Erasmus+-ohjelman** määrärahojen lisäämiseen mutta pitää valitettavana, ettei aloitteita pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ole tehty riittävästi;

13. panee merkille Euroopan komission ehdottamat joustotoimenpiteet ja erityisesti **Euroopan unionin kriisiva-rauksen** perustamisen vapautuneiden määrärahojen käyttämiseksi, maksumäärärahojen kokonaisliikkumavaran vuosittais-ten rajoitusten poistamisen ja koheesiopolitiikan määrärahoihin tehtyjen teknisten muutosten kohdennetun käytön. Komitea pitää näitä hyvinä edistysaskeleina, jotka mahdollistavat vallitseviin kriiseihin puuttumisen joustavammalla EU:n talousarviolla;

14. pitää valitettavana, ettei Euroopan komissio ehdota väliarvioinnissa täydentäviä toimenpiteitä niihin moniin kriiseihin puuttumiseksi, jotka EU:ssa liittyvät yhteiseen maatalouspolitiikkaan. Niihin kuuluvat tuotannon keskittyminen, maailmanlaajuisen kilpailun lisääntyminen, työvoiman supistuminen ja enenevä maaseudun rappeutuminen. Euroopan maataloustuottajat, kuluttajat sekä paikallis- ja alueviranomaiset joutuvat kohtaamaan nämä kaikki vielä ennen kuluvan ohjelmasuunnittelukauden päättymistä;

15. palauttaa **Pariisissa vuonna 2015 tehdyn** kunnianhimoisen **maailmanlaajuisen ilmastopöytäkirjan** valossa mieliin tavoitteen, jonka mukaan **20 prosenttia EU:n menoista** tulee osoittaa ilmastohankkeisiin ja ilmastotoimiin, mutta korostaa, että tämä osuus on vähimmäistavoite ja että todennäköisesti tarvitaan enemmän työtä, jotta se pystytään pitämään yllä vuoteen 2020 saakka;

16. on tyytyväinen yksityiskohtaiseen **keskipitkän aikavälin maksuennusteeseen**, jolla vastataan nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen maksuviiveiden herättämään huoleen, mutta on silti huolissaan tulevasta maksuista, sillä viivästyksistä yhteisesti hallinnoitavien hankkeiden täytäntöönpanossa jatkuvat. Komitea korostaa, että on jäsenvaltioiden ja siten neuvoston vastuulla varata vuosittaisiin talousarvioihin riittävästi maksumäärärahoja, jotta EU pystyy vastaamaan ajankohtaisiin haasteisiin;

17. on huolissaan siitä, että vaikka otsakkeiden 3 ja 4 määrärahoja on lisätty pakolais- ja muuttokriisiin vastaamiseksi ja on perustettu Euroopan unionin kriisivaraus ja **joustovara**, nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen määrärahat eivät riitä kattamaan EU:n talousarvion kohdistuvia kasvavia vaatimuksia, jotka liittyvät pakolaisten ja muuttajien vastaanottoon, jakamiseen ja kotouttamiseen tai heidän suojelemiseensa alkuperäalueilla. Komitea muistuttaa tässä yhteydessä, että paikallis- ja alueviranomaisilla on keskeisiä vastuutehtäviä muuttajien vastaanottamiseen ja integroimiseen liittyen ja että sen vuoksi suora pääsy hyödyntämään asiaankuuluvia EU:n rahoitusmahdollisuuksia olisi niille suureksi avuksi näiden haasteiden kohtaamisessa. Komitea varoittaa, että jouston lisääminen ei ratkaise riittämättömien rahoitusvarojen ongelmaa;
18. panee merkille ehdotuksen perustaa **Euroopan kestävän kehityksen rahasto** ja aikoo käsitellä asiaa tarkemmin erillisessä lausunnossa;
19. ottaa huomioon, että Yhdistyneen kuningaskunnan mahdollisella erolla Euroopan unionista voi olla vaikutuksia nykyiseen monivuotiseen rahoituskehitykseen. Komitea on huolissaan monien EU:n ohjelmien käynnissä olevaan täytäntöönpanoon kohdistuvista seurauksista ja kehottaa ottamaan AK:n varhaisessa vaiheessa mukaan lisäkeskusteluihin nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen tarkistamisesta;
20. suhtautuu myönteisesti **seuraavaa monivuotista rahoituskehystä** käsittelevään lukuun, joka on ensimmäinen kannanotto laajempaan keskusteluun EU:n talousarvion tulevaisuudesta. Komitea kehottaa EU:n toimielimiä käymään varhaisessa vaiheessa vuoropuhelua Euroopan kuntien ja alueiden kanssa seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen laajuudesta, rakenteesta ja välineistä ja aikoo valmistella aikanaan omat ehdotuksensa aiheesta;
21. antaa puheenjohtajan tehtäväksi toimittaa tämä päätöslauselma Euroopan komissiolle, Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle.

Bryssel 12. lokakuuta 2016:

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Alueiden komitean päätöslauselma aiheesta ”Eurooppalainen ohjausjakso 2016 ja vuotuinen kasvuselvytys 2017”

(2017/C 088/02)

PES-, EPP-, ALDE- ja EA-ryhmien esittämä

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA (AK), joka

- ottaa huomioon tärkeimmät eurooppalaiseen ohjausjaksoon 2016 liittyvät asiakirjat eli vuotuisen kasvuselvytyksen, maaraportit, kansalliset uudistusohjelmat ja maakohtaiset suositukset,
- ottaa huomioon Euroopan parlamentin mietintöluonnoksen ”Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso: vuoden 2016 painopisteiden täytäntöönpano” (2016/2101(INI));

Investointien elvyttäminen

1. muistuttaa, että talouskriisin ja julkisen talouden vakauttamistoimenpiteiden vuoksi julkiset ja yksityiset investoinnit ovat vähentyneet EU:ssa noin 15 prosenttia ja eräissä jäsenvaltioissa jopa 50 prosenttia vuoteen 2007 verrattuna. Komitea korostaa, että useat perättäiset tällaisen riittämättömän investointitoiminnan vuodet (”investointikuilu”) ovat keskeinen Euroopan kilpailukykyä ja yhteenkuuluvuutta haittaava tekijä ja rajoittavat siten myös sen kykyä turvata kestävä kasvu ja uusien työpaikkojen syntyminen;
2. tähdentää, että 40 prosenttia vuoden 2016 maakohtaisista suosituksista liittyy investointiesteisiin, joiden poistamisessa paikallis- ja alueviranomaiset voivat olla avuksi ⁽¹⁾. Esimerkkeinä mainittakoon mm. julkishallinnon huono laatu ja koordinoinnin puute, paikallis- ja aluehallintotahojen tehtävien ja talousresurssien epäsuhta, yksityisten investointien kannalta hankala sääntely-ympäristö, korruptio sekä pätevän työvoiman ja asianmukaisen liikenneinfrastruktuurin puute. Näitä kysymyksiä käsitellään myös AK:n tulevassa lausunnossa ”Investointivajeen umpeen kurominen: miten vastata haasteisiin?”;
3. palauttaa mieliin Bratislavassa Euroopan alueiden ja kuntien seitsemännessä huippukokouksessa 9. heinäkuuta 2016 annetun julistuksen aiheesta ”Investoinnit ja yhteydet” ⁽²⁾. Siinä keskitytään Euroopan kuntien, alueiden ja maaseudun valtavan, käyttämättömän investointipotentiaalin hyödyntämistä haittaavien esteiden poistamisen tärkeyteen sekä paikallis- ja alueviranomaisten rooliin innovatiivisten perusrakenteiden ja palveluiden tarjoamisessa investointien edistämiseksi ja EU:n kansalaisten elämänlaadun parantamiseksi;
4. on huolissaan siitä, että 60 prosenttia AK:n EU:n paikallis- ja alueviranomaisille äskettäin tekemän kyselytutkimuksen ⁽³⁾ vastaajista on havainnut sekä julkisten että yksityisten investointien joko vähentyneen tai pysyneen ennallaan viimeisten kahdentoista kuukauden aikana. Mikäli asialle saadaan vahvistus, tämä tarkoittaa sitä, että talouskriisin aikana alkanut riittämättömien investointien suuntaus jatkuu;
5. korostaa, että samaisen kyselytutkimuksen mukaan julkisten investointien rahoitus on edelleen haaste noin kahdelle kolmannekselle paikallis- ja alueviranomaisista. Tämä johtuu osittain niiden riittämättömistä valmiuksista suunnitella julkisia investointeja kunnolla, hyödyntää rahoitusvälineitä, esittää hankkeita Euroopan investointipankille ja osallistua julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksiin;
6. on tyytyväinen Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) ensimmäisiin myönteisiin tuloksiin, jotka liittyvät lähinnä rahaston pk-yritysosioon. Lisäksi komitea kehottaa parantamaan ESIRin infrastruktuuri- ja innovointiosion täydentävyyttä sekä rahaston maantieteellistä tasapainoa mm. kannustamalla alueellisten investointistrategioiden kehittämiseen ja investointijärjestelyjen hyödyntämiseen, jotta voidaan varmistaa, että kaikki ja erityisesti vähemmän kehittyneet alueet voisivat hyötyä rahastosta;
7. on periaatteessa tyytyväinen ehdotukseen, joka koskee Euroopan strategisten investointien rahaston jatkamista ja vahvistamista, ja aikoo antaa aiheesta erillisen lausunnon. Komitea odottaa, että täydentävyyttä, maantieteellistä ja alakohtaista kattavuutta sekä avoimuutta parannetaan edelleen, ja muistuttaa kehotuksestaan arvioida ESIRin tuloksia asianmukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota synergiaan Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastot) kanssa ja niiden tähänastisiin tuloksiin alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Komitea odottaa pääsevänsä tekemään tiivistä yhteistyötä Euroopan parlamentin kanssa ESIRin täytäntöönpanon valvonnan;

⁽¹⁾ AK, 2016 European Semester, Territorial analysis of the Country-specific Recommendations, Eurooppa 2020 -seurantafoorumien ohjauskomitean raportti.

⁽²⁾ <http://www.cor.europa.eu/bratislavasummit/>

⁽³⁾ AK:n kyselytutkimus ”Investointiesteet paikallis- ja aluetasolla”, heinäkuu 2016.

8. korostaa, että kolme neljästä investointiestettä kartoittaneeseen AK:n kyselyyn vastanneesta ei ollut tietoinen ESIR-rahaston ja sen investointijärjestelyjen tarjoamista mahdollisuuksista. Niistä olisikin tiedotettava paremmin sekä vastaajille että muille asianomaisille sidosryhmille;
9. toteaa, että pienehköt alueet ja kunnat sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestöön liittyvistä haitoista kärsivät alueet, kuten pohjoisimmat alueet, joiden väestötiheys on erittäin alhainen, sekä saaristo- ja vuoristoalueet, eivät usein voi hyödyntää ESIR-rahastoa tuettaviin investointeihin sovellettavien korkeiden vähimmäisrajojen vuoksi, ja odottaa, että raja-arvoja lasketaan ESIRin tarkistuksen yhteydessä;
10. tähdentää, että paikallis- ja aluetason hankkeiden potentiaalisten toteuttajien teknisiä valmiuksia olisi vahvistettava Euroopan investointineuvontakeskuksen avulla, erityisesti kun on kyse investointijärjestelyjen suunnittelusta ja luomisesta;
11. korostaa, että alueellisten investointistrategioiden pohjana olisi oltava tietoisuus siitä, että taloudelliset ja teknologiset muutokset muuttavat yhteiskuntiamme ja alueitamme nopeasti. Komitea painottaa tässä yhteydessä tarvetta edistää vähähiiliseen talouteen ja kiertotalouteen tehtäviä investointeja ja tukea jakamis- ja yhteistyötaloutta ja siten vähentää innovatiivisen toiminnan kehittämiskustannuksia, lisätä julkisten ja yksityisten palvelujen tarjontaa kansalaisille ja tehostaa julkisen sektorin toimintaa;
12. korostaa, että on tärkeää kannustaa paikallis- ja alueviranomaisia hyödyntämään älykkään erikoistumisen strategioita ja eurooppalaisia kumppanuuksia yhteisten strategisten kehitysprioriteettien edistämiseksi;
13. tähdentää koheesiopolitiikan olevan edelleen EU:n tärkein investointiväline erityisesti unionin vähemmän kehittyneiden maiden ja alueiden kannalta ja toivoisi sen ja ESIR-rahaston täydentävän paremmin toisiaan;
14. palauttaa mieliin monivuotisen rahoituskehityksen välitarkistuksesta antamansa lausunnon, jossa todetaan, että maksumäärärahojen puute vuosien 2014–2020 rahoituskehityksessä voisi johtaa siihen, että komissio ei pysty täyttämään velvoitteitaan, mikä aiheuttaisi suorittamattomien maksujen suman ja vaikuttaisi kielteisesti ERI-rahastoista rahoitettavien toimenpideohjelmien toteuttamiseen;
15. katsoo, että rakennerahastorahoituksen uudelleentarkastelun yhteydessä voidaan antaa jäsenvaltioiden hallituksille mahdollisuus varata osa EU-rahoituksesta hankkeisiin, joiden avulla autetaan hydrogeologiselle epätasapainolle alttiita alueita, sekä myös vakavien luonnonkatastrofien tapahduttua toteutettaviin toimiin;

Rakenneuudistusten toteuttaminen ja vastuullinen finanssipolitiikka

16. korostaa, että yli puolet vuoden 2016 maakohtaisista suosituksista (osoitettu 26 jäsenvaltiolle) on alueellisia eli ne liittyvät haasteisiin, jotka koskevat joitakin alueita tai kuntia muita enemmän, ja/tai niiden täytäntöönpano riippuu valtiotasoa alemmista hallintotasoista;
17. muistuttaa, että aiheesta ”EU:n vastaus väestönkehityksen haasteeseen” laatimassaan lausunnossa AK painottaa yhteyttä, joka väestörakenteen muutoksen ja eurooppalaisen ohjausjakson välillä tulee olla, ja korostaa, että ohjausjaksoon tulee sisältyä alueellinen ulottuvuus. Alue- ja paikallisviranomaisilla tulisi olla aktiivinen rooli eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa hyväksytyissä toimenpiteissä väestönkehitykseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi, ja ne tulisi ottaa huomioon suosituksissa, joita jäsenvaltioille annetaan näihin haasteisiin vastaamiseksi;
18. painottaa, että AK on johdonmukaisesti vastustanut yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia rahastoja koskevista yhteisistä säännöksistä annetun asetuksen 23 artiklan mukaisten makrotaloudellisten ehtojen soveltamista koheesiopolitiikan täytäntöönpanossa, sillä kunnat ja alueet joutuisivat tällöin kärsimään siitä, että jäsenvaltiot eivät täytä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Komitea pelkääkin, että ERI-rahoituksen keskeyttäminen Espanjan ja Portugalin osalta vaikuttaisi kielteisesti toimenpideohjelmien täytäntöönpanoon, joka on jo nyt viivästynyt merkittävästi. Lisäksi olisi ristiriitaista perua liiallisia alijäämiä koskevaan menettelyyn perustuvia seuraamuksia (asetus N:o 1173/2011 julkisen talouden valvonnan tehokkaasta täytäntöönpanosta) mutta harkita seuraamusten langettamista yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 23 artiklan nojalla. Komitea korostaa myös, että valtiotasolla tarvitaan parempaa taloushallintoa. Se on ERI-rahastojen tehokkaan hyödyntämisen ennakoedellytys;

19. toistaa kehoituksensa jättää paikallis- ja alueviranomaisten rakenne- ja koheesiorahastojen yhteydessä tekemät investoinnit EU:n jäsenvaltioiden julkistalouden alijäämää ja julkista velkaa koskevien laskelmien ulkopuolelle;

20. korostaa, että lähes 40 prosenttia vuoden 2016 maakohtaisista suosituksista (koskee 20:tä jäsenvaltiota) käsittelee rakenneuudistuksiin ja investointiasteiden poistamiseen liittyviä hallinnollisia valmiuksia erityisesti valtiotasoa alemmilla tasoilla. AK toteaa, että hallinnollista kapasiteettia tulee vapauttaa ensisijaisesti luomalla tehokkaampia hallintorakenteita. Komitea palauttaa mieliin ehdotettuun rakenneuudistusten tukiohjelmaan liittyvän esityksensä yhdestä ainoasta strategia-asiakirjasta, jossa määriteltäisiin painopisteet ja kriteerit kaikkien EU-rahoitteisten valmiuksien kehittämistoimien koordinoimiseksi;

21. painottaa, että komission olisi harkittava yhteisen rahoituskapasiteetin ehdottamista euroalueelle suhdanteita tasoittavan politiikan toteuttamiseksi ja elpymisen vauhdittamiseksi. Komitea aikoo antaa asiasta lausunnon lähikuukausina;

22. tiedostaa sosiaalisiin ja työmarkkinoihin liittyviin haasteisiin vastaamisen olevan tärkeää ja tukee komission menettelytapaa ottaa sosiaaliset indikaattorit osaksi makrotalouden epätasapainoa koskevaa menettelyä;

Eurooppalainen ohjauksjakso ja kohti vuotuista kasvuselvitystä 2017

23. toteaa, että maakohtaisten suositusten täytäntöönpanoaste on alhainen ja että kaikkien hallintotasojen olisi pyrittävä nykyistä ponnekaammin parantamaan sitä. Komitea huomauttaa, että eräät haasteet vaativat pitkäjänteisiä toimia, mikä käy ilmi siitä, että noin kolme neljäsosaa vuoden 2016 alueellisista suosituksista oli annettu jo vuonna 2015 ja kaksi kolmasosaa viime vuonna esitetyistä suosituksista oli annettu jo vuonna 2014;

24. korostaa, että kuten sekä kansalliset uudistusohjelmat että maakohtaiset suositukset tänä vuonna osoittavat, paikallis- ja alueviranomaisten osallistuminen ohjauksjaksoon rajoittuu lähinnä politiikkojen toteuttamisvaiheeseen, vaikka niiden pitäisi olla kumppaneita myös politiikan suunnittelussa. Komitea tähdentää, että paikallis- ja alueviranomaisten osallistuminen varhaisessa vaiheessa parantaisi huomattavasti suositusten täytäntöönpanoastetta, auttaisi puuttumaan kasvaviin alueellisiin eroihin, edistäisi sitoutumista ruohonjuuritasolla ja vahvistaisi luottamusta jäsenvaltioissa ja niiden kesken;

25. aikoo ehdottaa käytäntösääntöjä paikallis- ja alueviranomaisten osallistumisesta eurooppalaiseen ohjauksjaksoon. Tarkoituksena on ottaa maakohtaiset erot huomioon ja välttää tarkoin tarpeettomia hallinnollisia rasitteita ja näin ollen edistää parempaa hallintotapaa koskevaa toimintamallia. Oletuksena on, että käytäntösäännöissä otetaan huomioon jäsenvaltioiden monimuotoisuus ja valtiosääntöjärjestelyt;

26. kehottaa keskittymään vuoden 2017 kasvuselvityksessä erityisesti väestönkehityksen haasteisiin. Niiden takia tarvitaan myös talous- ja finanssipolitiikkoja, joilla tähdätään muuttajien asianmukaiseen ja sopusointuiseen kotouttamiseen unionin alueelle;

27. korostaa, että eurooppalaisen ohjauksjakson on kytkädyttävä pitkän aikavälin monitasoiseen poliittiseen kehitykseen, tällä hetkellä Eurooppa 2020 -strategiaan. Komitea on tyytyväinen Euroopan komission ilmoitukseen EU:n noudattamien kestävä kehityksen toimintalinjojen tulevasta kartoituksesta ja painottaa tarvetta sovittaa EU:n tuleva kasvustrategia yhteen päivitetyn alueellisen vision kanssa;

28. antaa puheenjohtajan tehtäväksi toimittaa tämä päätöslauselma komissiolle, Euroopan parlamentille, neuvostolle, Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle ja EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiolle Slovakielle.

Bryssel 12. lokakuuta 2016:

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean päätöslauselma – Kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018

(2017/C 088/03)

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA (AK), joka

— ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi kulttuuriperinnön eurooppalaisesta teemavuodesta ⁽¹⁾,

I POLIITTISET SUOSITUKSET

1. suhtautuu myönteisesti Euroopan komission ehdotukseen nimetä vuosi 2018 ”kulttuuriperinnön eurooppalaiseksi teemavuodeksi” ja kannattaa teemavuodelle asetettuja yleisiä ja erityisiä tavoitteita;
2. katsoo, että kulttuuriperinnölle omistettu eurooppalainen teemavuosi tarjoaa arvokkaan mahdollisuuden lisätä tietoisuutta ruohonjuuritasolla kulttuuriperinnön suojelun tarpeesta, tehdä kulttuuriperintöä tunnetuksi laajemman yleisön keskuudessa ja edistää yleiseurooppalaisessa kontekstissa yhteisten tavoitteiden saavuttamista ⁽²⁾. Eurooppalaisen teemavuoden tulisi myös edistää parhaiden käytänteiden vaihtoa sellaisten tehokkaiden hallinnointijärjestelmien kehittämisessä, joilla autetaan lieventämään kaupunkikehitykseen ja maiseman muuttamiseen liittyviä riskejä, ja kulttuuriesineiden luvattomien kaivauksien ja laittoman kaupan torjunnassa;
3. peräänkuuluttaa avaramielistä ja näkemyksellistä lähestymistapaa muokattaessa vuodesta 2018 kulttuuriperinnön eurooppalaista teemavuotta, joka on käsitettävä myös mahdollisuudeksi vahvistaa EU:n tunnuslausetta ”Moninaisuudessaan yhtenäinen”. AK vahvistaa, että se aikoo tukea kulttuuriperinnön eurooppalaista teemavuotta 2018. Tässä tarkoituksessa se ilmaisee olevansa valmis myös antamaan panoksensa eurooppalaisen ohjausryhmän – jota Euroopan komissio ehdottaa perustettavaksi eurooppalaisen teemavuoden 2018 puitteissa – työskentelyyn;
4. toteaa, että kulttuuriperinnön arvostaminen ja vaaliminen auttaa lisäämään eurooppalaisten välistä keskinäistä ymmärtämystä, virittää luovuutta ja edistää aktiivista kansalaisuutta. Kulttuurin ja kulttuuriperinnön tukeminen on näin ollen tärkeää, jotta vahvistetaan identiteettiä ja demokraattisia arvoja Euroopassa ja edistetään sosiaalista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta. Tässä mielessä on tarpeen katsoa luonnonsuojelualueiden kuuluvan kulttuuriperintöön;
5. suhtautuu myönteisesti siihen, että kulttuuri todetaan paikallisen ja alueellisen kehityksen välineeksi ja että monitasoisen hallinnon ja kulttuuriperinnön hoidon innovatiivisten mallien arvo tunnustetaan. Komitea kuitenkin painottaa, että koordinaattoreiden nimeämisessä jäsenvaltioitasolla on kaikilta osin otettava huomioon kunkin jäsenvaltion hallintorakenteet, liittovaltion rakenteet ja/tai lainsäädäntävaltaa käyttävät alueet/kaupungit;
6. korostaa jälleen merkitystä, joka maisemalla on luonnon- ja kulttuuriperinnön peruselementtinä, koska sillä on syvälinen vaikutus Euroopan kansalaisten kulttuuriseen identiteettiin. Komitea katsoo näin ollen, että eurooppalaisen maisema-alan yleissopimuksen ja kulttuuria koskevan Euroopan toimintasuunnitelman mukaisesti kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 yleisiä tavoitteita voitaisiin täydentää sisällyttämällä mukaan vahva aluekehityksen elementti sellaisten alueellisten ja paikallisten kulttuuristrategioiden muodossa, joihin sisältyy kestävä kulttuurimatkailun edistäminen;
7. odottaa, että kulttuuriperinnön eurooppalainen teemavuosi 2018 kannustaa lisäämään COSME-ohjelmassa saatavilla olevaa rahoitusta kulttuurimatkailualalla toimiville pienille ja keskisuurille yrityksille;
8. odottaa, että matkailulla ja erityisesti kulttuuri- ja heritage-matkailulla on merkittävä rooli vuonna 2018, kun otetaan huomioon, että kyseessä on yksi nopeimmin kasvavista elinkeinoaloista Euroopassa – ala, joka edistää maailmanlaajuisista kasvua ja kehitystä, luo miljoonia työpaikkoja, vauhdittaa vientiä ja investointeja ja muuttaa ihmisten elämää;
9. korostaa merkitystä, joka kulttuurilla on yhtenä keskeisistä matkailijoita houkuttelevista tekijöistä, ja painottaa tarvetta tehdä tunnetuksi Euroopan kulttuuri- ja luonnonperintöä alueilla, kaupungeissa ja maaseutualueilla, jotka tarjoavat esimerkin Euroopan monimuotoisuudesta, ja varmistaa nykyistä paremmat kulkuyhteydet vaikeapääsyisille alueille, kuten maaseutu-, vuoristo- ja saaristoalueille;
10. muistuttaa, että uuden kaupunkeja koskevan EU:n toimintaohjelman tavoitteena on parantaa elämänlaatua kaupungeissa ja kehittää uusi kaupunkeja koskeva hallintotapa, ja korostaa, että kumppanuuksia olisi muodostettava käsittelemään myös muita aiheita, joiden yhteydessä tarvitaan yhdenmukaista toimintapolitiikkaa, esimerkiksi ottamalla huomioon kulttuuri- ja matkailu-ulottuvuus kaupunkikehityksessä, osallistumisen uudet osallistavat muodot, innovointi ja älykkäät kaupungit ⁽³⁾;

⁽¹⁾ COM(2016) 543 final.

⁽²⁾ COR-2014-05515-00-00-AC-TRA.

⁽³⁾ COR-2015-05511-00-01-AC-TRA.

11. korostaa kulttuuriperinnön ja maaseudun kehittämisen välisiä tiiviitä yhteyksiä ja kehottaa maaseutualueita kiinnittämään kehitysstrategioissaan nykyistä enemmän huomiota kulttuuriperintöön, sillä sen avulla voidaan osaltaan edistää työpaikkojen turvaamista ja luomista, maatalousyrittäjien tukemista, kulttuurimaisemasuojelua sekä maaseudun taiteen ja käsityöläisyyden tukemista;
12. toteaa jälleen, että eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymän (EAYY) käytön mahdollisena etuna monitasoisen hallinnon hankkeiden eteenpäin viennissä saattaa olla se, että se mahdollistaa kaikkien rajatylittävän tai Euroregio-alueen hallinnosta vastuussa olevien toimijoiden osallistumisen⁽⁴⁾ sekä yhteistyön edistämisen kulttuurin alalla, aineellinen ja aineeton kulttuuri mukaan luettuina, mikä johtaa myönteisiin heijastusvaikutuksiin muille aloille, kuten matkailuun ja teollisuuteen;
13. vahvistaa tukensa Euroopan kulttuuripääkaupunki- ja Euroopan kulttuuriperintötunnus -aloitteille sekä Euroopan kulttuuriperintöpäiville ja Euroopan unionin kulttuuriperintöpalkinnolle ja korostaa tarvetta luoda vahvoja yhteisvaikutuksia eurooppalaisen teemavuoden 2018 yhteydessä toteutettavien toimien kanssa;
14. toteaa, että vaikka eurooppalaista teemavuotta tukevien toimien yhteisrahoitus EU:n tasolla toteutetaan painopisteiden asettamista yhdeksi tai useammaksi vuodeksi koskevien nykyisten mahdollisuuksien puitteissa ja ottamalla huomioon nykyiset ohjelmat, kullekin vuodelle valittu toimintapolitiittinen painopiste ratkaisee suurelta osin käytettävissä olevien määrärahojen suuruuden. Tämä johtaa rahoituksen huomattavaan vaihteluun vuositasolla, mikä saattaa vaarantaa tietyille teemavuodelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen;
15. toteaa jälleen, että globaalistuvassa maailmassa kulttuuri voi myös määrittää tietyn paikan houkuttavuuden ja kilpailukyvyyn yritysten, sijoittajien ja luovien ja yritteliäiden ihmisten näkökulmasta;
16. pitää kulttuuriperinnön eurooppalaista teemavuotta 2018 merkittävänä virstanpylväänä edistettäessä kansainvälisiä kulttuurisuhteita koskevaa EU:n strategiaa⁽⁵⁾;
17. pitää tervetulleena huomion suuntaamista Lähi-itään tarkasteltaessa kulttuuriperinnön roolia ulkosuhteiden alalla, sillä kyseistä aluetta koettelee vakavasti kulttuuritaiteiden harkittu tuhoaminen tietyillä konfliktiseuduilla. Komitea on samaa mieltä siitä, että kulttuuriyhteistyöhön on pyrittävä myös Euroopan naapuruuspolitiikkaan osallistuvien maiden ja itäisen kumppanuuden piiriin kuuluvien maiden kanssa;
18. korostaa sen olennaista merkitystä, että nuoret ovat tietoisia kulttuuriperinnöstään, ymmärtävät ja arvostavat sitä ja tuntevat sen olevan osa omaa identiteettiään. Tähän liittyen komitea peräänkuuluttaa nykyistä aloitteellisempaa otetta eurooppalaisen kulttuuriperinnön ja sen monimuotoisuuden tunnetuksi tekemiseen nuorten ja lasten keskuudessa. Komitea kehottaakin sisällyttämään oppilaitosten opetusohjelmiin eurooppalaista taidetta, musiikkia, teatteria ja elokuvaa koskevia koulutuselementtejä tietämyksen parantamiseksi maanosan aineellisesta ja aineettomasta kulttuuriperinnöstä;
19. toteaa jälleen, että on tärkeää hankkia kulttuurialan osaamista ja luovia taitoja jo pieninä, sekä koulussa että vapaa-ajalla, jotta nuorilla sukupolvilla on mahdollisuus hyödyntää täysimittaisesti uusia tapoja nauttia kulttuurista⁽⁶⁾;
20. katsoo, että saavutettavuus on kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden 2018 onnistumisen kannalta keskeistä. Saavutettavuuden parantaminen on ratkaisevan tärkeä lähtökohta myös osallistumisen lisäämiseksi⁽⁷⁾;
21. vahvistaa halukkuutensa ottaa osaa kattavan viestintästrategian laadintaan sekä asiaan liittyvien konferenssien, tapahtumien ja aloitteiden toteuttamiseen ja on valmis avittamaan vuoropuhelua kansalaisten ja sidosryhmien kanssa;
22. peräänkuuluttaa nykyistä aktiivisempaa media-, audiovisuaali- ja tietotekniikka-alan EU-politiikkaa, jolla pyritään tekemään Euroopan kulttuurista ja kielellistä perintöä tunnetuksi;
23. pitää myös tarpeellisena, että perustetaan maailmanperintökohteiksi luokiteltujen kaupunkien eurooppalainen verkosto, pidetään kyseisiä kaupunkeja kaikkien eurooppalaisten yhteisenä perintönä ja otetaan käyttöön erityisiä toimenpiteitä niiden suojelemiseksi ja tiedon levittämiseksi niistä;

⁽⁴⁾ CDR371-2011_FIN_AC.

⁽⁵⁾ JOIN(2016) 29 final.

⁽⁶⁾ CDR 2391/2012 fin.

⁽⁷⁾ CDR3952-2013_00_00_TRA_AC.

24. antaa puheenjohtajansa tehtäväksi toimittaa tämä päätöslauselma Euroopan komissiolle, Euroopan parlamentille, neuvostolle, Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle ja neuvoston puheenjohtajavaltiolle Slovakialle.

II MUUTOSEHDOTUKSET

Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös kulttuuriperinnön eurooppalaisesta teemavuodesta

Muutosehdotus 1

Johdanto-osan 0 kappale

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
	<i>Euroopan unioni edistää osaltaan ihmisarvon, vapauden, yhdenvertaisuuden ja yhteisvastuun jakamattomien ja yleismaailmallisten arvojen vaalimista ja kehittämistä kunnioittaen Euroopan kansojen kulttuurien, kielten ja perinteiden monimuotoisuutta, kuten Euroopan unionin perusoikeuskirjassa todetaan.</i>

Perustelu

Itsestään selvä.

Muutosehdotus 2

Johdanto-osan 4 kappale

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
<p>Kuten Euroopan komissio tiedonannossaan ”Tavoitteena kulttuuriperintöä koskeva yhdenmukainen lähestymistapa Euroopassa”⁽⁸⁾ korostaa, kulttuuriperintö on jaettu voimavara ja yhteinen hyvä, joka on säilytettävä tuleville sukupolville ja jonka vaaliminen on kaikkien sidosryhmien yhteisellä vastuulla.</p> <p>⁽⁸⁾ Komission tiedonanto, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2014, Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Tavoitteena kulttuuriperintöä koskeva yhdenmukainen lähestymistapa Euroopassa”, COM(2014) 477 final.</p>	<p>Kuten Euroopan komissio tiedonannossaan ”Tavoitteena kulttuuriperintöä koskeva yhdenmukainen lähestymistapa Euroopassa”⁽⁸⁾ korostaa, kulttuuriperintö on jaettu voimavara ja yhteinen hyvä, joka on säilytettävä tuleville sukupolville ja jonka vaaliminen on kaikkien sidosryhmien yhteisellä vastuulla. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 36 artikla ei tältä osin estä tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelun kannalta.</p> <p>⁽⁸⁾ Komission tiedonanto, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2014, Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Tavoitteena kulttuuriperintöä koskeva yhdenmukainen lähestymistapa Euroopassa”, COM(2014) 477 final.</p>

Perustelu

On tärkeää muistuttaa siitä, ettei kansallisiin kulttuuriaarteisiin kuuluviin esineisiin sovelleta EU:n sääntöjä tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta.

Muutosehdotus 3

Johdanto-osan 11 kappale

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
Kulttuuriperinnöllä voi olla tärkeä rooli yhteisön yhteenkuuluvuuden kannalta, kun kulttuurinen monimuotoisuus kasvaa Euroopan yhteiskunnissa. Uudet osallistavat ja kulttuurienväliset lähestymistavat kulttuuriperintöpolitiikkaan sekä koulutusaloitteet, joissa kaikki kulttuuriperinnöt nauttivat yhtäläistä arvostusta, voivat lisätä luottamusta, vastavuoroista tunnustamista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.	Kulttuuriperinnöllä voi olla tärkeä rooli yhteisön yhteenkuuluvuuden kannalta, kun kulttuurinen monimuotoisuus kasvaa Euroopan yhteiskunnissa. Paikoilla, joille on myönnetty Euroopan kulttuuriperintötunnus, on vahva eurooppalainen ulottuvuus, sillä niiden valinta on perustunut niiden rooliin Euroopan historiassa. Näin ollen ne symboloivat eurooppalaisia ihanteita ja arvoja sekä Euroopan historiaa ja yhdentymistä, ja tuovat Euroopan unionin ja sen kansalaiset lähemmäksi toisiaan. Yhdessä Euroopan kulttuuripääkaupunkien kanssa ne vahvistavat EU:n kansalaisten tunnetta kuulumisesta yhteiseen kulttuurialueeseen. Siksi näiden aloitteiden ja kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden välillä on pyrittävä täydentävyyteen. Uudet osallistavat ja kulttuurienväliset lähestymistavat kulttuuriperintöpolitiikkaan sekä koulutusaloitteet, joissa kaikki kulttuuriperinnöt nauttivat yhtäläistä arvostusta ja joissa kunnioitetaan taiteen vapautta Euroopan unionin perusoikeuskirjan 13 artiklan mukaisesti , voivat lisätä luottamusta, vastavuoroista tunnustamista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Perustelu

Sekä Euroopan kulttuuriperintötunnus että Euroopan kulttuuripääkaupungit ovat merkittäviä välineitä tehtäessä kulttuuriperintöä tunnetuksi paikallis- ja aluetasolla, ja niille tulisi siksi antaa asianmukainen tunnustus päätöksessä. Sama pätee myös taiteen vapauteen, joka on eurooppalaisen luovuuden kulmakivi.

Muutosehdotus 4

2 artiklan 2 kohdan k alakohta

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
edistetään yhteisvaikutusta unionin ja jäsenvaltioiden välillä muun muassa vahvistamalla aloitteita, joilla ehkäistään kulttuuriomaisuuden laitonta kauppaa.	edistetään yhteisvaikutusta unionin ja jäsenvaltioiden välillä muun muassa vahvistamalla aloitteita, joilla ehkäistään luvattomia kaivauksia ja kulttuuriomaisuuden laitonta kauppaa.

Perustelu

Arkeologisten paikkojen tuhoamisella luvattomien kaivausten tuloksena on mittaamattomat seuraukset Euroopan kulttuuriperinnölle.

Muutosehdotus 5

4 artikla

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
Koordinointi kansallisella tasolla Kukin jäsenvaltio nimeää kansallisen koordinaattorin, joka vastaa jäsenvaltion osallistumisesta teemavuoteen. Koordinaattori varmistaa asiaan liittyvien toimien koordinoinnin kansallisella tasolla .	Koordinointi jäsenvaltiotasolla Kukin jäsenvaltio nimeää koordinaattorin, joka vastaa jäsenvaltion osallistumisesta teemavuoteen, valtiollisille, alueellisille ja paikallisille viranomaisille myönnettyjä toimivaltuuksia kaikilta osin kunnioittaen . Koordinaattori varmistaa asiaan liittyvien toimien koordinoinnin jäsenvaltiotasolla .

Perustelu

Liittovaltiorakenteet ja valtiotasoa alemmat hallintotasot on otettava kaikilta osin huomioon jäsenvaltioiden koordinaattorien nimeämisen yhteydessä.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

LAUSUNNOT

ALUEIDEN KOMITEA

119. TÄYSISTUNTO, 10.–12. LOKAKUUTA 2016

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yksinkertaistaminen paikallis- ja alueviranomaisien näkökulmasta”

(2017/C 088/04)

Esittelijä: Petr OSVALD (CZ, PES), Plzeňin kaupunginvaltuutettu**POLIITTISET SUOSITUKSET**

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

1. korostaa, että Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI-rahastot) ovat yksi harvoista EU:n välineistä, joilla on suoraa, konkreettista ja kouriintuntuvaa vaikutusta kansalaisten elämänlaadun kannalta satojen tuhansien kaikkialla Euroopassa toteutettavien hankkeiden ansiosta ja jotka voivat siten vaikuttaa myönteisesti ihmisten yleiseen asenteeseen EU:ta kohtaan erityisesti näinä aikoina, kun sen suosio on laskussa. Kyseinen väline olisikin säilytettävä, ja sitä olisi kehitettävä edelleen sen keskeisten tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. ERI-rahastojen ja etenkin koheesiopolitiikan tehoa ja niistä saatavaa etua olisi päinvastoin pyrittävä analysoimaan, parantamaan ja lisäämään paitsi EU:n tavoitteiden ja Eurooppa 2020 -strategian saavuttamiseksi myös muilla kansalaisten elämän kannalta tärkeillä aloilla. Tämä parantaisi heidän käsitystään EU:sta. Yksi hyvä ja tärkeä keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi on yksinkertaistaa ERI-rahastojen koko täytäntöönpanojärjestelmää ja mahdollistaa joustavampi täytäntöönpano;
2. huomauttaa, että ERI-rahastojen käytöstä tulee kunkin uuden ohjelmakauden myötä ja käytännöllisesti katsoen myös vuosi vuodelta monimutkaisempaa. Komitea pitääkin erittäin tervetulleena nykyisen aluekehityskomissaarin aloitetta, jonka perusteella Euroopan komissio on ryhtynyt toden teolla yksinkertaistamistoimiin ja perustanut tätä tarkoitusta varten korkean tason työryhmän sekä kutsunut keskusteluun mukaan myös muita kumppaneita. AK toteaa lisäksi, että yksinkertaistamiseen liittyvä tarkistaminen olisi ulotettava ERI-rahastojen lisäksi myös kaikkiin muihin EU:n rahoitus-ohjelmiin ja kaikille muille EU-politiikan aloille;
3. pitää tervetulleena puheenjohtajavaltioiden Alankomaiden ja Slovakian kanssa tehtyä tiivistä yhteistyötä, jonka puitteissa on keskusteltu yhdessä käytännön keinoista ERI-rahastojen täytäntöönpanon yksinkertaistamiseksi, ja ehdottaa näiden toimien jatkamista tulevien puheenjohtajavaltioiden kanssa myös koheesiopolitiikan tulevaisuudesta käytävää keskustelua ajatellen;
4. toteaa, että yksinkertaistamisprosessissa tulee keskittyä koheesiopolitiikan perusajatuksen ja -sisällön – aluepolitiikan – toteuttamiseen. Komitea huomauttaa, että nykymuotoinen koheesiopolitiikka on asteittain loittonemassa aluepolitiikasta ja yhä useampia kysymyksiä käsitellään kansallisella tasolla. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että yksittäiset kumppanuussovimukset pohjautuvat kansallisiin uudistusohjelmiin. Koheesiopolitiikkaa rasittavat lisäksi erilaiset kansalliset ehdot, joihin paikallis- ja aluetaso ja muut tuensaajatahot eivät voi vaikuttaa mitenkään. Koheesiopolitiikasta on tulossa yhä monitahoisempaa ja monimutkaisempaa lähinnä politiikan ja hallinnon eri tasojen keskinäisen luottamuksen puutteen vuoksi. Tämä mutkikkuus taas osaltaan lisää alueiden kehityserojen kasvua;
5. korostaa, että AK edustaa paikallis- ja alueviranomaisia, jotka voivat osallistua ERI-rahastojen hallinnointiin eri vaiheissa muun muassa lopullisina tuensaajina, hallintoviranomaisina tai sidosryhminä. Koska paikallis- ja alueviranomaisilla on tällainen asema, yksinkertaistamistoimissa olisi kiinnitettävä ensisijaista huomiota niiden näkemyksiin ja havaintoihin;

6. korostaa todella toimivan yksinkertaistamisen edellyttävän, että siihen osallistuvat aktiivisesti kaikki ERI-rahastojen ohjelmasuunnittelussa ja seurannassa mukana olevat Euroopan komission pääosastot eli ainakin alue- ja kaupunkipolitiikan (REGIO), työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden (EMPL), maatalouden ja maaseudun kehittämisen (AGRI), meri- ja kalastusasioiden (MARE) ja kilpailun (COMP) pääosastot sekä lisäksi myös muut EU:n instituutiot ja elimet, esim. tarkastusviranomaiset. Järjestelmää on yksinkertaistettava sekä tuensaajien että hallintoviranomaisten kannalta;

7. suosittaa, että yksinkertaistamisprosessissa otetaan erityisesti huomioon toteuttavien osapuolten hallintotaakan pienentäminen sekä tarkastusmenettelyn, raportoinnin ja menojen todentamisen monimutkaisuuden vähentäminen. Sääntelykehys on mukautettava oikeasuhtaisesti hankkeen laajuuden ja täytäntöönpanojärjestelmän suorituskyvyn mukaan;

8. suosittaa, että yksinkertaistaminen toteutetaan järjestelmällisesti, ja pitää näin ollen tarkoituksenmukaisena laatia menetelmä ja indikaattoreita täytäntöönpanon ja onnistumisen mittaamiseksi. Tässä on syytä tehdä ero prosessin kahdenlaisten tulosten välillä: sellaisten, joihin liittyviä tietoja ja ratkaisuehdotuksia voidaan ryhtyä soveltamaan välittömästi, ja sellaisten, joita voidaan hyödyntää seuraavalla ohjelmakaudella. Toimenpideohjelmien meneillään olevan täytäntöönpanon vuoksi kauaskantoiset lainsäädäntömuutokset eivät ole realistisia nykyisellä ohjelmakaudella oikeusvarmuuden turvaamiseksi. Olisi kuitenkin suunniteltava välittömiä toimia, joiden puitteissa tehdään muutoksia täytäntöönpanokäytäntöihin ja muihin kuin lakisääteisiin vaatimuksiin, parannetaan yhteistyötä, tehostetaan ohjausta ja tehdään pieniä mukautuksia koheesio- ja talouspolitiikan lainsäädäntökehykseen ja siihen liittyvään lainsäädäntöön. Yksinkertaistamisprosessi olisi myös jäsenvaltioiden (liikenne, ympäristö jne.), rahastoittain ja rahastojen kohdealojen mukaan (EAKR, ESR jne.), hallintotasoinen (jäsenvaltio-, alue-, taajama-, paikallis- ja lähiyhteisötaso) ja toimijoittain (julkinen, yksityinen, kansalaisjärjestö jne.). Prosessin yhteydessä tulee kartoittaa sekä järjestelmän sisäiset että sen ulkopuoliset yhteydet ja vaikutukset ja painottaa eri täytäntöönpanotasojen välisten institutionaalisten suhteiden yksinkertaistamista;

9. ehdottaa yksittäisten rahastojen ja kansallisen tason ohjelmien välisen koordinoinnin parantamista. Tähän olisi päästävä mm. strategisen johtamisen ja suunnittelun avulla ohjelmakaudella yleistä strategista toimintaa painottaen;

Peruskysymykset ja -muuttujat yksinkertaistamisen suunnan määrittämiseksi

10. korostaa, että yksinkertaistamisprosessin kaikinpuolinen onnistuminen edellyttää vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

— Ketä varten yksinkertaistamme?

AK katsoo, että kohderyhmänä ovat – alhaalta ylöspäin – ensisijaisesti lopulliset tuensaajat ja vasta niiden jälkeen ERI-rahastojen täytäntöönpanoon osallistuvat muut tahot alkaen paikallisviranomaisista, joille on siirretty valtuudet toimia toteuttavana osapuolena ja/tai välittävänä elimenä toimenpideohjelmissa.

— Miksi yksinkertaistamme – mihin toimilla pyritään?

AK katsoo, että yksinkertaistamisella tähdätään ensisijaisesti sellaisten luovien hankkeiden kehittämiseen ja toteuttamiseen, jotka edistävät aluekehitystä, EU:n yhteenkuuluvuutta, kilpailukykyä, elämänlaatua ja viime kädessä myös koko unionin kehitystä ja Eurooppa 2020 -strategian toteutumista. Yksinkertaistamisen tavoitteena ei ole lisätä tai helpottaa ERI-rahastovarojen käyttöä vaan tehostaa hankkeita, lisätä niiden luovuutta sekä helpottaa niiden suunnittelua ja toteuttamista ja tehdä niistä tuensaajille vähäriskisempiä.

— Miksi järjestelmästä on tullut monimutkainen?

AK katsoo, että järjestelmä on monimutkaistunut lähinnä siksi, että kaikki eri havainnot ja tiedot on järjestelmän yhtenäistämiseksi pyritty sisällyttämään yleispäteviin suuntaviivoihin ja malleihin. Lisäsynä on korruption torjuminen ja avoimuuden lisääminen hinnalla millä hyvänsä. Sen tarkastelulle, millaisia kielteisiä vaikutuksia järjestelmään kohdistetuista yksittäisistä (sinänsä hyvää tarkoittavista) toimenpiteistä ja interventioista on aiheutunut muiden toimenpiteiden kannalta, ei ole annettu AK:n mielestä tarpeeksi painoa. Yhdestä tapauksesta ammennuttua oppia ei nimittäin välttämättä voida soveltaa yleisesti muihin tapauksiin;

11. ei pidä seuraavia toimia yksinkertaistamisena:

— Pelkkä asetusten ja ohjeiden sivumäärän vähentäminen

Ohjeiden ja sääntöjen on oltava selkeitä, jotta ne olisivat helpotajaisia ja yksitulkintaisia.

- Euroopan komission ja etenkin REGIO-pääosaston toimivaltuuksien karsiminen

Yhteisen EU:n laajuisen lähestymistavan ja tulkinnan varmistamiseksi olisi usein tarkoituksenmukaista, että kunkin rahaston asiasta vastaavalla pääosastolla olisi yhdistetty toimivalta laatia sääntöjä, jotta muilla täytäntöönpanotasolla ei omaksuttaisi eriäviä ja koordinoimattomia tulkintoja ja lähestymistapoja. Eräät ongelmat johtuvat nimenomaan eri pääosastojen ja muiden EU-elinten (COMP-pääosasto, tarkastusviranomaiset jne.) välisen koordinoinnin puutteesta.

- Uusien yhdenmukaisuuteen tähtäävien asiakirjojen ja mallien laatiminen

Tulee pohtia, ovatko edellisinä vuosina tietyllä alalla toteutetut toimet tosiasiallisesti parantaneet tehokkuutta, ja arvioida toimia. Kun halutaan yksinkertaistaa, on ehdottomasti karsittava ja poistettava yleisluonteisia suuntaviivoja ja malleja, jotka eivät paranna tehokkuutta, ja pyrittävä väljentämään täytäntöönpanoprosessia eikä tekemään siitä kahlitumpaa;

12. pitää yksinkertaistamisena seuraavaa:

- Laaditaan sääntöjä, jotka mahdollistavat pyrkimisen yleistavoitteeseen erilaisten, entistä luovempien lähestymistapojen ja hankkeiden avulla.
- Ryhdytään toimimaan sillä periaatteella, että täytäntöönpanoon osallistuvat eri toimijat luottavat toisiinsa, ja otetaan käyttöön todellinen luottamussopimus komission, jäsenvaltioiden ja alueiden välillä hallinnointia, rakennerahastojen valvontaa ja petosten torjuntaa varten.
- Lisätään jälleen joustavuutta tuensaajien kannalta ja liikkumavaraa aluetason täytäntöönpanossa sekä mahdollistetaan suora työskentely-yhteys ja tehokkaampi viestintä Euroopan komission ja tuensaajan välillä siinä tapauksessa, että tilannetta ei pystytä ratkaisemaan kansallisesti.
- Joustavoitetaan (valtiollisten tai alueellisten) hallintoviranomaisten ja (tuensaajina tai toteuttavina osapuolina olevien) paikallisviranomaisten välisiä suhteita sekä yksinkertaistetaan tarkastus- ja valvontamenettelyjä, raportointia ja menojen todentamista.
- Edistetään suhteellisuutta, jotta hallinnollisen taakan määrä suhteutuisi käänteisesti paitsi koko hankkeen laajuuteen etenkin myönnetyn tuen suuruuteen.
- Vähennetään ohjelmien määrää: rajoitetaan esimerkiksi temaattisten toimenpideohjelmien määrää ja korvataan ne esimerkiksi yhdennetyllä toimenpideohjelmalla.
- Sovelletaan yhden menetelmäkehyksen lähestymistapaa eli asetetaan yhteiset säännöt koko järjestelmälle. Kehitetään edelleen teknisiä välineitä strategista toimintaa varten; esimerkki tästä on strategiatietokanta eli tietojärjestelmä, joka sisältää asianomaiset asiakirjat, tavoitteet, vastuut ja indikaattorit.
- Laajennetaan seurantajärjestelmän toimintaa tavoitteena yksinkertaistaa hankkeiden hallinnointia hakijoiden kannalta.
- Kehitetään ja otetaan käyttöön muita välineitä strategisten toimien kehittämiseksi, esimerkiksi strategioiden ja niiden täytäntöönpanon laadun arviointi, strategioiden hierarkia, strategisen toimintakapasiteetin kehittäminen julkishallinnossa.
- Kehitetään yhdenmukainen rahastoterminologia ja sovelletaan sitä;

13. korostaa, että yksinkertaistaminen on jatkuva prosessi, joka ei rajoitu vain muutamien toimenpiteiden toteuttamiseen, raporttiin ja lausuntoon;

14. huomauttaa, että monet tuensaajat pitävät ERI-rahastojen käyttämistä tällä hetkellä riskialttiina, sillä ne eivät voi olla varmoja siitä, ettei hanke kariudu "ylivoimaiseen esteeseen" eli ettei rahoitusta lopeteta tai lykätä niiden sijaintimaan ja komission välisen kiistan takia, esimerkiksi siksi, että asetettuja ehtoja ei ole täytetty tai täytäntöönpanojärjestelmässä on virheitä. Tukea voidaan myös leikata tai lykätä monenlaisten pienten virheiden takia (vaikka hankkeen avulla olisi saavutettu asetetut tavoitteet ja toivotut tulokset) tai koska hanketta on muutettu toteutuksen aikana erilaisista objektiivisista syistä. Tuensaajia uhkaavat monien muiden riskien lisäksi myös takautuvat seuraukset siitä, mitä tarkastusviranomaiset ovat mahdollisesti löytäneet jonkin muun hankkeen yhteydessä. Kaikki tämä vaikuttaa halukkuuteen hyödyntää tehokkaasti ERI-rahastoja. On välttämätöntä, että koheesiopolitiikan keskiöön nostetaan hankkeet ja niiden toteuttajat ja että sitä varten luodaan tuensaajille edulliset olosuhteet erityisesti vähentämällä hallinnollista taakkaa ja rajaamalla hankkeiden toteuttajien raportointivelvollisuus vain hankkeen toteutustietoihin, soveltamalla yleisesti yksinkertaistettua kustannusvaihtoehtoa ja varmistamalla, ettei tätä kyseenalaisteta valvontavaiheessa, ja ilmoittamalla hankkeiden toteuttajille, mitkä ovat pakollisia asiakirjoja, joiden säilyttäminen paperimuodossa on välttämätöntä tiettyyn arkistoinnin määräaikaan asti;

15. katsoo, että samojen tukikelpoisuussääntöjen soveltaminen kaikkiin EU-rahastoihin olisi merkittävä yksinkertaistus. Toimivalta tukikelpoisten kustannusten määrittelyyn on kuitenkin pidettävä kansallisella tasolla ja yhdenmukaistettava kaikissa EU:n jäsenvaltioissa;

16. ehdottaa, että jollekin jo olemassa olevalle instituutiolle tai elimelle annetaan valtuudet ja tehtävä toimia ERI-rahastoasiamiehenä, jonka puoleen tuensaajat voivat kääntyä, kun kaikki muut keinot on käytetty. Monet tuensaajat näet ajautuvat järjestelmän monimutkaisuuden takia (ja huolimatta ponnisteluista vaikutuksiltaan mahdollisimman tehokkaiden hankkeiden toteuttamiseksi) paradoksaalisiin ja epätoivoisiin tilanteisiin, jotka ovat moraalien kannalta ja taloudellisesti tuhoisia ja synkettävät merkittävästi suuren yleisön käsitystä ERI-rahastoista ja EU:sta ylipäätään. Kyseisen tahon ei pitäisi ainoastaan viestiä REGIO-pääosaston kanssa, vaan sen tulisi nimenomaan ratkoa ERI-rahastoihin liittyviä ongelmia koko Euroopan komission ja muiden EU-elinten kanssa. EU:n tasolla ei ole tällaista tahoja, vaikka ERI-rahastoja koskevia ongelmia puidaan useissa muissa pääosastoissa ja EU-elimissä. Vastaavanlaisia tahoja kannattaisi perustaa myös niihin jäsenvaltioihin, joissa tällaisia ei vielä ole;

17. korostaa jälleen kerran, ettei havainnoilla saa olla taannehtivia vaikutuksia. Nyt tehtäviä päätöksiä ja menettely- ja suuntaviivamuutoksia ei saa soveltaa takautuvasti muihin hankkeisiin, ei edes kesken oleviin hankkeisiin, joiden täytäntöönpano on edennyt pitkälle. Takautuvuuden estäminen on nopeasti toteutettavissa oleva toimenpide, joka lujittaa tuensaajien oikeusvarmuutta;

18. kehottaa toteuttamaan yksinkertaistamisprosessin yhteydessä muutoksia, jotka mahdollistavat jouston lisäämisen, sillä prosessit monimutkaistuvat etenkin siksi, että hankkeiden yhteydessä tehtyjen yksittäisten ja konkreettisten päätösten perusteella laaditaan yleisluonteisia ohjeita ja suuntaviivoja. Komitea kehottaa muodostamaan tätä varten ERI-rahastojen käytännön toteutuksen asiantuntijoista koostuvan työryhmän, joka laatisi ehdotuksia tehtäviksi muutoksiksi ja keskustelisi niistä Euroopan komission ja muiden tahojen kanssa;

19. huomauttaa, että ERI-rahastoja koskeva EU:n oikeuskehys ja jäsenvaltioiden lainsäädännöt asiaan näennäisesti liittymättömillä aloilla – esim. varainhoidon valvontaa tai julkisia hankintoja koskevat lait – ovat useissa tapauksissa ristiriidassa keskenään, mikä johtaa hajanaisuuteen ja lähestymistapaeroihin eri jäsenvaltioiden välillä. Komitea suosittaaakin, että ERI-rahastojen tapauksessa, jossa on kyse EU:n eikä kansallisista varoista, ERI-rahastoja koskeva EU:n lainsäädäntö ja suuntaviivat menisivät ristiriitaisen kansallisen tai mahdollisesti EU:n lainsäädännön edelle, vaikka rahoitusta saadaan myös kansallisista tai valtiotasoa alempien hallintotasojen varoista. Näin voitaisiin vähentää ylisääntelyä;

20. ehdottaa, että maista ja ohjelmista, joissa virheitä on perinteisesti ollut vähän tai ei juuri lainkaan, poimittaisiin hyviä käytäntöjä laajempaan käyttöön. Samanaikaisesti on huolehdittava siitä, että ehdot pysyvät kaikille maille samoina (kansallisten lainsäädäntöjen eroavaisuuksista huolimatta). Eri paikallis- ja alueyksiköissä sovelletaan tällä hetkellä usein täysin vastakkaisia lähestymistapoja. Joissakin tilanteissa se, mitä yhdessä maassa pidetään asianmukaisena ja tavanomaisena menettelytapana, katsotaan toisessa maassa vakavaksi virheeksi. Tämä ei tietenkään muuta sitä tosiseikkaa, että hallinnollinen taakka olisi suhteutettava hankkeiden laajuuteen, tuen määrään ja täytäntöönpanorakenteen laatuun;

21. toteaa yksinkertaistamisen onnistumisen edellyttävän, että korruption torjuntaan ja virheiden vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet sovitetaan yhteen ERI-rahastoihin liittyvän hallinnollisen taakan karsimisen ja keventämisen kanssa. On syytä tarkistaa täytäntöönpano- ja hallinnointimenettelyjä, joissa kohdellaan samalla tavalla petoksia ja tahattomia virheitä, sillä tämä luo epäluottamuksen ilmapiirin toimijoiden välille ja asettaa suhteettoman hallinnollisen taakan hankkeiden toteuttajille. Avoinuuden lisäämiseksi ja korruption ja petosten torjumiseksi asteittain toteutettavat yksittäiset toimenpiteet monimutkaistavat järjestelmää huomattavasti. Jälkikäteen on syytä tarkistaa, mitkä näistä toimenpiteistä ovat oikeasti tehokkaita ja mitkä vain hankaloittavat järjestelmää ja leimaavat rehellisiä tuensaajia rikollisiksi mitättömien virheiden takia. Korruption torjunta ei saa tarkoittaa sitä, että jokaista tuensaajaa pidetään lähtökohtaisesti epäluotettavana, vaan sen olisi perustuttava luottamukseen, yhteistyöhön ja selkeään vastuuseen. Kyseisten torjuntatoimien on pohjaututtava keskeisiin eettisiin periaatteisiin ja tuensaajan vastuuseen luvuttujen vaikutusten aikaansaamisesta eikä siihen, että havaittujen virheiden perusteella laaditaan muita tuensaajia sitova joustamaton malli, joka toisin kuin toivotaan on usein tehoton. Keskittyminen pelkkään kaavamaiseen mallin noudattamiseen voi päinvastoin joskus johtaa tarkoitushakuisen tai epäasianmukaisen rahoituksen käyttöön, josta tekijät eivät joudu tilille.

Ongelmaan liittyviä näkökohtia

22. määrittelee AK:ssa ja muiden kumppanien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella seuraavat toiminta-alat keskeisiksi ratkaistavan ongelman kannalta:

Julkiset hankinnat

23. Yksinkertaistamista käsittelevissä työryhmätapaamisissa kävi ilmi, että monien maiden edustajat pitivät nimenomaan julkisia hankintamenettelyjä täytäntöönpanon suurimpina ongelma-kohtina, vaikka kyseiset menettelyt sujuvat eräissä jäsenvaltioissa suuremmilta ongelmilta. Komitea katsoo siksi, että ERI-hankkeiden toteuttamiseen liittyville julkisille hankinnoille olisi laadittava selvät, EU:n laajuisesti sovellettavat säännöt, jotka ovat etusijalla alan kansalliseen lainsäädäntöön nähden. Kyse on pääasiassa EU:n eikä kansallisista varoista, joten tarjouskilpailuihin olisi sovellettava EU:n laajuisia eikä kansallisia sääntöjä. Julkisten hankintamenettelyjen olisi lisäksi edistettävä sen tavoitteen saavuttamista, että lopputuote tuotetaan mahdollisimman tehokkaasti, ja tarjottava tätä varten eri hankintoihin joustavuutta sen sijaan, että julkiset hankintaviranomaiset ja tarjoaja pakotetaan pelkkien muutoseikkojen vuoksi noudattamaan erilaisia sitovia vakiomenettelyjä ja -prosesseja. Olisi muun muassa korotettava kynnsarvoa, josta lähtien hankintatiedot on julkaistava julkisten hankintojen portaalissa ja EU:n virallisessa lehdessä.

24. Vaikka julkiset hankintamenettelyt sujuvat eräissä jäsenvaltioissa suuremmilta ongelmilta, monien maiden edustajat – kuten yksinkertaistamista käsittelevissä työryhmätapaamisissa kävi ilmi – tähdentävät, että nykyinen järjestelmä on pienille hankintayksiköille niin monimutkainen ja riskialtis, että ne eivät pysty laatimaan hankintamenettelyasiakirjoja yksin vaan joutuvat käyttämään ulkopuolisten alaan erikoistuneiden yritysten palveluja, vaikka tämä ei vapautakaan niitä mahdollisia virheitä koskevasta vastuusta. Näin on syntynyt kokonaan uusi liiketoiminta-ala. Paradoksaalista on, että joskus myös hankintamenettelyasiakirjat laativan yrityksen löytämiseksi on käynnistettävä hankintamenettely.

25. Vaikka julkiset hankintamenettelyt sujuvat eräissä jäsenvaltioissa suuremmilta ongelmilta, monien maiden edustajat – kuten yksinkertaistamista käsittelevissä työryhmätapaamisissa kävi ilmi – tähdentävät, että suurin osa julkisissa hankintamenettelyissä tapahtuvista virheistä johtuu monimutkaisista säännöistä. Hankkeiden toteuttajat pitävät siksi turhauttavina jälkikäteistarkastuksia, jotka tehdään usein vasta prosessin ollessa jo pitkällä, jolloin virheitä ei enää pystytä korjaamaan. Toteuttajat eivät myöskään voi pyytää sitovaa ennakoarviointia. AK ehdottaakin, että tarkastuslausunnot ja muut julkisiin hankintamenettelyihin liittyvät tarkastustoimet vietäisiin loppuun pääasiassa etukäteen juuri tällä alalla erittäin yleisten virheiden ennakoimiseksi ja näin ollen rahoitusoikaisujen pienentämiseksi.

26. Lisäksi on syytä huomauttaa, että julkisia hankintamenettelyjä koskevassa lainsäädännössä keskitetään huomio hankintaviranomaiseen, jota myös rangaistaan ja kovistellaan jokaisesta pienestäkin virheestä. Julkisten hankintamenettelyjen tuloksiin vaikuttavat kuitenkin erittäin haitallisesti erilaiset tarjoajien väliset sopimukset. Nykyinen julkisten hankintojen järjestelmä ei usein täytä tehtävänsä eikä ehkä ole tarkoituksenmukainen etenkin sellaisilla aloilla ja sellaisissa segmenteissä, jotka ovat markkinoiltaan erittäin monopolisoituneita. Olisikin syytä pohtia perusteellisesti koko järjestelmää ja punnita tarvetta arvioida sen perustana oleva ajattelutapa kauttaaltaan uudelleen. Tämä koskee erityisesti pieniä maita, missä markkinat ovat huomattavasti monopolisoituneemmat.

27. On tärkeää, että äskettäin julkaistuja ERI-rahastoihin liittyviä hankintaohjeita ("Julkiset hankinnat – ohjeet toimijoille") tarkistetaan kiireellisesti, sillä niissä viitataan vuonna 2014 hyväksytyjen ja kuluvan vuoden alussa voimaan tulleiden julkisia hankintoja koskevien direktiivien sijasta vanhoihin direktiiveihin. Tässä yhteydessä on oleellista tehdä uusista ohjeista asianmukainen alueellisten vaikutusten arviointi, jotta paikallis- ja aluetason asiantuntijat voivat antaa suoran panoksensa. Tähän viitataan sääntelyn parantamista koskevassa paketissa, jossa tunnustetaan AK:n rooli keskeisenä kumppanina pyrittäessä kartoittamaan EU:n ehdotusten paikallisia ja alueellisia vaikutuksia aiempaa paremmin.

Valtiontukisääntöjen soveltaminen

28. Valtiontukikysymys on mutkistunut vuosien saatossa merkittävästi. Vaikka joidenkin ohjelmien osalta on viime vuosina saatu aikaan jonkin verran parannuksia, tilanne on edelleen hyvin hankala tuensaajien ja hallintoviranomaisten kannalta. Valtiontuesta ei tällä hetkellä ole selkeää ja ymmärrettävää tulkintaa, vaan kaikki määrittely tapahtuu yksinomaan ilmoitusten ja havaintojen perusteella. Tulkinnasta vastaavilla kansallisilla viranomaisilla on usein keskenään täysin vastakkaisia näkemyksiä, eivätkä nämä tahot useinkaan halua antaa yksiselitteisiä ja sitovia lausuntoja. Monissa maissa kyseiset viranomaiset eivät ole osa ERI-rahastojen täytäntöönpanojärjestelmää eikä niiden lausuntoihin liity selkeää vastuuta. Kansalliset viranomaistahot olisivat liitettävä osaksi täytäntöönpanojärjestelmää (mikäli näin ei jo ole) ja velvoitettava antamaan yksiselitteisiä lausuntoja. Toisinaan yksityisen sektorin toimijat ovat paradoksaalista kyllä paremmassa asemassa kuin julkisen sektorin toimijat, koska tietyt suuntaviivat, asetukset ja toimenpiteet eivät koske niitä. Julkissektorin toimijoiden on käytävä läpi samat menettelyt kuin yksityisten toimijoiden, vaikka ne osallistuvat paljon harvemmin kilpailuun eikä niiden toiminta ole voittoa tavoittelevaa.

29. Valtiontukisääntöjen soveltamisessa on lisäksi sekin merkittävä ristiriita, että valtiontukimenettelyjä ei sovelleta Euroopan komission keskitetysti hallinnoimiin ohjelmiin (esim. Horisontti 2020 -puiteohjelma, Verkkojen Eurooppa -väline, Euroopan strategisten investointien rahasto) mutta kylläkin EU:n koheesipolitiikan puitteissa rahoitettaviin hankkeisiin. Hankkeiden arviointi valtiontukikysymyksen suhteen pohjautuu siis hankkeen luonteen sijasta siihen, myöntääkö varat komissio vai jäsenvaltio ja mistä lähteestä rahoitus saadaan.

30. AK haluaa tähän liittyen korostaa, että koheesipolitiikan keskeisenä tarkoituksena on taata vähemmän kehittyneille alueille tasapuoliset toimintaedellytykset tarjoamalla niille enemmän EU:n rahoitustukea ja suurempi EU:n yhteisrahoitusosuus. Koheesipolitiikkaa voidaan näin ollen pitää harkittuna markkinoiden häiritsemisenä. AK katsookin, että ERI-rahastoihin ei pitäisi soveltaa lainkaan valtiontukimenettelyjä.

31. Erityishuomiota tulee kiinnittää valtiontuen soveltamiseen Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien puitteissa. Valtiontukisääntöjen noudattamisen edellyttämät ponnistelut eivät yleisesti ottaen ole oikeassa suhteessa kilpailun vääristymisen riskiin nähden. Lisäksi valtiontuki tulkitaan eri jäsenvaltioissa eri tavoin, eikä sääntöjä näin ollen voida soveltaa niin, että oikeusvarmuus olisi asianmukaista. Tämä tekee usein täysin mahdolliseksi toteuttaa laadukkaita hankkeita. Yksi ERI-rahastojen yksinkertaistamiseksi nopeasti toteutettavissa olevista toimenpiteistä olisi Euroopan alueellisen yhteistyön sulkeminen niin ikään pois valtiontukisääntöjen soveltamisalasta, kuten on jo tehty esimerkiksi Horisontti 2020 -puiteohjelman kohdalla.

32. On otettava huomioon myös selkeys ja suhteellisuusperiaate. Etenkin eräiden paikallistason hankkeiden pienimuotoisuuden vuoksi on tärkeää, että valtiontukisäännöistä poikkeamista koskevia puitteita selvennetään. Nykyään on usein epäselvää, milloin ja miten sovelletaan vähämerkityksistä tukea, yleishyödyllisiä palveluita tai ryhmäpoikkeusasetusta koskevia ohjeita tai alueellista valtiontukea koskevia suuntaviivoja. Euroopan alueiden komitea kannustaa kehittämään aiempaa parempaa, käyttäjäjäsentävällistä ja yhtenäistä ohjeistusta jo meneillään olevalla ohjelmakaudella ja parantamaan ja yksinkertaistamaan nykyisiä puitteita valtiontukisääntöjen tulevan tarkistuksen yhteydessä.

33. Kun otetaan huomioon yrityksen määritelmää koskevan lähestymistavan kehitys, olisi myös korotettava vähämerkityksiseksi katsottavan tuen enimmäismäärää työllisyyden, innovoinnin ja yrittäjyyden edistämiseksi alueilla.

Valvonta ja tarkastukset

34. Ehkä suurin haaste ERI-rahastotoimien täytäntöönpanossa on se, että kansallisen ja EU-tason tarkastusmenettelyt eivät ole yhtenäisiä. Hallintoviranomaiset ja unioni- ja jäsenvaltiotason erilaiset valvontaelimet tulkitsevat samoja sääntöjä usein eri tavoin, eivätkä ne kannaltaan vastuuta tehdyistä tarkastuksista. ERI-hankkeille olisi luotava jäsenvaltioihin ja EU-tasolle yksi yhtenäinen valvontajärjestelmä (keskitetty palvelupiste), joka antaa sitovia lausuntoja mm. julkisista hankintamenettelyistä ja myös vastaa lausunnoistaan. Lopullisen tuensaajan olisi myös itse voitava pyytää tarkastusta varmuuden saamiseksi siitä, että täytäntöönpano on edennyt asianmukaisesti eikä hankkeen tulevaisuus ole vaarassa, tai mahdollisten parannusten tekemiseksi. Tämä edellyttää myös joustavampaa tietojen yhteiskäyttöä ja yhdennettyjen tietotekniikkasovellusten kuten sähköisten lomakkeiden ja tietokantojen omaksumista, jotta voidaan kehittää yhden palvelupisteen ratkaisuja ja vähentää näin lomakkeiden täyttämistä tuensaajille ja hallintoviranomaisille aiheutuvaa taakkaa. Skannattavien ja ladattavien asiakirjojen määrä voidaan pitää mahdollisimman pienenä soveltamalla yleisesti nk. käyttäjäystävällisen aineettomuuden periaatetta. Sen mukaan olisi suosittava sellaisten tietotekniikkasovellusten käyttöä, joiden avulla tuensaajaa koskevat hallinnolliset tiedot (henkilöstön määrä, liikevaihto, vero- ja sosiaaliveroitoiden noudattaminen jne.) voidaan hakea suoraan tietolähteestä. Edellytyksenä on kuitenkin ennakolta suoritettava riskienarviointi, jossa punnitaan sitä, mitä ja minkä tyyppisiä tietoja voidaan jakaa. Myös komission, jäsenvaltio- ja aluetason valvontaelinten sekä Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tulee olla tässä osallisina alusta asti ja mahdollisesti laatia yhteinen tarkastuskäsikirja, jotta vältetään tarkastukseen liittyviltä ongelmilta myöhemmissä vaiheissa. Tarkastukset mielletään nykyisin rankais- ja pakkotoimenpiteiksi. Ne koskevat yleensä vain hankkeiden hallinnointia ja suunniteltujen menettelyjen noudattamista. Kaikista poikkeamista rangaistaan säälimättä, vaikka ne olisi tehty hankkeen tehokkuuden lisäämiseksi, ennalta arvaamattomien tilanteiden takia tai säästösyistä. AK ehdottaakin, että tarkastusten tekijät tähtäisivät aitoon kustannustehokkuuteen ja ottaisivat huomioon virheiden taloudellisen vakavuuden ja todellisen tilanteen (enemmän suhteellisuusharkintaa tarkastuksiin). Suhteellisuusperiaate olisi lisättävä tarkastuksia ja vaatimustenmukaisuutta koskeviin sääntöihin mahdollistamalla suvaitsevampi suhtautuminen vähämerkityksisiin rikkomuksiin. Tarkastuksissa olisi noudatettava suhteellisempaa ja tuloksiin perustuvaa lähestymistapaa (vähemmän paikan päällä suoritettavia tarkastuksia paremmin toimiville ohjelmille tai täytäntöönpanoelimille) siten, että samalla käynnillä voidaan tehdä useamman kuin yhden tyyppinen tarkastus, mikä on erityisen tärkeää monista lähteistä rahoitettavien ohjelmien ja toimien kohdalla. Lisäksi olisi noudatettava suhteellisempaa tarkastustapaa, jossa keskitytään vähemmän seuraamuksiin ja enemmän parannuksiin ja koheesiopoliittikan laaja-alaisempien tavoitteiden saavuttamiseen. Tarkastaja olisi nähtävä kumppanina, jonka kanssa voidaan pyrkiä ratkaisemaan ongelmia, etsiä tehokkaimpia toteutustapoja ja korjata virheitä. Tämä edellyttää myös tarkastajien asenteen muuttumista.

35. Hallinto- ja tarkastusviranomaisten olisi tehtävä yhteistyötä ohjelmien suunnitteluvaiheesta aina niiden päätökseensaattamiseen asti, koska tämä on ainoa keino välttää se, että samoja sääntöjä tulkitaan eri tavoin. Olisi pyrittävä saamaan aikaan yhteinen valvontajärjestelmä tai yhteinen käsitys valvontajärjestelmästä, jotta samoja toimia ei tarkastettaisi moneen kertaan, sillä eri tarkastusviranomaisten tulisi pääsääntöisesti tukeutua toistensa lausuntoihin ja täydentää niitä. AK ehdottaa tässä yhteydessä, että yleisasetuksen (EU) N:o 1303/2013 148 artiklassa määritellyn oikeasuhtaisen valvonnan soveltamisalaa laajennetaan tarkastusviranomaisen ja komission tekemien tarkastusten lisäksi myös muunlaisiin tarkastuksiin, siis myös hallinto- ja todentamisviranomaisten ja EU:n tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksiin. Kaiken kaikkiaan tarkastusten tulisi perustua nykyistä enemmän toissijaisuusperiaatteen. EU:n tasoisten tarkastusten tulisi kohdistua vain ERI-rahastoja koskevien sääntöjen noudattamiseen. Jäsenvaltion ja hallintoviranomaisten tulisi ottaa vastuu kansallisten sääntöjen noudattamisen valvonnasta (myös kun ne on johdettu EU:n lainsäädännöstä). Tarkastustoimintaan sovellettavan toissijaisuusperiaatteen edellytyksenä tulisi olla luottamussopimuksen tekeminen komission ja kunkin jäsenvaltion välillä.

36. Komitea ehdottaa myös, että kynnsarvoja, joiden alapuolelle jääviä toimintoja koskee vain enintään yksi tarkastus ennen lopullisten menojen esittämistä, nostetaan 50 prosenttia.

37. Useita kumppaneita käsittävien hankkeiden osalta ei ole hyväksyttävää, että koko kumppanuus tai ääritapauksessa koko ohjelma joutuisi kärsimään rahoitusoikaisusta yhden kumppanin havaittujen väärinkäytösten vuoksi.

38. Muutoksenhakujärjestelmät toimivat toisissa maissa suuremmista ongelmista, mutta eräisiin maihin asetuksen (EU) N:o 1303/2013 74 artiklan 3 kohdan nojalla perustetut muutoksenhakujärjestelmät ovat keskenään hyvin erilaisia eivätkä aina täytä tehtävänsä tuensaajan näkökulmasta tarkasteltuna. Jäsenvaltioihin (niihin, joissa sellaista ei vielä ole) ja myös EU-tasolle olisikin luotava yksi yhtenäinen, ymmärrettävä ja nopea muutoksenhakujärjestelmä, jossa käsiteltäisiin tarkastustulosten lisäksi myös kaikilla tasoilla ja aloilla (esim. valtiontukiasioissa) tehtyjä päätöksiä.

Sääntelytaakan lisääntyminen (ylisääntely)

39. Menettely, jossa jäsenvaltio ylittää EU:n säädöksessä säädetyt vähimmäisvaatimukset saattaessaan säädöstä osaksi kansallista lainsäädäntöä, vaikuttaa olevan jäsenvaltioiden eikä Euroopan komission ongelma. Ylisääntelyyn kuitenkin päädytään siksi, että komission esittämät asetukset ja täytäntöönpanoa koskevat suuntaviivat sen mahdollistavat. Jos ylisääntely halutaan vähentää minimiin, Euroopan komission roolia asiassa on vahvistettava: komission on määriteltävä esittämässään asetuksissa ja täytäntöönpanoa koskevilla suuntaviivoilla selvät ja ehdottomat vaatimukset, joita ei voida tiukentaa eikä löyhentää. Tämä pätee mm. julkisiin hankintoihin ja tarkastuksiin. ERI-rahastovarot ovat EU:n varoja, joten EU:n – ei jäsenvaltioiden – olisi määriteltävä säännöt.

40. Sääntelytaakkaa lisää myös se, että Euroopan komissio laatii täytäntöönpanoa koskevat suuntaviivat monesti vasta ohjelmien toteutusvaiheessa. Jäsenvaltioiden ja hallintoviranomaisten on näin ollen laadittava omia suuntaviivoja, jotka poikkeavat Euroopan komission myöhemmin antamista suuntaviivoista. ERI-rahastoasetukset onkin laadittava samanaikaisesti suuntaviivojen kanssa eikä niin, että asetuksen eri artikloja ja niiden täytäntöönpanoa valotetaan vasta myöhemmin. Sovellettava lähestymistapa viivästyttää toimenpideohjelmien käynnistymistä usein yli vuodella ja johtaa lisätarkistuksiin, jotka heikentävät edelleen ERI-rahastojen hyödyntämistä. Suuntaviivoja ja menettelytapoja ja niiden laajuutta on karsittava huomattavasti, mutta laajuuden sijasta on keskityttävä pikemminkin selkeyteen ja tarkoituksenmukaisuuteen, jotta järjestelmästä ei tulisi yhä monimutkaisempaa ja tehottomampaa. Suuntaviivojen ja menettelytapojen pitäisi olla yksinkertaisia, eikä niitä saisi muuttaa täytäntöönpanon aikana. Suuntaviivat eivät saa missään tapauksessa olla takautuvasti sovellettavia.

Ohjelmasuunnittelu ja temaattinen keskittäminen

41. Olisi hyödyllistä tutkia, millä tasolla ohjelmasuunnittelu ja temaattinen keskittäminen kannattaa tehdä. Tällä hetkellä ohjelmasuunnittelu ulottuu alimmalle täytäntöönpanotasolle saakka. Temaattisen keskittämisen puitteissa kannattaisi asettaa tiettyjä yleistavoitteita ja laatia pääindikaattori sen mittaamiseksi, miten hyvin tavoitteisiin on päästy. Lisäksi hallintoviranomaisille olisi annettava mahdollisuuksia valita, millaisen toiminnan avulla kulloiseenkin tavoitteeseen pyritään eri alueilla. Näin voitaisiin ottaa paremmin huomioon alueiden tarpeet niiden erityispiirteitä ja haasteita unohtamatta. Jos tavoitteena on luoda uusia työpaikkoja, olisi tavoitteen saavuttamiseksi käytettävät välineet voitava valita vapaasti. Tavoitteeseen pääsyä voivat – alueen kehitystasosta riippuen – edistää tutkimusalan ja jossain muualla esimerkiksi matkailualan työpaikat. Erityisesti edistettävää yhteistyötä, joka tähtää alueiden yhdentymiseen rajojen ylitse, olisi otettava huomioon asianomaisen rajatylittävän alueen konkreettiset tarpeet ja näin ollen mahdollistettava tärkeiden toimien tukeminen muutenkin kuin Eurooppa 2020 -strategiaan liittyvien temaattisten tavoitteiden puitteissa. Esimerkkinä voidaan mainita nk. pienhankerahastot, joista tuetaan ihmisten välisiä hankkeita, sekä matkailutoiminnan tai puuttuvien liikenneyhteyksien edistäminen. Yleisesti ottaen olisi hyödyllistä pohtia, pitäisikö Euroopan alueelliseen yhteistyöhön soveltaa kaikkia ERI-rahastojen ehtoja. Olisi varmistettava, etteivät tukimäärärahat pienene.

42. Olisi mahdollistettava ohjelmien joustavuus, jotta ne voidaan sulavasti mukauttaa uusiin tilanteisiin ja nopeaan tekniseen kehitykseen. Joustavuuden on kuitenkin oltava aitoa, eli ohjelman muuttamisen on oltava paljon nykyistä sujuvampaa ja yksinkertaisempaa. Ohjelmien aidoksi joustavuudeksi ei voida lukea esimerkiksi sitä, että vaaditaan uutta strategista ympäristöarviointia. Esimerkiksi tässä nimennomaisessa tapauksessa strategisen ympäristöarvioinnin suorittamista olisi tarpeen harkita vain, jos kyse on ohjelman uudelleensuuntaamisesta, jonka yhteydessä asetetaan erityistavoitteita, joilla on merkittäviä ja ennakoita yksilöityjä ympäristövaikutuksia.

43. Asetuksella (EU) N:o 1303/2013 on otettu käyttöön kaksi uutta välinettä, nimittäin yhdenmetyt alueelliset investoinnit ja yhteiset toimintasuunnitelmat, jotka mahdollistaisivat yhdenmetyt alueellisen lähestymistavan ja siten tietyn alueen yhdenmetyt kehittämisen. Komissio ei kuitenkaan ole juuri kannustanut jäsenvaltioita näiden välineiden hyödyntämiseen, mikä liittyy etenkin siihen, että se on antamissaan delegoiduissa säädöksissä ja täytäntöönpanosäädöksissä määritellyt välineet melko epämääräisesti ja monimutkaisesti. Kyseisten kahden välineen laajempi soveltaminen johtaisi seuraaviin tuloksiin:

— kumppanuuteen perustuva lähestymistapa yksittäisten alueiden kehittämispolitiikan muotoilussa

— toimenpiteiden tehokkaampi toteuttaminen alhaalta ylöspäin -periaatteen mukaisesti ja yhteisvaikutusten helpompi aikaansaaminen pienemmillä valtiotasoa alemman hallintotason alueilla

- lisäperusta yhdenntettyjen hankkeiden suoralle hyväksymiselle ja varojen suoralle kohdentamiselle yhdenntetyn lähestymistavan yksittäisten elementtien tavoitteiden ja perusteiden selkeämmän määrittelyn ansiosta
- koheesiopolitiikan tavoitteiden saavuttaminen nykyistä tulokseikkaammin ja tehokkaammin.

44. Yhdenntettyjen alueellisten investointien kohdalla vaadittavat hallinnointijärjestelmät ovat kyseisen välineen kautta jaettavien rahoitusvarojen määrään nähden täysin epätarkoituksenmukaiset. Lisäksi kuten paikallisyhteisöjen omia kehittämishankkeita käsittelevässä komitean lausunnossa korostetaan, niiden erillisten sääntöjen määrä, joita kunkin – usein vielä eri viranomaisten hallinnoiman – rahaston kohdalla on noudatettava, vie kannustimia paikallisyhteisöjen omien kehittämishankkeiden toteuttamiselta muualla kuin Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston yhteydessä. Näitä erittäin innovatiivisia yhdenntetyn paikalliskehityksen välineitä on siksi hyödynnetty käytännössä toistaiseksi vain vähän. Kyseisten järjestelmien luomisen välttämättömyys tekee välineen hallinnoinnista suhteettoman kallista, rasittaa hankkeiden toteuttajia ja myös mutkistaa hankkeita huomattavasti ja lykkää niiden toteutumista.

45. toteaa, että koheesiopolitiikan sääntöjen muuttaminen seitsemän vuoden välein tai jopa tiuhemmin ei ole edistänyt koheesiopolitiikan yksinkertaistamista vaan vaikuttanut pikemminkin päinvastoin. Usean tukikauden kattava sääntelykehys edellyttää kuitenkin ensin radikaalia yksinkertaistamista. Koheesiopolitiikan täytäntöönpanojärjestelmän pienehköt, hyödylliset muutokset ovat aina mahdollisia ja suotavia, mutta tuntuvampia muutoksia pitäisi tehdä harvemmin ja ne olisi valmisteltava hyvin etukäteen. Tällaisten muutosten vaikutuksia olisi analysoitava etukäteen, ja niistä olisi keskusteltava kumppanuusperiaatteen mukaisesti etukäteen asianomaisten sidosryhmien kanssa – ei siis vain jäsenvaltioiden vaan myös alueiden komitean edustamien paikallis- ja alueviranomaistahojen kanssa.

Rahoitusvälineet

46. pitää rahoitusvälineiden käyttöä tärkeänä tekijänä, kun pyritään lisäämään ERI-rahasto-ohjelmien vipuvaikutusta ja yhdistämään ERI-rahastojen ja ESIR-rahaston rahoitusta. On kuitenkin olemassa kiireellinen tarve yksinkertaistaa järjestelyä, raportointivaatimuksia ja tarkastussääntöjä ERI-rahastojen rahoitusvälineiden osalta, kuten hiljattain todettiin asiasta yhdessä puheenjohtajavaltion Slovakian kanssa järjestetyissä työryhmätapaamisissa ⁽¹⁾.

47. suosittelee, että Euroopan komissio tarkastelee, miksi käyttövalmiita rahoitusvälineitä ei useimmissa jäsenvaltioissa hyödynnetä.

48. panee merkille Euroopan tilintarkastustuomioistuimen hiljattain julkaiseman kertomuksen ”EU:n talousarvion toteuttaminen rahoitusvälineiden avulla – ohjelmakaudelta 2007–2013 saatujen kokemusten hyödyntäminen” tulokset ja kehottaa tilintarkastustuomioistuinta arvioimaan myös rahoitusvälineiden täytäntöönpanoa meneillään olevalla rahoituskaudella.

Loppusuositukset

49. panee merkille hiljattain julkaistun koontiasetuksen ⁽²⁾, jossa tehdään muutoksia myös ERI-rahastoja koskeviin säädöksiin erityisesti ERI-rahasto-ohjelmiin liittyvien rahoitusvälineiden ja yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen käytön helpottamiseksi.

- toteaa, ettei käsillä olevassa lausunnossa voida arvioida tyhjentävästi koontiasetuksessa esitettyjä muutoksia ja niiden mahdollisia myönteisiä vaikutuksia tuensaajien ja ERI-rahastojen täytäntöönpanosta vastaavien paikallisten ja alueellisten viranomaisten kannalta.
- korostaa tarvetta analysoida kyseisiä vaikutuksia ja varmistaa, että menettelyt tosiasiaa yksinkertaistuvat lopullisten tuensaajien ja rahastojen täytäntöönpanosta paikallis- ja aluetasolla vastaavien viranomaisten kannalta eikä tilanne monimutkaistu nykyisestä.
- toteaa, ettei koontiasetusta saa tarkastella irrallisena kokonaisuutena vaan sen vaikutuksia tulee analysoida ja arvioida suhteessa muihin EU:n politiikkoihin ja kansallisiin lainsäädäntöihin, jotka voivat vaikuttaa merkittävästi asetuksen käytännön toteutuksen tehokkuuteen. Komitea kehottaa hyväksymään koontiasetuksessa ehdotetut muutokset ripeästi, jotta voidaan varmistaa välitön vaikutus jo kuluvalle rahoituskaudella ja parantaa siten ERI-rahasto-ohjelmien täytäntöönpanoa.

⁽¹⁾ AK järjesti 18. marraskuuta 2015 pidetyn yleisten asiain neuvoston päätelmien mukaisesti yhdessä puheenjohtajavaltioiden Alankomaiden ja Slovakian kanssa kolme työryhmätapaamista koheesiopolitiikan yksinkertaistamisesta. Lisätietoja osoitteessa <http://cor.europa.eu/fi/takepart/Pages/simplification-documents.aspx>

⁽²⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus, COM(2016) 605 final – 2016/0282 (COD).

50. ehdottaa, että Euroopan komissio kokoaisi yksinkertaistamisen edistämiseksi tietoja hankkeista, jotka ilmentävät huonoja käytäntöjä, ja seuraisi tällaisia hankkeita. Näin voitaisiin havainnollistaa yksinkertaistamisen ja lähestymistapamuutosten välttämättömyyttä ja täydentää ERI-rahastojen täytäntöönpanoon liittyvien parhaiden käytäntöjen jakamista. Koska AK:n jäsenillä on käytännön kokemusta asiasta, komitealla pitäisi olla keskeinen rooli tässä prosessissa.

51. huomauttaa, että komissio julkaisi tukikautta 2014–2020 koskevat yksittäisten rahastojen perusasiakirjat niin myöhään, ettei toteuttamista voitu aloittaa ohjelmakauden alussa. Yksittäisten toimenpideohjelmien yhteensovittamisessa syntyi ongelmia ja odotusajat olivat pitkiä. Tulevaisuudessa kaikki asiakirjat olisi julkaistava hyvissä ajoin ja samanaikaisesti.

52. viittaa mahdollisiin konkreettisiin välineisiin, joilla voidaan edistää ERI-rahastojen hallinnoinnin yksinkertaistamista. Menettelyjen yhdenmukaistaminen, tietoteknisten välineiden käytön yleinen lisääminen ja sähköinen hallinto ovat näissä rahastoissa yleisesti sovellettavissa olevia peruselementtejä. Lisäksi on tärkeää edistää edelleen standardikustannusten käyttöä, sillä niiden avulla voidaan keventää hallinnollista taakkaa, sekä raportoinnin ja tarkastusten yksinkertaistamista, jonka avulla tuensaajat ja kyseisten varojen hallinnointiin osallistuvat eri viranomaistahot voivat välttyä ylimääräisiltä hallintorasitteilta.

53. toteaa, että soveltamalla kumppanuusperiaatetta yhä laajemmin ja etenkin aidosti suhteissaan paikallis- ja alueviranomaisiin ERI-rahastojen jatkokehittämisen yhteydessä ja rahastotoimien täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa Euroopan komissio varmistaisi, että se saa asiasta palautetta. Tämä auttaisi varmasti tehostamaan ja yksinkertaistamaan täytäntöönpanoa.

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Valtiontuki ja yleistä taloudellista etua koskevat palvelut”

(2017/C 088/05)

Esittelijä: Markus Töns (DE, PSE), Nordrhein-Westfalenin maapäivien jäsen

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA, joka

I Yleistä

1. viittaa käsillä olevassa oma-aloitteisessa lausunnossaan seuraaviin komission aloitteisiin: i) komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä ⁽¹⁾, ii) kuulemismenettely yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen laajentamista käsittelevästä luonnoksesta ⁽²⁾, jonka mukaan tietyt satamien ja lentoasemien investointituet on määrä sulkea komission ennakkoon suorittaman valtiontukiarvioinnin ulkopuolelle ja iii) Euroopan komission aikomus tarkistaa Almunia-paketti sekä laatia uudet säännöt, joilla korvataan päättyvässä oleva vähämerkityksistä tukea koskeva asetus yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen yhteydessä;

2. vahvistaa, että yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin sovellettavia EU:n valtiontukisääntöjä ei voida rajoittaa vain kilpailuperiaatteisiin, vaan niiden yhteydessä on otettava täysimääräisesti huomioon perussopimuksissa taattu jäsenvaltioiden suuri harkintavaltia yleistä taloudellista etua koskevia palveluja määritettäessä sekä kunnallisen ja alueellisen itsehallinnon, taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden sekä jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmien puolueettoman kohtelun periaatteet (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artikla, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 14, 106 ja 345 artikla sekä pöytäkirja N:o 26). Yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen on heijastettava tarpeiden, käyttäjien mieltymysten ja julkisten hankintojen eroja, jotka voivat johtua maantieteellisen sijainnin, sosiaalisten tai kulttuuristen tilanteiden ja demokraattisten prosessien eroavuuksista jäsenvaltioissa. AK muistuttaa, että valtiontuen valvonta voidaan toteuttaa vain silloin, kun yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen valtiollisella, alueellisella tai paikallisella sääntelyllä tai rahoituksella on rajatylittäviä tai sisämarkkinoihin kohdistuvia vaikutuksia;

3. painottaa yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen keskeistä roolia kasvun ja työllisyyden kannalta sekä sitä, että yleistä taloudellista etua koskevat palvelut ovat usein julkisten ja yksityisten lisäinvestointien edellytys. Tämän vuoksi yleistä taloudellista etua koskevia palveluja on tarkasteltava myös Euroopan investointiohjelman näkökulmasta. Tässä yhteydessä on viitattava Euroopan komission vuotuisen kasvuselvitykseen 2016, jonka mukaan ”on tärkeää, että jäsenvaltiot edistävät sosiaalisia investointeja laajemmin, esimerkiksi terveydenhuollossa, lastenhoidossa sekä asumistuki- ja kuntoutuspalveluissa. Näin voidaan vahvistaa ihmisten nykyisiä ja tulevia valmiuksia osallistua työmarkkinoille ja mukautua niiden tarpeisiin. [– –] Sosiaalisista investoinneista saadaan ajan mittaan taloudellista ja sosiaalista tuottoa, joka näkyy etenkin työllisyysnäkymissä, työtuloissa ja tuottavuudessa, köyhyden ehkäisyssä sekä sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa;”

4. kehottaa näin ollen pohtimaan enemmän sitä, miten yleistä taloudellista etua koskevia palveluja voidaan tukea EU:n rahoituksella valtiontukisääntöjen mukaisesti. Esimerkiksi tukioikeudellisten sääntöjen soveltamista tulisi yksinkertaistaa edelleen merkittävästi, mm. soveltamalla yksinkertaisiin kriteereihin, kuten yhdenmukaisuuteen hyväksytyjen toimenpiteohjelmien kanssa kytkettyä olettaa ERI-rahastojen rahoitusten vaatimustenmukaisuudesta. Ei nimittäin ole oikeutettua kohdella tukioikeuden alalla eriarvoisesti yhtäältä ESIRin ja Horisontti 2020 -puiteohjelman kaltaisia suoraan hallinnoituja EU-rahastoja ja toisaalta ERI-rahastoja. Se lisää hallintotaakkaa ja haittaa rahastojen välisten sellaisten synergiavaikutusten syntymistä, joihin myös Euroopan komissio itse pyrkii;

5. pahoittelee, että komissio kieltäytyy edelleen käyttämästä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 14 artiklaa yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin sovellettavien tukioikeudellisten sääntöjen oikeusperustana, sillä se varmistaisi asianmukaisen lainsäädäntämenettelyn ja lisäksi näin oikeusvarmuutta ja demokraattista oikeutusta;

⁽¹⁾ Ks. 19.5.2016 annettu tiedonanto, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/notice_aid_en.html

⁽²⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-622_en.htm

6. toteaa, että valtiontukia koskevasta unionin lainsäädännöstä on yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen osalta tullut monitahoisen sisällön, käsitteiden erilaisten määritelmien ja vuosien mittaan toteutettujen mukautusten vuoksi liian laaja, liian yksityiskohtainen ja epäselvä. Tukia myöntävien viranomaisten sekä yritysten hallinnollista taakkaa on kevennettävä ja komission resurssit olisi kohdennettava valtiontukisääntöjen soveltamiseen tapauksissa, jotka vaikuttavat eniten sisämarkkinoihin. Komitea korostaa lisäksi, että monimutkaiset säännöt voivat johtaa myös siihen, että niitä ei tunneta riittävästi ja että yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen toimintaa helpottavia mahdollisuuksia ei hyödynnetä. Komitea kehottaakin Euroopan komissiota laatimaan johdonmukaisemmin valtiontukia käsitteleviä lukuisia johdetun oikeuden ja muita kuin velvoittavan oikeuden (soft law) tekstejä (asetuksia, tiedonantoja, suuntaviivoja jne.) ja kokoamaan ne mahdollisuuksien mukaan yhteen;

7. toistaa vastustavansa periaatteessa sitä, että Euroopan komissio sisällyttää ylimääräisiä laatu- ja tehokkuuskriteereitä yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen rahoituksen soveltavuuden arviointiin. Laatu- ja tehokkuusnäkökohdat, jotka rajoittavat edelleen paikallisten ja alueellisten tuentantajien harkintavaltaa, eivät periaatteessa kuulu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kilpailua käsittelevässä luvussa määriteltyyn komission toimivaltaan. Laatuja ja tehokkuutta koskevat päätökset on jätettävä paikallis- ja alueviranomaisille ⁽³⁾;

8. painottaa, ettei EU:n kauppasopimusten piiriin kuulu EU:n, sen jäsenvaltioiden ja niiden paikallis- ja alueyhteisöjen oikeus itse säännellä, tarjota tai tukea palveluja. Komitea odottaa, että Euroopan komission TTIP-sopimuksen neuvottelujen yhteydessä antamat takuut koskevat myös kaikkia muita kauppasopimuksista käytäviä neuvotteluja, toisin sanoen ettei heikennetä jäsenvaltioiden mahdollisuuksia ottaa käyttöön tai säilyttää säännöksiä, joiden avulla varmistetaan laadukkaat palvelut ja suojellaan yleisten julkisten intressien – kuten terveydenhuolto, julkinen turvallisuus tai ympäristönsuojelu – tärkeät tavoitteet, ettei palveluja yksityistetä, että julkinen sektori voi laajentaa julkisten palvelujen nykyistä tarjontaa ja että voidaan tarjota sellaisia julkisia palveluja, joiden tarjonnasta ovat aiemmin huolehtineet yksityiset palveluntarjoajat ⁽⁴⁾;

9. muistuttaa yleistä taloudellista hyötyä koskevien palvelujen ja julkisten investointien vuorovaikutusta ajatellen olevansa huolissaan siitä, että syyskuussa 2014 käyttöön otetussa Eurostatin uudessa Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmässä (EKT 2010) ei erotella julkisia menoja ja julkisia investointeja toisistaan. Lisäksi asiaa koskevat säännökset on eräissä jäsenvaltioissa saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä siten, että paikallis- ja alueviranomaiset veloitetaan soveltamaan julkisten investointien vuosittaisia asukaskohtaisia ylärajoja. Tällaiset ylärajat estävät myös niitä paikallis- ja alueviranomaisia, joilla on käytettävissään varantoja, käynnistämästä yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin liittyviä laajamittaisia investointihankkeita. Komitea kehottaakin Euroopan komissiota esittämään pikaisesti raportin EKT 2010:n täytäntöönpanosta ⁽⁵⁾;

Tiedonanto valtiontuen käsitteestä ⁽⁶⁾

10. muistuttaa, että jäsenvaltioilla on toimivalta vakiintuneiden kulttuuristen ja poliittisten rakenteiden perusteella määrittellä toiminta yleistä taloudellista etua koskevaksi palveluksi, – myös siksi, että tällaisen toiminnan on kehityttävä jatkuvasti – ja että paikallis- ja alueviranomaiset voivat täysin itsenäisesti päättää, minkälaisia palveluja ne pitävät yleisen taloudellisen edun mukaisina;

11. on tyytyväinen siihen, että komissio julkaisi 19. toukokuuta 2016 tiedonantonsa kaksi vuotta vuoden 2014 alkupuolella toteutetun, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitettä koskeneen kuulemismenettelyn jälkeen. Tiedonannossa selvitetään julkisten investointien tukemiseen tarkoitettujen EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalaa. Komitea panee merkille komission aikomuksen keskittää resurssinsa siihen, että valtiontukisääntöjä sovelletaan tapauksissa, joilla on suurin vaikutus sisämarkkinoihin. Komitea toteaa kuitenkin samalla, että tiedonannossa tulkitaan valtiontuen käsitettä vain aloilla, missä Euroopan unionin tuomioistuimien on jo antanut ratkaisunsa. Näin ollen komitea esittääkin keskusteltavaksi, onko tämä lähestymistapa liian rajoitettava ja vastaako se julkisten investointien alalla esimerkiksi verotuskysymysten ja uusien sosiaalipalvelujen kehityksen yhteydessä tapahtuvia erilaisia dynaamisia kehityskulkuja;

⁽³⁾ Ks. AK:n 30. marraskuuta 2012 antaman lausunnon "EU:n valtiontuki uudistus" kohta 29.

⁽⁴⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-15-4646_en.htm

⁽⁵⁾ Ks. AK:n 3. joulukuuta 2014 antama lausunto aiheesta "Julkisten menojen laadun parantaminen EU:n toimialoilla", s. 20, asiakokonaisuus BUDG-V-009.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_state_aid_notion/index_en.html

12. on tyytyväinen siihen, että tiedonannossa vahvistetaan käsitteen ”kielteiset vaikutukset EU:n sisäiseen kauppaan” rajoittaminen. Yksittäistapauksia koskevien, 29. huhtikuuta 2015 tehtyjen seitsemän päätöksen⁽⁷⁾ ja AK:n alkuperäisessä lausuntoluonnoksessa esitetyn kehotuksen mukaisesti nimittäin sellaisiin paikallisiin infrastruktuureihin tai paikallisiin palveluihin kohdennettu tuki, joita tuskin käytetään muissa jäsenvaltioissa ja joilla on joka tapauksessa marginaalinen vaikutus rajatylittäviin investointeihin, eivät enää kuulu EU:n valtiontukisääntöjen piiriin⁽⁸⁾;

13. panee merkille komission näkemyksen, että infrastruktuurin rakentamiseen tai ajanmukaistamiseen kohdennetut julkiset investoinnit eivät ole valtiontukea, jos kyseinen infrastruktuuri ei kilpaile suoraan muun samantyyppisen infrastruktuurin kanssa. Komitea ei kuitenkaan ole samaa mieltä komission kanssa siitä yksiviivaisesta tulkinnasta, että tämä koskee yleensä maantie- ja rautatieinfrastruktuuria, sisävesiväyliä sekä vesi- ja viemäriverkkoja mutta ei esimerkiksi sellaisia aloja kuin energia, laajakaista, lentoasemat tai satamat;

14. on tyytyväinen selvennykseen, että tiettyihin ei-kaupallisiin ja maksuttomiin tai sellaista maksua vastaan, joka kattaa korkeintaan 50 prosenttia kustannuksista, suurelle yleisölle tarjottaviin kulttuurisiin toimiin kohdennettu julkinen tuki ei kuulu valtiontukisääntöjen piiriin. Tämä vähentää huomattavasti kunta- ja aluetason viranomaisten suurta tarkastusrasitetta siitä huolimatta, että tarkastuksia on tehtävä yksittäisissä tapauksissa edelleen. Lisäksi se lisäisi oikeusvarmuutta julkisen kulttuurituen käsittelyssä;

15. odottaa Euroopan komissio selventävän, ettei paikallinen palvelu uhkaa kauppaa, ja odottaa myös, että valituksen tekijän ja/tai Euroopan komission on osoitettava, että yhteisön sisäinen kauppa on tai voi olla uhattuna;

16. odottaa, että paikallis- ja alueviranomaiset voivat vastedes päättää oikeusvarmuuteen luottaen, milloin ne voivat antaa valtiontukisääntöjen mukaista tukea;

17. vastustaa huhtikuussa 2016 esitettyyn toimintasuunnitelmaan ”Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaaluetta” viitaten – AK tarkastelee aihetta erillisessä lausunnossa – yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen arvonlisäverovapautuksen rajoittamista;

Yleinen ryhmäpoikkeusasetus

18. korostaa sellaisten nykyistä ryhmäpoikkeusasetusta koskevien käytännön suuntaviivojen⁽⁹⁾ hyödyllisyyttä, joissa kootaan yhteen kansallisten viranomaisten kysymykset ja Euroopan komission vastaukset. Komitea tosin toteaa, että komission vastaukset eivät aina täysin selvennä jäsenvaltioiden tulkintaongelmia;

19. suhtautuu myönteisesti komission aloitteeseen toteuttaa alustava, toukokuun 30. päivään 2016 avoinna oleva kuuleminen yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen uudesta tarkistuksesta⁽¹⁰⁾ tavoitteena sulkea satama- ja lentoasemainfrastruktuuriin kohdennetut tuet ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, sillä viranomaisten ja lopullisten edunsaajien hallintoa taakka vähenee sitä enemmän, mitä laajempi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisala on;

20. toteaa kuitenkin, että satamien tapauksessa investointitukien yhteensopivuuskriteereille ei ole olemassa minkäänlaista oikeusperustaa, jonka pohjalta komissio olisi voinut koota tapauksia oikeusvarmuuden lisäämiseksi. Komitea kehottaaakin komissiota tutkimaan niin investointityyppien kuin satamien koon kannalta seikkaperäisemmin kysymystä siitä, onko valtiontuki todettavissa vai ei, sekä ottamaan huomioon satamien organisaation erityispiirteet eri jäsenmaissa ja niiden julkinen tehtävä;

21. toteaa, että sisävesisatamien kohdalla monet jäsenvaltioiden toteuttamat toimenpiteet eivät ehkä ole valtiontukea, koska tuensaaja ei harjoita taloudellista toimintaa tai koska toimenpiteet eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Näin saattaa olla tietyissä olosuhteissa silloin, kun on kyse tukitoimenpiteistä, jotka kohdistuvat luonteeltaan puhtaasti paikallisten sisävesisatamien infrastruktuuriin tai jotka eivät vääristä kilpailua, koska ne kohdistuvat sellaisten sisävesisatamien infrastruktuuriin, joista ei ole suoraa pääsyä merelle ja joiden kautta ei voida käydä kauppaa muiden jäsenvaltioiden kanssa tai kulkea sisävesiteitse muihin jäsenvaltioihin;

⁽⁷⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4889_en.htm; julkiset sairaalat Hradec Královéssa Tšekissä (SA.37432), terveyskeskus Durmersheimissa Saksassa (SA.37904), Städtische Projektgesellschaft ”Wirtschaftsbüro Gaarden” Kielissä Saksassa (SA.33149), Landgrafen-Klinik Saksassa (SA.38035), investointituki satamalle Lauversoogissa Alankomaissa (SA.39403), Glenmore Lodge Yhdistyneessä kuningaskunnassa (SA.37963), jäsenomistuksessa olevia golfklubeja Yhdistyneessä kuningaskunnassa (SA.38208).

⁽⁸⁾ Ks. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisen valtiontuen käsitteestä annetun komission tiedonannon kohdat 196 ja 197.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/practical_guide_gber_en.pdf

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2016_gber_review/index_en.html

22. kehottaa sisällyttämään yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen myös satamien toimintatukia koskevan poikkeuksen ainakin tietyn tyyppisten satamien osalta samalla tavoin kuin on tarkoitus tehdä tietyn tyyppisten lentoasemien kohdalla (ks. tämän lausunnon kohta 28);

23. ilmaisee huolensa sen johdosta, että sen jälkeen kun satamainfrastruktuurit on otettu mukaan yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen, jokainen julkinen toimenpide, joka kuuluu valtiontuen määrittelypiiriin ja joka ei voi hyötyä vapauttamisesta, joutuu erittäin monimutkaisen arvioinnin kohteeksi. Tässä yhteydessä mahdollinen suora hyväksyminen perussopimuksen perusteella on epävarmaa. Komitea kehottaa komissiota esittämään erityisiä suuntaviivoja tällaisia tukia varten, jos ne ylittävät vapauttamisen raja-arvon;

24. kannattaa alueellisten lentoasemien investointitukien käsittelyssä nimenomaisesti Euroopan komission lähestymistapaa, että ”ilmoituskynnyksen määrittäminen tuen määränä ei ole tarkoituksenmukaista, sillä tuen vaikutus kilpailuun riippuu ennen kaikkea lentoaseman koosta eikä investoinnin laajuudesta”;

25. odottaa Euroopan komissiolta, että se varmistaa ”alueellisiin lentoasemiin kohdennettavaan tukeen liittyvien määrittelyjen” yhteydessä yhtenäistämisen EU:n jo voimassa olevan lainsäädännön kanssa;

26. toistaa aiemmin esittämänsä kannan, että komission olisi keskityttävä suuriin lentoasemiin ja että pieniin lentoasemiin, joiden keskimääräinen henkilöliikenne on vuosittain enintään 300 000 matkustajaa, kohdennettavien valtiontukitoimien ei tulisi kuulua valtiontukisääntöjen soveltamisalan piiriin, sillä näillä lentoasemilla ei voi olla mainittavaa vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska ne eivät rakenteellisista syistä kykene kattamaan pääomamenoja eivätkä käyttökustannuksia⁽¹⁾ ja koska valtiontuki on tarkoitettu varman ja taloudellisesti kannattavan lentoliikenneinfrastruktuurin kehittämisen julkiseen tukemiseen alueilla, joilla on huonot liikenneyhteydet⁽²⁾. Tällaisen säännöksen johdosta olisi luonnollisesti nostettava huomattavasti yleistä taloudellista etua koskevan palvelun piiriin kuuluville lentoasemille (nykyisin 200 000 matkustajaa vuosittain) suunnatun tuen vapauttamisen raja-arvoa ja sovellettava jälleen raja-arvoa, joka oli voimassa ennen yleistä taloudellista etua koskevia palveluja käsittelevää niin sanottua Almunia-pakettia, eli miljoonaa matkustajaa vuosittain. Tällaisen mukauttamisen edellytyksenä on kuitenkin oltava, ettei riittäviä liikenneyhteyksiä voida varmistaa muilla keinoin;

27. epäilee, kykenevätkö pienet lentoasemat itse huolehtimaan investointituen 25 prosentin vähimmäisosuudesta. Komitea kehottaa komissiota ottamaan tässä yhteydessä huomioon, että näillä tuilla ei yleensä pyritä lisäämään kapasiteettia vaan että ne käytetään enimmäkseen infrastruktuuritarpeisiin;

28. kehottaa sisällyttämään yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen myös toimintatukia koskevan poikkeuksen lentoasemien hyväksi, sillä lentoliikennettä käsittelevissä Euroopan komission suuntaviivoissa (vuoden 2014 suuntaviivat, kohta 112 ja sitä seuraavat kohdat) on selkeitä vaatimuksia toimintatuille – esimerkiksi liittyen alkuperäisen rahoitusvajeen laskemiseen – jotka voidaan toteuttaa myös poikkeuksen yhteydessä;

29. katsoo, että satamia ja lentoasemia koskevia nykyisiä säännöksiä on mukautettava syrjäisimpien alueiden tilanteeseen sekä investointitukien että toimintatukien osalta, kun otetaan huomioon näiden alueiden erittäin huonot liikenneyhteydet ja täydellinen riippuvuus meri- ja lentoliikenteen aloista, jotka ovat näille eristyneille alueille ainoa mahdollinen kuljetusvaihtoehto;

30. kannattaa kulttuuriin ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen kohdennettavissa investointi- ja yritystuissa 50 prosentin korotuksen sijaan 100 prosentin korotusta tarkistettua yleistä ryhmäpoikkeusasetusta varten ehdotettuihin raja-arvoihin (Euroopan komissio ehdottaa raja-arvojen nostamista 100 miljoonasta eurosta 150 miljoonaan euroon hanketta kohti ja 50 miljoonasta eurosta 75 miljoonaan euroon yritystä kohti vuosittain). Komitea kehottaa yhdenmukaistamaan nykyistä enemmän yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen säännöksiä ja edellytyksiä valtiontuen käsitettä koskevan tiedonannon kanssa, sillä tiedonannossa on tehty eräitä perusluonteisia selvennyksiä, joihin jäsenvaltiot ovat tyytyväisiä mutta joilla ei kuitenkaan ole samaa sitovuuutta kuin välittömästi sovellettavalla asetuksella, kuten yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella;

31. pyytää edellisessä kohdassa raja-arvoon esitetyn korotuksen mukaisesti nostamaan lisäksi 1 miljoonasta 2 miljoonaan euroon kulttuuriin ja kulttuuriperinnön säilyttämiseen kohdennettavien investointi- ja toimintatukien raja-arvon, jonka alittaviin tukiin voidaan soveltaa asetuksen (EU) N:o 651/2014 53 artiklan 8 kohdassa tarkoitettua laskutapaa asettamalla tuki-intensiteetiksi 80 prosenttia hankkeen tukikelpoisista kustannuksista (vaihtoehtona asetuksen (EU) N:o 651/2014 53 artiklan 6 ja 7 kohdassa tarkoitettulle menetelmälle);

⁽¹⁾ AK:n 28. marraskuuta 2013 antama lausunto aiheesta ”EU:n suuntaviivat valtiontuesta lentoasemille ja lentoyhtiöille”, asiakokonaisuus COTER-V-043.

⁽²⁾ Ks. Euroopan komission päätös Angoulêmen lentoasemasta, 23. heinäkuuta 2014; http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-498_en.htm

32. kehottaa komissiota selventämään tarkistetussa yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa valtion investointitukien asemaa infrastruktuuritoimissa. Lokakuun 1 päivänä 2014 annetun Propapier/Eisenhüttenstadt -päätöksen⁽¹³⁾ perusteella olisi yleisissä infrastruktuuritoimissa aina arvioitava, ovatko tukien myönteiset vaikutukset aluekehitykseen suuremmat kuin kilpailuun kohdistuvat kielteiset vaikutukset;

33. odottaa, että tarkistetussa yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa urheiluinfrastruktuureja ja monikäyttöisiä vapaa-ajan infrastruktuureja kohdellaan yhdenmukaisesti, eli että monikäyttöisten vapaa-ajan infrastruktuurien toimintatuki, joka on korkeintaan 2 miljoonaa euroa vuosittain infrastruktuurikokonaisuutta kohden, kuuluu ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan;

Yleistä taloudellista etua koskevat palvelut

34. kannattaa yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen käsitteen dynaamista laajentamista. Uusia sosiaalipalveluja, kuten pakolaisten ja muuttajien vastaanottoon ja kotouttamiseen liittyviä sosiaalipalveluja, tai digitaalista infrastruktuuria alueilla, joilla markkinat toimivat puutteellisesti, esimerkiksi väestökehityksestä johtuvia haasteita kohtaavilla alueilla, voitaisiin pitää osana yleishyödyllisiä palveluja, sillä niiden on oltava yleisesti kansalaisten ulottuvilla. Myös tulevia uusia kehityskulkuja on arvioitava säännöllisesti ja asianmukaisesti, ja niitä olisi voitava tarvittaessa pitää jäsenvaltioitasolla yleistä taloudellista etua koskevinä palveluina;

35. kritisoi sitä, että komissio on nykyisessä yleistä taloudellista etua koskevia palveluja käsittelevässä tiedonannossaan "tavanomaisiin markkinaehtoihin" viittaamalla pyrkinyt laajentamaan harkintavaltaansa kysymyksessä siitä, mikä voidaan määrittellä yleistä taloudellista etua koskevaksi palveluksi⁽¹⁴⁾. Tämä on paitsi ristiriidassa paikallisen ja alueellisen itsehallinnon periaatteen kanssa myös edellytys, jota viranomaisten on käytännössä lähes mahdotonta osoittaa noudattavansa;

36. toteaa, että Altmark-asiassa annetussa tuomiossa vahvistetulla neljännellä kriteerillä on vain luotu jäsenvaltioille kannuste soveltaa julkisia hankintoja koskevia sääntöjä yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin perustuvan lähestymistavan sijaan. Paikallis- ja alueviranomaisilla on nimittäin se ongelma, että niillä ei ole käytettävissään vertailuarvoa neljännen Altmark-kriteerin toisessa vaihtoehdossa – eli tavanomainen, hyvin johdettu ja asianmukaisesti tarvittavat varat omaava yritys – tapauksissa, joissa tietyllä alalla ei toimi yksityisyrittäjiä. Komitea kehottaa tämän vuoksi komissiota laatimaan neljännen Altmark-kriteerin noudattamisen helpottamiseksi yksityiskohtaiset suuntaviivat siitä, mikä on tavanomainen, hyvin johdettu ja asianmukaisesti tarvittavat varat omaava yritys, jotta viranomaisten on helpompi sulkea yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin liittyvä toiminta valtiontuen valvonnan ulkopuolelle. Tässä yhteydessä tulee hyödyntää myös markkinatutkimuksia, joiden avulla voidaan määrittää tiettyjä vakiokustannuksia;

37. pitää yleistä taloudellista etua koskevan palvelun kohtuullisen voiton määrittelyn tarkistusta välttämättömänä etenkin, jotta voidaan ottaa esimerkiksi kannustimia luomalla tai hyväksyttävää kohtuullista voittoprosenttia korottamalla huomioon, että tällaiset voitot investoidaan usein uudelleen yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin;

38. toistaa kehoituksensa korottaa vähämerkityksistä tukea koskevien sääntöjen raja-arvoja yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin suunnattavien tukien kohdalla. Raja-arvot arvioitaessa tuen hyväksyttävyyttä yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen yhteydessä olisi asetettava yhteen miljoonaan euroon tapausta kohti kolmen verovuoden aikana. Tämän raja-arvon alittuessa oletettaisiin, että tällaiset tuet eivät täytä kaikkia valtiontuen kriteereitä, koska yleistä taloudellista etua koskevilla palveluilla on usein vain paikallinen yhteys eikä näin ollen ole olemassa kaupan tai kilpailun vääristymistä, joka vaarantaisi sisämarkkinat;

39. katsoo, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmoitusvelvollisuudesta vapautettujen korvausten raja-arvoa ei tulisi yleistä taloudellista etua koskevia palveluja tarjoavien yritysten kohdalla nostaa yli 15 miljoonaa euroa vuotta kohti alkuperäisestä ja jo vuodesta 2011 voimassa olevasta 30 miljoonan euron raja-arvosta;

40. kannattaa toimeksiantoasiakirjojen normaalin voimassaoloajan pidentämistä yli kymmenen vuoden, jotta voidaan ottaa paremmin huomioon toimeksiannon kustannukset ja investointien kuolettaminen yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen tarjoajien toimin;

⁽¹³⁾ Tukirekisteri, kilpailun pääosasto, asia SA.23827.

⁽¹⁴⁾ Ks. kohta 48: "– ettei olisi asianmukaista asettaa erityisiä julkisen palvelun velvoitteita sellaiselle toiminnalle jota tavanomaisesti markkinoilla sovellettavien ehtojen mukaisesti toimivat yritykset jo harjoittavat tai voivat harjoittaa tyydyttävästi ja yleisen edun mukaisilla ehdoilla, jotka valtio määrittää. Tällaisia ehtoja ovat esimerkiksi hinta, objektiiviset laatuominaisuudet, jatkuvuus ja palvelun saatavuus."

41. kannattaa myös komission 20. joulukuuta 2011 tekemään päätökseen sisältyvän sosiaalisen asuntotuotannon määrittelyn laajentamista. Jotta varmistetaan jäsenvaltioiden laaja harkintavalta sosiaalisen asuntotuotannon suunnittelussa, toteuttamisessa, rahoittamisessa ja järjestämisessä sekä demokraattinen valinnanvapaus, olisi poistettava sosiaalisen asuntotuotannon rajoittaminen vähävaraisiin tai heikossa asemassa oleviin yhteiskuntaryhmiin. Oikeus asianmukaiseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen olisi asetettava nykyistä vahvemmin etusijalle, sillä asuntomarkkinoiden kyvyttömyys vastata kaikkien asumistarpeisiin ei koske vain henkilöitä, joilla ei ole lainkaan asuntoa, vaan myös terveydelle vaarallisissa, epäasianmukaisissa tai liian ahtaissa asunnoissa asuvia sekä niitä, jotka käyttävät suurimman osan tuloistaan vuokraan tai asuntolainan kuukausittaisiin takaisinmaksueriin;
42. kehottaa vahvistamaan Euroopan komission ja jäsenvaltioiden välisiä valmiuksia, jotta parannetaan tietämystä valtiontuesta yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen yhteydessä. Euroopan komission on myös käytävä paikallis- ja alueviranomaisten kanssa suoraa vuoropuhelua ja varmistettava avustaminen;
43. kehottaa jäsenvaltioita luomaan yhdessä Euroopan komission kanssa asianmukaisia viestintä- ja koordinoitimetelmää sekä kehittämään suuntaviivoja paikallis- ja alueviranomaisia varten, jotta helpotetaan valtiontuen monimutkaisia arviointia yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen yhteydessä. Komitea odottaa myös, että jäsenvaltiot ottavat paikallis- ja alueviranomaiset ja niiden järjestöt mukaan Almunia-paketin täytäntöönpanoa koskevien kansallisten kertomusten laatimiseen, jotta varmistetaan yleistä taloudellista etua koskeviin palveluihin liittyvä konkreettisten vaikeuksien ja haasteiden realistinen arviointi;
44. kehottaa varmistamaan paikallis- ja alueviranomaisille oikeusvarmuuden siten, että asetetaan valituksen tekemistä varten viiden vuoden vanhentumisaika korvauksen tai investoinnin alkamisesta. Nykyinen kymmenen vuoden määräaika komissiolle takaisinperimistä koskevaan päätökseen johtavan menettelyn käynnistämiseksi siitä päivästä alkaen, jolloin sääntöjenvastainen tuki on myönnetty edunsaajalle – mikä on itse asiassa myös valtiontukea koskevien valitusten vanhenemisaika – on liian pitkä. Paikallis- ja alueviranomaiset sekä tukea saavat yritykset tarvitsevat enemmän oikeusvarmuutta. Kymmenen vuoden vanhenemisaika, johon on lisättävä menettelyihin tarvittava aika, voi johtaa siihen, että on perittävä takaisin 20 tai 25 vuotta aikaisemmin myönnettyjä tukia. Tällainen aika on suhteettoman pitkä ja vaarantaa niiden paikallis- ja alueviranomaistahojen ja tukea saavien yritysten perusluonteisen tarpeen, joilla ei useinkaan ole varaa oikeudelliseen asiantuntija-apuun. Lisäksi näin vesitetään yksi valtiontukien takaisinperimisen tavoitteista: aiemman kilpailutilanteen palauttaminen;
45. pitää välttämättömänä, että valituksia voivat esittää vain ne, joihin taloudelliset vaikutukset voivat myös kohdistua suoraan. Tähän asti valituksen tekemiseen oikeutetut, joilla tarkoitetaan 20 artiklan ja menettelyasetuksen 1 artiklan h kohdan mukaisesti ”jäsenvaltiota, henkilöä, yritystä tai yritysten yhteenliittymää, jonka etuihin tuen myöntäminen voi vaikuttaa, erityisesti tuensaajaa, kilpailevia yrityksiä ja alan järjestöjä”, muodostavat edelleen liian laajan joukon.

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan teollisuuden digitalisointi”

(2017/C 088/06)

Esittelijä: Kieran McCarthy (IE, EA), Corkin kaupunginvaltuuston jäsen**Viiteasiakirja:** Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan teollisuuden digitalisointi – täysi hyöty digitaalisista sisämarkkinoista

(COM(2016) 180 final)

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Muutos- ja innovaatioyhteiskunnan rakentaminen: edessä oleva haaste

1. suhtautuu myönteisesti Euroopan komission tiedonantoon ”Euroopan teollisuuden digitalisointi – täysi hyöty digitaalisista sisämarkkinoista” ja siinä ehdotettuun toimenpidepakettiin, jonka avulla on tarkoitus hyödyntää digitaalisten sisämarkkinoiden strategian avaamat mahdollisuudet. Euroopan tulevat talouskasvu- ja työllisyysnäkymät mutta myös sosiaalinen yhteenkuuluvuus ovat yhä riippuvaisempia kyvystä ymmärtää, omaksua ja hyödyntää kaikki innovaatioyhteiskunnan osatekijät eri alueilla;
2. korostaa, että EU:n digitaalisten sisämarkkinoiden tukena on EU:n 500 miljoonaa kuluttajaa ja että se on EU:n ja sen jäsenvaltioiden ja alueiden tehokkain yksittäinen poliittinen väline innovoinnin, kasvun ja työllisyyden edistämiseen;
3. toteaa, että käynnissä on teollinen vallankumous, jota vievät eteenpäin uusien sukupolvien digitaalitekniikka, kuten massadata, ja uudet ja erilaiset tavat soveltaa digitaalitekniikkaa alakohtaisiin ja paikallisiin ongelmiin. Euroopan teollisuuden onkin pystyttävä hyödyntämään nämä digitalisoinnin tarjoamat mahdollisuudet täysimääräisesti ja ripeästi. Perinteisten ja muiden kuin teknologia-alojen yritysten mahdollisuuksia hyödyntää digitalisoinnin anti täysimittaisesti kilpailukykyä parantamiseksi ja turvaamiseksi ei voida painottaa liikaa;
4. ottaa huomioon, että EU:n tieto- ja viestintätekniikka-alan osuus taloudesta on merkittävä: se työllistää yli 6 miljoonaa ihmistä ja sen osuus suhteessa bkt:hen on noin 4 prosenttia. Tuoreissa tutkimuksissa on arvioitu, että tuotteiden ja palvelujen digitalisointi voi tuottaa seuraavien viiden vuoden aikana teollisuudelle yli 110 miljardin euron lisätulot vuodessa, jos se omaksutaan täysimittaisesti;

Kaikkien alojen lähentyminen

5. on samaa mieltä siitä, että kaksi erittäin tärkeää tekijää digitaalisten sisämarkkinoiden täysimittaisen hyödyntämisen kannalta ovat a) erittäin kilpailukykyinen digitaalialan teollisuus Euroopassa ja b) yksityisen ja julkisen sektorin valmius mukautua ja sisällyttää digitaaliset innovaatiot osaksi toimintaansa, jotta varmistetaan laadukkaat palvelut kaikille kansalaisille. Komitea korostaa, että sääntelyesteiden poistaminen, byrokratian vähentäminen ja EU:n sääntelyn ajanmukaistaminen ovat myös keskeisiä tekijöitä;
6. korostaa, että kaikenkokoiset yritykset kaikilla alueilla ja aloilla voivat hyödyntää Euroopan tieto- ja viestintätekniikka-alan vahvuuksia rakentamalla digitaalisia teollisuusfoorumeita, joilla kehitetään digitaalitekniikkaa osista laitteisiin ja ohjelmistoihin kuluttajamarkkinoita sekä verkko- ja datafoorumeita ja tarvittavia sovelluksia ja palveluja varten;
7. korostaa, että digitaalisten sisämarkkinoiden strategia ja etenkin sen osio ”maksimoidaan digitaalitalouden kasvupotentiaali” sisältää kaikki merkittävimmät tekijät, joiden avulla voidaan parantaa teollisuuden digitalisointia. Kohdealoja ovat muuten muassa datavetoinen talous, esineiden internet, pilvipalvelut, osaaminen ja sähköinen hallinto. Digitaalista muutosta ajaa yhä nopeammin myös täydentävien teknologioiden lähentyminen – näitä ovat robotiikka ja tekoäly sekä 3D-tulostus;

8. kannustaa jatkamaan investoimista kolmeen Horisontti 2020 -puiteohjelman piiriin kuuluvaan monialaiseen julkisen ja yksityisen sektorin sopimusperusteiseen kumppanuusalaan: tulevaisuuden tehtaisiin, resurssi- ja energiatehokkaaseen kestäväpohjaiseen prosessiteollisuuteen (SPIRE) ja biopohjaisten teollisuudenalojen yhteisyrityksiin;

Eroavaisuuksien huomioon ottaminen

9. panee merkille, että useimpien teollisuus päättäjien on vaikea päättää, milloin investoida, miten paljon ja mihin teknologiaan. Noin 60 prosenttia suurista yrityksistä ja yli 90 prosenttia pk-yrityksistä katsoo jääneensä digitaalisten innovaatioiden suhteen muista jälkeen;

10. korostaa, että digitaaliteknologian nopean kehittymisen ja käytön yleistymisen vuoksi on myös kiireellisesti modernisoitava nykyisiä sääntelypuitteita ennenaikemättömässä innovointivauhdissa pysymiseksi;

11. on samaa mieltä siitä, että lisätoimia vaatii myös muilla keskeisillä digitaaliteknologian aloilla toteutettavien laajojen mutta hajanaisen eurooppalaisten tutkimus-, kehitys- ja innovointitoimien koordinointi;

12. korostaa, että yhteentoimivuuden käsittäminen laajemmin ei vain julkishallinnolle vaan kaikille aloille merkityksellisenä asiana (esim. keinona varmistaa, etteivät yksittäisten teknologiayritysten omistusjärjestelmissä asetetut rajoitukset supista kuluttajien vapautta), on olennainen edellytys esineiden internetin käyttöönotolle ja datan saumattomalle virtaamiselle alueilta toisille. Selkeänä vaatimuksena on yhteisten formaattien, standardien ja eritelmien saatavuus;

13. pitää tärkeänä, että Euroopan komission toteuttamassa paremman sääntelyn REFIT-ohjelmassa keskitytään innovoinnin esteisiin ja pohditaan keinoja niiden poistamiseksi tai madaltamiseksi sisämarkkinastrategian mukaisilla uudelausilla sääntelyratkaisuilla. Komitea painottaa tässä yhteydessä, että paikallis- ja alueviranomaisia on kohdeltava REFIT-prosessissa keskeisinä kumppaneina eikä sidosryhminä, sillä ne panevat täytäntöön suurimman osan EU-tasolla tehdyistä päätöksistä;

14. kehottaa komissiota tekemään tiiviimpää yhteistyötä teollisuudenalojen ja kaikenkokoisten yritysten sekä kaikkien hallintotasojen ja sidosryhmien kanssa kartoitettaessa ja poistettaessa Euroopan teollisuuden digitalisointia haittaavia sääntelyesteitä ja yksinkertaistettaessa nykyisiä säännöksiä;

15. katsoo, että tieto- ja viestintäteknikka-alan standardoinnin tehokas toimintaympäristö on ratkaisevan tärkeä Euroopan teollisuuden digitalisoimiseksi ja digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamiseksi, jotta laitteet ja palvelut voivat olla saumattomasti yhteydessä maasta ja teknologiasta toiseen. Toiminta on kohdistettava strategisesti viiteen standardointitoimia varten valittuun ensisijaiseen alaan, jotka ovat 5G-viestintäteknologia, pilvipalvelut, esineiden internet, datateknologia ja kyberturvallisuus;

16. korostaa, että digitaalisten sisämarkkinoiden tieto- ja viestintäteknikan standardointiprioriteeteilla olisi pyrittävä varmistamaan investoinneille kohtuullinen tuotto ja tarjoamaan kannustimia globaalin tutkimus-, kehittämis- ja innovointitoiminnan lisäämiselle ja kestäväälle standardointitoiminnalle ja samalla huolehtimaan siitä, että teknologia-ratkaisuja on saatavilla laajasti avoimilla ja kilpailuilla markkinoilla;

17. panee merkille, että monilla teollisuudenaloilla perinteinen sykli kehittämisestä ja testauksesta standardointiin ei enää sovellu nopeasti kehittyviin ja monimutkaisiin toisiaan lähestyviin teknologioihin;

18. korostaa, että digitaalitalouden työelämässä annetaan lisäksi yhä suurempi painoarvo uusille taidoille ja valmiuksille, jotka edellyttävät enemmän luovuutta, viestintää ja sopeutumiskykyä. Sitä varten on työvoiman taitoja kohennettava roimasti kaikilla tasoilla;

19. korostaa, että esineiden internetin ja massadatan kehittäminen edelleen asettaa myös merkittäviä luottamukseen ja turvallisuuteen liittyviä haasteita kaikille yrityksille ja sille, miten kansalaiset hyväksyvät uuden teknologian;

Synergioiden tarpeen tunnustaminen

20. painottaa, että kaikki mahdollinen olisi tehtävä vahvojen, kohdennettujen kumppanuussuhteiden luomiseksi tälle alalle alueellisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla, jotta voidaan saada koottua huomattavan suuruisia yksityisiä investointeja ja parantaa kilpailukykyä ennennäkemättömällä tavalla kehittämällä kaupallisia tuotteita ja palveluja ja jotta saadaan aikaan kokemusten, osaamisen ja ideoiden antoisaa vaihtoa kumppanien välillä yhteisvaikutusten hyödyntämiseksi ja toimien päällekkäisyyden välttämiseksi muun muassa luomalla kumppanuuksien verkosto;

21. kannustaa tutkimaan tarkemmin innovaatiopolitiikasta vastaavien valtakunnallisten ja alueellisten päättäjäiden tiiviimmästä yhteistyöstä saatavaa lisäarvoa ottaen huomioon älykkään erikoistumisen käsitteen ja uudet alhaalta ylös-lähestymistapaan perustuvat alueidenväliset aloitteet;

22. katsoo, että yksityisistä ja julkisista lähteistä saatavia investointeja ja siten yritysten ja institutionaalisten tahojen kuten Euroopan investointipankin (EIP – muun muassa Euroopan investointiohjelman / ESIRin kautta) laajempaa osallistumista olisi edistettävä. Lisäksi olisi vahvistettava uudelleen Horisontti 2020 -puiteohjelman, Startup Europe- ja FIWARE-aloitteiden, ESIRin sekä alueellisten ja valtakunnallisten politiikkavälineiden välisten synergioiden merkitys EU:n laajoille kilpailukyky- ja koheesiotavoitteille;

23. panee tyytyväisenä merkille Euroopan komission suunnitelmat investoida 500 miljoonaa euroa Horisontti 2020 -puiteohjelmasta digitaali-innovointikeskittymien laajamittaiseen käyttöönottoon, mutta muistuttaa, että digitaali-innovointikeskittymien rahoituksen on tullava Horisontti 2020 -puiteohjelman toisesta pilarista ("teollisuuden johto-asema") eikä saa tapahtua Horisontti 2020 -puiteohjelman muiden osaohjelmien budjettien kustannuksella. Komitea korostaa, että paikallis- ja alueviranomaiset ovat hyvässä asemassa tukemaan tällaisia osaamiskeskustoja ja keskitettyjä teknologiapalvelupisteitä teollisuusloppukäyttäjien edustajana. Lisäksi komitea nostaa esiin, että tieteellisen huippuosaamisen on edelleen oltava ratkaiseva kriteeri tukikohteiden valinnassa ja korkeakoulujen tärkeä rooli tietämyksen siirrossa ja innovointiprosessissa on otettava asianmukaisesti huomioon, jotta Horisontti 2020 -puiteohjelmasta rahoitettavien suunniteltujen investointien vaikutusta voidaan optimoida edelleen. Tätä taustaa vasten tulisi täsmentää erityisesti digitaali-innovointikeskittymien toiminnan toivottuja vaikutuksia ja pohtia niitä tarvittaessa uudelleen;

24. toistaa vaatimuksensa, että digitaalialan investointeihin olisi taattava jatkossakin riittävät resurssit keskeisenä osana tulevaisuuteen suuntautuvaa EU:n koheesipolitiikkaa. Alaan olisi mielellään investoitava selvästi ESIR-määrärahoista vuosina 2007–2013 osoitettua 14 miljardin euron osuutta enemmän;

Tieto- ja viestintätekniikan rahoittaminen alueilla

25. korostaa, että internetin avoimuus ja sisällön ja palvelujen tarjonnan ja kysynnän huomattava nousu ovat nyt keskeisiä tekijöitä Euroopan kilpailukykyyn, talouskasvuun, sosiaalisen kehityksen ja innovoinnin edistämiseksi. Monet paikallis- ja alueviranomaiset eivät kuitenkaan tällä hetkellä pysty hyödyntämään täysimittaisesti tätä kehitystä, sillä infrastruktuuri on edelleen puutteellinen etenkin maaseutualueilla, joita yksityiset operaattorit pitävät kannattamattomina;

26. pyytää Euroopan komissiota tukemaan tällaisten paikallis- ja alueviranomaisten harjoittamaa rahoitustoimintaa ensinnäkin sallimalla edelleen ESIR-varojen osoittamisen ensisijaisesti digitaaliseen infrastruktuuriin kaikilla Euroopan alueilla ja toiseksi ottamalla huomioon sellaisten maaseudun ja harvaan asuttujen alueiden tai muunlaisten väestökehityksen haasteiden edessä olevien alueiden digitaalisten kehittämishankkeiden teknologiset esteet, joita tulisi pitää yleisen taloudellisen edun mukaisina palveluina;

27. on edelleen Euroopan parlamentin tapaan huolissaan Eurooppa-neuvoston helmikuussa 2013 tekemän päätöksen seurauksista: neuvosto päätti alentaa digitaali-infrastruktuurin ja -palvelujen määrärahoja Verkkojen Eurooppa -välineessä 9,2 miljardista eurosta vain 1 miljardiin euroon, minkä vuoksi Euroopan komission piti muuttaa suunnitelmiaan huomattavasti;

Innovoinnin ja kilpailukykyyn tukeminen tieto- ja viestintätekniikan infrastruktuurin kautta

28. korostaa, että paikallis- ja alueviranomaisilla on hyvät mahdollisuudet tukea innovointia ja kilpailukykyä räätälöidyillä kysyntä- ja tarjontapuolen ratkaisuilla, joita ovat laajakaistan käyttöönotto, digitaalitalous, sähköinen osallistavuus ja sähköinen hallinto. Lisäksi ne tarjoavat koulutusmahdollisuuksia, toteuttavat EU:n rahoitusaloitteita ja helpottavat hyödyllistä yhteistyötä ja vaihtoa muiden viranomaisten kanssa myös yli valtioiden rajojen;

29. suhtautuu myönteisesti Euroopan investointipankin kautta avautuviin mahdollisuuksiin: se on sitoutunut lisäämään laajakaistainfrastruktuuriin kohdistuvia lainoja 2 miljardiin euroon vuodessa ja on erikseen korostanut paikallis- ja aluetason tärkeää roolia tällaisissa kasvuun suuntautuneissa investoinneissa. Lisäksi komitea korostaa, että on tärkeää edistää yhteisövetoisia toimia, kuten yhteisöllisiä yrityksiä;

30. painottaa, että myös uusia investointivälineitä olisi tuettava sellaisen infrastruktuurin käyttöönoton nopeuttamiseksi, jonka avulla voidaan saavuttaa Eurooppa 2020 -strategiaan kuuluvassa Euroopan digitaalistrategiassa asetetut nopeita internetyhteyksiä koskevat tavoitteet ja nopeuttaa 4G:n täysimittaista käyttöönottoa (ennen uudemman teknologian, kuten 5G:n, tuloa) pitäen kiinni teknologianeutraaliudesta sekä mahdollistaa tehokas kilpailu operaattorien välillä;

Sähköisen hallinnon ja verkkokaupan potentiaalin hyödyntäminen

31. korostaa, että paikallis- ja alueviranomaiset voivat asettaa ensisijaiseksi tavoitteeksi sen, että ihmisillä olisi tarvittavat digitaaliset taidot ja yrittäjyystaidot voidakseen hyödyntää uusia teknologioita täysimittaisesti, ymmärtää kyberturvallisuusasioita ja henkilötietojen suojan tarpeellisuuden, parantaa työllistettävyyttään ja luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia muun muassa massadatan analysoinnin kautta;

32. katsoo, että verkkokauppa on edelleen monille pienille yrityksille hukattu mahdollisuus ennen kaikkea siihen liittyvien liian korkeiden kustannusten takia: 65 prosenttia eurooppalaisista internetin käyttäjistä tekee hankintoja verkossa, mutta tähän erittäin suureen kysyntään vastaa pk-yrityksistä vain 16 prosenttia, joilla on verkkomyyntiä, ja niistäkin vain alle puolet myy tuotteitaan verkon kautta ulkomaille (7,5 prosenttia);

33. vaatii, että ensisijaisesti puututaan verkkokaupan esteisiin, jotka johtuvat muun muassa maarajoituksista ja turvallisen sähköisen järjestelmän puuttumisesta luottokorttimaksuja varten. Näistä ongelmista aiheutuu tarpeettomia kustannuksia, hankaluuksia ja petoksille altistumisen vaara potentiaalisille internetissä toimiville ja erityisesti rajatylittävää kauppaa harjoittaville vähittäismyymälöille;

34. pitää tärkeänä Euroopan komission sähköisen hallinnon toimintasuunnitelmaa, joka koskee julkisten palvelujen uudistamista digitalisoinnin kautta ja erityisesti yksityishenkilöiden ja yritysten mahdollisuutta asioida julkisten laitosten kanssa sähköisesti fyysisestä olinpaikasta riippumatta, ja painottaakin tukevansa yhteentoimivien ja monikielisten rajatylittävien julkisten palvelujen (erityisesti tietojenvaihdon) kehittämistä käytännöllisenä keinona ylittää syrjäisenä pidetyistä sijainnista aiheutuvat esteet;

35. korostaa, että paikallis- ja alueviranomaiset ovat usein selkeästi johtavassa roolissa määrittämässä tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksia ja toimijoita, jakamassa parhaita teknologiaratkaisuja, osoittamassa rahoitusta tieto- ja viestintäteknikan välineinvestointeihin, mittaamalla edistystä ja tiedottamalla onnistumisista, kun sähköisen hallinnon mahdollisuuksia hyödynnetään yhteiskunnallisten etujen saavuttamiseen eli esimerkiksi hiilijalanjäljen pienentämiseen, yrityksiä hyödyttävään yksinkertaistamiseen, matkailun lisäämiseen tai kulttuuriperinnön esiin tuomiseen;

36. toteaa, että sitä mukaa kun yritykset parantavat digitaalista osaamistaan ja lisäävät sen käyttöä ne myös vaativat yhä enemmän mahdollisuuksia hoitaa viranomaisyhteyksiään digitaalisia ratkaisuja hyödyntämällä. Moitteettomasti toimivan digitalisoidun julkishallinnon ansiosta yrityksille, organisaatioille ja yksityishenkilöille voidaan tarjota tehokkaita sähköisiä palveluja ja digitaalisia prosesseja, mikä parantaa palvelujen saatavuutta ja yksinkertaistaa hallintoa sekä lyhentää käsittelyaikoja julkisella sektorilla. Digitalisointia lisäämällä julkisen sektorin toimijoilla keskus-, alue- ja paikallistasolla on entistä paremmat mahdollisuudet vapauttaa resursseja, jotta entistä enemmän aikaa jää asiakkaiden kanssa asioimiseen ja entistä vähemmän aikaa tarvitaan hallintoon ja valvontaan;

37. korostaa, että sähköisen hallinnon yhteentoimivuus edellyttää järjestelmien yhteensopivuuden lisäksi myös julkishallinnon kykyä tehdä tiivistä yhteistyötä tietojärjestelmien kanssa sekä yleisön tietoisuutta tällaisten järjestelmien tarjoamista mahdollisuuksista. AK ehdottaakin, että yhteentoimivuuksien ratkaisuja koskevaan ISA2-ohjelmaan lisätään julkishallinnon modernisoinnin tukemiseksi osa-alueita, jotka liittyvät ihmisten valmiuksien kehittämiseen parantamalla digitaalisia taitoja ja kielitaitoa sekä tiedottamiseen;

38. suhtautuu myönteisesti sähköisen viestinnän sisämarkkinoita koskeviin toimenpide-ehdotuksiin, joiden tavoitteena on vauhdittaa kaikkien talouden alojen dynaamista ja kestäväpohjaista kasvua ja luoda uusia työpaikkoja sekä saattaa tekijänoikeussäännöt ajan tasalle digitaalisen vallankumouksen ja kuluttajakäyttäytymisen muutosten valossa;

39. ottaa huomioon potentiaalin, jonka Euroopan alueiden komitean (AK) ja Euroopan komission tutkimuksen ja innovoinnin pääosaston (RTD) välillä tehtävä yhteistyö tarjoaa osaamisvaihdon foorumilla keinona edistää uusia tutkimus- ja innovointiratkaisuja, innovatiivisia tuotteita ja parhaita käytänteitä, joilla vastataan paikallis- ja alueviranomaisten ratkaistavana oleviin yhteiskunnallisiin haasteisiin Euroopassa;

Koulutuksen tarjoaminen ja taitojen kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

40. korostaa, että osa Euroopan digitaalistrategian painopisteistä – etenkin puuttuminen digitaalisen lukutaidon ja taitojen puutteeseen ja menetettyihin mahdollisuuksiin yhteiskunnallisiin haasteisiin vastattaessa – on elämänlaadun ja sosiaalisen ja taloudellisen toiminnan perustekijöitä, joita voidaan parhaiten käsitellä paikallis- ja aluetasolla, jotta voidaan tarjota tehokkaampia ja yksilöllisempiä palveluja suurelle yleisölle ja paikallisille yrityksille;

41. panee merkille, että tieto- ja viestintätekniikan ammattilaisille on luotu yli miljoona uutta työpaikkaa kolmen viime vuoden aikana Euroopassa. Siitä huolimatta otaksutaan, että kun kysyntä kasvaa nopeasti, täyttämättömiä työpaikkoja on tällä alalla vuoteen 2020 mennessä yli 800 000;

42. kehottaa kehittämään edelleen Euroopan komission käynnistämää digitaalialan työllisyyttä edistävää suurta koalitiota, joka on Euroopan laajuinen, useita sidosryhmiä käsittävä aloite, jolla halutaan korjata epätasapaino tieto- ja viestintätekniikka-alan taitojen puutteen ja avointen työpaikkojen välillä. Sitä varten tarjotaan soveltuvaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta ja harjoittelupaikkoja sekä toteutetaan liikkuvuutta helpottavia toimia ja/tai tiedotustoimia, joilla rohkaistaan nuoria opiskelemaan tieto- ja viestintätekniikkaa ja hakeutumaan alan ammatteihin;

43. muistuttaa, että täsmällisin ja ajankohtaisin tieto työmarkkinoiden tilanteesta on saatavilla valtiotasoa alemmalla tasolla ja että paikallis- ja alueviranomaiset voivat merkittävällä tavalla auttaa osaamisen kohtaanto-ongelman ratkaisemisessa tukemalla soveltuvan ammatillisen koulutuksen kehittämistä ja kannustamalla investoimaan paikalliseen kysyntään vastaaviin ratkaisuihin;

44. kehottaa koulutuksen tarjoajia kehittämään kohdennettuja ja joustavampia tieto- ja viestintätekniikka-alan koulutusratkaisuja. Tulevaisuuden työtehtävissä tarvitaan sopiva yhdistelmä perustaitoja, pehmeitä taitoja ja teknisiä taitoja – etenkin digitaalisia ja yrityskohtaisia taitoja – joita koulutusjärjestelmät eivät vielä täysin pysty tarjoamaan. Siksi on luotava perusta sellaista yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmää varten, jossa painotetaan enemmän oppilaiden/opiskelijoiden käytännön harjoituksia teoreettisten näkökohtien sijasta;

45. ottaa huomioon Euroopan komission laatiman tärkeän ”Uusi osaamisen ohjelma Euroopalle” -ohjelman, joka tarjoaa kattavat puitteet työllistävyydelle, johon kuuluvat myös tarvittavat digitaaliset ja täydentävät keskeiset taidot;

46. pitää erittäin tärkeänä, että työntekijät, opiskelijat, työnhakijat ja kaikki kansalaiset hallitsevat digitaalisen lukutaidon ja muut tarvittavat taidot, jotta he voivat osallistua digitalisoinnin kattavaan täytäntöönpanoon taloudessa ja yhteiskunnassa;

47. korostaa nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön (2010–2018) osalta sitä, että on tärkeää laatia peruspaketti, joka kunkin jäsenvaltion tulisi taata nuorille oppilaille niin, että varmistetaan internetin laajakaistayhteydet koulutusjärjestelmässä ja tarjotaan näin nuorille tietoteknistä pätevyyttä ja osaamista koskevat vähimmäistakeet. Tätä näkökohtaa ei pidä soveltaa yksinomaan oppivelvollisuuskoulutukseen vaan kaikkiin elämänvaiheisiin niin, että tarjotaan innovatiivisia ohjelmia ja jatkokoulutusohjelmia, jotka ovat sopusoinnussa teknisen kehityksen kanssa;

48. varoittaa, että muusta kuin talous- ja työllisyysnäkökulmasta katsottuna digitaaliteknologian kasvava vaikutus etenkin nuorten keskuudessa ei saa vaarantaa ihmiskunnan perustaitoja kuten lukutaitoa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta;

49. toteaa, että digitaalistrategian kestäväpohjaisesta käyttöönotosta on annettava enemmän tunnustusta EU:n alueille. Paikallis- ja alueviranomaiset kuuluvat strategian suosituksien tärkeimpään kohdeyleisöön, ja niitä tulee pitää keskeisinä liikkeellepaneuvina tahoina ja kumppaneina strategian täytäntöönpanossa.

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Eurooppalainen pilvipalvelualoite ja tieto- ja viestintäteknikan standardointiprioriteetit digitaalisilla sisämarkkinoilla”

(2017/C 088/07)

Esittelijä: Anne Karjalainen (FI, PES), Keravan kaupunginvaltuuston jäsen

Viiteasiakirjat: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Tieto- ja viestintäteknikan standardointiprioriteetit digitaalisilla sisämarkkinoilla

COM(2016) 176 final

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Eurooppalainen pilvipalvelualoite – Kilpailukykyisen tieto- ja osaamistalouden rakentaminen Eurooppaan

COM/2016/0178 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Alustavat huomiot

1. pitää komission aloitteita eurooppalaisesta pilvipalvelusta sekä tieto- ja viestintäteknikan standardoinnin prioriteeteista tärkeinä etenkin ajatellen Euroopan asemaa globaalissa digitaalitaloudessa sekä digitaalisten sisämarkkinoiden strategian tavoitteiden konkretisointia;
2. toteaa tiedon yhteiseen hyödyntämiseen liittyvien esteiden vähentämisen lisäävän merkittävästi eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä ja samalla hyödyttävän myös paikallis- ja alueviranomaisia;
3. pitää komission esittämää vaiheistusta eurooppalaisten pilvipalvelujen toteuttamiselle tarkoituksenmukaisena ja on tyytyväinen siihen, että tiedeyhteisöjen jälkeen myös yritykset sekä paikallis- ja alueviranomaiset voivat sen puitteissa osallistua niin yhteisen tiedon hyödyntämiseen kuin myös sen tuottamiseen;
4. yhtyy komission linjaukseen, että kilpailukykyistä suurteholaskentaa voidaan kehittää vain yhteisillä toimenpiteillä;
5. katsoo komission tavoin, että digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseksi ja rajat ylittävien palvelujen toteuttamiseksi eurooppalaista tieto- ja viestintäteknikan standardointityötä on vahvistettava;
6. toteaa, että tieto- ja viestintäteknikan standardeista huolimatta pitää myös antaa yrityksille ja julkiselle sektorille tilaa kehittää, hankkia ja ottaa käyttöön niistä poikkeavia innovatiivisia ratkaisuja;
7. toteaa yhteisten standardien kehittämisen ja/tai käyttöönoton olevan vielä pahasti kesken monilla digitaalisten sisämarkkinoiden kannalta keskeisillä alueilla, kuten esimerkiksi tunnistamisessa, ja on edelleen vakavasti huolissaan siitä, että maantieteelliset erot nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuudessa ovat digitaalisten sisämarkkinoiden toteutumisen esteenä ⁽¹⁾. Saaristoasema on maantieteellinen haastekijä kustannuksiltaan kalliimpien vedenalaisten kaapeleiden tarpeen vuoksi;
8. toistaa tässä yhteydessä vaatimuksensa, että laajakaistan kehittämishankkeet tunnustettaisiin yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin liittyviksi tehtäviksi ⁽²⁾;
9. ilmoittaa Euroopan paikallis- ja alueviranomaisten olevan mielellään edistämässä tiedon yhteiskäyttöä sekä myös kertomassa tarpeitaan julkisten palvelujen kehittämisen edellyttämistä tieto- ja viestintäteknikan standardeista ⁽³⁾;

⁽¹⁾ Ks. CdR 104/2010, CdR 65/2011, CdR 3597/2013, CdR 2646/2015 ja CdR 4165/2014.

⁽²⁾ CdR 2646/2015.

⁽³⁾ CdR 626/2012.

10. kehottaa komissiota varmistamaan, että asianomaiset kansalliset toimijat kaikissa jäsenvaltioissa ryhtyvät riittäviin avoimen tieteen pilvipalveluita ja yleisemminkin tiedon yhteiskäyttöä edistäviin toimenpiteisiin, koska muutoin on suuri vaara, että erot jäsenvaltioiden kesken nopeasti kasvavat. Tällainen tilanne heijastuisi erittäin nopeasti paikallis- ja alueviranomaisten toimintaan;

11. yhtyy komission näkemykseen, että kaikkien organisaatioiden – suurten ja pienten, julkisten tai yksityisten – odotetaan hallitsevan kyberturvallisuuteen liittyvät riskit asianmukaisesti ja osoittamaan tarvittaessa, että ne ovat onnistuneet tässä, ja kehottaa valmistelemaan toimenpiteitä, joiden avulla osaamista kyberturvallisuudessa voidaan kaikilla tarvittavilla tasoilla kehittää⁽⁴⁾;

12. korostaa yleisesti, että jos halutaan hyötyä digitaalisten sisämarkkinoiden moninaisista eduista, niiden toteuttamiseen tarvitaan ammattitaitoista työvoimaa. Komitea on sen vuoksi hyvillään komission ehdotuksista, joiden mukaan sen äskettäin hyväksymässä uudessa osaamisen ohjelmassa Euroopalle painotettaisiin investointeja digitaaliseen koulutukseen, jotta voidaan varmistaa, että kansalaisilla on digitaali- ja tietotekniikan siirtymiseen tarvittavat taidot;

Yhteentoimivuus

13. toteaa tähän lausuntoon liittyvien kahden tiedonannon yhdistävänä tekijänä olevan yhteentoimivuuden puute monilla eri aloilla, minkä vuoksi tarvittava tieto ei ole tutkijoiden, teollisuuden, julkisen hallinnon ja poliittisten päättäjien saatavilla;

14. kiinnittää huomiota siihen, että yhteentoimivuuden suurimpana esteenä niin yhteisen datan hyödyntämisessä kuin esimerkiksi rajat ylittävissä digitaalisissa palveluissa on yleensä epäyhtenäinen tietoarkkitehtuuri⁽⁵⁾;

15. esittää, että tiedonannossa kuvattujen vähimmäisstandardien ja yksinkertaisen metatiedon lisäksi otettaisiin harkintaan myös esimerkiksi rajat ylittävissä palveluissa tarvittavan eurooppalaisen ydintiedon (master data) määrittäminen;

Standardointi

16. yhtyy komission lähtökohtaan, että nykyinen kehitys edellyttää standardoinnissa eri sektoreiden välistä kumppanuutta, ja ottaa esimerkiksi sähköisen terveydenhuollon, missä ihmisen vastuun lisääminen omasta terveydestään edellyttää nykyistä laajempaa näkökulmaa⁽⁶⁾;

17. toteaa, että sähköinen terveydenhuolto, liikennejärjestelmät, älykäs energia sekä ympäristöä vähemmän kuormittava valmistusteknologia, jotka komissio nostaa tiedonannossaan esille esimerkkeinä tärkeitä kohteita, ovat erityisen keskeisiä paikallis- ja alueviranomaisten toiminnassa ja että tavoitteissa onnistuminen edellyttää näiden viranomaisten aktiivista osallistumista;

18. yhtyy komission näkemykseen, että prioriteetteja tulee tarkastella säännöllisesti, koska esimerkiksi hyvinvointipalveluihin jatkuvasti tulevat uudet innovaatiot voivat muuttaa standardointitarpeita hyvinkin nopeasti;

19. pitää tärkeänä, että eurooppalaisessa standardoinnissa saadaan laajamittaisesti hyödynnettyä myös yritysten patentteihin sisältyvät innovaatiot, ja tukee komission pyrkimyksiä selkeyttää tasapuolisen, tehokkaan ja täytäntöönpanokelpoisen lisensointimenetelmän perustekijöitä FRAND-periaatteiden pohjalta;

20. toteaa, että Euroopan alue- ja paikallishallinnossa käytetään jo nyt paljon avoimen lähdekoodin mukaisesti lisensoituja ohjelmistoja. Tämän myönteisenä pidetyn kehityksen jatkamiseksi komission pitäisi erityisesti selkeyttää avoimen lähdekoodin ja FRAND-ehtojen välistä suhdetta;

21. huomauttaa, että eurooppalaisen ja kansainvälisen virallisen standardoinnin kehittämisen rinnalla tarvitaan toimenpiteitä, joilla tuetaan muiden standardoimisjärjestöjen kehittämää tieto- ja viestintäteknisiä eritelmiä ja laajasti hyväksytyjä hyviä käytäntöjä, joita hyödynnetään enemmän;

⁽⁴⁾ CdR 1646/2013.

⁽⁵⁾ CdR 5514/2014.

⁽⁶⁾ CdR 5514/2014.

22. pitää välttämättömänä kehittää menetelytapoja sen varmistamiseksi, että standardien loppukäyttäjien, niin yritysten kuin julkisen sektorinkin, tarpeet ovat tiedossa standardointisuunnitelmia laadittaessa;

23. kannattaa lämpimästi komission ehdotusta tukea eurooppalaisten asiantuntijoiden laajempaa osallistumista tieto- ja viestintäteknikan kansainväliseen standardointiin, koska globaalisti yhtenäiset menettelytavat ovat elinehto niin Euroopan digitalisaatiotavoitteiden toteutumiseksi kuin myös alan teollisuuden kehitykselle;

24. toteaa eurooppalaisten julkisen hallinnon palvelujen yhteentoimivuusperiaatteiden julkaisemisesta olevan jo monta vuotta ja tervehtii tyytyväisenä komission suunnitelmaa niiden päivittämisestä, missä työssä toivottavasti voidaan huomioida myös esineiden internetin mahdollisuudet ⁽⁷⁾;

Eurooppalaisten pilvipalvelut

25. toteaa pilvipalveluiden kehityksen olevan Euroopassa nopeaa. Se voisi komission tutkimuksen mukaan johtaa Euroopan pilvipalvelumarkkinoiden kasvamiseen 9,5 miljardista eurosta vuonna 2013 44,8 miljardiin euroon vuoteen 2020 mennessä, eli vuoden 2013 markkinat lähes viisinkertaistuisivat ⁽⁸⁾. Vuoden 2014 lopulta olevien Eurostatin tietojen ⁽⁹⁾ mukaan:

a) 19 prosenttia EU:n yrityksistä käytti pilvipalveluja vuonna 2014 lähinnä sähköpostijärjestelmien ylläpitämiseen ja tiedostojen tallentamiseen sähköisessä muodossa;

b) 46 prosenttia kyseisistä yrityksistä käytti edistyneitä pilvipalveluita, jotka liittyvät talous- ja kirjanpito-ohjelmistojen sovelluksiin, asiakassuhteiden hallintaan tai liiketoimintasovellusten tarvitseman laskentatehon käyttöön;

c) neljä kymmenestä pilvipalveluja käyttävästä yrityksestä (39 prosenttia) kertoi tietoturvaloukkauksen riskin olevan pääsyy pilvipalvelujen käytön rajoittamiseen;

d) vastaava määrä yrityksiä, jotka eivät käytä pilvipalveluja (42 prosenttia), kertoi, että pilvipalveluja koskevan osaamisen riittämättömyys on tärkein syy, joka esti niitä käyttämästä pilvipalveluja;

26. korostaa edellä esitetyn valossa, että tarvitaan selkeää poliittista sitoutumista pilvipalvelututkimuksen infrastruktuurin rahoittamiseen, jotta voidaan hyödyntää pilvipalveluiden huikeat mahdollisuudet;

27. toteaa, että pilvipalvelut perustuvat luottamukseen ja että luottamuksen saaminen ja säilyttäminen edellyttää suuren huomion kiinnittämistä tietoturvallisuuteen ja yksityisyyden suojaan;

28. toivoo, että avoimen tieteen pilvipalveluissa otetaan huomioon sen hyödyntämismahdollisuudet koulutuksessa;

29. korostaa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden merkitystä avoimen tieteen pilvipalvelujen kehittämisessä ja toistaa aikaisemmin esittämänsä kannan, että jo olemassa olevista tai kehitteillä olevista, kansallisen, alueellisen tai paikallisen tason pilvipalveluista tehtäisiin yhteenliitettäviä ja yhteentoimivia eurooppalaisten ratkaisujen kanssa ⁽¹⁰⁾;

30. huomauttaa, että pilvipalveluissa olevan datan ja muun aineiston laajamittainen hyödyntäminen edellyttää tekijänoikeuksiin liittyvien kysymysten ratkaisemista ⁽¹¹⁾;

Tiedon yhteiskäyttö

31. kannustaa komissiota tukemaan eurooppalaisen tiedon yhteiskäytön lisäämistä henkilötietojen ja yksityisyyden suojaa koskevan voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Komitea kannustaa komissiota niin ikään esittämään yleiskatsauksen siitä, missä asiaankuuluvaa tietoa on hajautetusti käytettävissä;

⁽⁷⁾ Ks. CdR 10/2009, CdR 5514/2014, komission tiedonanto COM(2010) 744 final, liite 2 ja komission tiedonanto COM(2016) 179 final.

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-study-smart-20130043-uptake-cloud-europe>.

⁽⁹⁾ *Cloud computing – statistics on the use by enterprises* (Eurostat, marraskuu 2014): http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Cloud_computing_-_statistics_on_the_use_by_enterprises

⁽¹⁰⁾ CdR 1673/2012.

⁽¹¹⁾ CdR 2646/2015.

32. tervehtii tyytyväisenä komission aikomusta ehdottaa vapaan datavirran eurooppalaista aloitetta datan vapaan liikkuvuuden edistämiseksi unionissa ⁽¹²⁾;
33. korostaa standardoidun tiedon yhteiskäytön vähentävän nykyistä tutkijoiden, yritysten ja julkisen hallinnon keskinäistä ja myös sisäistä lokeroitumista ja sen vuoksi edistävän monia digitaalisten sisämarkkinoiden tavoitteita;
34. yhtyy komission käsitykseen tiedon jakamista tällä hetkellä haittaavista asenteellisista esteistä ja kehottaa komissiota viestittämään aktiivisemmin tiedon avaajan itselleen saamista hyödyistä ⁽¹³⁾;
35. toteaa tiedon avaamisen tuovan merkittäviä hyötyjä myös paikallis- ja alueviranomaisille. Tiedon jakamisessa sen omistaja ei menetä mitään vaan päinvastoin jakaminen kasvattaa tiedon arvoa. Hallinnon tiedon avaaminen lisää demokratiaa ja antaa yritysmaailmalle uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tiedon jakaminen myös vähentää tapauskohtaisten ja usein kustannuksia aiheuttavien tietopyyntöjen tarvetta;
36. korostaa kansalaisten laajemman pääsyn käsiksi heitä koskeviin sähköisiin terveystietoihin lisäävän heidän vastuutaan omasta terveydestään ja toivoo omien tietojen käyttömahdollisuuden lisääntyvän julkisessa hallinnossa myös muilla sektoreilla;
37. toteaa, että hyötyäkseen eurooppalaisista tutkimuksen pilvipalveluista varsinaisen datan lisäksi erityisesti julkinen hallinto ja pk-yritykset tarvitsevat myös välineitä datan, erityisesti massadatan, analysointiin;
38. tukee komission pyrkimystä koota yhteen eurooppalaista datayhteisöä esimerkiksi Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kuuluvalla massadataa koskevalla julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudella ja kannustaa paikallis- ja alueviranomaisia mahdollisuuksiensa mukaan osallistumaan tähän yhteistyöhön;
39. katsoo, että tutkijoiden, yritysten ja julkisen hallinnan dataa yhdistävällä eurooppalaisella avoimen tieteen pilvipalvelulla voidaan massadatan käsittelyn menetelmillä helpottaa esimerkiksi kaupunkipolitiikkaan liittyvien usein moniulotteisten ja monimutkaisten ilmiöiden käsittelyä;

Esineiden internet

40. vahvistaa, että eurooppalaisella pilvipalvelulla on asiakirjojen, tietojen ja digitaalisessa muodossa olevan datan säilyttämisen myötä tärkeä rooli myös ympäristönsuojelun kannalta. Sen lisäksi, että erilaisten tiedostojen säilyttäminen ja käyttö on paljon yksinkertaisempaa, niiden tulostamatta jättäminen vähentää paperin käyttöä ja edistää siten ympäristönsuojelua;
41. toteaa tyytyväisenä esineiden internetin olevan yksi komission esittämistä standardoinnin prioriteeteista, koska tulevaisuudessa sillä tulee olemaan suuri myönteinen vaikutus paikallis- ja alueviranomaisten vastuulla olevien palvelujen laatuun ja toiminnan tuottavuuteen. Euroopan komission tutkimuksen ⁽¹⁴⁾ mukaan esineiden internetin markkina-arvon odotetaan olevan EU:ssa yli biljoona euroa vuonna 2020;
42. toivoo komission ottavan nykyistä laajemmin huomioon esineiden internetin suuren potentiaalın erilaisissa julkisen hallinnon digitalisaatiota käsittelevissä ohjelmissaan;
43. katsoo, että esineiden internetiin liittyvien standardien määrittely julkisia hankintoja varten palvelee alueiden ja kuntien tarpeita ja saattaa antaa merkittävän etulyöntiaseman eurooppalaiselle alan teollisuudelle;
44. huomauttaa kuitenkin, että esineiden internet on vasta muotoutumassa ja että standardien rinnalla tarvitaan myös innovatiivista kokeilutoimintaa, jonka rahoittamisen tulisi olla yksi unionin painopisteistä;

⁽¹²⁾ COM(2015) 192.

⁽¹³⁾ CdR 4165/2014.

⁽¹⁴⁾ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/definition-research-and-innovation-policy-leveraging-cloud-computing-and-iot-combination>

45. toteaa eräiden selvitysten osoittavan, että suurella osalla paikallis- ja alueviranomaisista on vielä puutteellinen tieto esineiden internetin hyödyistä erityisesti terveydenhuollossa, energiatehokkuudessa, ympäristöasioissa, turvallisuudessa, kiinteistöhallinnossa sekä älykkäässä liikenteessä, ja toivoo komissiolta tarvittavia toimenpiteitä alaa koskevan tiedonvaihdon varmistamiseksi ja huomion kiinnittämiseksi entistä enemmän dokumentointiin sekä esineiden internetin, älykkäisiin kaupunkeihin liittyvien toimien ja avoimen datan vaikutuksiin ja hyötyihin;

46. korostaa kaikkien komission valitsemien viiden standardoinnin prioriteetin olevan sidoksissa toisiinsa, mutta erityisesti esineiden internetillä ja tulevaisuuden 5G-verkoilla on keskinäinen tiivis riippuvuus. Mikäli 5G-verkkoja ei saada maantieteellisesti kattaviksi, ei myöskään esineiden internetiä voida samalla tavalla hyödyntää Euroopan kaikilla alueilla.

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto – Arvonlisäveroa koskeva toimintasuunnitelma – Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaluetta

(2017/C 088/08)

Esittelijä: Dainis Turlais (LV, ALDE), Riian kaupunginvaltuuston jäsen

Viiteasiakirja: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle arvonlisäveroa koskevasta toimintasuunnitelmasta – Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaluetta – aika tehdä päätöksiä

COM(2016) 148 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Johdanto

1. suhtautuu myönteisesti komission aloitteeseen – toimintasuunnitelmaan, joka viitoittaa tietä kohti ehdotuksen esittämistä vuoteen 2017 mennessä Euroopan unionin yhtenäisen arvonlisäveroalueen muodostamisesta.
2. on samaa mieltä siitä, että alv-järjestelmä on merkittävä sisämarkkinoiden osatekijä ja että sitä tulisi uudistaa, jotta se olisi yksinkertaisempi, oikeudenmukaisempi, tehokkaampi ja vähemmän altis petoksille ja jotta voitaisiin näin parantaa yritysten välisen kilpailun edellytyksiä, vähentää kuluttajien välistä syrjintää ja optimoida verotulojen keruu.
3. panee merkille, että Euroopan unionin yhtenäinen arvonlisäveroalue on erityisen tärkeä alue- ja paikallisyhteisöille, sillä arvonlisäveron perintä kuuluu osassa jäsenvaltioista niiden toimivaltaan ja alv-tulojen uudelleenjakaminen on keskeisellä sijalla alue- ja paikallisyhteisöjä hyödyttävien taloudellisten tasausmekanismien täytäntöönpanossa. Jäsenvaltioiden järjestelmät alv-tulojen uudelleenjakamiseksi maan sisällä eivät kuitenkaan kuulu EU:n toimivaltaan.
4. muistuttaa, että arvonlisävero on myös tärkeä tulonlähde EU:n omiin varoihin, sillä sen määrä vuonna 2014 oli 17,6 miljardia euroa eli 12,3 prosenttia EU:n kokonaistuloista.
5. kannattaa myös komission pyrkimyksiä torjua petoksia. Petosten valtava määrä kielii nykyisen järjestelmän puutteista, ja jäsenvaltioilta jää petosten takia vuosittain runsaasti tuloja saamatta: EU menettää niiden vuoksi arviolta 170 miljardia euroa joka vuosi. Tällä on kielteisiä vaikutuksia julkisen sektorin – mm. eräiden jäsenvaltioiden paikallis- ja alueviranomaisten – talousarvioihin ja näiden tahojen mahdollisuuksiin tarjota laadukkaita palveluja. Komitea kehottaa tähän liittyen jäsenvaltioita keräämään ja julkaisemaan tilastoja rajatylittävistä arvonlisäveropetoksista.
6. huomauttaa, että alv-järjestelmän hajanaisuus ja mutkikkuus aiheuttavat rajatylittävää kauppaa harjoittaville yrityksille merkittäviä vaatimusten täyttämiseen liittyviä kustannuksia, jotka ovat suhteettoman suuria alueiden talouden ja työllisyyden kivijalan muodostaville pienille ja keskisuurille yrityksille. Komitea toteaa, että arvonlisäveroa koskevan toimintasuunnitelman on myös johdettava yksinkertaistamiseen laillisesti toimivien rajatylittävää kauppaa harjoittavien yritysten kannalta. Alv-järjestelmällä ei saa luoda perusteettomia esteitä rajatylittävälle kaupalle.
7. kiinnittää huomion siihen, että alv-järjestelmien ja asetettujen verokantojen erot vaikuttavat erityisesti raja-alueisiin ja niillä sijaitsevien pienten ja keskisuurten yritysten toimintaan. Onkin syytä arvioida, miten ehdotukset alv-kantojen määrittämisen joustavoittamisesta vaikuttaisivat alueisiin.
8. toteaa, että alv-direktiivissä säädetään alv-kannoista sisämarkkinoiden suojelemiseksi ja kilpailun vääristymien torjumiseksi. Komitea pitää kyseisiä periaatteita oleellisina ja katsoo, että kaikkia ehdotuksia, joiden tavoitteena on antaa jäsenvaltioille vapaammat kädet päättää verokannoista, on arvioitava kattavasti sen selvittämiseksi, miten muutokset voivat vaikuttaa sisämarkkinoihin ja kilpailuun.

9. kannattaa alv-järjestelmän uudistamista siten, että edistetään tulevan kasvun, kilpailukyvyn ja työllisyyden perustaa eli digitaali- ja mobiilitalouden, uusien liiketoimintamallien ja palveluyritysten kehitystä. Komitea ilmaisee tässä yhteydessä tyytyväisyytensä komission ehdotukseen laajentaa sähköisten palvelujen alv-erityisjärjestelmää tavaratoimituksiin käyttäen pohjana pilottihanketta, jonka tarkoituksena on parantaa veroviranomaisten ja sähköistä kauppaa harjoittavien yritysten välistä yhteistyötä.

10. katsoo, että jäsenvaltioiden verohallintojen tehokkuus vaihtelee hyvin paljon. Verohallintojen keskinäinen yhteistyö ja luottamus ovat riittämättömiä. Komitea katsoo, että pankkien olisi tehtävä sovellettavan tietosuojalainsäädännön asettamissa rajoissa täysimääräistä yhteistyötä veroviranomaisten kanssa silloin, kun epäillään arvonlisäveropetosta.

11. kannustaa arvioimaan jäsenvaltioissa sovellettavia hyviä käytänteitä, jotka liittyvät siihen, että osa alv-tuloista ohjataan paikallis- ja alueyhteisöille tai että vaihtoehtoisesti niille myönnetään toimivalta periä arvonlisäveroa.

12. kehottaa kutsumaan kaikkiin alv-järjestelmän muuttamista käsitteleviin keskusteluihin mukaan paikallis- ja alueviranomaisten edustajia kansalliselta tasolta ja AK:n edustajia EU:n tasolta, sillä tämän alan päätökset vaikuttavat suoraan ihmisten hyvinvointiin, yritysten kilpailukykyyn ja julkisen sektorin tuloihin.

EU:n yhtenäinen arvonlisäveroalue

13. katsoo, että arvioitaessa periaatetta, jonka mukaan rajatylittävään toimintaan sovelletaan samoja alv-maksuvaatimuksia kuin maiden sisäisiin toimiin, tulee kiinnittää erityistä huomiota pk-yrityksiin kohdistuviin vaikutuksiin, jos myös erilaiset alv-kannat säilytetään.

14. yhtyy siihen näkemykseen, että uuden järjestelmän pitäisi perustua määräraikkaperiaatteeseen, jonka mukaan myynnistä asiakkaalle toiseen EU-valtioon on kannettava arvonlisävero tavarantoimittajan sijaintivaltion lainsäädännön mukaisesti ja määrämaassa sovellettavan verokannan mukaan ja jonka mukaan veron kantaneen valtion on toimitettava alv-tulot kulutusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

15. suhtautuu myönteisesti aikomukseen varmistaa, että liiketoimintaa sisämarkkinoilla harjoittavat yritykset voivat hoitaa kaikki alv-asiat kotivaltionsa toimivaltaisen viranomaisen kanssa ilman, että niiden tarvitsee rekisteröityä arvonlisäveroa varten, tehdä ilmoituksia tai suorittaa maksuja kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, joissa ne harjoittavat liiketoimintaa. Nämä yksinkertaistukset eivät saa johtaa arvonlisäveron tuoton vaarantumiseen tai vaikuttaa jäsenvaltioiden finanssipoliittiseen itsemääräämisoikeuteen.

16. pitää komission esittämää suunnitelmaa kunnianhimoisena. Suunnitelman täytäntöönpano vaatii aikaa, ja komitea kannattaakin sen asteittaista toteuttamista.

17. kannustaa komissiota ja jäsenvaltioita toteuttamaan toimenpiteitä verotuksen tehostamiseksi ja petosten torjumiseksi, jotta jäsenvaltioilta kantamatta jäävän arvonlisäveron määrä pienenesi. Tämä voi myötävaikuttaa huomattavasti pyrkimykseen edistää verohallintojen välistä luottamusta ja tehokasta yhteistyötä, joka on välttämätöntä uuden järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi. Komitea tähdentää, että mahdolliset uudet raportointi- ja tarkastusmenettelyt eivät saa aiheuttaa yrityksille, etenkin pk-yrityksille, kohtuutonta taakkaa.

18. kehottaa jäsenvaltioita tekemään konkreettisia päätöksiä Euroopan unionin alv-säännöistä ja pyrkimään erityisesti lopettamaan jäsenvaltioiden tähänastisen eriarvoisuuden, joka johtuu siitä, että tietyille jäsenvaltioille on annettu mahdollisuus poiketa alv-direktiivistä. Kaikille jäsenvaltioille tulee avata mahdollisuus soveltaa kyseisiä poikkeuksia.

19. korostaa, että komission on otettava ehdotuksissaan verohallinnon tehostamisesta huomioon valtio- ja aluetason viranomaisten toimivaltuudet.

20. kannustaa hyödyntämään yhä tehokkaammin tietoteknisiä mahdollisuuksia ja käyttämään kaikkia saatavilla olevia sähköisiä tietoja petosten torjunnassa varmistaen kuitenkin tietosuojan.

21. korostaa, että yhden merkittävimmistä arvonlisäveron varsinaisista maksajatahoista eli kansalaisten on voitava luottaa nykyistä vahvemmin siihen, että maksetut arvonlisäverot päätyvät valtioiden tai alue- tai paikallisyhteisöjen talousarvioihin – ottaen huomioon, että useissa maissa sovelletaan käänteisiä ja ositettuihin maksuihin perustuvia alv-järjestelmiä⁽¹⁾. Komitea kehottaa arvioimaan mahdollisuutta ottaa vapaaehtois pohjalta käyttöön sähköinen maksujärjestelmä, jossa kansalaisen ostoksesta peritty arvonlisävero tilitetään toimivaltaisen viranomaisen talousarvioon ja ostoksen arvonlisäveron hinta – kuten tähänkin asti – myyjän tilille.

Alv-kannat

22. korostaa, että siitä, vääristääkö eräiden julkisen sektorin tai kunnallisten yhteenliittymien toteuttamien tai yleisen edun mukaisina pidettävien toimien alv-vapaus kilpailua, ei ole riittävää näyttöä. Julkisoikeudellisten elinten vapauttaminen arvonlisäverovelvollisuudesta perustuu objektiivisiin, EU:n tasolla yhdenmukaistettuihin kriteereihin eikä jäsenvaltioiden harkintavaltaan.

23. kehottaa ottamaan paikallis- ja alueyhteisöjen intressit huomioon vaikutustenarvioinnissa, joka komission on tarkoitus julkaista vuonna 2017. Tässä yhteydessä tulee paikallis- ja alueyhteisöjen kuulemisen pohjalta täsmentää ”(huomattavan) kilpailun vääristymisen” käsitettä.

24. pitää kiireellisenä varmistaa, että kaikki jäsenvaltiot voivat soveltaa kaikkia jäsenvaltioissa aiemmin vahvistettuja poikkeuksia.

25. kehottaa alentamaan koulurakennuksiin sovellettavan alv-kannan 6 prosenttiin.

26. korostaa, että nykyinen alennettujen kantojen luettelo on erityisen läpinäkymätön eikä noudata selkeästi määritettyä logiikkaa. Komitea pitääkin valitettavana, ettei komissio ole tehnyt kattavaa ja avointa luettelointia myönnettyistä alennetuista kannoista. Komitea katsoo, että alennettujen alv-kantojen luetteloa pitäisi tarkastella uudelleen ottaen huomioon tekniset, taloudelliset ym. muutokset sekä vääristymät, joita eri alv-kantojen soveltaminen samanlaisiin tuotteisiin ja palveluihin synnyttää. Uudelleentarkastelun pitäisi mahdollisuuksien mukaan johtaa yhdenmukaistamiseen, jotta ehkäistäisiin kilpailun vääristyminen pk-yritysten sisämarkkinoilla.

27. katsoo lisäksi, että tahoille, jotka harjoittavat yleishyödyllistä toimintaa, saattaa olla taloudellisesti kannattavampaa vähentää alv jälkikäteen kuin saada etukäteisvapautus verosta.

28. katsoo, että vaihtoehto 1 (alennettuun verokantaan oikeutettujen tavaroiden ja palvelujen luettelon laajentaminen ja säännöllinen tarkistaminen) ei ehkä olisi niin riskialtis kuin vaihtoehto 2 (alennettuun verokantaan oikeutettujen tavaroiden ja palvelujen luettelosta luopuminen).

29. katsoo, että jos jäsenvaltioiden annetaan päättää entistä joustavammin verokannoista, niiden kirjo väistämättä kasvaa, mikä saattaa vääristää sisämarkkinoita ja lisätä yritysten – erityisesti pk-yritysten – taakkaa. Komitea painottaa, että komission on arvioitava kattavasti tällaisten ehdotusten vaikutukset kilpailuun ja yritysten hallinnolliseen taakkaan sekä niiden alueelliset vaikutukset etenkin raja-alueilla.

30. panee merkille, että tiedonannossa mainitaan myös muita kustannuksia ja epäkohtia, joita verokantojen alentamista koskevan toimivallan jäsenvaltioille siirtämisestä seuraisi. Vaarana ovat mm. alv-tulojen pieneneminen ja arvonlisäverotuksen monimutkaistuminen sekä yrityksille aiheutuvien kustannusten ja oikeudellisen epävarmuuden kasvu. Komitea korostaa, että tämä riski on arvioitava huolellisesti.

31. kannattaa elintarvikejätteestä antamansa lausunnon (kesäkuu 2016) jatkoksi ehdotusta, jonka mukaan suuret vähittäiskaupat saisivat vähentää arvonlisäveron myymättä jääneiden elintarvikkeiden lahjoituksista.

⁽¹⁾ Euroopan komissio on esimerkiksi hyväksynyt Italian pyynnön saada ottaa arvonlisäverovelvollisia julkishallintotahoja varten käyttöön ositettuihin maksuihin perustuva alv-järjestelmä. Kun julkishallinto maksaa tavaraa tai palvelua koskevan laskun, alv-osuus maksetaan suoraan valtion kassaan. Järjestelmää sovelletaan vuoden 2015 tammikuun 1. päivästä vuoden 2017 joulukuun 31. päivään, jolloin julkishallinnon on tarkoitus siirtyä kokonaan sähköiseen laskutukseen. Italia on arvioiden mukaan menettänyt vuosittain 900 miljoonaa euroa julkishallinnon alv-maksuja.

Sähköinen kaupankäynti

32. huomauttaa, että monimutkaiset ja jäsenvaltioittain vaihtelevat alv-säännöt ovat yksi suurimmista sähköisen kaupankäynnin esteistä. Komitea on samaa mieltä siitä, että alv-järjestelmää on yksinkertaistettava ja että pk-yrityksille sääntöjen noudattamisesta koituvia kuluja on pienennettävä. Erityisen tärkeää on puuttua tekijöihin, jotka ovat unionissa toimiville yrityksille epäsuotuisampia kuin unionin ulkopuolisissa maissa sijaitseville tavarantoimittajille.

33. kannattaa ajatusta erityisjärjestelmän laajentamisesta kattamaan myös tavarakaupan sekä arvonlisäveroa koskevan kynnysarvon käyttöönnotosta tai korottamisesta aloitteleville yrityksille ja mikroyrityksille.

34. suhtautuu myönteisesti ehdotukseen poistaa arvonlisäverovapautus EU:n ulkopuolelta tulevilta pieniltä lähetyksiltä ja suorittaa tarkastuksia rajat ylittävää toimintaa harjoittavien yritysten yhtenäisen tarkastusmallin pohjalta, sillä eurooppalaiset pk-yritykset ovat nykyisin epäedullisessa kilpailuasemassa EU:n ulkopuolisiin pk-yrityksiin nähden.

Pienten ja keskiuurten yritysten alv-paketti

35. toteaa, että pk-yritykset muodostavat paikallis- ja alueyhteisöjen talouskehityksen kivijalan ja että niille aiheutuu alv-säännösten noudattamisesta kohtuuttoman paljon suuremmat kustannukset kuin isommille yrityksille. Kilpailuolosuhteet ovat siksi pk-yrityksille epäsuotuisimmat.

36. kiinnittää huomion siihen, että useissa maissa uusien yritysten rekisteröinnin yksinkertaistamiseksi toteutetut toimenpiteet, joiden peruseriaatteena näyttäisi olevan liiketoimintaympäristön parantaminen, kannustavat usein perustamaan yrityksiä karusellipetosten tekemiseksi.

37. toteaa, että asianomaisten valtion elinten (mm. verohallinnon) tulee huolehtia laillisesti toimivien yritysten valvonnasta. Kuten unionin tuomioistuimien on useaan otteeseen todennut arvonlisäveroa koskevissa tuomioissaan, kyseistä vastuuta ei saa siirtää muille tahoille (yrityksille).

38. korostaa, että kun komissio vuonna 2017 esittää pk-yrityksiä koskevan asiakirjapaketin, sen tulee sisältää merkittäviä yksinkertaistamistoimia.

Bryssel 12. lokakuuta 2016

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Maailmanlaajuisen ilmastopimuksen toteuttaminen – alueellinen lähestymistapa Marrakechissa järjestettävään COP22-kokoukseen”

(2017/C 088/09)

Esittelijä: Francesco Pigliaru (IT, PES) Sardinian aluehallituksen puheenjohtaja

Viiteasiakirja: oma-aloitteinen lausunto

POLIITTISET SUOSITUKSET

1. Pariisin sopimus on merkittävä saavutus, sillä se on yleinen, sitova ja tasapainoinen. Sopimuksen yleisenä tavoitteena on pitää lämpötilan nousu tällä vuosisadalla selvästi alle kahdessa celsiusasteessa ja pyrkiä rajoittamaan se puoleentoista celsiusasteeseen 1990-luvun tasoihin verrattuna. Se on erityisen tärkeä siksi, että siinä määritelty etenemisreitti kohti hiilestä irtautumista tarjoaa luotettavan ohjenuoran kaikille päättäjille kaikilla tasoilla, estää lukkiutumisen kalliisiin runsashiilisiin investointeihin ja antaa varmuuden ja selkeän suunnan yrityksille ja sijoittajille. Ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen (UNFCCC) sopimuspuolten 22. kokouksessa (COP22) tehtävänä on pyrkiä ylläpitämään Pariisin myönteistä kehitystä ja toteuttamaan käytännössä sopimuksen eri mekanismit.

2. Osapuolten nykyiset sitoumukset eivät kuitenkaan riitä saavuttamaan sovittuja tavoitteita, vaikka ne toteutettaisiin täysimääräisesti. Alueilta ja kunnilta, jotka ovat tiiviissä yhteydessä paikallisiin ja alueellisiin yhteisöihin, odotetaan tehostettuja toimia, ja osapuolten on esitettävä ajantasaaiset panokset taustoittavan vuoropuhelun yhteydessä vuonna 2018. Erityisesti EU:n osalta Euroopan alueiden komitea on edelleen sitä mieltä, että kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja että tavoitteeksi on asetettava maailmanlaajuisen kasvihuonekaasupäästöjen huipun ohittaminen mahdollisimman pian ja niistä eroon pääseminen vuoteen 2050 mennessä tai pian sen jälkeen.

3. EU:lla on pitkälle kehitetyn monitasoisen hallintojärjestelmänsä vuoksi erityisvastuu siitä, että se toimii yhtenäisenä ja kunnianhimoisena suunnannäyttäjänä ilmastonmuutoksen torjunnassa. AK onkin tyytyväinen, että Euroopan unioni on ratifioinut viivyttämättä Pariisin sopimuksen, ja kehottaa niitä jäsenvaltioita, jotka sitä eivät vielä ole tehneet, ratifioimaan sopimuksen mahdollisimman pian. AK kehottaa myös Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita ajantasaistamaan ja täsmentämään vuoteen 2030 ulottuvat ilmasto- ja energiapolitiikan puitteensa sekä vuoteen 2050 ulottuvan etenemissuunnitelmansa, jotta täytetään sopimuksessa asetettu velvoite määrittää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevia vuosisadan puoleenväliin ulottuvia pitkän aikavälin strategioita. Prosessin olisi alettava mahdollisimman pian, jotta pystytään käymään laajaa keskustelua, jossa valtio-, alue- ja paikallistason hallinnon sekä kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän edustajat ovat tiiviisti mukana.

Monitasoinen hallinto

4. Pariisin sopimuksessa tunnustettiin monitasoisen hallinnon merkitys ilmastopolitiikassa. Periaate olisi nyt toteutettava käytännössä kaikilla hallinnon tasoilla, jotta voidaan kehittää yhteyksiä ja kuroa umpeen eroja, joita on kansallisten, alueellisten ja paikallisten ilmastonmuutospolitiikkojen välillä. Lisäksi olisi luotava paremmat avoimuuspuitteet ja kehitettävä tarvittavat välineet maailmanlaajuisesta arviointia, ilmastonmuutoksen erilaisten vaikutusten sekä menetysten ja vahinkojen parempaa ymmärtämistä ja soveltuvaa ilmastorahoitusta ja valmiuksien tukemista varten.

5. AK kehottaakin kehittämään edelleen Liman–Pariisin toimintaohjelmaa (LPAA) ja siihen liittyvää alustaa eli valtiosta riippumattomien toimijoiden ilmastotoiminnan rekisteriä (NAZCA). Nämä voitaisiin integroida kokonaan UNFCCC:n sihteeristöön hyödyntäen äskettäin nimettyjen Climate Champions -tahojen käynnistämää maailmanlaajuisia ilmastotoimia koskevaa ohjelmaa⁽¹⁾. Tästä voisi puolestaan tulla perusta varsinaiselle monitasoiselle hallinnolle ilmastotoimien alalla, kuten myös Euroopan parlamentin päätöslauselmassa todetaan.

⁽¹⁾ <http://newsroom.unfccc.int/climate-action/global-climate-action-agenda/>

6. Alueet ja kunnat ovat LPAA:n ja NAZCAN tärkeimpiä osallistujatahoja, ja ne ovat jo osoittaneet, kuinka laajasti ne sitoutuvat ilmastonmuutoksen torjumiseen ja mikä on niiden potentiaali toimien tehostamiseen. Vapaaehtoiset aloitteet, kuten EU:n kaupunginjohtajien ilmastopöytäkirja ja yhteisymmärryspöytäkirja lämpötilan nousun rajoittamisesta alle kahteen asteeseen, tuovat erityistä lisäarvoa, sillä ne antavat LPAA:lle ja NAZCALLE määrällistä tietoa ja osoittavat suurempaa kunnianhimon tasoa kansallisiin lainsäätäjiin verrattuna. Alue- ja paikallishallinnon, valtionhallinnon ja myös hallitustenvälisten organisaatioiden tulisi tunnustaa näiden aloitteiden panos toimien virittämiseen kaikilla tasoilla, ja tällaisten aloitteiden tekemiseen tulisi kannustaa. Paikallis- ja alueviranomaisten toimet olisi otettava lukuun ja sisällytettävä asianomaisiin kansallisesti määriteltyihin panoksiin, kuten on jo asian laita esimerkiksi Meksikon kohdalla. Olisi myös tuettava muita seuranta- ja raportointialoitteita ja -mekanismeja päästövähennysten mittaamiseksi ja hillitsemis- ja sopeutumispolitiikkojen arvioimiseksi.

Alueiden ja kuntien parempi integroiminen UNFCCC:n piiriin

7. On myös tarpeen integroida alueet ja kunnat paremmin UNFCCC-prosessiin. Se mahdollistaisi palautteen saamisen ruohonjuuritasolta ja sen kanavoimisen YK:n tasolle ajoissa. Valtioilla olisi mahdollisuus saada parasta tietoa, jolloin ne voisivat tehdä kustannustehokkaita päätöksiä, joita alueet ja kunnat panevat täytäntöön. Tätä varten on käytävä jatkuvaa ja suoraa vuoropuhelua eri tasojen välillä, lähtien paikallis- ja aluetasosta.

8. Toimenpiteisiin vuoropuhelun tiivistämiseksi kuuluvat seuraavat:

- alueiden ja kuntien edustajien ja COP-puheenjohtajavaltioiden, Climate Champions -tahojen sekä UNFCCC:n sihteeristön välillä käytävät säännölliset keskustelut
- kolmikantakeskustelut kuntien, alueiden ja osapuolten kesken UNFCCC:n rakenteiden puitteissa ja erityisesti osapuolikonferenssien aikana
- Euroopan komission ja neuvoston päivittäiset tiedotustilaisuudet AK:lle osapuolikonferenssien aikana
- säännölliset keskustelut Euroopan parlamentin (EP), etenkin EP:n COP-valtuuskunnan kanssa
- osapuolten (valtioiden) osallistuminen Friends of Cities -ryhmän epävirallisiin kokouksiin.

EU:n tasolla

9. COP21-kokouksen jälkeen Euroopan komissio ja neuvosto ovat pitäneet entistä enemmän yhteyttä AK:n kanssa integroidakseen paikallisen lähestymistavan paremmin EU:n lainsäädäntöön – erityisesti kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman avulla. Lisäksi etenemissuunnitelmassa Pariisin sopimuksen täytäntöönpanemiseksi EU:ssa tuetaan täysin monitasoisen hallinnon periaatetta.

10. Euroopan komissio on myös käynnistänyt EU:n kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirjan laajentamisen ja lujittamisen. Siihen sisältyy nyt sopeutumisosio, sen lisäksi, että sitä levitetään eri puolille maailmaa.

11. AK:n kannalta on äärimmäisen tärkeää, että tätä tunnustusta hyödynnetään ja varmistetaan tasapainoinen lähestymistapa, jossa tunnustetaan sekä alueiden että kuntien erilliset panokset.

12. AK haluaa korostaa, että monitasoisen hallinnon periaate on osallistava ja kustannustehokas, sillä se antaa kaikille hallinnon tasoille mahdollisuuden koordinoida toimiaan ja siten maksimoimaan toimintapotentiaalinsa.

13. Alueilla on avainasema kontekstin antamisessa kaupunkipolitiikoille laajemmalla alueella ja niiden yhdistämisessä muihin politiikkoihin, kuten metsätalouteen, vihreisiin ja sinisiin infrastruktuureihin, alueelliseen yhteenkuuluvuuteen ja maatalouteen. Tämä alueiden tehtävä on erityisen tärkeä EU:ssa, joka muodostuu pienistä ja keskisuurista kaupungeista, joilla on usein rajalliset resurssit ja rajallinen toimintakyky. Alueet auttavat välttämään kalliita päällekkäisiä toimia ja varmistamaan laajan yhteenkuuluvuuden kaupunkialueiden ja muiden alueiden välillä.

14. EU:n kaupunginjohtajien ilmastopöytäkirjassa on esimerkiksi mukana useita alueita alueellisina koordinaattoreina. Näin voidaan mahdollistaa useiden kaupunkien liittyminen samanaikaisesti sopimukseen.

15. AK toteaa, että alueilla on keskeinen rooli tällaisen vertikaalisen koordinoinnin edistämässä kaikkien hallintotasojen välillä.

16. Esimerkiksi Italiassa alueet ovat perustaneet alueidenvälisen neuvottelukunnan käsittelemään ilmastonmuutokseen sopeutumista. Neuvottelukunta kokoaa yhteen Italian valtiovalan ja kaikki alueet. Tämä takaa sen, että Italian sopeutumisstrategia, joka on laadittu ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan EU:n strategian pohjalta, pannaan täytäntöön aluetasolla.

Alueet ovat puolestaan vastuussa myös siitä, että ne auttavat alueensa kuntia ja kaupunkeja laatimaan paikallisia sopeutumissuunnitelmia.

17. AK kehottaa tämän esimerkin pohjalta EU:n alueita osoittamaan johtajuutta EU:n ja kansallisten ilmastostrategioiden toteuttamisessa ja ajamaan muutosta paikallistasolla. Se kehottaa myös Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita sisällyttämään tämän roolin ilmasto- ja energia-alan osallistavan hallinnon määritelmiinsä sekä Pariisin sopimuksen täytäntöönpanostrategioihinsa. Tässä yhteydessä on myös otettava asianmukaisesti huomioon ”alueellisten koordinaattoreiden” rooli kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirjoissa suunniteltaessa uusia tukivälineitä allekirjoittajatahoille.

Horisontaalinen koordinointi

18. AK katsoo, että vertikaalisen koordinoinnin lisäksi on syvennettävä eri politiikkojen välistä horisontaalista koordinointia. Ilmastoasioiden huomioon ottaminen kaikilla politiikan aloilla tarjoaa paikalliselle väestölle useita oheisetuja, kuten paremman elämänlaadun ja paikallisia työpaikkoja. Näin voidaan myös luoda synergiaa ja alentaa toimien kustannuksia. On esimerkiksi arvioitu, että jos EU:n kiertotalouspaketti pannaan asianmukaisesti täytäntöön, sen avulla voitaisiin osaltaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vuosittain 2–4 prosenttia⁽²⁾. AK kehottaa näin ollen COP22-kokousta käsittelemään raaka-aineiden käytön vähentämisen ja kestäväpohjaisen jätehuollon keskeistä merkitystä ilmastonmuutoksen torjunnassa.

19. AK kehottaa alueita ja kuntia edistämään poikkialueellista yhteistyötä. Suomesta voidaan mainita Espoon kaupungin onnistunut kestävä kehityksen poikkialueellisen ohjelman malli. Tämä yhdenmukainen lähestymistapa on vaikuttanut suuresti siihen, että Espoosta on tullut EU-puheenjohtajanaan Alankomaiden teettämän tutkimuksen mukaan EU:n kestävin kaupunki.

20. Sen lisäksi, että paikallis- ja aluetasolla tehdään horisontaalista yhteistyötä, olisi myös pyrittävä välttämään siiloutumista suunniteltaessa EU:n tukitoimia alueille ja kunnille. AK onkin tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio on ilmoittanut tiedonannossaan ”Pariisin jälkeen” keskitetyn yhteispisteen perustamisesta, ja korostaa myös tämän palvelun merkitystä pyrittäessä vastaamaan alueiden tarpeisiin.

Alueiden komitean panos

21. COP22-kokousta valmisteltaessa ja siitä eteenpäin AK sitoutuu tukemaan tiiviissä yhteistyössä Euroopan parlamentin kanssa Euroopan komissiota ja neuvostoa niiden pyrkimyksissä myötävaikuttaa siihen, että sopimus saadaan toteutettua onnistuneesti.

22. AK:n tulisi toimielimenä pyrkiä hiilineutraaliuteen, ja se aikoo paneutua tähän haasteeseen yhdessä muiden EU:n toimielinten ja erityisesti Euroopan parlamentin kanssa.

23. EU:ssa AK sitoutuu informoimaan alueita ja kuntia niiden avainroolista ilmastoimien lujittamisessa ja kaikista helpottavista mekanismeista alhaalta ylöspäin suuntautuvan toiminnan tukemiseksi.

24. AK, joka on EU:n kaupunginjohtajien ilmastopöytäkirjan vankka kannattaja, kannustaa jäseniään osallistumaan aloitteeseen, ja se on myös perustanut AK:hon ilmastopöytäkirjalähettiläiden ryhmän edistämään aloitetta ryhmän jäsenten kotimaissa.

⁽²⁾ Circular Economy Package 2.0: Some ideas to complete the circle, maaliskuu 2015, Euroopan ympäristötoimisto, http://www.eeb.org/index.cfm?LinkServID_2E1B48-5056-B741-DB594FD34CE970E9

25. AK on siksi sitoutunut toimimaan esimerkillisesti. Se on mukana ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmässä (EMAS) ja sitoutuu jatkamaan toimiaan yhdessä hallinnon ja jäsenen kanssa hiilidioksidipäästöjänsä ja fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämiseksi. Tätä varten AK tutkii mahdollisuuksia kompensoida jäsenten ja henkilöstön matkojen väistämättä aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä. Tämä edellyttää AK:n hiilijalanjäljen laskemista siten, että laskelmassa otetaan huomioon kaikki työmatkat ja komitean kotipaikan ulkopuoliset kokoukset. Kasvihuonekaasupäästöjen hyvytyksillä tulisi rahoittaa kestäväpohjaisia hankkeita EU:ssa. Uusia teknologioita kuten videokonferenssitekniikkaa tulisi hyödyntää laajemmin muun muassa AK:n valiokuntakokouksissa.

26. AK:n tulisi pyrkiä paperittomuuteen seuraamalla Euroopan parlamentin esimerkkiä: asiakirjoja ei enää tulosteta täysistuntoja tai valiokuntakokouksia varten, elleivät jäsenet erikseen pyydä tulosteita tai jokin muu pakottava syy edellytä asiakirjojen tulostamista.

27. EU:n rajojen ulkopuolella AK on sitoutunut tekemään yhteistyötä ilmastotoimien pääosaston (CLIMA), Euroopan ulkosuhdehallinnon ja jäsenvaltioiden kanssa vihreän diplomatian verkoston puitteissa tukeakseen EU:n ulkopuolisten osapuolten tähänastisten sitoumusten toteuttamista ja kannustaakseen niitä tekemään uusia sitoumuksia, jotka ovat samankaltaisia kuin Euroopan unionin tekemät sitoumukset.

28. AK käyttää tässä erityisesti sellaisia rakenteita kuin Euro-Välimeri-alueen alue- ja paikallisedustajien kokous, EU:n ja itäisten kumppanimaiden paikallis- ja alueviranomaisten konferenssi, Ukraina-erityistyöryhmä sekä neuvoo-antavat sekakomiteat ja työryhmät ehdokasmaiden ja ehdokkuutta edeltävässä vaiheessa olevien maiden kanssa, jotta ilmastopolitiikka pysyisi kärjessä poliittisella asialistalla ja jotta sen täytäntöönpanoa voitaisiin tukea alue- ja paikallistasolla kaikkialla maailmassa.

29. AK toimii aktiivisesti Tangerissa järjestettävän MEDCOP22-kokouksen yhteydessä vahvistaakseen edelleen kyseisen alueen kaupunkien ja alueiden mahdollisuuksia toimia ilmasto- ja energia-alalla. Komitea tukee etenkin painopisteen asettamista Euro-Välimeri-alueen paikallis- ja alueviranomaisten rahoitukseen ja valmiuksien parantamiseen ja tuo nämä kysymykset COP22-kokoukseen osallistuvan EU:n valtuuskunnan tietoon.

30. AK auttaa erityisesti edistämään kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopopimusta globaalilla tasolla aloittamalla Euro-Välimeri-alueen kaupunginjohtajien ilmastopopimuksella ja mahdollisesti itäisellä kaupunginjohtajien ilmastopopimuksella vuonna 2016.

31. AK on myös edelleen sitoutunut UNFCCC-tasolla tukemaan EU:n valtuuskunnan kunniahimoista ilmastokantaa ja erityisesti EU:n monitasoisen hallinnon mallia paikallishallinnon ja kunnallisviranomaisten päätoimijaryhmien kumppaneiden keskuudessa.

Yhteisöidemme voimaannuttaminen

32. Kun otetaan huomioon ilmastoalalla tarvittavien toimien laajuus, meidän kaikkien tulee muuttaa tuotanto- ja kulutustapojamme. Jotta näille perustavanlaatuisille muutoksille saataisiin yleisön hyväksyntä, alueilla ja kunnilla on keskeinen vastuu kansalaisten osallistamisesta ja heidän saamisestaan aktiivisesti mukaan tähän muutosprosessiin.

33. Sekä alueilla että kunnilla on ratkaiseva rooli levitettäessä tietoa käyttäytymisen muuttamisesta ja toimenpiteistä, joilla tuetaan yksittäisiä ilmastotoimia.

34. Alueiden ja kuntien on myös kartoitettava ja poistettava pullonkauloja, jotka estävät kansalaisia osallistumasta täysimääräisesti siirtymiseen kohti vähähiilistä ja ilmastomuutosta kestävää yhteiskuntaa, tekemällä koordinoitua yhteistyötä ylempien hallintotasojen (valtiot, EU, kansainvälinen taso) kanssa.

35. Alueiden ja kaupunkien pitkäaikaiset kumppanuudet yritysten, yliopistojen, paikallisyhteisöjen, kansalaisyhteiskunnan, kansalaisjärjestöjen ja koulujen kanssa ovat äärimmäisen tärkeitä ilmastotoimien edistämiseksi.

36. AK kehottaakin alueita ja kuntia täyttämään täysimääräisesti roolinsa ja edistämään useita toimijoita yhteen kokoavia hankkeita valtiotasoa alemmilla tasoilla, jotta voidaan luoda kestävä kehityksen kulttuuri, joka kannustaa jäsenvaltioita ja EU:n tasoa toimiin. Komitea korostaa, että EU:n eri osien ja alueiden ja kuntien välillä on suuria eroja ilmastomuutokseen liittyvissä tarpeissa ja haavoittuvuudessa.

Keskittyminen tutkimukseen

37. Tutkimuksen rooli on ratkaiseva etsittäessä asianmukaisia poliittisia vastauksia ilmastonmuutoksen haasteeseen. Tiiviit yhteydet tiedemaailmaan edistävät osaltaan hyvää poliittista päätöksentekoa, joka perustuu vahvaan asiantuntemukseen.

Tästä syystä AK kehottaa alueita ja kuntia luomaan tiiviit yhteydet yliopistoihin ja tutkimuskeskuksiin omilla alueillaan ja niiden ulkopuolella ja tukemaan alueidenvälistä yhteistyötä näillä aloilla.

38. Tietämyksen yhteinen tuottaminen varhaisesta vaiheesta lähtien ja poliittisten päättäjien ja tutkijoiden välillä tapahtuva arviointi edistävät yhteistyötä ongelmien kartoittamisessa ja niiden yhteisessä ratkaisemisessa läpi koko tutkimusprosessin ja poliittisen päätöksenteon.

39. AK toteaa tyytyväisenä, että hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin äskettäinen päätös laatia luonnos erityiskertomukseksi kaupungeista ja ilmastosta vuonna 2023 lisää vastaisuudessa tutkimusta kaupunkien merkityksestä ilmastonmuutoksen torjumisessa. Komitea kehottaa Euroopan komissiota ottamaan aktiivisesti osaa kertomuksen laatimiseen ja osallistamaan AK:n tähän prosessiin sekä edistämään ilmastotoimien monitasoista alueellista visiota. Erityisesti AK kehottaa Euroopan komissiota edistämään tutkimusta näillä aloilla, jotta voidaan antaa rakentava panos erityiskertomukseen, jota käytetään tulevilla UNFCCC-keskusteluissa. Tämä koskee erityisesti maailmanlaajuisia arviointia Pariisin sopimuksen täytäntöönpanon tilasta vuoteen 2023 mennessä.

40. AK kannattaa tutkijoiden edustajien ottamista mukaan sopeutumisen- ja hillitsemispolitiikkojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.

Palautumiskykyinen yhteiskunta

41. Pariisin sopimuksessa tunnustetaan sopeutumisen merkittävä positiivinen vaikutus hillitsemistoimiin.

42. AK laatii erillisen lausunnon, jossa keskitytään ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan EU:n strategian uudelleentarkasteluun, joka on tarkoitus toteuttaa vuonna 2017. AK kehottaa tässä yhteydessä sitoutumaan vahvasti hillitsemis- ja sopeutumistoimien integroimiseen sekä sopeutumisen huomioon ottamiseen kaikissa asiaankuuluviissa politiikoissa.

43. AK toteaa, että koska ilmastonmuutoksella saattaa olla kielteisiä vaikutuksia ihmisille ja omaisuudelle, alueille ja kunnille tulisi antaa mahdollisuus parantaa palautumiskykyään mahdollisimman pian. AK painottaa kuitenkin, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää vertikaalista ja horisontaalista yhteistyötä ja että alueiden ja kuntien tulee myös olla yhteydessä toisiinsa voidakseen sopeutua ilmastonmuutokseen.

44. AK on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio on julkaissut toimintasuunnitelman katastrofiriskien vähentämistä koskevasta Sendain kehuksesta 2015–2030 ja että selviytymiskyky katastrofitilanteissa on sisällytetty COP21-sopimukseen. Kestävän infrastruktuurin rakentamisen ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen välisiä yhteyksiä olisi tiivistettävä edelleen, jotta voidaan edistää monialaista koordinoitua pelastuspalveluiden ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tähtävien toimien välillä kaikilla tasoilla.

45. AK kehottaa lisäämään tietoisuutta ja tukimekanismeja, jotta voidaan kehittää alueellisesti suuntautuneita kansallisia sopeutumisstrategioita. Niiden kehittämistä johdonmukaisiksi alueelliseksi toimintasuunnitelmiksi ja aina paikallistasolle asti tulisi seurata tarkkaan, ja EU:n tasolla olisi asetettava selkeät, säännöllisin väliajoin saavutettavat välitavoitteet.

EU:n alueiden ja kuntien ilmastonmuutostoimien rahoittaminen

46. Kysymys rahoituksesta ja erityisesti alueiden ja kuntien mahdollisuuksista saada rahoitusta on keskeinen Pariisin sopimuksen täytäntöönpanon kannalta.

47. Vaikka EU:ssa on erilaisia rahoitusmahdollisuuksia, alueet ja kunnat kohtaavat erinäisiä esteitä, jotka estävät niitä hyödyntämästä EU:n tasolla sekä EU:n rahastoista että Euroopan investointipankin (EIP) kautta tarjolla olevia tukitoimia.

AK:ssa ja eri sidosryhmien kanssa käytyjen moninaisten keskustelujen pohjalta AK kehottaa Euroopan komissiota, EIP:tä ja jäsenvaltioita keskittymään siihen, että alueilla ja kunnissa kehitetään asianmukainen hallintokapasiteetti, jotta voidaan hyödyntää täysmääräisesti EU:n tasolla tarjolla olevia julkisia ja yksityisiä rahoitusmahdollisuuksia. Tämä koskee erityisesti pienempiä alueellisia yhteisöjä.

48. EU:n toimielinten tulisi myös pyrkiä viestimään ja jakamaan tietoa näistä eri mahdollisuuksista. AK sitoutuu tukemaan Euroopan komissiota ja EIP:tä tarvittavien kohdennettujen viestintävälineiden kehittämisessä.

49. AK on myös huolestunut rakennerahastojen mahdollisesti tehottomasta käytöstä useissa jäsenvaltioissa. Vaikka 20 prosenttia EU:n talousarviosta on omistettu ilmastotoimille, rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden ilmastokriteeriä ei sovelleta tai tarkisteta systemaattisesti, ja vaarana onkin, että EU:n rahoitusta käytetään EU:n ilmastotavoitteiden vastaisiin hankkeisiin. Euroopan komission ja jäsenvaltioiden tulisi olla erityisen valppaita ja tutkia tätä asiaa sekä ryhtyä tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin pitäen mielessä teknologianeutraaliuden periaatteen ja jäsenvaltioiden oikeuden valita eri energialähteiden välillä.

50. AK kehottaa jäsenvaltioita noudattamaan sitoumuksiaan, jotka koskevat ympäristön kannalta haitallisten tukien asteittaista poistamista. Lisäksi AK katsoo, että päästökauppajärjestelmän käynnissä olevan uudistuksen tuloksena tulisi asettaa kohtuullinen hiilen hinta, joka ei heikennä jäsenvaltioiden kilpailukykyä, ja ottaa käyttöön mekanismi, jonka avulla alueet voivat tukea kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtääviä toimia. AK kiinnittää Euroopan komission ja neuvoston huomion Kalifornian ja Quebecin välisten hiilimarkkinoiden hyvään esimerkkiin. Miljardeja dollareita on nyt investoitu uudelleen paikalliseen talouteen yritysten, kaupunkien, kuntien ja kansalaisten tukemiseksi siirtymisessä kohti vähähiilistä taloutta. AK kehottaa EU:ta ottamaan mallia tästä esimerkistä päästöoikeuksien jakamisessa. Se kehottaa myös jäsenvaltioita antamaan alueille aktiivisen roolin päästökauppajärjestelmässä erityisesti niin, että ne hallinnoivat huutokauppatuloja ja investoivat ne uudelleen kestäväpohjaisiin hankkeisiin.

51. EU:n on myös tarkistettava omaa lainsäädäntöään helpottaakseen investointeja uusiutuviin energialähteisiin; esimerkiksi biopolttoaineiden alennettua verotasoa pidetään nykyisellään valtiontukena, jolle myönnetään ainoastaan väliaikaisia poikkeuslupia. Tämä johtaa investointiedellytyksiä koskevaan epävarmuuteen ja aiheuttaa hallinnollisia rasitteita uusiutuvista lähteistä peräisin olevien polttoaineiden tuottajille ja toimittajille.

Koska rahoitusta tarvitaan paljon, alueiden ja kuntien tulee houkutelua sekä julkista että yksityistä rahoitusta. Yrityksille on vielä tarjolla paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia Pariisin sopimuksen täytäntöönpanossa.

52. AK kehottaakin alueita ja kuntia tukemaan ajattelutavan muutosta "rahastovarojen" käytöstä kestäväan kehitykseen tähtäävien toteuttamiskelpoisten liiketoimintasuunnitelmien "rahoittamiseen".

53. Tätä varten on vahvistettava julkisen ja yksityisen sektorin välistä vuoropuhelua. Lisäksi alueiden ja kuntien tulisi tehdä laajemmin yhteistyötä EIP:n ja pankkisektorin kanssa, jotta voidaan parantaa niiden tietämystä innovatiivisista rahoitusmekanismeista vähähiilisyteen ja palautumiskykyyn tähtääviä hankkeita varten.

Tässä yhteydessä AK korostaa, että sääntelyn varmuus ja ennakoitavuus ovat ennakkoehtoja tällaisten hankkeiden toteuttamiselle. AK korostaa myös, että on tärkeää jakaa hyviä käytänteitä, jotka liittyvät kestävyyskriteerien ottamiseen huomioon rahoituslalla. Julkisten ja yksityisten sijoittajien opastamiseksi rahoitustuotteet tulisi arvioida ja merkitä sen mukaan, kuinka alttiita ne ovat ilmastoriskeille ja edistävätkö ne siirtymistä vähähiiliseen talouteen.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Pyöräilyä koskeva EU:n etenemissuunnitelma”

(2017/C 088/10)

Esittelijä: Kevin Peel (UK, PES), Manchesterin kaupunginvaltuuston jäsen

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Ajattelutavan muutos ja pyöräilyä koskeva EU:n etenemissuunnitelma

1. muistuttaa, että liikenteen, kaupunkien ja maankäytön suunnittelussa eri puolilla Eurooppaa on 1950-luvulta lähtien suosittu systemaattisesti yksityistä moottoriliikennettä aktiivisen liikkumisen ja julkisen liikenteen sijasta. Autosta on tullut hallitseva kulkuneuvo monesti myös lyhyillä matkoilla. Tämä kehitys on vaikuttanut ratkaisevasti useiden vakavien haasteiden syntymiseen: niitä ovat ilmastonmuutos, ilmansaasteet, melu, liikenneturvallisuusongelmat, ruuhkat, heikkolaatuinen julkinen tila, maankäytön eriytyminen, liikennealan öljyriippuvuus ja kuluttajien ostovoiman heikentyminen, suuren väestöosan riittämätön fyysinen aktiivisuus jne. Viimeksi mainitusta aiheutuu myös muita ongelmia, kuten motoristen taitojen kehityksen viivästyminen erityisesti lapsilla, ylipaino ja keskittymisvaikeudet;
2. kehottaa näiden haasteiden ratkaisemiseksi muuttamaan ajattelutapaa liikennepoliitikassa ja maankäytön suunnittelussa: tarvitaan uusi kestävä kehityksen mukainen liikennehierarkia, jossa ensimmäisellä sijalla ovat kannustimet ja toimenpiteet aktiivisten liikkumismuotojen (kävely ja pyöräily) turvallisuuden ja houkuttelevuuden lisäämiseksi sekä toisella sijalla julkisen liikenteen edistäminen, kolmantena autojen yhteiskäytön kehittäminen ja viimeisenä yksityisautoilu ja jossa annetaan tarvittavat mahdollisuudet eri liikennemuotojen yhdistelyyn. Tätä on sovellettava kaikilla liikenteen suunnittelun osa-alueilla muun muassa asettamalla aktiiviliikkujien liikennevirrat etusijalle, investoimalla infrastruktuuriin, teialueiden kohdentamisella, priorisoinnilla tieliikennesäädöksissä jne.;
3. toteaa, että ajattelutavan muutos liikennepoliitikassa edellyttää yhteisiä toimia kaikilta hallintotasoilta paikallis- ja aluehallinnosta valtakunnalliseen, eurooppalaiseen ja jopa maailmanlaajuiseen hallintoon. Komitea toivoo, että tätä varten parannetaan integrointia eri suunnittelutasojen ja erityisesti paikallis- ja aluetason välillä ja varmistetaan kaikkien kansalaisyhteiskunnan tahojen – yritysten, kansalaisjärjestöjen, ammattiyhdistysten, tiedemaailman jne. – aktiivinen osallistuminen;
4. korostaa tarvetta edistää aluesuunnitteluvälineiden puitteissa toimia, joilla helpotetaan pyöräilijöiden ja kävelijöiden pääsyä julkisen liikenteen pysäkeille ja toteutetaan polkupyörille ja mahdollisille polkupyörien yhteiskäyttöpalveluille tarkoitettuja turvallisia, kaikkien ulottuvilla olevia ja houkuttelevia tiloja ja pysäköintialueita paikkoihin, missä vaihdetaan liikennejärjestelmästä toiseen;
5. korostaa, että muutokset toimintapolitiikoissa sekä henkilöstö- ja taloudellisten resurssien kohdentamisessa syntyvät kunnianhimoisten poliittisten tavoitteiden kautta, ja kehottaakin komissiota asettamaan tavoitteeksi pyöräilyn määrän kaksinkertaistamisen EU:n jäsenvaltioissa seuraavien 10 vuoden kuluessa (pyörämatkojen nykyisestä 7–8 prosentin osuudesta liikennemuotokaudessa noin 15 prosenttiin);
6. kehottaa komissiota analysoimaan pyöräilyn potentiaalia EU:n liikennemuotojen jakautumisessa pitkällä aikavälillä (2030/2040/2050), jotta voidaan arvioida potentiaalın hyödyntämiseksi tarvittavat investoinnit ja muut toimet ja toteuttaa kattava kustannus-hyötyanalyysi. Analyysin tulisi perustua olemassa oleviin, perusteellisesti testattuihin välineisiin, jollainen on esimerkiksi Maailman terveysjärjestön kehittämä pyöräilyn ja kävelyn Health Economic Assessment Tool, ja näitä välineitä olisi kehitettävä edelleen omaksumalla monialainen pyöräilyyn liittyvä lähestymistapa, jota sovelletaan muun muassa talouteen, ympäristöön, ilmastoon, energiatehokkuuteen, liikennealaan, koulutukseen, terveyteen, liikuntaan jne.;

7. pitää erittäin tervetulleena Euroopan parlamentin⁽¹⁾ ja jäsenvaltioiden⁽²⁾ aloitetta pyytää Euroopan komissiota esittämään pyöräilyä koskeva eurooppalainen etenemissuunnitelma tai EU-tason strategia-asiakirja. Jäsenvaltioiden Luxemburgin EU-puheenjohtajakaudella lokakuussa 2015 antamassa Luxemburgin julkilausumassa pyöräilyä ilmastoystävällisenä liikennemuotona kehoitetaan myös perustamaan komissioon eurooppalainen pyöräilyn yhteyspiste;
8. suhtautuu myönteisesti yleiseurooppalaisessa liikenne-, terveys- ja ympäristöohjelmassa (THE PEP) vuonna 2014 annettuun Pariisiin julistukseen ja kannattaa voimakkaasti yleiseurooppalaisen suunnitelman laatimista pyöräilyn edistämiseksi ohjelmaan kuuluvien jäsenvaltioiden, WHO:n, UNECE:n ja muiden sidosryhmien voimin⁽³⁾;
9. vaatii, että pyöräilyä koskeva EU:n etenemissuunnitelma sisällytetään komission vuoden 2018 työohjelmaan. Etenemissuunnitelmalla tulisi vastata kasvavaan tarpeeseen koordinoida toimintaa EU:n tasolla pyöräilyn hyvin tiedossa olevien ympäristö-, terveys- ja taloushyötyjen konkretisoimiseksi. Samalla olisi pyöräilykäytännön tai -kulttuurin luomiseksi varmistettava, että etenemissuunnitelman puitteissa tiedotetaan näistä hyödyistä ja yleistetään niitä;
10. muistuttaa, että kansallisen pyöräilyreitiverkon strateginen kehittäminen kuuluu toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaan ja että EU:lla pitäisikin olla tukirooli ennen muuta näiden verkostojen yhdistämisessä rajojen ylitse, sellaisten maiden ja alueiden strategioissa, missä päivittäinen pyöräily on vähäisempää, sekä Euroopan laajuisen pyöräilyreitiverkoston koordinoinnissa ja kehittämisessä;
11. korostaa kuitenkin, että tulevaisuuden kaupunki- ja alueliikenteen ja liikkuvuusjärjestelmän edellytysten pääasiallisia muokkaajia ovat paikallis- ja alueviranomaiset, kun toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita kunnioitetaan täysimääräisesti, sillä liikkuvuus kaupungeissa ja kaupunkiliikenne kuuluvat paikallis- ja alueviranomaisten toimivaltaan. Kokemus on osoittanut, että kunnianhimoisia pyöräilytavoitteita, joita paikallisyhteisöt voivat tukea, voidaan kehittää sisällyttämällä yksityiskohtaisia pyöräilysuunnitelmia paikallisiin liikennestrategioihin. Pyöräily voidaan myös ottaa osaksi aluepolitiikkaa sisällyttämällä se alueellisiin liikennealan kumppanuusjärjestelyihin ja strategioihin, joihin voi sisältyä pyöräilyn tukiohjelmaa;
12. toistaakin AK:n kehotuksen ottaa paikallis- ja alueviranomaiset aktiivisemmin mukaan päätöksentekoprosessiin⁽⁴⁾ ja katsoo, että AK:n tulisi paikallis- ja alueviranomaisten viestinviejänä johtaa keskustelua pyöräilyn edistämiseksi toteutettavista EU:n aloitteista, koska kunnat ja alueet hyötyvät oletettavasti eniten tällaisista toimista;
13. pitää pyöräilyä myös yhtenä kestäväpohjaisen kaupunkiliikenteen keskeisenä osatekijänä ja kaupungeja koskevan yhdenmisen EU:n toimintaohjelman ydinkysymyksenä;

Rahoitus

14. korostaa, että on olemassa vahvaa tieteellistä näyttöä siitä, että pyöräilyinfrastruktuuriin kohdistettujen investointien hyöty-kustannussuhde on vähintään 5:1⁽⁵⁾. Taloudellisia hyötyjä saadaan eri asioista: ensinnäkin uusista pääasiassa paikallisista työpaikoista polkupyörien valmistuksen ja vähittäiskaupan, korjauspalvelujen, infrastruktuurin rakentamisen ja huoltamisen sekä muun muassa pyöräilymatkailun sekä kuljetus- ja muiden palvelujen aloilla. Toiseksi kansanterveys kohenee lisääntyneen fyysisen aktiivisuuden ja ilman- ja melusaasteiden vähenemisen ansiosta. Kolmanneksi liikenneturuuhkien väheneminen vähentää tieverkon tukkiutumista, viivästyksiä ja menetettyjä työtunteja sekä polttoaineen tuhlausta. Yhdessä nämä hyödyt parantavat elämänlaatua kaupungeissa ja lisäävät samalla houkuttelevuutta. Taloudellisia hyötyjä tuo myös tehokkaampi maankäyttö;

⁽¹⁾ Asiakirjassa 2015/2005(INI) vaaditaan, että "EU:n pyöräilyä koskeva etenemissuunnitelma sisällytetään komission vuoden 2016 työohjelmaan".

⁽²⁾ Julkilausuma pyöräilyä ilmastoystävällisenä liikennemuotona, EU:n liikenneministerien epävirallinen kokous, Luxemburg, 7. lokakuuta 2015. <http://www.eu2015lu.eu/en/actualites/communiqués/2015/10/07-info-transports-declaration-velo/07-Info-Transport-Declaration-of-Luxembourg-on-Cycling-as-a-climate-friendly-Transport-Mode—2015-10-06.pdf>

⁽³⁾ http://www.unece.org/fileadmin/DAM/thepep/documents/Déclaration_de_Paris_EN.pdf

⁽⁴⁾ Lausunto aiheesta "Vuonna 2011 annetun liikennepolitiikan valkoisen kirjan täytäntöönpano", esittelijä: Spyros Spyridon (EL, EPP) (EUVL C 195; 12:6:2015; s. 10).

⁽⁵⁾ Yhdistyneen kuningaskunnan liikenneministeriö määrittää pyöräilyyn osoitetun tuen hyöty-kustannussuhteeksi 5,5:1 julkaisussa Department for Transport, "Value for Money Assessment for Cycling Grants", 2014. Transport and Mobility Leuven -tutkimuskeskus esittää julkaisussa Transport and Mobility Leuven, "Impact et potentiel de l'usage du vélo sur l'économie et l'emploi en Région de Bruxelles-Capitale: Les effets directs et indirects de l'usage du vélo en 2002, 2012 et 2020", 2014, että investoinnit Brysselin pääkaupunkialueella tuottavat hyöty-kustannussuhteena 5:1–9:1. Helsingissä hyöty-kustannussuhteeksi arvioitiin 8:1 Helsingin kaupungin julkaisussa Pyöräilykatsaus 2015.

15. toistaakin liikenneministerien antamassa pyöräilyä ilmastoystävällisenä liikennemuotona koskevassa julkilausumassa esitetyn vaatimuksen, että laaditaan EU-tason pyöräilystrategia, jossa määritellään EU:n toimintapolitiikka ja jo olemassa olevat tai perustettavat rahoitusvälineet, joiden avulla kasvatetaan pyöräilyn osuutta liikennemuotojen joukossa ja edistetään pyöräilyyn liittyvää työllisyyttä EU:ssa, ja vaatimuksen sisällyttää pyöräily EU:n toimintaohjelmien ja rahoitusvälineiden piiriin ⁽⁶⁾;

16. kehottaa lisäksi soveltamaan tulevaisuuteen suuntautuvaa EU:n liikenneinvestointipoliittikkaa, jolla myös kohennetaan kansanterveyttä ja jossa investoidaan EU:n liikennemäärärahoja pyöräilyyn täysin Pariisin COP 21 -sopimuksen mukaisesti ⁽⁷⁾;

17. ehdottaa yleissäännöksi, että jokaisessa EU:n osarahoittamassa asiaan liittyvässä infrastruktuurihankkeessa otetaan mahdollisimman laajasti huomioon pyöräily, muun muassa jotta moottoriteiden, rautateiden yms. rakentaminen ei aiheuttaisi pyöräilyyn kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia (periaate pyöräilyn ottamisesta huomioon kaikissa infrastruktuurihankkeissa). Pyöräily olisi lisäksi otettava itsenäiseksi rahoitusprioriteetiksi Euroopan komission tutkimus- ja innovointiohjelman (Horisontti 2020 -puiteohjelma) vuosien 2018–2020 työohjelmissa (liikkuvuus kasvun edistäjänä);

18. pyytää, että Euroopan komissio asettaisi asiaankuuluville hankkeille, jotka saavat EU:n rahoitusta, pyöräilyinfrastruktuuria koskevat vähimmäislaatuvaatimukset ja varsinkin pyöräilyverkon suunnittelua koskevat vaatimukset, joissa keskitytään turvallisuuteen, toimivuuteen ja opasteisiin, vastineen saamiseksi EU:n veronmaksajien rahoille. Lisäksi komitea vaatii, että komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden sekä paikallis- ja alueviranomaisten kanssa pyöräilyinfrastruktuurin toteuttamista koskevien kansallisten ohjeiden laatimiseksi sekä parhaiden käytänteiden tietokannan ja kokemustenvaihdon kehittämiseksi. Komitea pyytää Euroopan komissiota myös asettamaan tärkeimpien toimenpiteiden rahoitusta, hallintoa ja taloudellista kannattavuutta koskevat vaatimukset;

19. ehdottaa, että pitkän matkan pyöräilyreitiverkko EuroVelo ⁽⁸⁾ sisällytetään osaksi Euroopan laajuisia liikenneverkkoja (TEN-T), sillä näin parannettaisiin rajatylittäviä yhteyksiä, kehitettäisiin matkailumahdollisuuksia ja parannettaisiin kaupunkikeskustoihin johtavia yhteyksiä. Lisäksi komitea ehdottaa Verkkojen Eurooppa -välineen varojen osoittamista kaupunkisolvukohtiin eli esimerkiksi kaupunkien ja niiden lähiympäristön (nopeiden) pyöräireitien rakentamiseen;

Liikenneturvallisuus

20. toteaa, että moottoriliikenteen joukossa pyöräilyyn liittyvien onnettomuuksien pelko on osasy siihen, että pyöräilyn uskotaan yleisesti olevan vaarallista. Pelko on osittain aiheeton, sillä valtaosa onnettomuuksista koskee vain pyöräilijää ilman että osallisina olisi muita ajoneuvoja. Pelolla on kuitenkin vähentävä vaikutus pyöräilyyn, ja se voi olla este pyöräilyn yleistymiselle;

21. muistuttaa, että taajamien alhaiset nopeusrajoitukset ja niiden noudattaminen ovat yksi tärkeimmistä tieliikennekuolemia vähentäneistä tekijöistä. Pyöräilijöiden ja suurella nopeudella ajavien moottoriajoneuvojen väliset törmäykset ovat merkittävä pyöräilijöiden kuolemaan ja vakaviin loukkaantumisiin johtava syy. Komitea kehottaa EU:ta antamaan valtio-, alue- ja paikallistason viranomaisille suosituksia paremmasta nopeuksienhallinnasta ja toimenpiteistä liikenteen rauhoittamiseksi muun muassa ottamalla kaupunkialueilla käyttöön katuja, joilla perusnopeusrajoitus on 30 km/h (tai 20 mph) ja joilla otetaan huomioon pyöräily ja mahdollistetaan näin eri tienkäyttäjien eli jalankulkijoiden, pyöräilijöiden, autoilijoiden, raskaiden ajoneuvojen ja pelastusajoneuvojen (ambulanssit, paloautot jne.) läsnäolo. Kaikissa uusissa EU:n yleisille teille hyväksytyissä nelipyöräisissä moottoriajoneuvoissa, linja-autoissa ja raskaissa tavarankuljetusajoneuvoissa olisi myös otettava käyttöön älykkäät nopeudenvälontajärjestelmät asteittain tyyppihyväksynnän kautta. Komitea huomauttaa, että pyöräilyn objektiivisen, tosiasiallisen turvallisuuden ja monien ihmisten kokeman subjektiivisen turvallisuudentunteen välillä on selvä ristiriita, jonka minimoimiseksi olisi toteutettava erityisesti pehmeitä tiedotus- ja viestintätoimenpiteitä, kuten tehokkaita tiedotuskampanjoita. Epävarmat pyöräilijät tuntevat olonsa turvalliseksi ja käyttävät liikkumiseen polkupyörää vasta sitten, kun vähennetään pelkoa pyöräilyä kohtaan ja parannetaan näin subjektiivista turvallisuudentunnetta;

⁽⁶⁾ Julkilausumassa mainittuja toimia ovat vuoden 2013 kaupunkiliikennepakettiin sisältyvät kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmat, tieliikenneturvallisuuden poliittiset suuntaviivat 2011–2020, Civitas 2020, Eltis, Urbact, Euroopan liikkujan viikko sekä alan rahoitusvälineet (kuten Euroopan rakenne- ja investointirahastot, COSME-ohjelma ja Horisontti 2020 -puiteohjelma).

⁽⁷⁾ Tämä käsittää infrastruktuurin mutta myös liikkuvuuspalvelut, kuten polkupyörien yhteiskäytön, älykkäät liikennejärjestelmät, pyöräilyä suosivan liikkuvan kaluston jne.

⁽⁸⁾ <http://www.eurovelo.org/>

22. muistuttaa myös, että huolimatta suurten ja painavien ajoneuvojen suhteellisen vähäisestä määrästä kaupunkialueilla verrattuna moottoriajoneuvojen kokonaismäärään ne ovat suhteettoman usein osallisina kuolemaan johtaneissa pyöräonnettomuuksissa;

23. pitää valitettavana, että pyöräilijöiden kuolemantapaukset vähenevät liian hitaasti, ja kannattaa EU:n laajuisen tavoitteen asettamista vakavien loukkaantumisten vähentämiseksi sekä kehottaa tutkimaan vakavien loukkaantumisten mahdollisesti puutteellista raportointia. Pyöräilyä koskevassa EU:n etenemissuunnitelmassa onkin asetettava yhdeksi toimintaperiaatteeksi, että pyritään nollassoon kuolonuhrien määrässä ja varmistetaan maailmanlaajuinen johtosema pyöräilijöiden turvallisuudessa ja suojelussa;

24. vaatii yleistä turvallisuutta koskevan asetuksen pikaista tarkistamista erityisesti raskaiden tavarankuljetusajoneuvojen suoraa näkökenttää koskevien parannusten tekemiseksi ja täydentämiseksi mahdollisesti muilla pakollisilla aktiivisilla turvallisuusjärjestelmillä, kuten pyöräilijöiden havaitsemisantureilla ja automaattisilla jarrutusjärjestelmillä törmäysten välttämiseksi;

25. kehottaa ajantasaistamaan asetuksen jalankulkijoiden ja muiden loukkaantumiselle alttiiden tienkäyttäjien suojelun huomioon ottamisesta ajoneuvojen tyyppihyväksynnässä⁽⁹⁾ sisällyttämällä siihen myös testausmenettelyjä, jotka koskevat auton etuosaan törmäävän pyöräilijän suojaamista;

26. pyytää tutkimaan mahdollisuutta sisällyttää erityisiä pyöräilyn turvallisuuden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä nykyisiin EU:n direktiiveihin, kuten tunneleita ja kaupunki- ja maaseututeiden TEN-T-infrastruktuuria⁽¹⁰⁾ koskeviin EU:n infrastruktuurin turvallisuusedirektiiveihin;

Kaupunkiliikenne ja älykkäät liikennejärjestelmät

27. vaatii, että tulevissa kaupunkilogistiikkaa koskevissa komission suuntaviivoissa⁽¹¹⁾ tunnustetaan valtava potentiaali, joka liittyy mahdollisuuteen siirtää palvelujen ja enintään 250 kg:n painoisten tavaroiden toimitukset hoidettavaksi sähkökäyttöisillä rahtipyörillä, ja suositetaan siten pyörälogistiikkaan perustuvia kuljetuksia ensisijaisena vaihtoehtona aina kun se on mahdollista;

28. muistuttaa, että kaupunki- ja liikennesuunnittelua on koordinoitava tiiviisti paikallisliikenteen kanssa ja ne on yhdenmäästävä kaikilla aloilla;

29. korostaa, että koulussa aloitettava liikenneturvallisuus-, liikennelainsäädäntö- ja tieliikennesäätökasvatus sekä tärkeimpien pyöräily sääntöjen opettaminen on erittäin tärkeää, sillä näin voidaan vähentää onnettomuuksia, joissa pyöräilijät ovat osallisina. Euroopan komission tulisi auttaa levittämään testattuja ja hyväksi havaittuja kouluohjelmia, joissa koulut, poliisi ja muut sidosryhmät yhdessä opettavat nuorille pyöräilijöille hyviä pyöräilytekniikoita ja keskeisiä perustaitoja mahdollisten liikenteessä tapahtuvien törmäysten voimakkuuden ja nopeuden arvioimiseksi mutta myös tuovat esiin pyöräilyn hyötyjä sosiaalisena, terveellisenä ja pääosin turvallisenä liikennemuotona;

30. muistuttaa AK:n kannasta, että valtakunnalliset ja kunnalliset kaupunkiliikenteen säätelytoimet ja tienkäyttömaksut voivat olla tehokkaita välineitä kaupunkien tiealueista käytävän kilpailun hallinnointiin. Niiden avulla voidaan myös puuttua keskeisiin ongelmiin, kuten ruuhkautumiseen ja saasteisiin⁽¹²⁾. Tämän mukaisesti AK korostaa, että kaupunkien liikenneyhteyksiä koskevissa tulevissa ei-sitovissa Euroopan komission suuntaviivoissa⁽¹³⁾ tulisi johdonmukaisesti suosia pyöräilyä, ja suositaa paikallis- ja alueviranomaisille, että osa ajorajotusjärjestelmistä ja tienkäyttömaksuista saaduista tuloista tulisi investoida pyöräilyyn houkuttelevien vaihtoehtojen luomiseksi autoilulle;

31. korostaa, että pyöräilyn ja julkisen liikenteen yhdistämisestä on hyötyä molemmille ja että multimodaalisuus on ratkaisevan tärkeää toimivien, saumattomien kaupunkiliikenneverkkojen luomiseksi. Komitea toistaa AK:n vaatimuksen aikataulujen ja muiden matkatietojen pakollisesta julkaisemisesta ja saattamisesta kaikkien EU:n kansalaisten saataville⁽¹⁴⁾ sekä intermodaalisuuden huomioon ottavien tietotekniikkajärjestelmien ja reittisuunnitteluovellusten kehittämisestä ja pyytää multimodaalisuuden näkökulmasta, että pyöräily ja polkupyörien yhteiskäyttöjärjestelmät sisällytetään kaikilta osin

⁽⁹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 78/2009, annettu 14. tammikuuta 2009, jalankulkijoiden ja muiden loukkaantumiselle alttiiden tienkäyttäjien suojelun huomioon ottamisesta ajoneuvojen tyyppihyväksynnässä, direktiivin 2007/46/EY muuttamisesta ja direktiivien 2003/102/EY ja 2005/66/EY kumoamisesta (EUVL L 35, 4.2.2009, s. 1).

⁽¹⁰⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/54/EY, annettu 29. huhtikuuta 2004, Euroopan laajuisen tieverkon tunnelien turvallisuutta koskevista vähimmäisvaatimuksista (EUVL L 167, 30.4.2004, s. 39); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/96/EY, annettu 19. marraskuuta 2008, tieinfrastruktuurin turvallisuuden hallinnasta (EUVL L 319, 29.11.2008, s. 59).

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/transport/facts-fundings/tenders/index_en.htm

⁽¹²⁾ Lausunto aiheesta ”Kaupunkiliikennepaketti”, esittelijä Albert Bore (UK, PES) (EUVL C 271, 19.8.2014, s. 18).

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/news/2015-11-27-guidance-access-regulations_en.htm

⁽¹⁴⁾ Lausunto aiheesta ”Multimodaaliseen matkustamiseen liittyvät tieto-, suunnittelu- ja matkalippupalvelut”, esittelijä: Petr Oswald (CZ, PES) (EUVL C 19, 21.1.2015, s. 36).

teknisiin standardeihin, EU:n lainsäädäntöön ja EU:n rahoittamiin t&k-järjestelmiin erityisesti kun on kyse matkasuunnittelusta, matkalipuista, pysäköinnistä jne. Infrastruktuuria linja-auto- ja juna-asemilla ja niiden läheisyydessä sekä julkisten liikennevälineiden toimivuutta on kehitettävä, jotta vaihdot junan, linja-auton ja polkupyörän välillä sujuisivat helpommin ⁽¹⁵⁾;

Sähköinen liikkuminen ja julkiset hankinnat

32. ehdottaa, että kaikkien hallintotasojen sähköisen liikkumisen toimintapolitiikoissa olisi aina otettava huomioon sähkökäyttöinen pyöräily;

33. kehottaa komissiota ottamaan huomioon pyöräilyn tarkistettaessa liikennealaa koskevia EU:n asettamia ympäristöä säästävien julkisten hankintojen kriteerejä. Hankintakriteereissä ei pitäisi pyrkiä vain tekemään marginaalisia parannuksia hankintaviranomaisten hankkimiin autoihin ja kevyisiin hyötyajoneuvoihin, vaan niissä pitäisi myös pyrkiä ohjaamaan liikennemuotovalintoja kohti ympäristöystävällisiä liikennemuotoja, kuten pyöräilyä. Tästä syystä julkisissa hankintamenettelyissä tulisi EU:n asettamien ympäristöä säästävien julkisten hankintojen kriteerien nojalla olla pakollista selvittää, olisiko mahdollista hankkia polkupyöriä (mukaan luettuna sähköavusteisia polkupyöriä) henkilöautojen sijaan ja rahtipyöriä (mukaan luettuna sähkökäyttöisiä ja sähköavusteisia rahtipyöriä) kevyiden hyötyajoneuvojen sijaan. Komitea kehottaa myös sisällyttämään julkisiin hankintamenettelyihin innovatiivisuuskriteereitä, joilla edistetään teknologian kehittämistä kaikilta osin ja sen yleistämistä jäsenvaltioiden keskuudessa;

Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ilmanlaatu

34. toteaa, että ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, EU:n tavoitteiden saavuttamiseen hiilikomponentin supistamiseksi liikennealalla ja kaupunkien ilmanlaadun parantamiseen tarvitaan monia erilaisia toimintapolitiikkoja. Niitä ovat tekniset ratkaisut, toimintatapojen muutokset sekä kannustimet turhien matkojen välttämiseksi. Kaikkiin ilmastonmuutoksen hillitsemis- ja ilmanlaadun parantamisstrategioihin tulisi sisältyä kunnianhimoisia pyöräilyn edistämishoitoja kaikilla hallintotasoilla. Kunnianhimoiset pyöräilytavoitteet voivat myös osaltaan auttaa yhdentoista Yhdistyneiden Kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteen saavuttamisessa ⁽¹⁶⁾;

Pyöräilyä koskevat tiedot

35. korostaa, että luotettavat ja vertailukelpoiset tiedot ovat olennaisen tärkeitä tietoon perustuvien päätösten tekemiseksi ja politiikan ja rahoitustoimien vaikutusten arvioimiseksi. Komitea kehottaa komissiota (Eurostatia) kehittämään yhteiset tiedonkeruumenetelmät ja yhdenmukaistetut määritelmät pyöräilyä koskevia kansallisia ja kaupunkikohtaisia tietoja varten;

Pyöräilyä käsittelevä yhteyspiste Euroopan komissiossa ja parhaiden käytänteiden vaihto

36. pitää tervetulleena pyöräilyyn erikoistuneen yhteyshenkilön nimeämistä MOVE-pääosastoon, mutta toteaa, että toimintaa tulisi laajentaa niin, että siitä tehdään pyöräilyä koko komissiossa käsittelevä yhteyspiste, jossa työskentelee vähintään yksi täysiaikainen henkilöstön jäsen. Lisäksi toimintaa tulisi täydentää niin, että kaikissa asiaankuuluvissa komission pääosastoissa olisi pyöräilyä käsittelevät yhteyspisteet, jotka huolehtisivat komission pääosastojen välisestä tehokkaasta konsultoinnista ja komission sisäisestä koordinoinnista;

37. pyytää komissiota antamaan tukea riittävin resurssein varustetulle tiedonvälitystaholle, joka huolehtii siitä, että jäsenvaltiot sekä paikallis- ja alueviranomaiset saavat tarvitsemansa mahdollisuuden tutustua pyöräilyä koskeviin parhaisiin käytänteisiin, tapaustutkimuksiin, raportteihin, rahoitusmahdollisuuksiin jne. ⁽¹⁷⁾.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

⁽¹⁵⁾ Bitibi-hanke, joka on saanut tukea "Älykäs energiahuolto Euroopassa" -ohjelmasta.

⁽¹⁶⁾ World Cycling Alliance/ECF, "Cycling delivers on the Global Goals", 2015. https://ecf.com/sites/ecf.com/files/The%20Global%20Goals_internet.pdf

⁽¹⁷⁾ Kaupunkiliikenteen seurantakeskus Eltis on kerännyt monia esimerkkejä hyvistä käytänteistä (www.eltis.org).

III

(Valmistavat säädökset)

ALUEIDEN KOMITEA

119. TÄYSISTUNTO, 10.–12. LOKAKUUTA 2016

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Sähköisen hallinnon toimintaohjelma 2016 – 2020”

(2017/C 088/11)

Esittelijä: Martin Andreasson (SE, EPP) Länsi-Götanmaan aluevaltuutettu

Viiteasiakirja: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n sähköisen hallinnon toimintaohjelma 2016–2020 – Hallinnon digitalisaatiokehityksen vauhdittaminen

COM(2016) 179 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

1. on tyytyväinen ehdotuksen kokonaisnäkemykseen ja päämäärään eli sisämarkkinoiden nykyisten digitaalisten esteiden raivaamiseen ja enenevän pilkkoutumisen torjumiseen julkishallintoa nykyaikaistettaessa;
2. korostaa paikallis- ja alueviranomaisten keskeistä merkitystä yhtäältä hallinnon nykyaikaistamisen osalta, digitaalisten perusrakenteiden ja digitaalisten palvelujen luojina ja hallinnoijina yhteiskunnalle tärkeillä aloilla, ja toisaalta tahoina, jotka itse vastaavat siitä, että palvelut toimitetaan suoraan asukkaille sellaisessa muodossa, että ne vastaavat odotuksia yhä digitalisoituneemmassa maailmassa;
3. korostaa, että julkisilla palveluilla on suuri merkitys Euroopan talouden digitaalisen muodonmuutoksen liikkeellepanevana voimana, sähköisen hallinnon ohella, ja toteaa, että suunnitellut ehdotukset käsittävät toimenpiteitä useimmilla kansalaisten elämänoilla. Kulttuuri- ja koulutussektorin osalta toimenpiteet kuitenkin puuttuvat;
4. pitää tärkeänä, että julkisia laitoksia ja hallintojärjestelmiä modernisoidaan ja että ne ovat yksityishenkilöiden ja yritysten tavoitettavissa sähköisten palvelujen ansiosta, ja korostaakin kannattavansa erityisesti sellaisten rajatylittävien julkisten palvelujen kehittämistä, jotka mahdollistavat yhteentoimivuuden ja tiedonsiirron, kuten sähköisen hankinnan, sähköisen tunnistamisen, sähköiset allekirjoitukset, asiakirjojen sähköisen tiedoksiannon ja muut sähköisen hallinnon kulmakivet ⁽¹⁾;
5. suosittaa, että paikallis- ja alueviranomaiset, joilla on merkittävä rooli kaavailtujen toimenpiteiden menestystä ajatellen, on osallistettava suunniteltujen jäsenvaltiokohtaisten, toimintasuunnitelmassa mainittujen toimenpiteiden ja välineiden muotoiluun eikä pelkästään niiden toteuttamiseen;

⁽¹⁾ Ks. CdR 4165/2014, 5960/2013, 5559/2013, 3597/2013, 1646/2013, 2414/2012, 1673/2013, 626/2012, 402/2012, 65/2011, 104/2010 ja 5514/2014.

6. ehdottaa, että Euroopan alueiden komitealle myönnetään paikka sähköisen hallinnon toimintasuunnitelman johtoryhmässä, jotta keskustelu saa paikallisen ja alueellisen ulottuvuuden, koska suurin osa hyvinvointipalveluista on paikallis- ja aluetoimijoiden tarjoamia;

Johdanto

7. jakaa komission näkemyksen, jonka mukaan sähköinen hallinto tekee hallinnoinnista avoimempaa, yksinkertaisempaa ja tehokkaampaa;

8. katsoo, että unioni-, jäsenvaltio- ja paikallistason viranomaisten hallinnon digitalisoinnille annettu painoarvo on myönteinen seikka erityisesti aikaa vievien hallinnollisten menettelyjen yksinkertaistamisen kannalta ja myös siitä syystä, että näin kansalaisilla on mahdollisuus seurata lainsäädäntytöitä, pysyä ajan tasalla heitä suoraan koskevista asioista ja osallistua aktiivisesti päätöksentekoprosesseihin;

9. yhtyy lisäksi komission arvioon, että monet kansalaiset ja yritykset eivät saa vielä täyttä etua julkisten digitaalipalvelujen tarjoamista mahdollisuuksista. Komitea toteaa myös, että sähköisen hallinnon kehitys Euroopassa on ollut epätasaista jäsenvaltioiden ja alueiden välillä;

10. onkin tyytyväinen toimintasuunnitelman tavoitteeseen olla väline, jolla tehdään yhteinen ponnistus hallinnon nykyaikaistamiseksi Euroopassa;

11. on tyytyväinen siihen, että toimintasuunnitelman dynaaminen ja joustava muoto mahdollistaa lisätoimet, joissa pystytään hyödyntämään paikallis- ja alueviranomaisten tietämystä julkisten digitaalipalvelujen tarjoamisesta sellaisilla yhteiskunnalle tärkeillä toimialoilla kuin koulutus, hoivapalvelut, elinkeinoelämä, sairaanhoito ja perusrakenteet;

12. korostaa sähköisen hallinnon potentiaalia monilla aloilla, muun muassa katastrofivalmiudessa. Mobiiliteknologian, internetin ja sosiaalisen median käyttö viestintätarkoituksiin voi olla hyödyllistä paitsi tiedon keräämisessä, levittämisessä ja koordinoimisessa myös demokraattisen vastuun ja avoimuuden edistämiseksi;

13. korostaa, että on tärkeää pyrkiä siihen, että toimintasuunnitelma palvelisi julkissektorin nykyaikaistamisen ponttimena. Menestyminen edellyttää, että paikallis- ja alueviranomaiset kutsutaan osallistumaan työhön ja että näille tarjotaan asianmukaiset mahdollisuudet hyödyntää rahoituslähteitä ja tukitoimenpiteitä toimintasuunnitelman kattamien EU:n ohjelmien puitteissa;

Visio ja periaatteet

14. yhtyy komission esittämään visioon, jonka mukaan julkisen hallinnon ja julkisten laitosten pitäisi olla viimeistään vuoteen 2020 mennessä avoimia, tehokkaita ja osallistavia sekä tarjota rajattomia, räätälöityjä, käyttäjäystävällisiä päästä päähän ulottuvia digitaalisia julkisia palveluja kaikille kansalaisille ja yrityksille EU:ssa;

15. pitää niin ikään tärkeänä avointa hallintoa ja tietojen ja palvelujen avaamista turvallisesti läpinäkyvyyden ja tehokkuuden lisäämiseksi. Komitea tähdentää samalla, että tietyt julkisten laitosten käsittelemät tietotyypit vaativat perusteellista suojaamista;

16. on tyytyväinen periaatteeseen, että digitaalisuuden pitää olla oletusarvona julkishallinnon palvelutarjonnassa. Komitea korostaakin, että tarvitaan tietoista, pitkäjänteistä ja järjestelmällistä työtä digitaalisen osallisuuden lisäämiseksi, jotta entistä useammille on tarjolla digitalisoitumisen avaamien mahdollisuuksien hyödyntämiseen tarvittava infrastruktuuri ja osaaminen;

17. tukee tavoitetasoltaan kunnianhimoista periaatetta, että kansalaisten ja yritysten edellytetään toimittavan yhden ja samat tiedot vain kerran julkishallinnolle;

18. toteaa samalla, että on voitettava tiettyjä juridisia, teknisiä ja organisatorisia haasteita, jotta päästään tiedon uudelleenkäyttöön. Komitea on tässä yhteydessä hyvillään kokeiluhankkeesta, joka tähtää ”yhden kerran periaatteen” käyttöönottoon rajatylittävässä yhteydenpidossa liikeyritysten kanssa. Se katsoo, että kokeiluvaiheessa pitää analysoida niitä laajoja yhteyksiä, joita yrityksillä on paikallis- ja alueviranomaisiin;

19. katsoo, että on syytä tarkastella innovatiivisen sähköisen hallinnon malleja, kuten sähköistä kotipaikkaa, joka mahdollistaa eräitä palveluja kansalaisille ja yrityksille vaatimatta fyysistä asuinpaikkaa. Tämä vähentää hankalaa paperityötä ja lisää investoinnin houkuttavuutta ulkomaisten yritysten kannalta;

20. toteaa, että digitaalisten sisältöjen ja palvelujen osallistavuus on periaate, joka hyödyttää kaikkia käyttäjiä ja eritoten vammaisia henkilöitä. Sen vuoksi on tärkeää jatkaa yhteistyötä ja tutkimusta nykyisten standardien saattamiseksi ajan tasalle, jotta pysyisimme teknologian kehityksen tahdissa;
21. on samaa mieltä periaatteesta, että julkisen hallinnon tahojen tulee vaihtaa informaatiota ja tietoja keskenään sekä kansalaisten ja yritysten kanssa avoimesti ja osallistavasti. Komitea painottaa samalla sen merkitystä, että kullakin organisaatiolla on valmiudet ratkaista, minkä tyyppiset tiedot ovat vapaasti saatavilla ja mitkä pitää suojata;
22. kannattaa periaatetta, että julkisen hallinnon tahojen soveltaman sähköisen hallinnon tulee normaalitapauksissa olla rajatylittävää, ja korostaa, että paikallis- ja alueviranomaiset voivat – monesti rajaseuduilla – olla ratkaisevassa asemassa määrittäessään ja kehittäessään rajanylittäviä palveluja, jotka ovat asianmukaisia, toimivia ja saumattomia;
23. kannattaa yhteentoimivuuden periaatetta oletusarvona ja keskeisenä edellytyksenä sille, että digitalisoinnin tarjoamia mahdollisuuksia kyetään hyödyntämään;
24. on komission kanssa samaa mieltä siitä, että asianmukainen henkilötietojen suojaaminen, yksityisyyden suoja ja tietoturva on otettava varhaisessa vaiheessa huomioon kehitettäessä digitaalisia palveluja, koska puutteellinen luottamus digitaalisiin palveluihin on edelleen yksi sähköisen hallinnon kehittymisen esteistä;
25. korostaa samalla, että standardien, joiden mukaan julkisten sähköisten palvelujen tulee olla rajatylittäviä, ja yhteentoimivuuden periaatteen ei pidä korvata jo ennestään hyvin toimivia valtiollisia, alueellisia ja paikallisia ratkaisuja vaan tarjota yleiskatsaus niistä standardeista ja eritelmistä, joita viranomaiset voivat käyttää yhteentoimivuuden saavuttamiseksi uusiensa olemassa olevia järjestelmiään;
26. tähdentää, että jokaisen mitä tahansa arkaluonteisia tietoja käsittelevän organisaation on huolehdittava systemaattisesti tietojen luokittelusta sekä turvallisuudesta etenkin, kun otetaan huomioon, että kehittyneiden hakkerointihyökkäysten, kybersodankäynnin ja kyberterrorismin kaltainen toiminta voi aiheuttaa erittäin suurta vahinkoa. Vaikka avoimuutta pidetään lähtökohtana, on kaikki tiedot, jotka arvioidaan suojelun arvoisiksi, todellakin suojeltava asianmukaisesti. Tietyissä äärimmäisissä tapauksissa tämä voi merkitä sitä, että tiedot tai koko järjestelmä on pidettävä fyysisesti erillään internetistä;
27. onkin tyytyväinen tulevaan oikeuspuitteiden yhdenmukaistamiseen yleisellä tietosuojasetuksella mutta toteaa, että alan kilpailu on maailmanlaajuista, ja pitää tärkeänä, ettei oikeuskehys jarruta uusien ratkaisujen ja palvelujen kehittämisvauhtia;
28. pitää tärkeänä, että tietosuojasetuksen tiimoilta järjestetään tehokasta neuvontaa, ja korostaa, että kaikki toimijat tulee saada mukaan keskusteluun omistusoikeudesta ja vastuusta henkilötietojen käsittelyn yhteydessä;
29. korostaa komission roolia luotaessa perusedellytyksiä yhteentoimivuudelle ja yhdenmukaistamiselle, jotka mahdollistavat tiedonjaon, johon mainitut periaatteet pohjautuvat;

Poliittiset painopisteet

30. toteaa, että Euroopassa on yhä asukasryhmiä, joilla ei ole mahdollisuuksia käyttää internetiä tai joilla ei ole digitaalisten palvelujen hyödyntämiseen riittäviä digitaalisia valmiuksia, ja että on toimittava aktiivisesti digitaalisen osallisuuden lisäämiseksi;
31. korostaa, että luotettavat, suorituskykyiset ja kohtuuhintaiset verkot kaikilla alueilla ovat edellytys sille, että kansalaisilla ja yrityksillä on ulottuvillaan nykyaikaiset julkiset digitaalipalvelut ja että nämä saavat parhaan hyödyn seuraavan sukupolven teknologiasta (esineiden internet, massadata, sähköiset terveyspalvelut, älykkäät kaupungit yms.);
32. korostaa, että EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla on kehitettävä johdonmukaisesti ja keskeytyksettä edelleen vaihtoehtoja tukea huippunopeiden laajakaistaverkkojen laajentamista kaikilla alueilla, eritoten alueiden maaseutumaisille seuduille, missä kannattavuuden puute useissa tapauksissa haittaa markkinavetoista laajentamista;

33. korostaa, että julkisen hallinnon nykyaikaistamiseen tarvitaan sellaisia sovittuja standardeja ja teknisiä eritelmiä, jotka on kehitetty yhdessä kaikkien asianomaisten toimijoiden kanssa ja jotka mahdollistavat uudelleenkäytettävät ja tehokkaat, erinomaisesti yhteentoimivat digitaaliset palvelut;
34. ottaa tyytyväisenä vastaan komission ilmoituksen eurooppalaisten yhteentoimivuusperiaatteiden tarkistamisesta ja kehottaa komissiota jatkamaan hallintotahojen tukemista periaatesuosituksen noudattamisessa;
35. korostaa, ettei paikallis- ja alueviranomaisia tule pitää yksinomaan rajatylittävien standardien ja palvelujen käyttäjinä vaan myös niiden tärkeinä tuottajina eurooppalaisten yhteentoimivuusperiaatteiden puitteissa;
36. on hyvillään siitä, että komissio aikoo laatia tieto- ja viestintätekniikan standardien eurooppalaisen luettelon prototyypin julkisia hankintoja varten, ja korostaa, että hankintatilanteen merkitys on ratkaiseva varsinkin paikallis- ja alueviranomaisille, jotta vältetään juuttuminen erillisiin järjestelmiin ja jotta mahdollistetaan korkeatasoista yhteentoimivuutta ja innovatiivisuutta edustavien ratkaisujen ja palvelujen käyttöönotto;
37. kehottaa komissiota tekemään tiiviimpää yhteistyötä paikallis- ja alueviranomaisien kanssa pyrkimyksessään tukea täysimääräisen sähköisen hankintamenettelyn soveltamista vuoteen 2019 mennessä, sillä mahdolliset haasteet ilmenevät paikallisella ja alueellisella täytäntöönpanotasolla. Yhteistyö paikallis- ja alueviranomaisien sekä yksityissektorin kanssa on erittäin tärkeää, jotta voidaan hyödyntää täysin säästöpotentiaali, joka voidaan saavuttaa arviolta yli kahden biljoonan euron arvoisilla julkisten hankintojen markkinoilla;
38. toteaa, että sähköinen tunnistaminen on olennainen edellytys varmoille, tehokkaille ja esteettömille julkisille digitaalipalveluille, ja on tyytyväinen siihen, että komissio kaavailee toimia sähköisiin transaktioihin liittyvien luottamuspalvelujen (eIDAS-palvelut⁽²⁾) käyttöönoton vauhdittamiseksi;
39. toteaa, että yhteentoimivuutta ja standardointia koskeva työ kysyy aikaa ja vaatii pitkäjänteisyyttä sekä riittävää ja varmaa rahoitusta;
40. onkin hyvillään komission aikomuksesta selvittää, millä keinoin rajatylittävien digitaalipalvelujen jatkuvuus pystytään varmistamaan pitkällä aikavälillä. Se on tarpeen, jotta voidaan rakentaa luottamusta palveluihin ja tekniikkaan, johon ne perustuvat, sekä kyetään huolehtimaan siitä, etteivät tähän tarkoitukseen käytetyt työpanokset mene hukkaan;
41. katsoo, että julkisten laitosten olisi yhteistyössä yksityisen ja voittoa tavoittelemattoman sektorin kanssa toimittava yhdessä tarjottaessa asianmukaisesti saatavilla olevat perusrakenteet, mutta kehottaa komissiota selvittämään tarkkaan no legacy -periaatteen mahdollisen täytäntöönpanon vaikutukset ja rajoitteet, koska sopivan aikataulun määrittäminen digitaalisten ekosysteemien järjestelmien ja tekniikan ajantasaistamista varten on mutkikas tehtävä;
42. on tyytyväinen komission kunnianhimoiseen tavoitteeseen tehdä oikeusportaalista keskitetty asiointipiste, jonka kautta voi välittää ja saada tietoa oikeudenkäytöstä ja oikeudenkäyntimenettelyistä sekä yrityksiä ja maksukyvyttömyysrekistereitä koskevia tietoja;
43. on tyytyväinen tavoitteeseen liittää kaikkien jäsenvaltioiden yritysrekisterit yhteen pakollisesti, koska yritykset harjoittavat enenevästi toimintaa valtiollisten rajojen ulkopuolella ja koska yritystiedon rajatylittävä tarve ja kysyntä ovat kasvussa etenkin Euroopan raja-alueilla;
44. onkin tyytyväinen myös maksukyvyttömyysrekisterien sähköiseen yhteenliittämiseen, jotta parannetaan avoimuutta ja oikeusvarmuutta sisämarkkinoilla ja jotta torjutaan sopivimpien käsittelypaikkojen valikointi;
45. tukee aloitetta, jolla voidaan helpottaa digitaalisten ratkaisujen käyttöä yrityksen koko elinkaaren aikana, ja edellyttää, että yritysten hallintotaakka kevenee toimenpiteen myötä;

⁽²⁾ Asetus (EU) N:o 910/2014.

46. on tyytyväinen komission aikeeseen ehdottaa arvonlisäveron sähköisen rekisteröinti- ja maksujärjestelmän laajentamista ja perää mutkikkaiden arvonlisäverosääntöjen johdonmukaista edelleenkehittämistä rajatylittävän digitaalisen kaupankäynnin sujuvoittamiseksi. Se hyödyttää etenkin pieniä yrityksiä ja mikroyrityksiä, sillä niiden on muita vaikeampi selviytyä monimutkaisten sääntelykehysten väistämättä aiheuttamista hallinnollisista rasitteista;
47. suhtautuu myönteisesti kansalaisten rajanylittävän liikkuvuuden lisäämiseen sosiaaliturvatietojen sähköisen vaihdannan (EESSI-järjestelmä) sekä työnhakijoiden ja työnantajien välisen tiedonvaihdon (EURES-verkosto) avulla;
48. suhtautuu myönteisesti EU:n aloitteisiin, jotka mahdollistavat terveydenhoitotietojen ja -palvelujen vaihdannan yli rajojen, mukaan luettuina yhteen toimivat järjestelmät sähköisiä reseptejä varten, mikä lisää potilasturvallisuutta, on yhdenmukaista potilaiden liikkuvuutta koskevassa direktiivissä⁽³⁾ ilmaistujen pyrkimysten kanssa ja parantaa terveydenhuollon laatua ja tehokkuutta;
49. yhtyy komission näkemukseen, että kansalaisten, yritysten ja tutkijoiden laajamittainen osallistaminen julkisten digitaalisten palvelujen suunnitteluun ja tarjoamiseen lisää palvelujen laatua, tehokkuutta ja käytettävyyttä;
50. korostaa, että tietojen avoimuus ja niiden tarjoaminen turvallisesti ja luotettavasti kolmansien osapuolten käytettäväksi on perusedellytys sille, että paikallis- ja alueviranomaiset pystytään uudenaikaistamaan ja muokkaamaan siten, että ne kykenevät tarjoamaan tulevia innovatiivisia palveluja toimialoillaan;
51. onkin tyytyväinen aloitteeseen luoda julkisille laitoksille EU:n foorumi, jonka kautta ne voivat avata tietonsa ja palvelunsa, mutta korostaa, että komission pitää tukea tietojen avaamiseen tähtäävien strategioiden kehittämistä ja koordinoitua paikallis- ja alueviranomaisille suunnatuin teknisin ja metodologisin tukitoimin;
52. korostaa, että korkeatasoisen yhteentoimivan tiedon tarjoaminen perustuu kaikilla tasoilla tehtävään määrätietoiseen työhön mm. tietoarkkitehtuurin, tiedon luokittelun ja yhteentoimivuuden alalla. Komitea onkin tyytyväinen tietoinfrastruktuurin laajentamiseen ja hyödyntämiseen EU:n tasolla, missä INSPIRE-direktiivin tiimoilta tehtyä työtä on toivottavaa soveltaa esikuvana yhteisten tiedonkuvausten luomisessa;
53. suhtautuu tässä yhteydessä myönteisesti Euroopan pilvipalvelualoitteeseen⁽⁴⁾ mahdollisuutena lisätä avoimuutta ja tehokkuutta luomalla jaettu pilvi-infrastruktuuri julkisten digitaalisten palvelujen tarjoamista varten;
54. korostaa työntekijöiden, työnhakijoiden ja kaikkien kansalaisten digitaalisen lukutaidon ja osaamisen erittäin suurta merkitystä talouden laajamittaisen digitalisoinnin ja hallinnon nykyaikaistamisen kannalta;

Toimintasuunnitelman toteuttaminen

55. yhtyy käsitykseen, että toimintasuunnitelman toteuttaminen on mahdollista vain, jos kaikki hallintotasot sitoutuvat siihen yhteisesti ja ottavat siitä yhdessä vastuun. Komitea korostaa, että paikallis- ja alueviranomaisilla on erityinen vastuu julkisen sektorin tärkeimpänä "rajapintana" kansalaisiin ja yrityksiin nähden;

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

⁽³⁾ 2011/24/EU.

⁽⁴⁾ COM(2016) 178 final.

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari”

(2017/C 088/12)

Esittelijä: Heinz-Joachim Höfer (DE, PES), Altenkirchenin kaupungin pormestari**Viiteasiakirja:** Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan kuulemisen käynnistäminen

COM(2016) 127 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Yleistä

1. suhtautuu myönteisesti ehdotukseen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista, koska se auttaisi toteuttamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa asetetut tavoitteet, toisin sanoen sen, että unioni ”pyrkii Euroopan kestävään kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous” – –, ”torjuu sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää sekä edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista suojelua, naisten ja miesten tasa-arvoa, sukupolvien välistä yhteisvastuuta ja lapsen oikeuksien suojelua” ja ”edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta sekä jäsenvaltioiden välistä yhteisvastuuta”;
2. odottaa, että Euroopan komissio noudattaa toissijaisuusperiaatetta ehdottaessa sosiaalisten oikeuksien pilaria ja kunnioittaa valtiotason ja valtiotasoa alempien tasojen viranomaisten laajoja toimivaltuuksia sosiaalipolitiikan alalla. Samalla on varmistettava, että pilarin sisältö on parempaa sääntelyä koskevan agendan yleisten periaatteiden mukainen;
3. suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan komissio on päättänyt käynnistää avoimen kuulemismenettelyn sosiaalisten oikeuksien pilarista, koska korkean työttömyyden ja säästötoimien leimaamien kriisivuosien jälkeen tarvitaan selvästi poliittista keskustelua sosiaalisia oikeuksia koskevasta uudesta aloitteesta. Komitea katsoo, että pilari voi edistää sosiaalipolitiikan ja sosiaalisten oikeuksien koordinoitua jäsenvaltioissa sekä ylöspäin suuntautuvaa lähentymistä;
4. on tyytyväinen komission pyrkimykseen keskustella tulevan sosiaalisen pilarin soveltamisalasta ja sisällöstä ja korostaa lisäarvoa, joka syntyy paikallis- ja alueviranomaisten ottamisesta mukaan kyseiseen keskusteluun etenkin vahvistamalla ja painottamalla paikallisen ja alueellisen ulottuvuuden merkitystä sosioekonomisten aiheiden kannalta EU:n kokonaisvaltaisessa poliittisessa lähestymistavassa sekä paikkasidonnaisen lähestymistavan merkitystä sosiaali- ja talouspolitiikkojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa;
5. kehottaa jälleen koordinoimaan paremmin talous- ja sosiaalipolitiikkaa EU:n ja jäsenvaltioiden hallintotasojen välillä eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa sekä lisäämään paikallis- ja alueviranomaisten osallistumista tähän koordinoituihin ⁽¹⁾;
6. painottaa, että tämä sosiaalinen pilari tulee kehittää osoitettavissa olevan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen lisäarvon pohjalta ja että sen olisi oltava luonteeltaan horisontaalinen, jotta varmistetaan, että talous- ja rahaliiton talousohjausjärjestelmän sosiaalinen ulottuvuus otetaan paremmin huomioon, mikä on ratkaisevan tärkeää talous- ja rahaliiton toimivuuden ja elinkelpoisuuden sekä Euroopan yhdentymisprosessin legitimiuden kannalta;
7. korostaa, että jos tämä aloite johtaa vahvoihin sosiaalitakuisiin mm. terveydenhuoltopalveluiden, koulutuksen, sosiaalipalveluiden ja myös yleishyödyllisten sosiaalipalvelujen sekä sosiaaliturvan saatavuudesta, sitä voidaan pitää jäsenvaltioita tukevana yhteensovittamisvälineenä, jonka avulla puututaan sosiaaliseen eriarvoisuuteen, torjutaan sosiaalista polkumyyntiä, edistetään sosiaalisten normien yhdenmukaistamista ylöspäin euroalueella ja vakiinnutetaan EU:n osallistavan ja kestäväen kasvun tavoitteet;

⁽¹⁾ AK:n lausunto aiheesta ”Talous- ja rahaliitolle vahvempi sosiaalinen ulottuvuus” (CDR 6863/2013).

8. toistaa kehotuksensa, että talous- ja rahaliiton sosiaalisen ulottuvuuden parantamiseksi on ratkaisevan tärkeää puuttua alueellisiin eroihin nykyaikaistamalla voimassa olevaa lainsäädäntöä tarvittaessa ja/tai harkitsemalla uudenlaisia tukitoimenpiteitä lähentymisen lisäämiseksi. Komitea ehdottaakin, että talous- ja rahaliiton sosiaalisten indikaattoreiden tulostauluun sisällytetään alueellisia eroja kuvaavia indikaattoreita ⁽²⁾;
9. odottaa, että Euroopan komission ehdotus Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista vahvistaa osaltaan edelleen sekä yksilöllisiä että kollektiivisia sosiaalisia oikeuksia, jotka on lueteltu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa ⁽³⁾;
10. on tyytyväinen siihen, että Euroopan komission järjestämässä kuulemismenettelyssä käsitellään keskeisiä tasa-arvopoliittisia haasteita, kuten naisten alhaista työvoimaosuutta ja työmarkkinoiden eriytymistä sukupuolittain (periaate 5), sukupuolten välisiä palkka- ja eläke-eroja (periaatteet 5 ja 13), työ- ja yksityiselämän yhteensovittamismahdollisuuksien puutetta (periaatteet 5 ja 18) ja läheisten pitkäaikaishoidosta naisille aiheutuvaa moninkertaista taakkaa (periaate 17). Komission olisi myös tehtävä selkoa siitä, ovatko ehdotetut toimet riittäviä naisten syrjinnän vähentämiseksi vai tarvitaanko lisäksi sukupuolinäkökulman vielä pidemmälle menevää valtavirtaistamista;
11. suhtautuu myönteisesti siihen, että osallistumiskehoitus esitetään myös euroalueen ulkopuolisille EU:n jäsenvaltioille, vaikka komission ehdotus koskeekin vain euroalueen jäsenvaltioita;
12. korostaa, että kun talous- ja finanssipolitiikkaa koordinoidaan tiiviimmin euroalueella, on samalla otettava täysimääräisesti huomioon talous- ja rahaliiton sosiaalinen ulottuvuus;
13. kehottaa painottamaan nykyistä enemmän sosiaalipolitiikan rahoitusta, joka on erityinen haaste paikallis- ja alueviranomaisille. Tällaisia haasteita syntyy, koska sosiaalimenot vaihtelevat huomattavasti eri puolilla Eurooppaa ja koska kokonaisinvestoinnit valtiotasoa alemmilla hallintotasoilla ovat vähenemässä ⁽⁴⁾;
14. painottaa sellaisen vahvan Euroopan sosiaalisen toimintaohjelman merkitystä, jossa kilpailukyky ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus täydentävät toisiaan ja jossa keskeisenä osatekijänä on kohtuullinen palkka, jonka osalta EU:lla on vain koordinoitavuudet ja josta kukin jäsenvaltio on itse päättänyt joko lainsäädännössä tai työehtosopimuksissa ja joka tapauksessa kyseisen valtion perinteitä ja käytänteitä täysin kunnioittaen. Toimintaohjelmassa on noudatettava täysimääräisesti perusoikeuskirjan 21 artiklassa vahvistettua syrjintäkiellon periaatetta;
15. painottaa, että kun otetaan huomioon nuorisotyöttömyyden sekä köyhyydessä elävien tai köyhyysriskin uhkaamien henkilöiden määrän kasvu viime vuosina, sosiaalisessa pilarissa on myös otettava lukuun tarve lyhyellä aikavälillä vähentää köyhyyttä, edistää sosiaalista osallisuutta ja torjua nuorisotyöttömyyttä;
16. korostaa, että eri hallintotasojen, alojen ja sidosryhmien on tehtävä tiiviimpää yhteistyötä, johon kuuluu työmarkkinaosapuolten nykyistä vahvempi asema sekä tehokkaan kansalaisvuoropuhelun välineen käyttöönotto, sillä se vahvistaisi unionin demokraattista legitimiyyttä;
17. korostaa, että eräät paikallis- ja alueyhteisöt ovat hyödyntäneet julkisia hankintakäytäntöjään kannustaakseen ja vaatiakseen toimeksisaajia maksamaan henkilöstölleen oikeudenmukaista palkkaa. Myös näin voidaan edistää sitä, että organisaatiot ryhtyvät soveltamaan oikeudenmukaisia työsuhtekäytäntöjä. Komitea muistuttaa tähän liittyen, että EU:n lainsäädäntö ei estä sulkemasta pois julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelystä tarjoajaa, joka kieltäytyy sitoutumasta maksamaan asianomaisille työntekijöille lakisääteistä vähimmäispalkkaa ⁽⁵⁾;
18. pahoittelee sitä, ettei komission ehdotuksessa painoteta enempää työelämän muutoksista aiheutuviin haasteisiin vastaamista eikä myöskään digitalisoitumisen lisääntymisestä johtuvien kielteisten seurausten vastaisia toimia. Viimeksi mainittuun on reagoitava kiinnittämällä erityistä huomiota työvoiman digitaalisten taitojen kehittämiseen. Epätyypillisten työsuhteiden syntyminen johtaa nimittäin uusiin riskeihin, jotka liittyvät työntekijöiden oikeuksien ja sosiaaliturvan ”harmaisiin alueisiin”. Komitea kehottaakin komissiota määrittelemään asianmukaisesti työehtojen jouston puitteet, jotta jousto ja turva saadaan yhdistettyä tasapainoisesti;

⁽²⁾ Päätöslauselma Euroopan komission työohjelmasta 2016 (COR-2015-5929).

⁽³⁾ IV LUKU – YHTEISVASTUUS.

⁽⁴⁾ <https://www.oecd.org/els/soc/OECD2014-Social-Expenditure-Update-Nov2014-8pages.pdf>

⁽⁵⁾ EU:n tuomioistuimen asiassa C-115/14 (17. marraskuuta 2015) antama tuomio, jonka mukaan jäsenvaltion alueellisen yksikön säännöstö, jossa tarjoajat ja niiden alihankkijat velvoitetaan sitoutumaan siihen, että nämä maksavat vähimmäistuntipalkkaa työntekijöille, jotka toteuttavat julkista hankintaa koskevan sopimuksen kohteena olevia suorituksia, on unionin oikeuden mukainen.

19. muistuttaa, että talouden ja yhteiskunnan digitalisoinnin nopeutuessa on tärkeää tarjota kansalaisille, erityisesti ikääntyneelle väestölle, tarvittavat digitaaliset taidot entistä osallistavamman sosiaalimallin toteuttamiseksi;
20. korostaa, että osaamisen hankkiminen koulutuksen kautta ja elinikäinen oppiminen ovat entistäkin tärkeämpiä työelämän muuttuessa, ja pitää erittäin tärkeänä osaamisen soveltamista työmarkkinoiden tarpeisiin;
21. on vakuuttunut siitä, että talous- ja rahaliiton demokraattinen legitimiys voi lujittua, jos EU:n kansalaiset uskovat, että sosiaalisen edistyksen periaate ja yhdenvertaiset mahdollisuudet turvataan talous- ja rahaliitossa niin, että työllisyyttä ja sosiaalisia normeja ei pidetä toisarvoisina makrotalouden sopeutusprosessiin nähden;
22. katsoo, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa on varmistettava, että paikallis- ja alueviranomaisia tuetaan pyrkimyksissään panna täytäntöön asianmukaista työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa ja että tässä yhteydessä annetaan tukea ja vahvistetaan valmiuksia työ- ja yksityiselämän tasapainottamispolitiikan kehittämiseen Euroopan komission viimeaikaisen ehdotuksen mukaisesti. Tällainen lähestymistapa edellyttää paikallisiin ja alueellisiin haasteisiin tarttumista näillä aloilla ja parhaiden käytänteiden vaihdon helpottamista paikallis- ja aluetasolla;
23. toteaa, että Euroopalla on edessään valtavia sosiaalisia haasteita: Euroopan alueiden välillä on jyrkkiä taloudellisia ja väestörakenteellisia eroja, ja useat nuoret kohtaavat monenlaisia ongelmia, joita ovat koulutusjärjestelmän kykenemättömyys valmistaa oppilaita työmarkkinoiden tarpeisiin, työn löytämisen vaikeus, liikkuvuusesteet erityisesti syrjäisillä alueilla, syrjäisimmillä alueilla, saarilla tai maaseudulla sijaitsevilla pienissä kunnissa asuvien nuorten kohdalla, pakollinen liikkuvuus tai sosiaalinen eristyneisyys. Ei siis ole olemassa poliittista pakettiratkaisua, ja kaikissa poliittisissa – julkisissa tai yksityisissä – toimissa on otettava huomioon paikalliset ja alueelliset erityispiirteet, esimerkiksi sellaisten alueiden tapauksessa, joilla on väestökehitykseen liittyviä haasteita ja/tai jotka kärsivät aivovuodosta. Nuorille tulee kuitenkin taata edes vähimmäistason sosiaaliset, taloudelliset ja koulutukselliset mahdollisuudet. Samalla AK toistaa nuorten jatkuvasti korkean työttömyysasteen takia, että on tärkeää ulottaa nuorisotakuun edut koskemaan nuoria 30 ikävuoteen asti 25 ikävuoden sijaan ⁽⁶⁾;
24. painottaa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa olisi asetettava etusijalle se, että varmistetaan mahdollisuus hyödyntää laadukkaita sosiaaliturvajärjestelmiä ja julkisia palveluja samalla kun kaikilta osin kunnioitetaan jäsenvaltioiden toimivaltaa tällä alalla;
25. korostaa alue- ja paikallishallinnon roolia joustavien työtapojen käyttöönotossa ja oikeudenmukaisten työolojen luomisessa työpaikoille yhteisymmärryksessä työntekijöiden ja ammattiliittojen kanssa ja noudattaen tasa-arvon ja kunnioituksen periaatteita;
26. ehdottaa, että komissio harkitsee mahdollisuutta ottaa käyttöön kannustimia niitä talous- ja rahaliittoon kuuluvia maita varten, jotka toteuttavat uudistuksia saavuttaakseen Eurooppa 2020 -strategian sosiaaliset tavoitteet ja torjuakseen sosiaalista epätasapainoa;
27. kehottaa Euroopan komissiota tukemaan jäsenvaltioita niiden pyrkimyksissä uudistaa sosiaalisen suojelun järjestelmiä talouspolitiikan eurooppalaisen ohjauksjakson puitteissa. Komitea odottaa lisäksi, että komissio ehdottaa euroalueen yhteistä, kaikille jäsenvaltioille avointa rahoituskapasiteettia, mikä voisi myös mahdollistaa suhdanteita tasaavan politiikan koordinoinnin unionin tasolla;
28. muistuttaa, että pitkäaikaistyöttömyys voi luoda noidankehän, joka heikentää työllistymismahdollisuuksia, ammattitaitoa ja ansiomahdollisuuksia sekä lisää elinikäisen köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskiä;
29. muistuttaa, että Euroopan väestön ikääntymisen vuoksi monien jäsenvaltioiden työmarkkinoilla on aukkoja. Liikkuvat työntekijät ovat yksi keino vastata tähän haasteeseen. Komitea on samaa mieltä komission kanssa siitä, että liikkuvien työntekijöiden määrä on Euroopassa vielä liian alhainen, jotta voitaisiin puhua todellisista eurooppalaisista työmarkkinoista. Tämän vuoksi on tärkeää, että ammattitaitoisten EU:n liikkuvien työntekijöiden pätevyudet tunnustetaan nopealla, yksinkertaisella ja luotettavalla tavalla ⁽⁷⁾;

⁽⁶⁾ CDR789-2013.

⁽⁷⁾ Ammattipätevyysdirektiivin nykyaikaistaminen (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU) (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 132).

30. korostaa, että iäkkäät henkilöt ovat yksi niistä väestöryhmistä, jotka ovat eniten alttiina köyhyydelle ja sosiaaliselle syrjäytymiselle. Suurimmassa osassa jäsenvaltioita tälle riskille altistuvat erityisesti syrjäisillä maaseutualueilla tai epäsuotuisilla kaupunkialueilla asuvat ihmiset. Iäkkäät ihmiset asuvat lisäksi usein aloillaan sellaisissa yhteisöissä, joita vaivaa väestökato tai jotka jopa saattavat olla häviämässä;

31. katsoo, että kuten alueiden komitean lausunnossa aiheesta ”EU:n vastaus väestönkehityksen haasteeseen” todetaan, on rakennettava tehokkaampia ja vaikuttavampia julkisia palveluja ja luotava uusia menetelmiä, joiden avulla voidaan parantaa kaikkien kansalaisten elämänlaatua ja fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaa. On hyödynnettävä väestörakenteen muutokseen liittyviä mahdollisuuksia, joita ovat myös ikääntyneille tarkoitettuihin palveluihin (esim. fyysiset ja digitaaliset palvelut sekä terveellisiin elintapoihin liittyvät palvelut) sisältyvät senioritalouden työllistymismahdollisuudet. Näiden palvelujen saatavuus kuuluu ikääntyneiden perusoikeuksiin;

32. muistuttaa, että eurooppalaiset elävät aiempaa pidempään, minkä vuoksi terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen menot nousevat huomattavasti noin yhdeksään prosenttiin EU:n bkt:stä vuonna 2050. Tämän vuoksi tieto- ja viestintätekniikka voi olla merkittävä apuväline ylläpidettäessä kustannustehokkaita ja laadukkaita terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluja, sillä sen avulla kaikenikäiset ihmiset voivat huolehtia paremmin terveydestään ja elämänlaadustaan olinpaikasta riippumatta;

33. muistuttaa, että investoinnit tieto- ja viestintätekniikkaan ovat alueiden ja kuntien keskeinen väline niiden pyrkiessä vastaamaan väestön ikääntymisen haasteeseen. Tällaiset investoinnit voivat parantaa elämänlaatua, tukea sosiaalista osallisuutta, mahdollistaa ajan tasalla pysymisen eurooppalaisen tai kansallisen tason uutuuksista, antaa iäkkäille mahdollisuuden tarjota kokemuksensa ja osaamisensa yhteiskunnan kehittämiseen sekä edistää alueellista ja paikallista kilpailukykyä ja kasvua uusilla tuotteilla ja palveluilla;

Erytissuosituksia liitteeseen tehtäviksi muutoksiksi

34. periaatteen 2 kohta a (I luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”On varmistettava yhdenvertainen kohtelu – – tilapäisten työsuhteiden väärinkäyttö on ehkäistävä” loppuun seuraava: ”mm. tehostamalla yrityksille EU-rahoituksen saamiseksi asetettavia ehtoja työsuhteenormien noudattamisesta, jotta ehkäistään sosiaalisen polkumyynnin riskiä”;

35. periaatteen 2 kohta b (I luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Joustavat työehdot voivat tarjota portin työmarkkinoille ja antaa työnantajille mahdollisuuden vastata kysynnän vaihteluihin nopeasti. Olisi kuitenkin mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että siirrytään kohti toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia”;

36. periaatteen 7 kohdan c (II luku) ensimmäinen virke olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Koeajan onnistuneesti suorittaneen työntekijän irtisanominen on perusteltava, sitä on edelletävä kohtuullinen irtisanomisaika, joka määritellään jäsenvaltiossa, ja siitä on maksettava kohtuullinen korvaus, ja jos irtisanominen on epäoikeutettua, siitä on voitava tehdä nopea ja toimiva valitus puolueettomassa riitojenratkaisujärjestelmässä”;

37. periaatteen 8 kohdan a (II luku) ensimmäinen virke olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Työstä on maksettava kohtuullinen palkka, joka takaa kohtuullisen elintason. Palkat ja tarvittaessa vähimmäispalkat on vahvistettava kussakin jäsenvaltiossa läpinäkyvällä ja ennustettavalla menettelyllä joko lakisääteisesti tai työehtosopimusten kautta ja joka tapauksessa kyseisen jäsenvaltion perinteitä ja käytänteitä täysimääräisesti kunnioittaen. Palkanmuodostuksella taataan mahdollisuus työllistyä ja motivoidaan työnhakuun, ja palkkojen on kehityttävä rinta rinnan tuottavuuden kehityksen kanssa”;

38. periaatteen 11 kohta a (III luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Etuudet ja sosiaalisen suojelun palvelut on integroitava toisiinsa mahdollisimman pitkälti ainakin naapurialueilla ja siellä, missä paikallisviranomaisilla on merkittävä rooli, jotta voidaan parantaa niiden yhtenäisyyttä ja tehokkuutta sekä tukea integroitumista yhteiskuntaan ja työmarkkinoille”;

39. periaatteen 12 kohdan a (III luku) ensimmäinen virke olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Jokaisella on oltava mahdollisuus saada nopeasti laadukkaita ennaltaehkäiseviä ja hoitavia terveydenhuoltopalveluja sekä vanhusten ja/tai huollettavien henkilöiden hoivapalveluja. Niiden tarvitseminen ei saa johtaa köyhyyteen tai taloudelliseen ahdinkoon”;

40. periaatteen 12 kohdan c (III luku) ensimmäinen virke olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”On varmistettava, että kaikilla työntekijöillä työsuhteen tyypistä riippumatta on oikeus asianmukaisesti palkattuun sairauslomaan sairauden aikana, siihen mennessä kansallisissa sosiaaliturvajärjestelmissä hankittujen oikeuksien mukaisesti. Itsenäisten ammatinharjoittajien osallistumista vakuutusjärjestelmiin on edistettävä.” Rahaetuksia sairaustapauksessa ei voida määrittellä ottamatta huomioon kulloisenkin jäsenvaltion muita sosiaaliturvasääntöjä. Tämä johtaisi muutoin sosiaaliturvaan perustuvien oikeuksien vaatimiseen riippumatta hankituista oikeuksista, mikä olisi puolestaan vastoin toissijaisuusperiaatetta;

41. periaatteen 13 kohta a (III luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ” – esimerkiksi lukemalla asianmukaisesti hyväksi sellaiset hoitajakset, joiden aikana työntekijällä on edelleen oikeus palkkaan tai palkkatuloja korvaavaan etuuteen, joka riippuu siihen mennessä sosiaaliturvajärjestelmissä hankituista oikeuksista. Itsenäisten ammatinharjoittajien osallistumista eläkejärjestelmiin on edistettävä kansallisten ominaispiirteiden mukaisesti”;

42. periaatteen 15 kohta a (III luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Kaikille, joiden varat eivät riitä kohtuulliseen elintasoon, on taattava riittävät vähimmäisetuudet kansallisen käytännön mukaisesti. Työikäisten ja -kykyisten tapauksessa tähän valtion takaamaan vähimmäistoimeentuloon on liitettävä yhteistyövaatimuksia, esimerkiksi osallistuminen aktiivisiin tukitoimiin, jotta edunsaajia rohkaistaan integroitumaan (uudelleen) työmarkkinoille. Tällaisten etuuksien saamisen ei tulisi muodostaa esteitä työllistymiselle”;

43. periaatteen 18 kohta b (III luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Toimenpiteisiin on ryhdyttävä jo varhaisessa vaiheessa, ja lasten köyhyyden torjumiseen olisi omaksuttava ennaltaehkäiseviä malleja, kuten erityisiä toimenpiteitä, joilla edistetään heikoista oloista tulevien lasten osallistumista. Tätä varten sosiaalisen suojelun järjestelmiä on mukautettava painottaen lasten ja sellaisten perheiden, joilla on alaikäisiä huollettavia, suojelua”;

44. periaatteen 19 kohta a (III luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Sosiaalista asuntotarjontaa tai asumistukea on järjestettävä ensisijaisesti vähävaraisille tai sosiaalisesti heikossa asemassa oleville henkilöille – myös asunnottomille – sekä henkilöille, jotka asuvat terveydelle vaarallisissa, epäasianmukaisissa tai liian ahtaissa asunnoissa. Ala-arvoisten sosiaalistasojen tarjonta on lopetettava. Haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, joille ei ole järjestetty vaihtoehtoisia asuntoa, on suojeltava hädältä.” (1) AK ehdottaa aiempien lausuntojensa mukaisesti sosiaalisen asuntotuotannon määrittelyn laajentamista, jotta siinä otetaan huomioon jäsenvaltioiden harkintavalta sosiaalisen asuntotuotannon suunnittelussa, toteuttamisessa, rahoittamisessa ja järjestämisessä sekä taataan demokraattinen valinnanvapaus ja jotta siinä asetetaan etusijalle oikeus asianmukaiseen ja kohtuuhintaiseen asuntoon, sillä nykyiset asuntomarkkinat eivät kykene vastaamaan asuntotarpeisiin. (2) Häätöjä sinänsä ei tulisi estää, koska se olisi vastoin omistusoikeutta ja toissijaisuusperiaatetta. Häädöiltä suojeleminen olisi siksi rajoitettava heikossa asemassa oleviin henkilöihin ja sitä olisi täydennettävä vaatimuksella vaihtoehtoisen asunnon järjestämisestä. (3) Pieni- ja keskituloisilla kotitalouksilla ei tulisi EU:n perusoikeuskirjankaan mukaan olla lakisääteistä oikeutta omistusasumiseen kohdistuvaan tukeen, sillä sen taloudellinen ja sosiaalinen järkevyyden riippuu globaaleista, valtiollisista, alueellisista ja paikallisista olosuhteista sekä poliittisista painopisteasetteluista, joista on toissijaisuusperiaatteen mukaisesti päätettävä valtio-, alue- tai paikallistasolla;

45. Periaatteen 20 kohta a (III luku) olisi muutettava kuulumaan seuraavasti: ”Kaikille on taattava kohtuuhintainen mahdollisuus käyttää yleistä taloudellista etua koskevia palveluja mukaan luettuina sähköiseen viestintään, energiaan, liikenteeseen ja rahoitusalaan liittyvät palvelut. Näiden palvelujen saamista helpottavia toimia on tuettava.” Käsite ”peruspalvelut” ei, toisin kuin käsite ”yleistä taloudellista etua koskevat palvelut”, kuulu unionin primaarioikeuden eikä johdetun oikeuden käsitteistöön (ks. myös EU:n perusoikeuskirjan 36 artikla). Lisäksi olisi yleisesti tuettava näiden palvelujen saamista eikä vain näitä palveluja tarvitsevia.

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Euroopan naapuruuspolitiikan tarkistus”

(2017/C 088/13)

Esittelijä: Anne Quart (DE, PES) Eurooppa- ja kuluttajansuoja-asioista vastaava valtiosihteeri Brandenburgin osavaltion oikeus-, Eurooppa- ja kuluttajansuoja-asioiden ministeriössä

Viiteasiakirja: JOIN(2015) 50 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Yleistä

1. katsoo, että turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisen EU:n naapurustossa olisi oltava EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan ensisijaisia tavoitteita. Komitea esittää, että paikallis- ja alueyhteisöjen tarjoamat mahdollisuudet tulisi ottaa huomioon EU:n ulkopolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa, ja on sitä mieltä, että Euroopan alueiden komitean tulisi antaa merkittävä panos luottamuksen rakentamiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön paikallis- ja aluetasolla;
2. toteaa, että Euroopan naapuruuspolitiikalla (ENP) voi olla pysyviä vaikutuksia vain, jos se tuo konkreettista hyötyä sekä EU:n jäsenvaltioiden että ENP-maiden kansalaisille. Komitea vaatii antamaan tälle näkökohdalle keskeisen sijan uutta strategiaa toteutettaessa;
3. toteaa, että ENP on ennen kaikkea Euroopan unionin toimielinten sekä sen jäsenvaltioiden ja naapurimaiden hallitusten hanke. Komitea korostaa, että ohjelmien ja hankkeiden onnistuneella toteutuksella on merkittäviä vaikutuksia niin unionin jäsenvaltioiden kuin asianomaisten kolmansien maiden alue- ja paikallistasoilla. AK kehottaa ENP:n yhteydessä ensisijaisesti vahvistamaan paikallis- ja aluetason yhteistyötä ja kansalaisyhteiskuntien vuorovaikutusta sekä asettamaan käyttöön asianmukaiset määrärahat tätä varten. AK vaatii, että paikallis- ja alueyhteisöt ja niiden järjestöt otetaan mukaan ENP:n toteutuksen jokaiseen vaiheeseen ohjelmasuunnittelusta aina demokraattiseen valvontaan asti. Komitea katsoo, että paikallis- ja alueyhteisöjen ja niiden järjestöjen olisi myös voitava osallistua assosiaatiokomiteoiden ja -neuvostojen työskentelyyn ja saada pysyvän tarkkailijan asema;
4. kaippaa enemmän konkreettisia hankkeita ihmistenvälisen yhteyksien edistämiseksi ja pitää välttämättömänä osoittaa nykyistä enemmän varoja rajatylittävään yhteistyöhön, paikallis- ja alueyhteisöjen väliseen ystävyystoimintaan sekä tiede-, kulttuuri- ja nuorisovaihtoon. AK toistaa kehoituksensa ottaa kumppanit mukaan unionin ohjelmiin, kuten Erasmuskeeseen. Komitea on tyytyväinen siihen, että komissio pitää viisumimenettelyjen helpottamista erittäin tärkeänä kysymyksenä ja on esittänyt konkreettisia ehdotuksia Ukrainan ja Georgian osalta. Komitea vahvistaa kannattavansa yhteistyötä sitä toivovien ENP-kumppanimaiden kanssa viisumi- ja liikkuvuusksymyksissä, mukaan luettuina viisumivapaus ja vuoropuhelun helpottaminen;
5. toistaa 9. heinäkuuta 2015 antamassaan lausunnossa ”Uusi Euroopan naapuruuspolitiikka” esittämänsä ehdotukset ja kehottaa Euroopan komissiota ja Euroopan ulkosuhdehallintoa ottamaan ne johdonmukaisesti huomioon strategiaa toteutettaessa;
6. toteaa, että aseelliset konfliktit, voiman käyttö, alueellisen koskemattomuuden loukkaukset, ihmisoikeuksien ja kansojen yhtäläisten oikeuksien loukkaukset, terrorismi ja tilanteen huolestuttava epävakautuminen monissa EU:n naapurimaissa ja monilla naapurialueilla ovat johtaneet menetettyjen ihmishenkien, loukkaantuneiden, kotimaansa sisällä siirtymään joutuneiden henkilöiden ja pakkomuuttajien suureen määrään ja haittaavat kestävien kumppanuuksien kehittämistä. AK korostaa, että on tärkeää luopua geopoliittisista pohdinnoista ja toiveajattelusta, asettaa realistiseen arviointiin perustuvia realistisia tavoitteita ja organisoida yhteistyötä niiden kumppaneiden kesken, jotka todella ovat kiinnostuneita yhteistyöstä ja jotka myös pystyvät saavuttamaan pysyviä tuloksia. Komitea vaatii, että välttämättömästä eriyttämisestä huolimatta tasapaino itäisen ja eteläisen naapuruston välillä on edelleen säilytettävä;

7. muistuttaa, että kumppanuus voidaan toteuttaa kestäväällä tavalla vain, jos se pohjautuu yhdenvertaisuuteen ja vastavuoroiseen hyötyyn. Komitea on tyytyväinen siihen, että komissio on antanut asialle erityistä painoarvoa ENP:n tarkistuksen yhteydessä, ja vaatii soveltamaan ENP-kumppanuuden yhdenvertaisen ja molemminpuolisen vastuun mallia käytännössä;

8. korostaa erityisesti, ettei ihmisoikeuksien ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden normien johdonmukaista kunnioittamista saa kyseenalaistaa. Komitea muistuttaa tässä yhteydessä siitä, että konfliktit, jotka ovat horjuttaneet monia ENP-maita, tuovat mukanaan pakolaisten suojeluun ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamiseen liittyviä uusia haasteita, ja että tarvitaan uusia lähestymistapoja, jotta varmistetaan sellaisten uusien ja tehokkaampien välineiden käyttöönotto, joiden avulla taataan pakolaisten suojelua koskevien eurooppalaisten ja kansainvälisten normien täysimääräinen noudattaminen. Lisäksi komitea korostaa, että paikallisviranomaisten on osallistuttava globaaleja muuttoliikesopimuksia koskeviin tuleviin neuvotteluihin, joita käydään monien ENP-kumppanimaiden kanssa, ja että muuttoliikepolitiikka ja naapuruuspolitiikka on nivottava vahvemmin toisiinsa ristiriitaisuuksien ja epä johdonmukaisuuksien välttämiseksi;

EU:n ja sen naapuruston vakaus

9. korostaa, että merkittävin asia, jolla Eurooppa vaikuttaa turvallisuuteen ja hyvinvointiin naapurustossaan, on EU:n sosioekonomisen mallin houkuttelevuus, EU:n jäsenvaltioiden välinen yhtenäisyys ja solidaarisuus, kestävä kehitys, demokratia sekä ihmisoikeuksien ja demokraattisten vapauksien kunnioittaminen. Komitea painottaa, että tärkein panos naapuruston vakauttamiseen on EU:n vakaus ja unionin arvojen ja periaatteiden vaaliminen;

10. kehottaa analysoimaan turvallisuushakia niiden koko monitahoisuus huomioiden ja lähtemään liikkeelle epävakauden syiden tarkastelusta ja korostaa, että ensisijaisesti on puututtava ajankohtaisten turvallisuus- ja muuttoliikehaasteiden sosioekonomisiin syihin. AK on tyytyväinen EU:n lupaukseen työskennellä yhdessä ENP-kumppaneiden kanssa YK:n kehitystavoitteiden toteuttamisen hyväksi. Komitea vaatii kiinnittämään nykyistä enemmän huomiota sosiaalisten oikeuksien edistämiseen, sillä kestävä taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys on ratkaisevan tärkeää naapuruston vakaudelle, ja korostaa uusien työpaikkojen luomisen olevan ratkaiseva tekijä useimpien naapurimaiden tulevaisuuden kannalta. AK on tyytyväinen siihen, että tarkoituksena on panna erityistä painoa nuorisotyöttömyyden torjunnalle ja pk-yritysten tukemiselle, ja tähdentää tämän edellyttävän monitasoista – valtiotasolta alue- ja paikallistasolle – ulottuvaa lähestymistapaa sekä alueellista, osa-aluekohtaista ja rajatylittävää yhteistyötä. Komitea kehottaa laatimaan alakohtaiset yhteistyöohjelmat sellaisiksi, että paikallis- ja alueyhteisöt voivat toteuttaa niitä;

11. on tyytyväinen siihen, että Euroopan komissio on antanut ehdotuksen uusista kumppanuuspuitteista unionin ulkopuolisia maita ja sellaista uutta Euroopan ulkoista investointiohjelmaa varten, jonka tavoitteena on puuttua muuttoliikkeen perimmäisiin syihin ottamalla käyttöön investointeja, tehostamalla teknistä apua ja tukemalla talous- ja rakenneuudistuksia, jotta voidaan parantaa liiketoimintaympäristöä ja laajemmin poliittista ympäristöä. Komitea kehottaa ottamaan Euroopan alue- ja paikallisviranomaiset mukaan tähän prosessiin;

12. odottaa, että uusissa muuttoliikesopimuksissa, joista EU neuvottelee Jordanian ja Libanonin kanssa uudesta kumppanuuskehiksestä 7. kesäkuuta 2016 annetun tiedonannon perusteella, saadaan aikaan asianmukainen tasapaino pakolaisten tarpeiden, kyseisten maiden tarpeiden ja olosuhteiden sekä EU:n ja sen jäsenvaltioiden odotusten välillä ja kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja kansainvälisessä oikeudessa säädettyjä humanitaarista toimintaa koskevia normeja;

13. toistaa Tunisian kansalle antamansa sitoumuksen ja kehottaa luomaan aidon, perusteellisen ja kattavan kumppanuuden EU:n ja Tunisian välille. Komitea korostaa, että Tunisian jatkuva rauhanomainen ja demokraattinen kehitys taloudellista vakautta ja turvallisuutta kohti lähettäisi erittäin myönteisen viestin kaikille ENP-maille, ja tähdentää, että EU:n apua Tunisialle on lisättävä huomattavasti, jotta voidaan tukea demokraatiakehityksen vakiintumista ja edistää investointeja ja kehitystä kaikilla talouden ja yhteiskunnan aloilla, erityisesti työllisyyden luomisessa ja laadukkaiden ja kaikkien saatavilla olevien julkisten palvelujen säilyttämisessä. Komitea panee merkille, että EU:n ja Tunisian välillä on aloitettu neuvottelut kunnianhimoisesta vapaakauppasopimuksesta (pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppasopimus). AK kehottaa komissiota omaksumaan kokonaisvaltaisen lähestymistavan, jotta voidaan varmistaa, että kyseinen sopimus hyödyttää molempia osapuolia ja että osapuolten väliset huomattavat taloudelliset erot otetaan huomioon;

14. kehottaa tukemaan sekä EU:n että ENP-maiden paikallis- ja alueyhteisöjä ensisijaisesti siinä, että ne voivat tarjota kotiseudultaan paenneille asianmukaisia peruspalveluja sen sijaan, että pakolaiset ulkoistettaisiin kolmansiin maihin, sekä huolehtia pidemmällä aikavälillä yhteistoimin näiden ihmisten kanssa heidän alkuperäisten kotikuntiansa ja -seutujensa kestävästä yhteiskunnallisesta ja sosiaalisesta kehityksestä. Komitea muistuttaa, että naapurimaista Eurooppaan paenneet voivat tulevaisuutta ajatellen muodostaa eräänlaisen sillan EU:n ja naapurimaiden välille;

15. kannattaa uskonnollisen radikalisoitumisen, nationalismin, äärisuuntauksien ja terrorismin vuoksi strategioiden kehittämistä ja tarkoituksenmukaisten välineiden tarjoamista sekä EU:n sisäisen että sen naapurimaiden yhteiskuntien kanssa käytävän kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistämiseksi. Komitea korostaa paikallis- ja alueyhteisöjen vastuuta ja mahdollisuuksia tällä alalla, ja sitä, että vuoropuhelua tarvitaan poliitikkojen välillä mutta myös kansalaisyhteiskunnan ja erityisesti kansalaisten välillä;

16. toteaa, että hyvät naapuruussuhteet ENP-maihin ja niiden naapureihin ovat Euroopan vakauden kannalta välttämättömyys. AK muistuttaa, että EU:n ja Venäjän federaation välinen taloudellinen yhteistyö ja poliittinen vuoropuhelu ovat erityisen tärkeitä, ja toteaa, että taloudellisten ja poliittisten Venäjän-suhteiden normalisointi riippuu Minskin sopimuksen täysimääräisestä täytäntöönpanosta. Komitea muistuttaa niin ikään, että paikallis- ja aluetasolla sekä kansalaisyhteiskunnan ja yksityistalouden toimijoiden välillä yhteistyötä ja vuoropuhelua on edelleen ja että tätä potentiaalia olisi hyödynnettävä paremmin erimielisyyksiä selvitettäessä;

Eriyttäminen ja alueellinen yhteistyö

17. korostaa, että EU:n kanssa tehtävän yhteistyön ei pitäisi johtaa naapurimaiden keskinäiseen kilpailuun siitä, kenellä on parhaat suhteet EU:hun, vaan alueelliseen yhteistyöhön. AK tähdentää ENP:n monenvälisen ulottuvuuden välttämättömyyttä ja painottaa, että naapuruston vakauttamisen monitahoisten haasteiden ratkaiseminen edellyttää kulloisenkin alueen kaikkien kumppaneiden järjestelmällistä yhteistyötä. Komitea toteaa, että EU:n puolelta tarvitaan aktiivisempaa osallistumista, jotta naapuruuspolitiikan monenvälinen lähestymistapa saadaan elvytettyä ja paikallis- ja alueyhteisöt saavat siinä keskeisen aseman;

18. kiinnittää huomion alueiden komitean toimintaan ja potentiaaliin, kun on kyse alueellisesta yhteistyöstä, erityisesti Euro-Välimeri-alueen alue- ja paikallisedustajien kokoukseen (ARLEM), EU:n ja itäisten kumppanimaiden paikallis- ja alueviranomaisten konferenssiin (CORLEAP) sekä Ukraina-erityistyyryhmään. Komitea kehottaa komissiota ja EU:n edustustoa hyödyntämään paremmin näiden kolmen elimen asiantuntemusta;

19. toteaa, että Georgia, Moldova ja Ukraina ovat päättäneet luoda EU:hun erittäin tiiviit suhteet ja allekirjoittaneet assosiaatiosopimukset, sillä ne odottavat tämän tuovan pitkäaikaista hyötyä demokraattisen ja taloudellisen kehityksensä kannalta. AK on huolissaan uudistusprosessien yhteiskunnallisista kustannuksista, jotka saattavat vaarantaa lähentymisprosessin hyväksynnän väestön keskuudessa, ja kehottaa EU:ta tekemään entistäkin tiiviimpää yhteistyötä kyseisten maiden kanssa, jotta löydetään keinoja vastata tähän haasteeseen. Komitea korostaa hajauttamisuudistusten merkitystä näissä maissa assosiaatiosopimusten täytäntöönpanon kannalta ja kehottaa tukemaan ensisijaisesti demokratisointiprosessia paikallis- ja aluetasolla;

20. vaatii strategioita sen välttämiseksi, että maat joutuvat valitsemaan joko EU:n tai muiden kumppaneiden kanssa tehtävän tiiviimmän yhteistyön välillä. AK on tyytyväinen siihen, että EU:n ja Armenian uusissa neuvotteluissa kehitellään uusia tapoja mahdollistaa tiivis yhteistyö EU:n kanssa rajoittamatta muiden kansainvälisten sitoumusten noudattamista. Komitean mielestä näitä kokemuksia olisi hyödynnettävä myös kehitettäessä suhteita Valko-Venäjään ja Azerbaidžaniin;

21. kaipaava osa-aluekohtaisia strategioita, joilla voidaan vastata eteläisen naapuruston hyvinkin erilaisiin haasteisiin ja todellisuuksiin, eli omia strategioita Adrian- ja Joonianmeren aluetta varten, läntistä Välimeren aluetta varten ja itäistä Välimeren aluetta varten;

22. kehottaa yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa ja komissiota esittämään selkeän strategian naapurimaiden naapureiden ja erityisesti Venäjän federaation ottamiseksi mukaan ENP-maiden joukkoon, jotta lähestymistapaa saadaan konkretisoitua;

23. korostaa kumppanuuden alkavan raja-alueilta. AK kehottaa komissiota tunnustamaan niiden roolin ja tukemaan naapurimaiden paikallis- ja alueyhteisöjen orastavaa rajatylittävää yhteistyötä, jotta siitä kehittyisi esimerkki muille ENP-maille. Komitea kaipaava myös nykyistä rahoituskehystä pidemmälle menevän pitkäjänteisemmän ja kattavan toimintamallin kehittämistä ja kehottaa tässä yhteydessä ottamaan käyttöön EU:n ja naapurialueiden väliset EAYY:t sekä tekemään pikaisesti sopimuksen EU-varojen yhdenmukaisesta käytöstä Interreg European ja Euroopan naapuruusvälineen kesken EU:n kaikkien ENP-maihin rajoittuvien alueiden kehittämiseksi;

Vastuu ja kansalaisuuntautuneisuus

24. korostaa, että paikallinen ja alueellinen vastuu on välttämätöntä ENP:n onnistumisen kannalta ja että EU:n toimintalinjat ja toimenpiteet sekä rahoitus olisi määriteltävä alueelliset tarpeet huomioon ottaen ja tässä yhteydessä olisi valittava kattava lähestymistapa, joka koituu yhteiskunnan kaikkien osien hyväksi ja tukee alueen kehitystä. Komitea toteaa, että erityisesti raja-alueiden paikallis- ja alueyhteisöjen roolia olisi vahvistettava kahdenvälisissä toimintasuunnitelmissa ja että tämä edellyttää sekä paikallis- ja alueyhteisöjen oikeuksien ja toimivaltuuksien vahvistamista että riittävien rahoitusvarojen asettamista paikallis- ja alueyhteisöjen saataville;

25. toteaa, että EU:ta ja ENP-maiden ja EU:n välisiä sopimuksia ei tunneta kovin hyvin valtiotasoa alemmilla tasoilla eikä kansalaisyhteiskunnassa. Komitea kehottaa komissiota yhteistyössä EU:n edustustojen kanssa lisäämään huomattavasti yhteistyöohjelmien tunnettua alue- ja paikallistasolla, parantamaan paikallisille ja alueellisille toimijoille tarkoitettua tiedotusta ja koulutusta etenkin opettajille tarkoitettujen koulutusohjelmien ja koulutusmateriaalin vaihdon avulla sekä kehittämään entistä tehokkaammin valtiotasoa alempien tasojen valmiuksia hyödyntää ENP-ohjelmia;

26. pitää olennaisen tärkeänä lisätä nuorten osallistumista ja naisten osallisuutta naapurivaltioiden kehityksen avaintekijöinä;

27. kaipaava entistä konkreettisempia paikan päällä toteutettavia hankkeita, jotka tuottavat tuntuja tuloksia ja vaikuttavat myönteisesti kansalaisten päivittäiseen elämään;

Hyvä hallinto, oikeusvaltioperiaate sekä ihmisoikeuksien ja kansalaisvapauksien kunnioittaminen

28. korostaa, että hyvä hallinto, oikeusvaltioperiaate, demokratia sekä ihmisoikeuksien ja demokraattisten vapauksien kunnioittaminen ovat vakauden kannalta perusluonteisia asioita. AK toteaa, että EU:n naapuruston eri yhteiskuntia leimaavat erilaiset historialliset kokemukset ja olosuhteet ja että demokratian ja ihmisoikeuksien normeja ei voida sanella ulkopuolelta eikä yläpuolelta vaan niiden on kehityttävä alhaalta ylöspäin. Komitea tähdentää paikallis- ja alueyhteisöjen roolia demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen juurruttamisessa yhteiskuntaan. Komitea painottaa, että nämä perusarvot ovat ENP:n perustus, jota ei pidä murentaa. Komitea korostaa, että kumppanuussopimukseen on sisällytettävä entistä tehokkaampia institutionaalisia mekanismeja, joilla pystytään seuraamaan, että kumppanit noudattavat näitä periaatteita;

29. toteaa, että valtiotasoa alempien tasojen hallinnollisia valmiuksia on parannettava useissa EU:n naapurimaissa, ja vahvistaa AK:n ja sen jäsenten sekä asianomaisten paikallis- ja alueyhteisöjen ja niiden kansallisten järjestöjen olevan valmiita osallistumaan ohjelmiin hallinnollisten valmiuksien kehittämiseksi naapurimaissa. AK kehottaa komissiota luomaan tarvittavat hallinnolliset ja taloudelliset edellytykset tätä varten. Komitea kehottaa tukemaan naapurivaltioiden hajauttamisuuksia nykyistä voimakkaammin ja ehdottaa, että naapurivaltioiden kanssa sovitaan alakohtaisista pilottihankkeista, joiden toteuttamisesta vastaavat paikallis- ja alueviranomaiset, jotta nämä voivat saada kokemusta hajauttamisprosesseista;

30. kehottaa komissiota kehittämään paikallis- ja aluetason vaaleilla luottamustehtäviin valituille edustajille ja paikallisille hallintotahoille tarkoitettuja hankkeita, joiden yhteydessä voidaan järjestää kokemustenvaihtoa EU:n paikallis- ja alueyhteisöjen edustajien kanssa. AK kehottaa tukemaan paikallis- ja alueyhteisöjen kansallisia järjestöjä nykyistä voimakkaammin paikallis- ja alueyhteisöjen keskinäisen kokemustenvaihdon edistämiseksi maiden sisällä ja kannattaa ystävyyskaupunkiohjelmien, teknisen avun ja tiedonvaihdon TAIEX-ohjelman ja Twinning-ohjelman tuntuva laajentamista. Komitea kehottaa komissiota tukemaan AK:n johtamia ja ARLEMIn, CORLEAPin ja Ukraina-erityistyöryhmän puitteissa kehitettyjä toimia asianmukaisella tavalla paitsi poliittisesti myös taloudellisesti;

31. toistaa Euroopan ulkosuhdehallinnolle esittämänsä kehotuksen, että kuhunkin 16:een ENP-maissa toimivaan komission edustustoon nimetään käytännön toimenpiteenä yhteyshenkilö paikallis- ja alueyhteisöjä varten;

Energiayhteistyö

32. toteaa, että energiakysymyksiä koskeva tiivis yhteistyö on merkittävä osa EU:n ja sen naapureiden suhteita, koska monet naapurimaat ovat EU:n jäsenvaltioille tärkeitä energiantoimittajia. AK katsoo, että EU voi vähentää riippuvuuttaan ulkoisista toimittajista ja energialähteistä parantamalla energiatehokkuutta kaikissa energiaketjun vaiheissa, maksimoimalla uusiutuvien ja muiden kotimaisten energialähteiden käytön ja antamalla etusijan polttoaineille ja teknologioille, jotka ovat ympäristön kannalta kestäviä. Näin se antaa myös panoksen Pariisissa sovittujen COP21-tavoitteiden saavuttamiseen. Komitea korostaa, että EU:n ja sen naapureiden energiayhteistyöhön olisi kuuluttava ennen kaikkea hankkeita energiainfrastruktuurin kehittämiseksi ja energiatehokkuuden edistämiseksi;

33. muistuttaa, että kaupunginjohtajien ilmasto- ja energiasopimus voi olla yksi tämän alan yhteistyöfoorumeista, ja tarjoaa tässä yhteydessä käyttöön AK:n kaupunginjohtajien ilmasto- ja energiasopimuksen lähettiläiden asiantuntemuksen ja taitotiedon ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi ENP-maissa;

34. tunnustaa valtioiden oikeuden päättää energiahuollostaan. Komitea kehottaa ottamaan paikallis- ja alueyhteisöjä ja kansalaisia askarruttavat seikat tässä yhteydessä johdonmukaisesti huomioon. Se muistuttaa lukuisien EU:n kuntien vastustavan voimakkaasti maakaasun ja öljyn tuottamista vesisärötyksellä ja vaatii, että EU:n tiukimpien ympäristönormien noudattaminen maakaasun ja öljyn tuotannossa ja jalostuksessa sisällytetään ENP-maiden kanssa tehtävän energiayhteistyön piiriin;

35. esittää, että energiaverkkojen yhteenliitettävyyttä on parannettava paitsi EU:ssa myös EU:n ja sen naapureiden ja edelleen näiden naapureiden välillä;

36. on huolissaan siitä, että energiahinnat ovat nousseet muutamissa ENP-maissa jyrkästi, ja vaatii, että komission sitoutuminen energian kohtuuhintaisuuden edistämiseen johtaa konkreettisiin toimintamalleihin ENP-maiden energiaköyhyydestä kärsivän väestön tukemiseksi;

37. on vakuuttunut siitä, että uusissa energiahankkeissa olisi keskityttävä energialähteiden monipuolistamiseen eikä niiden pitäisi heikentää ENP-maiden asemaa kauttakulkumaina;

Synergian luominen

38. suosittelee, että parannetaan sekä itäisten että eteläisten naapureiden kanssa tehdystä yhteistyöstä saatujen kokemusten vaihtoa, ja suhtautuu myönteisesti ARLEMin, CORLEAPin ja Ukraina-erityistyöryhmän jäsenten sitoumukseen asiassa;

39. vaatii, että ENP ja EU:n kehittämät ohjelmat pakolaistilanteen helpottamiseksi naapurivaltioissa koordinoidaan nykyistä tiiviimmin;

40. suhtautuu myönteisesti siihen, että Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa tunnustetaan, että alueet ovat ”kriittisiä hallinnollisia kokonaisuuksia hajautetussa maailmassa”, ja luvataan edistää ja tukea ”yhteistyössä toimivia alueellisia järjestelmiä maailmanlaajuisesti”. Komitea kehottaa korkeaa edustajaa ja Euroopan ulkosuhdehallintoa ottamaan huomioon paikallis- ja alueyhteisöjen hankkiman kokemuksen ja hyödyntämään sitä;

Taloudelliset resurssit

41. korostaa, että Euroopan naapuruvälineen tarjoama rahoitus ei ole oikeassa suhteessa poliittisiin pyrkimyksiin ja haasteisiin EU:n naapurustossa, ja pitää valittavana, ettei Euroopan naapuruvälineen tarkistuksen yhteydessä ole suositeltu määrärahojen lisäämistä;

42. toteaa, että EU:lla on tällä hetkellä hoidettavanaan useampia kriisejä kuin koskaan aikaisemmin. Näistä mainittakoon erityisesti pakolaiskriisi, luonnonkatastrofit ja aseelliset konfliktit, jotka ovat saattaneet keskeiset arvot uhanalaisiksi. Komitea korostaa, etteivät nämä kriisit olleet vielä ennakoitavissa, kun vuosien 2014–2020 monivuotisesta rahoituskehuksesta (MRK) päätettiin, ja kehottaa komissiota tekemään ehdotuksen rahoituskehysten tarkistamisesta asianomaisen 4 otsakkeen sekä 3 otsakkeen enimmäismäärien korottamiseksi, jotta voitaisiin lisätä ENP-määrärahoja tuntuvasti ja puuttua muun muassa muuttoliike- ja pakolaiskriisiin sekä varmistaa muuttajien vastaanotto ja kotouttaminen, joista paikallis- ja alueviranomaiset pääosin vastaavat. Uusi monivuotinen rahoituskehys antaa mahdollisuuden lisätä Euroopan muuttoliikeagendan painopisteiden täytäntöönpanoa varten osoitettuja resursseja myös sen ulkoisen ulottuvuuden osalta;

43. kehottaa muuttamaan asteittain käytäntöä, että ENP-varat keskitetään ensisijaisesti valtiotason kanssa tehtävään yhteistyöhön, ja vaatii yksittäisten maiden olosuhteiden mukaisten prosenttiosuuksien vahvistamista mahdollisuuksien mukaan valtiotasoa alempien tasojen hankkeiden rahoittamista varten. AK korostaa tarvetta mukauttaa EU:n rahoitusta paikallisten ja alueellisten toimijoiden tarpeiden mukaan muun muassa tukemalla pienehköjä hankkeita ja hoitamalla yhteisrahoitusjärjestelyt joustavasti. Komitea ehdottaa, että komissio harkitsee mahdollisuutta ottaa liittymisneuvotteluja käyvien maiden käyttämä paikallishallinnon väline (LAF) uudelleen käyttöön ja laajentaa sen soveltamisalaa ENP-maihin tiukemmin korvaussäännöin, joiden mukaan edellytyksenä on konkreettisten ja kestävyysajattelun mukaisten hankkeiden toteuttaminen. Komitea kehottaa valvomaan tarkasti muun muassa sitä, miten kansalaisyhteiskunnan toimijat käyttävät rahoitusvaroja.

Bryssel 11. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Ilmailustrategia”

(2017/C 088/14)

Esittelijä: Ulrika Carlefall Landergren (SE, ALDE), Kungsbackan kaupunginvaltuutettu**Viiteasiakirjat:** Komission tiedonanto ”Ilmailustrategia Euroopalle”

COM(2015) 598 final;

Staff Working Document accompanying the Communication on ”An Aviation Strategy for Europe”

SWD (2015) 261 final;

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 kumoamisesta

COM(2015) 613 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

1. yhtyy komission näkemukseen ilmailualan tärkeydestä talouskasvulle, työpaikkojen luomiselle, kaupalle sekä liikkuvuudelle EU:n sisällä ja sen ulkopuolella. Ilmailu on jo itsessään merkittävää taloudellista toimintaa, joka luo paljon työpaikkoja;
2. korostaa myös lentoliikenteen yhteiskunnallista merkitystä ja sen suurta merkitystä alueelliselle yhteenkuuluvuudelle etenkin sen johdosta, että se voi tarjota syrjäisille sekä harvaan asutuille alueille, saaristo- ja syrjäisimmät alueet mukaan luettuina, pääsyn suuremmille yhteisille markkinoille ja mahdollisuuden kulttuurivaihtoon. AK pitää kilpailukykyistä ja pitkällä aikavälillä kestäväällä pohjalla olevaa eurooppalaista ilmailualaa keskeisenä tekijänä myös paikallis- ja aluetason kehityksen kannalta;
3. katsoo komission tapaan, että yhdennetylle ilmailustrategialle on tarvetta, kun otetaan huomioon viime vuosien rakenteelliset muutokset kansainvälisillä ilmailumarkkinoilla, ja tukee strategian tavoitetta, joka on EU:n kansalaisten liikkuvuuden tukeminen sekä EU:n lentoliikenteen koko arvoverkon kilpailukyvyyn ja ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisen kestävyuden parantaminen;
4. korostaa, että paikallis- ja alueviranomaiset ovat lentoasemien ja ilmailun kehittämisessä ratkaisevassa roolissa, sillä nämä ovat vastuussa asukkaiden elämänlaadusta, ympäristöoloista sekä alue- ja yhdyskuntasuunnittelusta. Euroopan ilmailualan jatkuva kestäväpohjainen kehitys ja lentoasemakapasiteetin entistä tehokkaampi käyttö ja kasvattaminen edellyttävät avointa, läpinäkyvää ja luottamuksellista yhteistyötä paikallis- ja alueviranomaisten ja lentoliikenteen ja lentoasemien edustajien välillä aluesuunnittelun yhteydessä. Se on ehdoton edellytys sille, että saadaan kerättyä tarvittava hyväksyntä kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja Euroopan ilmailualan nostamiseksi johtavaan asemaan;
5. pitää tätä taustaa vasten hyvin valitettavana, ettei paikallis- ja aluetasoa ja sen viranomaisia ylipäänsäkään mainita kuvattaessa yhteisten ponnistusten ja yhteistyön tarvetta. Myös alueellinen suunnittelunäkökulma puuttuu, eikä paikallisiin ja alueellisiin ympäristövaikutuksiin ole kiinnitetty huomiota ilmailun pitkän aikavälin kehityksen edellyttämällä tavalla. Ilmailualan edustajat tiedostavat tämän, mutta se ei ilmene strategiasta;

Ilmailumarkkinoiden kehitys

6. katsoo, että EU:n lentoliikenteen markkinoiden vapauttaminen viimeksi kuluneiden 20 vuoden aikana on ollut hyödyksi alueille ja kansalaisille, ja tukee lentoliikenteen markkinoiden kehittämiseksi ehdotettuja toimia, kuten neuvottelua kattavista EU-tason ilmailusopimuksista useiden maiden ja alueiden kanssa mutta myös neuvotteluja kilpailusäännöistä, sillä ne ovat toimia, jotka voivat osaltaan tukea ilmailualan vapauttamista edelleen ja varmistaa terveen kilpailun tasapuoliset toimintaedellytykset ilmailualalla. Neuvottelujen tuloksena syntyvissä kattavissa lentoliikennesopimuksissa on kunnioitettava ILO:n perusyleissopimuksia;

7. panee merkille markkinoiden vapauttamisen vaikutuksen EU:n ilmailualaan, mutta muistuttaa tärkeimmistä sen kohtaamista uusista haasteista, nimittäin tarpeesta edistää tasapainoista aluekehitystä, tarpeesta varmistaa, että nykyiset ja uudet työpaikat vastaavat eurooppalaisia standardeja, sekä valtioneuvoston päätösten soveltamisesta;

Kapasiteetin puutetta ilmassa tai maassa?

8. toteaa, että markkinatoimijoiden kanssa käydystä ajatustenvaihdosta ilmenee, että ilmatilan kapasiteetista ei itse asiassa ole puutetta ja että keskimääräiset myöhästymiset ovat kohtuullisia. Sen sijaan tehokkuutta ja ympäristönsuojelun tasoa voidaan parantaa ja kustannuksia rajoittaa vielä huomattavasti panemalla täytäntöön yhtenäinen eurooppalainen ilmatila ja eurooppalaisen ilmailuliikenteen hallinnan nykyaikaistamishankkeen SESARin anti mm. ottamalla käyttöön yhteiset standardit, jotka voivat edistää ilmailuliikenteen hallintapalvelujen markkinoiden avaamista. Tehokas ja pitkälle yhdenmukainen ilmailuliikenteen hallintapalvelu hyödyttää alueita ja on alueiden etu etenkin, jos ajatellaan syrjäisiä alueita, joiden lentoasemat ovat pieniä. Lennonjohto etäyhteyden kautta on esimerkki sellaisesta teknologisestä kehityksestä, joka voi tehostaa toiminnan harjoittamista alueellisilla lentoasemilla;

9. kannattaa ehdotusta strategisen suunnittelun kehittämisestä lentoasemakapasiteetin hallinnoimiseksi EU:n tasolla, kun otetaan huomioon, että monilla suurilla lentoasemilla kapasiteetista on puutetta samaan aikaan kun hyvin monet lentoasemat ovat alihyödynnettyjä. Koska kapasiteetista on kaiken kaikkiaan ylitarjontaa, on tärkeää varmistaa jo olemassa olevan infrastruktuurin tehokas käyttö, millä olisi selviä ympäristövaikutuksia. Valtakunnallisella ja alueellisella tasolla tällaisen suunnittelun lähtökohdaksi on otettava alueellinen ulottuvuus. Keskeinen kysymys on, miten olemassa olevaa lentoasemakapasiteettia voidaan hyödyntää parhaiten. Strategiassa korostetaan eri alueiden välillä esiintyviä yhteenliitettävyyden eroja, jotka eivät ole aina selitettävissä lähtökohtien ja kysynnän eroilla tai tarjontapuolen edellytyksillä. Nämä erot johtavat huomattaviin kilpailuhaittoihin tietyillä alueilla ja kokonaispotentiaalini heikompaan ja epätasapuoliseen hyödyntämiseen. Ne myös haittaavat alueellista yhteenkuuluvuutta. Euroopan kaikkien alueiden kohtuullisia yhteyksiä on pidettävä lähtökohdana, mutta samalla on vältettävä kannattamattomien lentoasemien määrän kasvua sekä kilpailun vääristymistä niissä tapauksissa, joissa edellytykset toimiville markkinoille ovat olemassa;

10. on tyytyväinen komission aikomukseen jatkaa työskentelyä yhdessä lentoasemien seurantakeskuksen kanssa arvioidakseen sekä EU:n sisäisten että ulkoisten yhteyksien suuntauksia Euroopassa ja yksilöidäkseen puutteita ja tarvittavia toimenpiteitä. Alueiden yhteyksien koordinoitun ja jatkuvan analysoinnin suhteessa arviointiin pitäisi olla arvokas perusta lentoasemakapasiteetin hyödyntämisen ja kehittämisen suunnittelulle. Analyysistä tulee ilmetä, millä alueilla yhteydet ovat puutteelliset ja mikä on olemassa oleva lentoasemakapasiteetti. Vajaaikätyössä olevien lentoasemien vetovoimaan voidaan vaikuttaa saavutettavuutta parantavin ja vaikutusalueetta laajentavin suunnittelutoimenpitein. AK mielestä on olennaista, että tällaisessa suunnittelussa tarkastellaan sekä henkilö- että tavarakuljetuksia intermodaalisuuden näkökulmasta ja että siinä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristövaikutukset;

11. panee merkille, että komissio kehottaa strategiassa neuvostoa ja Euroopan parlamenttia hyväksymään nopeasti lähtö- ja saapumisaikojen koskevan asetuksen tarkistuksen, jonka komissio esitti vuonna 2011. AK katsoo, että alueellisia yhteyksiä tulee priorisoida selkeämmin kuin asetuksen tarkistusehdotuksen laatimisen aikaan tehtiin, ja katsoo, että lähtö- ja saapumisaikojen koskevan asetuksen ehdotettua tarkistusta tulee muokata siten, että se täyttää paremmin alueellisten yhteyksien priorisointitarpeen;

Lentorahti

12. toteaa, että rahtikuljetukset ovat merkittävä osa ilmailualaa, mutta tätä ei ilmailustrategiassa huomioida lainkaan. Lentorahti on tavaraliikenteen ja logististen toimintojen tärkeä osa, joka vaikuttaa alueiden kehittämisedellytyksiin erityisesti syrjäisimmillä alueilla ja on merkittävä kysymys alueellisessa suunnittelussa. Lentorahti on tärkeää ottaa asianmukaisesti huomioon suunnittelussa, johon sisältyy intermodaalinen logistinen näkökulma. AK katsoo, että lentorahtiin on kiinnitettävä huomiota EU:n yhtenäisessä ilmailustrategiassa, kun ajatellaan lentoasemakapasiteettia, intermodaalisuutta ja logistiikkaverkkoja mutta myös sitä erityistä meluongelmaa, jota liikenne myöhään illalla, yöllä ja varhain aamulla saattaa aiheuttaa;

Yhteydet

13. toteaa, että yksittäisen alueen kehittämisedellytykset riippuvat suurella määrällä alueen kansainvälisten yhteyksien laadusta. Hyvät yhteydet ovat alueellisesta näkökulmasta tarkasteltuna se ensisijainen hyöty, jota ilmailualalta odotetaan. AK katsoo sen vuoksi, että alueiden mahdollisuus vaikuttaa yhteyksiensä vahvistamiseen ja kehittämiseen reittien kehittämisen kautta on alueiden oikeutettu tavoite. Syrjäisimpien alueiden lentoasemien tapauksessa lentoyhteydet ovat välttämättömiä alueiden maantieteellisen sijainnin ja muiden liikennevaihtoehtojen puutteen vuoksi. Kyse voi olla esimerkiksi kannustamisesta uusien suorien kohteiden perustamiseen ja kohdemarkkinoinnista. Tällöin on varmistettava avoimuus, jotta vältetään kilpailun vääristyminen ja uskottavuuden menetys;

14. korostaa samalla, että alueiden yhteenliitettävyys perustuu nimenomaan yhdenmukaiseen intermodaaliseen liikennejärjestelmään. Lentoliikenteellä on ratkaiseva merkitys pitkillä reiteillä ja mantereella laajuisissa ja mannertenvälisissä yhteyksissä, mutta jos tarkastellaan matkaa ovelta ovelle ja hyötyä hyvinvoinnin kannalta, ratkaisevaa on se, miten hyvin lentoliikenne toimii yhteen yhtenäisen liikennejärjestelmän muiden liikennemuotojen kanssa. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että lentoasemilla tai niiden yhteydessä työskentelevät tarvitsevat sellaisia julkisen liikenteen palveluja, jotka on mukautettu suurelta osin tavanomaisten työaikojen ulkopuolella tapahtuvaan työmatkaliikenteeseen;

Lentoasemamaksut ohjausvälineenä

15. korostaa avoimuuden ja lentoaseman ja lentoyhtiön välisen vuoropuhelun merkitystä lentoasemamaksuista päätettäessä. AK haluaa, että myös EU:n ilmailustrategiassa kehoitetaan hyödyntämään koordinoitusti mahdollisuutta kytkeä lentoasemamaksuihin ympäristöolotuvuus ottamalla huomioon melu ja ilmanlaatu. Ympäristövaikutuksiin kytkeytyneiden lentoasemamaksujen laajalla koordinoitulla käytöllä tulisi olla merkittävä ohjaava vaikutus, ja se voi toimia yhtenä monista kannustimista, jotka yhdessä polttoainekulutukseen ja ilmastovaikutukseen suunnattujen taloudellisten ohjausvälineiden kanssa voivat osaltaan edistää lentokaluston nopeampaa uusimista, mikä on tärkeää ilmasto- ja ympäristösyistä. AK toivoo, että kysymys kannustamisesta lentokaluston nopeampaan uusimiseen ilmasto- ja ympäristövaikutusten vähentämiseksi otettaisiin yleisemminkin huomioon strategiassa;

Tuki puutteellisten yhteyksien päässä sijaitseville alueille

16. pitää valitettavana, ettei komissio ole strategiassa tuonut esiin alueellisten lentoasemien roolia ja niiden merkitystä ilmailun kehitykselle. Tasapainoisessa lähestymistavassa, jota komissio aikoo soveltaa lentoasemille ja lentoyhtiöille myönnettäviä valtiontukia koskevien suuntaviivojen (EUVL C 99, 4.4.2014, s. 3) mukaisesti, on otettava huomioon tarve huolehtia Euroopan kaikkien alueiden aluekehityksestä ja yhteyksistä. Etenkin tämä koskee harvaan asuttuja ja syrjäisiä sekä syrjäisimpiä alueita, joilla riski siitä, että markkinat eivät tyydytä näitä tarpeita, on ilmeinen. AK korostaa, että julkisen palvelun velvoite on alueiden näkökulmasta erittäin tärkeä kysymys. On kuitenkin otettava huomioon myös se, että alueellisia lentoasemia on voitava tukea, jotta ne kykenevät pitkällä aikavälillä ylläpitämään taloudellisen kannattavuusrajan kestävältä pohjalta. Syrjäisimpien, syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden sekä muista syistä nykyisellään huonoista yhteyksistä kärsivien alueiden kannalta lentoyhteyksillä maan taloudellisiin ja hallinnollisiin keskuksiin sekä keskuslentoasemille, mistä on yhteydet muualle maailmaan, on ratkaiseva merkitys selviytymiselle pitkällä aikavälillä. Jotta tällaisille alueille voidaan luoda asianmukaiset kehitysedellytykset, tarvitaan usein paitsi julkisesti kilpailutettuja liikennepalveluja myös investointi- ja toiminta-avustuksia lentoasemille sekä ruuhka-aikojen lähtö- ja saapumisaikojen (slots) turvaamista keskuslentoasemilla, jotta mahdollistetaan jatkoyhteydet muihin kohteisiin Euroopassa ja muilla mantereilla. Tämä on ratkaisevan tärkeää EU:n alueellisen yhteenkuuluvuuden kannalta, ja AK katsoo, että asia on tuotava nykyistä selvemmin esiin ilmailustrategiassa. AK toistaa aiemmin esittämänsä kannan, että komission on keskityttävä suuriin lentoasemiin ja että pieniin lentoasemiin, joiden keskimääräinen henkilöliikenne on vuosittain enintään 300 000 matkustajaa, kohdennettavien valtiontukitoimien ei pidä kuulua valtiontukisääntöjen soveltamisalan piiriin, sillä näillä lentoasemilla ei voi olla mainittavaa vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ne eivät rakenteellisesti kykene kattamaan pääoma- eivätkä toimintakustannuksiaan⁽¹⁾ ja koska valtiontuki on tarkoitettu varman ja taloudellisesti kannattavan lentoliikenneinfrastruktuurin kehittämiseen alueille, joilla on huonot liikenneyhteydet⁽²⁾. Tällaisen säännöksen johdosta olisi luonnollisesti nostettava huomattavasti yleistä taloudellista etua koskevan palvelun piiriin kuuluville lentoasemille suunnatun tuen vapauttamisen

⁽¹⁾ AK:n 28. marraskuuta 2013 antama lausunto aiheesta ”EU:n suuntaviivat valtiontuesta lentoasemille ja lentoyhtiöille”, asiakokonaisuus COTER-V-043 (EUVL C 114, 15.4.2014, s. 11).

⁽²⁾ Ks. Euroopan komission päätös Angoulêmen lentoasemasta, 23. heinäkuuta 2014; http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-498_en.htm

raja-arvoa (nykyisin 200 000 matkustajaa vuosittain) ja sovellettava jälleen raja-arvoa, joka oli voimassa ennen yleistä taloudellista etua koskevia palveluja käsittelevää niin sanottua Almunia-pakettia, eli miljoonaa matkustajaa vuosittain. Tällaisen mukauttamisen edellytyksenä on kuitenkin oltava, ettei riittäviä liikenneyhteyksiä voida varmistaa muilla keinoin;

17. katsoo, että valtioneuvoston päätösten ja etenkin lentoasemille ja lentoyhtiöille myönnettäviä valtiontukia koskevien vuoden 2014 suuntaviivojen soveltaminen yhdistettynä yleistä taloudellista etua koskevia palveluja koskeviin EU:n sääntöihin koetaan monimutkaiseksi ja että se aiheuttaa epävarmuutta siitä, miten alue- ja paikallisviranomaiset voivat tukea alueellisia lentoasemia taloudellisesti. Tällaisten asioiden käsittelyn koetaan vievän komissiossa hyvin kauan, ja sen vuoksi on lupamenettelyä selkeytettävä ja kevennettävä. Epävarmuus ja käsittelyn viivästyminen saattavat kaiken kaikkiaan vaikeuttaa tärkeän tuen antamista pienten sekä syrjäisten ja syrjäisimpien alueiden asianmukaisten yhteyksien ylläpitämiseen ja vaikuttaa kielteisesti näiden alueiden taloudelliseen kehitykseen;

18. liittyen yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen uuteen tarkistukseen⁽³⁾, jonka tavoitteena on sulkea lentoasemainfrastruktuuriin kohdennetut tuet ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, AK kannattaa alueellisten lentoasemien investointitukien käsittelyssä nimenomaisesti Euroopan komission lähestymistapaa, jonka mukaan ”ilmoituskynnyksen määrittäminen tuen määränä ei ole tarkoituksenmukaista, sillä tuen vaikutus kilpailuun riippuu ennen kaikkea lentoaseman koosta eikä investoinnin laajuudesta”. AK myös odottaa Euroopan komissiolta, että se varmistaa ”alueellisiin lentoasemiin kohdennettavaan tukeen liittyvien määritelmien” yhteydessä yhtenäistämisen EU:n jo voimassa oleva lainsäädännön kanssa;

Tutkimus ja innovointi

19. on tyytyväinen siitä, että strategiassa korostetaan tutkimus- ja kehitystoiminnan ja innovoinnin merkitystä puolustettaessa Euroopan johtajuutta ilmailualalla ja ilmailuteollisuudessa. AK korostaa alueiden roolia yhteistyössä, jota tehdään julkisten ja yksityisten tahojen ja tiedemaailman välillä tutkimuksen, kehityksen ja innovoinnin hyväksi, etenkin kun otetaan huomioon alueiden vastuu aluekehitystyöstä. Ilmailun ympäristövaikutusten rajoittamiseen myötävaikuttava tutkimus- ja kehitystyö kiinnostaa alue- ja paikallisviranomaisia erityisesti. Esimerkkinä tärkeästä tutkimusalasta voidaan mainita fossiilisista raaka-aineista riippumattomien kustannustehokkaiden lentopolttoaineiden kehittäminen;

Miehittämättömät ilma-alukset

20. katsoo, että miehittämättömien ilma-alusten käyttöön paikallisella ja alueellisella tasolla ja etenkin Euroopan harvaan asutuissa osissa liittyy huomattavia mahdollisuuksia, ja tukee pyrkimystä nostaa Eurooppa johtavaan asemaan tähän alustyyppiin liittyvän teknologian kehitystyössä ja soveltamisessa. Esimerkki toimialasta, johon liittyy huomattavia kehitysmahdollisuuksia, on maatalous, jossa miehittämättömien ilma-alusten sovelluksilla voidaan osaltaan edistää kestäväpohjaista tehostamista. Miehittämättömien ilma-alusten käyttöön perustuvien erilaisten palvelujen laajuuden ja määrän odotetaan kasvavan voimakkaasti, mikä hyödyttää elinkeinoelämää ja kansalaisia, mutta tällaisten alusten käytön lisääntyminen merkitsee samalla sitä, että on otettava huomioon turvallisuutta ilmatilassa ja maalla, yksityisyyden suoja, vastuuta, radiotaajuuksien käytön sääntelyä ja yleistä hyväksyttävyyttä koskevat kysymykset ja käsiteltävä niitä. AK on sen vuoksi toteuttanut miehittämättömiä ilma-aluksia koskevan alueellisen vaikutustenarvioinnin. AK toivoo, että kaikenlaisesta miehittämättömien ilma-alusten käytöstä annetaan EU-tasolla perusluonteista, riskiperusteista ja yhdenmukaista lainsäädäntöä, jossa otetaan huomioon toissijaisuusperiaate, ja korostaa tarvetta käydä vuoropuhelua Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston EASAN – jonka tehtävänä on laatia perustason sääntelyä – ja jäsenvaltioiden asiaankuuluvien valtakunnallisen ja alue- ja paikallistason toimijoiden välillä. Miehittämättömiä ilma-aluksia koskevan teknologian myötä lentoliikenteen levinneisyys paikallisella ja aluetasolla muuttuu aiempaan nähden, ja alueellinen suunnittelunäkökulma on otettava huomioon lainsäädännössä ja sääntelyssä. Miehittämättömiä ilma-aluksia koskevassa yleisessä yhdenmukaistetussa sääntelyssä on säänneltävä myös tällaisten ilma-alusten käsittelyä ja huoltoa koskevan koulutuksen ja valmiuksien kehittämisen sertifiointia ja hyväksymistä, jotta taataan alan ammattilaisten vapaa liikkuvuus sekä yritysten vapaus sijoittautua mille tahansa Euroopan unionin alueelle;

Ilmasto, ympäristö ja intermodaalisuus – kestäväpohjaista kehitystä edistävä yhdyskuntasuunnittelu

21. pitää outona, että ilmastokysymyksiä, jotka ovat yksi ehdottomasti suurimmista yhteisistä haasteista tulevaisuutta ajatellen, käsitellään strategiassa vain hyvin pintapuolisesti. Komitea huomauttaa tässä yhteydessä, että on puututtava

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2016_gber_review/index_en.html.

Euroopan ilmatilan hajanaisuuteen ja maailmanlaajuisten hillitsemistoimien puutteeseen, sillä ne ovat tärkeitä tekijöitä, jotka estävät hiilidioksidipäästöjen vähentämisen. Toiminta sen hyväksi, että kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ICAOn välityksellä saadaan aikaan maailmanlaajuinen mekanismi ilmailualan ilmastovaikutusten rajoittamiseksi, on myönteistä ja tärkeää mutta ei saa olla esteenä sille, että Euroopassa pyritään ICAOn vähimmäistasoa korkeampiin tavoitteisiin sen mukaisesti, mitä strategiassa todetaan tarpeesta säilyttää korkeatasoiset ympäristövaatimukset ja tehostaa niitä ajan mittaan. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä SEUT-sopimuksen 349 artiklassa mainituille alueille mahdollisesti aiheutuvien saavutettavuus- ja kilpailukykyongelmien lieventämiseen;

22. pahoittelee, että ilmailuteollisuus (samoin kuin merenkulkuala) jätettiin viime vuonna solmitun Pariisin ilmastopöytäkirjan ulkopuolelle. Komitea muistuttaa, että EU:n sisäiset lennot kuuluvat jo unionin päästökauppajärjestelmän piiriin, ja kannustaa voimakkaasti tällaisen mekanismin käyttöön ottamiseen myös EU:n ulkopuolella hiilidioksidipäästöjen hillitsemiseksi. Sen vuoksi AK kannustaa voimakkaasti kansainvälistä siviili-ilmailujärjestöä etenemään tässä kysymyksessä tulevassa 39. yleiskokouksessaan;

23. korostaa, että kun on kyse ilmastovaikutuksista, kaikki toimijat ovat yhteisvastuullisia, ja että on tärkeää tarkastella ongelmaa kokonaisvaltaisesti eikä keskittyä pelkästään lentoliikenteen ilmastovaikutuksiin. Paikallis- ja aluetasolla maankäytön ja lentoasematoiminnan osuus hiilidioksidin kokonaispäästöistä on huomattava, jopa 50 prosenttia. Alue- ja paikallisviranomaisten, yksityissektorin ja lentoasemien yhteistyö ilmaston kannalta älykkäiden intermodaalisten liikennetarkaisujen kehittämiseksi on esimerkki aloitteesta, jolla voidaan tuntuvasti myötävaikuttaa ilmastovaikutusten vähentämiseen. Monet lentoasemat työskentelevät määrätietoisesti sellaisten ohjelmien parissa, joiden avulla Euroopan lentoasemien hiilidioksidipäästöjä voidaan pienentää huomattavasti. AK katsoo, että ilmailustrategiassa on otettava huomioon alue- ja paikallistason vastuu ja mahdollisuudet vaikuttaa aktiivisesti lentoliikenteeseen liittyvien hiilidioksidipäästöjen rajoittamiseen;

24. pitää lentomelua suurena haasteena, johon on puututtava, jotta Euroopan ilmailualan kehitys voi jatkua. AK:n mielestä on outoa, että tätä ilmailun kannalta ratkaisevaa ongelmaa käsitellään niin epätydyttävästi. Lentomelu aiheuttaa merkittäviä terveysongelmia ja hyvinvoinnin heikentymistä. Kansalaisten terveydestä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista sekä maankäytön suunnittelusta kantamansa vastuun myötä alue- ja paikallisviranomaisilla on keskeinen rooli lentoasemien ympärillä vallitsevan lentomelutilanteen ja sen aiheuttamien eturistiriitojen hallinnassa;

25. kaipaa myös ilmailun muiden ympäristövaikutusten, etenkin typen oksidien päästöjen ja hiukkaspäästöjen, yksityiskohtaisempaa käsittelyä. Strategiassa viitataan tutkimus- ja kehityshankkeista, kuten Clean Sky- ja SESAR-hankkeista, odotettaviin tuloksiin ja huomautetaan, että vuosittain laadittavan ympäristöraportin pohjalta EU, jäsenvaltiot ja toimiala voivat paremmin seurata lentoliikenteen ympäristötehokkuutta ja eri toimenpiteiden vaikuttavuutta. AK suhtautuu myönteisesti tällaiseen järjestelmälliseen, johdonmukaiseen ja säännölliseen ympäristötehokkuuden arviointiin. Alue- ja paikallisviranomaisille on suuri merkitys sillä, että tietoa asetetaan saataville alemmalla maantieteellisellä tasolla;

26. katsoo, että ilmailustrategiassa on nimenomaisesti painotettava paikallis- ja alueviranomaisten keskeistä roolia sekä kannustettava kehittämään toimivia yhteistyömuotoja lentoaseman pitäjien ja paikallis- ja alueviranomaisten välillä. Hyviä esimerkkejä on tuotava esiin tämänkaltaisen kehityksen edistämiseksi ja tukemiseksi;

27. katsoo, että ympäristövaikutuksiin on olemassa kaksi perusluonteista lähestymistapaa, joiden on täydennettävä toisiaan. Ensimmäisessä lähestymistavassa päästöjä rajoitetaan niiden lähteillä, ja tällöin kansainvälisillä normeilla ja ohjausvälineillä on huomattava merkitys. Toisessa lähestymistavassa paikallisia päästöjä ja/tai niiden vaikutuksia rajoitetaan paikallis- ja aluetasolla toimivan aluesuunnittelun ja muiden toimenpiteiden avulla yhteistyössä alue- ja paikallisviranomaisten sekä lentoasemien ja ilmailualan edustajien kanssa. Paikallis- ja aluetason suunnittelun merkitys ja alue- ja paikallisviranomaisten keskeinen rooli siinä ei kuitenkaan tule strategiassa lainkaan esiin, mikä on merkittävä puute.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä”

(2017/C 088/15)

Esittelijä: Hans Jörg Duppré (DE, EPP), Südwestfalzin piirikunnanjohtaja

Viiteasiakirja: Ehdotus – Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus asetuksen (EU) N:o 806/2014 muuttamisesta eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän perustamiseksi

COM(2015) 586 final

I. MUUTOSEHDOTUKSET

Muutosehdotus 1

Johdanto-osan 6 kappale

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
<p>Viimeaikainen kriisi on osoittanut, että sisämarkkinoiden toiminta saattaa olla vaarassa ja rahoitusalan pirstoutuminen on yhä suurempi uhka. Sellaisen pankin kaatuminen, joka on suhteellisen suuri verrattuna kansallisen pankkisektorin kokoon, tai pankin kaatumista seuraava kansallisen pankkisektorin osan kaatuminen voi altistaa kansalliset talletussuojajärjestelmät mittaville paikallisille häiriöille Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/49/EU säädetyistä lisärahoitusmekanismeista huolimatta. Kansallisten talletussuojajärjestelmien altistuminen mittaville paikallisille häiriöille voi myötävaikuttaa pankkien ja valtion väliseen kielteiseen yhteyteen, heikentää talletussuojan yhdenmukaisuutta ja heikentää tallettajien luottamusta sekä johtaa markkinoiden epävakauteen.</p>	<p>Viimeaikainen kriisi on osoittanut, että sisämarkkinoiden toiminta saattaa olla vaarassa ja rahoitusalan pirstoutuminen on yhä suurempi uhka. Sellaisen pankin kaatuminen, joka on suhteellisen suuri verrattuna kansallisen pankkisektorin kokoon, tai pankin kaatumista seuraava kansallisen pankkisektorin osan kaatuminen voi altistaa kansalliset talletussuojajärjestelmät mittaville paikallisille häiriöille Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/49/EU säädetyistä lisärahoitusmekanismeista huolimatta, ellei kyseisen direktiivin mukaisia kansallisia talletussuojajärjestelmiä ole otettu täysimääräisesti käyttöön ja niiden rahoitusta taattu asianmukaisesti. Kansallisten talletussuojajärjestelmien altistuminen mittaville paikallisille häiriöille voi myötävaikuttaa pankkien ja valtion väliseen kielteiseen yhteyteen, heikentää talletussuojan yhdenmukaisuutta ja heikentää tallettajien luottamusta sekä johtaa markkinoiden epävakauteen.</p>

Perustelu

Lisäyksellä on tarkoitus selventää, että direktiivissä 2014/49/EU säädetyt, jäsenvaltioiden lainsäädännön osaksi saatettavat kansalliset talletussuojajärjestelmät ovat erityisen haavoittuvia, jos niitä ei ole otettu täysimääräisesti käyttöön eikä kansallisia rahastoja ole varustettu riittäväillä varoilla.

Muutosehdotus 2

Johdanto-osan 8 kappale

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
<p>Vaikka direktiivillä 2014/49/EU parannetaan huomattavasti kansallisten järjestelmien valmiuksia maksaa tallettajille korvauksia, pankkiunionin tasolla tarvitaan tehokkaampia talletussuojajärjestelyjä, joilla voidaan varmistaa riittävät varat tallettajien luottamuksen tueksi ja näin turvata rahoitusjärjestelmän vakaus. Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä parantaisi pankkiunionin kykyä kestää tulevia kriisejä, kun riski jakautuisi laajemmalle, ja tarjoaisi yhtäläisen suojan vakuutetuille tallettajille tukien sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa.</p>	<p>Vaikka direktiivillä 2014/49/EU parannetaan huomattavasti kansallisten järjestelmien valmiuksia maksaa tallettajille korvauksia, pankkiunionin tasolla tarvitaan mahdollisesti tehokkaampia talletussuojajärjestelyjä, joilla voidaan varmistaa riittävät varat tallettajien luottamuksen tueksi ja näin turvata rahoitusjärjestelmän vakaus. Toimintakykyinen eurooppalainen talletussuojajärjestelmä parantaisi pankkiunionin kykyä kestää tulevia kriisejä, kun riski jakautuisi laajemmalle, ja tarjoaisi yhtäläisen suojan vakuutetuille tallettajille tukien sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Tämä edellyttää kuitenkin, että kaikissa jäsenvaltioissa luodaan direktiivin 2014/49/EU täytäntöönpanolla yhtäläiset edellytykset, mikä tarkastetaan 31. joulukuuta 2016 mennessä raportin muodossa toteutettavalla Euroopan komission arvioinnilla. Lainsäädännön parantamista koskevien suuntaviivojensa mukaisesti komissio toteuttaa kyseiseen määräpäivään mennessä myös esitetyn ehdotuksen vaikutusten arvioinnin, jossa otetaan huomioon mm. laitossuojan näkökohdat.</p>

Perustelu

Direktiivin 2014/49/EU 19 artiklan 5 kohdan mukaan Euroopan komissio esittää vuoteen 2019 mennessä kertomuksen kansallisten talletussuojajärjestelmien toiminnasta eurooppalaisen järjestelmän puitteissa. Koska nyt julkaistu asetusehdotus on esitetty jo ennen kyseistä julkaisua ja pohjautuu välittömästi toimintakykyisiin kansallisiin talletussuojajärjestelmiin, Euroopan komission raportti tulisi esittää vielä vuonna 2016 käytännönläheisen keskustelun mahdollistamiseksi. Sama koskee toteutettavaa vaikutustenarviointia.

Muutosehdotus 3

Johdanto-osan 15 kappale

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
<p>Tämä asetus on direktiivin 2014/49/EU mukainen, jotta varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset koko sisämarkkinoilla. Sillä täydennetään mainitun direktiivin sääntöjä ja periaatteita sen varmistamiseksi, että eurooppalainen talletussuojajärjestelmä toimii moitteettomasti ja sen käytävissä on riittävästi rahoitusta. Eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän puitteissa sovellettava talletussuojaa koskeva aineellinen oikeus vastaa siksi kansallisten talletussuojajärjestelmien soveltamaa tai osallistumattomien jäsenvaltioiden nimettyjen viranomaisten soveltamaa aineellista oikeutta, jota on yhdenmukaistettu direktiivillä 2014/49/EU.</p>	<p>Tämä asetus on direktiivin 2014/49/EU mukainen, jotta varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset koko sisämarkkinoilla. Sillä täydennetään mainitun direktiivin sääntöjä ja periaatteita sen varmistamiseksi, että eurooppalainen talletussuojajärjestelmä toimii moitteettomasti ja sen käytävissä on riittävästi rahoitusta. Siinä otetaan tässä yhteydessä erityisesti huomioon vakaan talouden sekä paikallisten ja alueellisten pankkien ja kehityspankkien toiminnan keskinäinen riippuvuus. Kyseiset laitokset tukevat rahoituksellaan ensisijaisesti edistämistavoitteita paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän puitteissa sovellettava talletussuojaa koskeva aineellinen oikeus vastaa siksi kansallisten talletussuojajärjestelmien soveltamaa tai osallistumattomien jäsenvaltioiden nimettyjen viranomaisten soveltamaa aineellista oikeutta, jota on yhdenmukaistettu direktiivillä 2014/49/EU.</p>

Perustelu

Muutoksella on tarkoitus varmistaa, että julkisen sektorin pankkien rooli saa ehdotuksessa riittävää huomiota.

Muutosehdotus 4

1 artiklan 3 kohta

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
Korvataan 2 artikla seuraavasti:	Korvataan 2 artikla seuraavasti:
"2 artikla	"2 artikla
Soveltamisala	Soveltamisala
1. Yhteisen kriisinratkaisumekanismin osalta tätä asetusta sovelletaan seuraaviin yhteisöihin:	1. Yhteisen kriisinratkaisumekanismin osalta tätä asetusta sovelletaan seuraaviin yhteisöihin:
a) johonkin osallistuvaan jäsenvaltioon sijoittautuneet luottolaitokset;	a) johonkin osallistuvaan jäsenvaltioon sijoittautuneet luottolaitokset;
b) johonkin osallistuvaan jäsenvaltioon sijoittautuneet emoyritykset, mukaan lukien rahoitusalan holdingyhtiöt ja rahoitusalan sekaholdingyhtiöt, kun ne kuuluvat sellaisen konsolidoidun valvonnan piiriin, jota Euroopan keskuspankki, jäljempänä 'EKP', harjoittaa asetuksen (EU) N:o 1024/2013 4 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti;	b) johonkin osallistuvaan jäsenvaltioon sijoittautuneet emoyritykset, mukaan lukien rahoitusalan holdingyhtiöt ja rahoitusalan sekaholdingyhtiöt, kun ne kuuluvat sellaisen konsolidoidun valvonnan piiriin, jota Euroopan keskuspankki, jäljempänä 'EKP', harjoittaa asetuksen (EU) N:o 1024/2013 4 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti;
c) johonkin osallistuvaan jäsenvaltioon sijoittautuneet sijoituspalveluyritykset ja rahoituslaitokset, kun ne kuuluvat sellaisen konsolidoidun valvonnan piiriin, jota EKP harjoittaa asetuksen (EU) N:o 1024/2013 4 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti niiden emoyritykseen nähden.	c) johonkin osallistuvaan jäsenvaltioon sijoittautuneet sijoituspalveluyritykset ja rahoituslaitokset, kun ne kuuluvat sellaisen konsolidoidun valvonnan piiriin, jota EKP harjoittaa asetuksen (EU) N:o 1024/2013 4 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisesti niiden emoyritykseen nähden.
2. Eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän osalta tätä asetusta sovelletaan seuraaviin yhteisöihin:	2. Eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän osalta tätä asetusta sovelletaan seuraaviin yhteisöihin:
a) jäljempänä 3 artiklan 1 a kohdan 1 alakohdassa määritellyt osallistuvat talletussuojajärjestelmät;	a) jäljempänä 3 artiklan 1 a kohdan 1 alakohdassa määritellyt osallistuvat talletussuojajärjestelmät;
b) osallistuviin talletussuojajärjestelmiin kuuluvat luottolaitokset.	b) osallistuviin talletussuojajärjestelmiin kuuluvat luottolaitokset.
	3. Eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän osalta tätä asetusta ei kuitenkaan sovelleta 3(1) artiklan 16 kohdassa (uusi) tarkoitettuihin kehityspankkeihin.
Sikäli kuin tällä asetuksella luodaan direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 18 alakohdassa määritellyn nimetyn viranomaisen hallinnoimalle osallistuvalla talletussuojajärjestelmälle oikeuksia tai velvoitteita, näiden oikeuksien ja velvoitteiden katsotaan kuuluvan nimetylle viranomaiselle.;"	Sikäli kuin tällä asetuksella luodaan direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 18 alakohdassa määritellyn nimetyn viranomaisen hallinnoimalle osallistuvalla talletussuojajärjestelmälle oikeuksia tai velvoitteita, näiden oikeuksien ja velvoitteiden katsotaan kuuluvan nimetylle viranomaiselle.;"

Perustelu

Kehityspankit eroavat oleellisesti yleisistä pankkimalleista. Vaikka ne jälleenrahoittavat itsensä pääomamarkkinoilla, niiden konkurssiriski on olemassa olevan pääoman laadun ja määrän sekä toimintatavan vuoksi hyvin pieni. Ne tulisi siksi jättää talletussuojajärjestelmää koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle.

Muutosehdotus 5

1 artiklan 4 kohta

<i>Komission ehdotus</i>	<i>AK:n muutosehdotus</i>
<p>Muutetaan 3 artikla seuraavasti:</p> <p>a) lisätään 1 kohtaan 55, 56 ja 57 alakohta seuraavasti:</p> <p>”55) ’osallistuvilla talletussuojajärjestelmillä’ direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritellyjä talletussuojajärjestelmiä, jotka on otettu käyttöön ja virallisesti tunnustettu osallistuvassa jäsenvaltiossa;</p> <p>56) ’korvaustilanteella’ direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 8 alakohdassa tarkoitettua tilannetta, jossa osallistuvaan talletussuojajärjestelmään kuuluva luottolaitos ei kykene maksamaan talletusta;</p> <p>57) ’talletussuojarahaston käytettävissä olevilla varoilla’ varoja, joihin kuuluvat käteisvarat, talletukset ja vähäriskinen varallisuus, jotka voidaan muuttaa rahaksi direktiivin 2014/49/EU 8 artiklan 1 kohdassa säädettyssä määräjassa.”;</p>	<p>Muutetaan 3 artikla seuraavasti:</p> <p>a) lisätään 1 kohtaan 16 (uusi), 55, 56 ja 57 alakohta seuraavasti:</p> <p>16 (uusi) ”kehityspankilla” jäsenvaltion keskus- tai aluehallinnon perustamaa yritystä tai yhteisöä, joka myöntää sellaisia edistämislainoja, joiden myöntäminen ei perustu kilpailuun eikä voiton tavoitteluun ja joilla edistetään kyseisen hallinnon asettamia yleisiä etua koskevia tavoitteita, edellyttäen, että hallinnolla on velvollisuus suojata yrityksen tai yhteisön taloudellista perustaa ja ylläpitää sen elinkelpoisuutta koko sen toiminta-ajan tai että vähintään 90 prosenttia sen alkuperäisestä rahoituksesta tai sen myöntämistä edistämislainoista on suoraan tai välillisesti jäsenvaltion keskus- tai aluehallinnon takaamia.</p> <p>”55) ’osallistuvilla talletussuojajärjestelmillä’ direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritellyjä talletussuojajärjestelmiä, jotka on otettu käyttöön ja virallisesti tunnustettu osallistuvassa jäsenvaltiossa;</p> <p>56) ’korvaustilanteella’ direktiivin 2014/49/EU 2 artiklan 1 kohdan 8 alakohdassa tarkoitettua tilannetta, jossa osallistuvaan talletussuojajärjestelmään kuuluva luottolaitos ei kykene maksamaan talletusta;</p> <p>57) ’talletussuojarahaston käytettävissä olevilla varoilla’ varoja, joihin kuuluvat käteisvarat, talletukset ja vähäriskinen varallisuus, jotka voidaan muuttaa rahaksi direktiivin 2014/49/EU 8 artiklan 1 kohdassa säädettyssä määräjassa.”;</p>

Perustelu

Olisi käytettävä asetuksen (EU) 2015/63 1 jakson 3 artiklan 27 kohdan mukaista määritelmää. Se on yhtenäisyyden vuoksi parempi vaihtoehto, sillä se sisältää kaikki olennaiset osatekijät ja säädöksissä tulisi välttää erilaisia määritelmiä.

Muutosehdotus 6

74 c artiklan 5 kohta

Komission ehdotus	AK:n muutosehdotus
<p>Siirretään komissiolle valta antaa delegoituja säädöksiä 93 artiklan mukaisesti, jotta voidaan määrittää riskipe-rusteinen menetelmä kannatusmaksujen laskemiseen tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti.</p>	<p>Komissio esittää ehdotuksia, joissa määritetään riskipe-rusteinen menetelmä kannatusmaksujen laskemiseen tämän artiklan 2 kohdan mukaisesti.</p>
<p>Komissio antaa delegoidun säädöksen, jossa se täsmen-tää menetelmän, jolla lasketaan osallistuviin talletussuoja-järjestelmiin ja jälleenvakuutuskaudella talletussuojarahastoon suoritettavat kannatusmaksut. Tässä delegoidussa säädöksessä laskennan on perustuttava suojattujen talletusten määrään ja kuhunkin luottolaitok-seen kohdistuvan riskin suuruuteen suhteessa kaikkiin muihin samaan osallistuvaan talletussuojajärjestelmään kuuluviin luottolaitoksiin.</p>	<p>Komissio ehdottaa säädöstä, jossa täsmennetään me-netelmä, jolla lasketaan osallistuviin talletussuojajärjestel-miin ja jälleenvakuutuskaudella talletussuojarahastoon suoritettavat kannatusmaksut. Laskennan on perustuttava suojattujen talletusten määrään ja kuhunkin luottolaitok-seen kohdistuvan riskin suuruuteen suhteessa kaikkiin muihin samaan osallistuvaan talletussuojajärjestelmään kuuluviin luottolaitoksiin. Tässä otetaan myös huomioon muiden vapaaehtoisten, kansallisten suojajärjestelmien olemassaolo.</p>
<p>Komissio antaa toisen delegoidun säädöksen, jossa se täsmentää menetelmän, jolla lasketaan talletussuojarahas-toon rinnakkaisvakuutusvaiheesta lukien suoritettavat kan-natusmaksut. Tässä toisessa delegoidussa säädöksessä laskennan on perustuttava suojattujen talletusten määrään ja kuhunkin luottolaitokseen kohdistuvan riskin suuruuteen suhteessa kaikkiin muihin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin luottolaitoksiin. Kumpaankin delegoi-tuun säädökseen on sisällytettävä laskukaava, yksittäiset indikaattorit, jäsenten riskiluokat, riskiluokille annettavien riskipainotusten ylärajat sekä muita tarpeellisia osatekijöitä. Riskin suuruus on arvioitava seuraavilla perusteilla:</p>	<p>Komissio ehdottaa toista säädöstä, jossa täsmennetään menetelmä, jolla lasketaan talletussuojarahastoon rinnak-kaisvakuutusvaiheesta lukien suoritettavat kannatusmaksut. Laskennan on perustuttava suojattujen talletusten määrään ja kuhunkin luottolaitokseen kohdistuvan riskin suuruuteen suhteessa kaikkiin muihin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin luottolaitoksiin. Kumpaankin delegoituun säädökseen on sisällytettävä laskukaava, yksittäiset indi-kaattorit, jäsenten riskiluokat, riskiluokille annettavien riskipainotusten ylärajat sekä muita tarpeellisia osatekijöitä. Riskin suuruus on arvioitava seuraavilla perusteilla:</p>
<p>a) laitoksen kapasiteetti vahinkojen kattamiseen;</p> <p>b) laitoksen kyky hoitaa lyhyen ja pitkän aikavälin velvoitteensa;</p> <p>c) laitoksen rahoituslähteiden vakaus ja monipuolisuus sekä kiinnittämättömät erittäin likvidit varat;</p> <p>d) laitoksen varojen laatu;</p> <p>e) laitoksen liiketoimintamalli ja johto;</p> <p>f) se, missä määrin laitoksen varat ovat kiinnitettyjä.</p>	<p>a) laitoksen kapasiteetti vahinkojen kattamiseen;</p> <p>b) laitoksen kyky hoitaa lyhyen ja pitkän aikavälin velvoitteensa;</p> <p>c) toimintakykyisen laitospohjaisen suojajärjestelmän olemassaolo luottolaitosten ja sijoituspalvelu-yritysten vakavaraisuus-vaatimuksista annetun ase-tuksen (EU) N:o 575/2013 113 artiklan 7 kohdan ja talletusten vakuusjärjestelmistä annetun direktiivin 2014/49/EU 4 artiklan mukaisesti;</p> <p>d) laitoksen rahoituslähteiden vakaus ja monipuolisuus sekä kiinnittämättömät erittäin likvidit varat;</p> <p>e) laitoksen varojen laatu;</p> <p>f) laitoksen liiketoimintamalli ja johto;</p> <p>g) se, missä määrin laitoksen varat ovat kiinnitettyjä.</p>

Perustelu

Muutoksilla on yhtäältä tarkoitus mukauttaa laskentamenetelmää niiden luottolaitosten osalta, joilla on vapaaehtoiset suojajärjestelmät. On varmistettava, että motivaatiota vapaaehtoisten (lisä)järjestelmien ylläpitämiseksi ei heikennetä kaksinkertaisella maksuvelvoitteella. Lisäksi tulisi tehdä selväksi, että Euroopan komissio ei päättää yksinään laskentamenetelmästä, vaan että se pohjautuu säännönmukaiseen lainsäädäntämenettelyyn.

II. POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Alustavat huomiot

1. toteaa, että maailmanlaajuinen talouskriisi on lisännyt väestön keskuudessa epäluottamusta, joka kohdistuu isoon osaan pankkisektorista. Yksittäisten suurten pankkien erittäin riskialttiit spekuloinnit ovat osaltaan vaikuttaneet oleellisesti kriisin syntymiseen tai olivat ennemminkin yksi lukuisista syistä rahoitusjärjestelmien romahdukseen. Myös systeemisesti merkittävien pankkien pelastaminen oli kansantaloudellisesta näkökulmasta tarkastellen välttämätöntä, mutta johti kansalaisten huomattavaan kritiikkiin siitä, että jäsenvaltiot kantoivat seuraukset ensisijaisesti yksityisten rahoituslaitosten riskialttiista kaupoista. Siksi on välttämätöntä kiinnittää huomiota siihen, että asianmukaisilla ehdotuksilla eurooppalaiseksi talletussuojajärjestelmäksi vahvistetaan kansalaisten luottamusta eurooppalaiseen pankkisektoriin yhtäläisesti kaikissa jäsenvaltioissa;

2. korostaa, että jäsenvaltioiden taloudellisen vakauden ja niihin sijoittautuneiden pankkien vakauden välillä on selkeä yhteys. Tästä syystä eurooppalaisen pankkiunionin järjestelmää ei saa tarkastella erillisenä, vaan siihen on liityttävä aina talouspoliittisia ohjaustoimia jäsenvaltioiden tasolla taloudellisen vakauden luomiseksi ja takaamiseksi. Joissain jäsenvaltioissa esimerkiksi kansalliset maksukyvyttömyyssäännökset johtavat ylipitkiin menettelyihin, joilla täytäntöönpanoperuste voidaan saavuttaa vain huomattavalla viiveellä. Tällaiset säännökset ovat ristiriidassa komission ehdotusten tavoitteiden kanssa, sillä vastuutapauksessa pankkikriisien ratkaisu vaikeutuu huomattavasti tai jopa estyy täysin;

3. pitää tässä tapauksessa tervetulleina Euroopan komission pyrkimyksiä pankkiunionin alalla; niillä on tarkoitus palauttaa kansalaisten luottamus. Pankki- ja talouskriisi on nostanut pankkijärjestelmässä esiin heikkouksia, jotka on seuraavassa vaiheessa poistettava johdonmukaisesti. Vuoden 2014 talletusvakuusdirektiivi sekä direktiivi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisiratkaisukehyksestä ovat edistäneet asiaa oleellisesti, mutta niitä ei ole vielä pantu täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa. Tähän liittyen on myös muistettava, että ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on tarkoitus jatkaa jo perustettujen kansallisten talletussuojarahastojen toimintaa yhteisen eurooppalaisen rahaston ohella vähintään talletussuojajärjestelmän mukaisen täysvakuutuksen saavuttamiseen asti;

4. toteaa, että siirtyminen kansallisen talletussuojajärjestelmästä EU-tason järjestelmään on perustavanlaatuinen vaihe. Vaikka prosessiin liittyy riskejä, sen avulla voitaisiin varmistaa talletusturva Euroopan unionin kansalaisille. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että komissio tekee ensin vaikutustenarvioinnin, että talletusvakuusdirektiivi on pantu täytäntöön kaikissa jäsenvaltioissa ja että olemassa olevat riskit minimoidaan. Vain näin järjestelmällä voidaan talletussuojan lisäksi parantaa myös rahoitusvakautta heikentämällä entisestään pankkien ja valtionvelan välistä yhteyttä;

5. katsoo, että kaikkien jäsenvaltioiden tulisi ensin panna talletusvakuusdirektiivi täytäntöön ennen kuin eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän käyttöönottoa harkitaan. Tämä koskee erityisesti talletussuojajärjestelmien rahoittamista koskevia yhdenmukaistettuja sääntöjä sekä varojen käyttömahdollisuuksia (myös ehkäiseviä tai laitoksia suojaavia toimenpiteitä). Eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän luominen varmistamatta etukäteen kansallisten suojajärjestelmien lähentämistä vähentäisi niiden jäsenvaltioiden motivaatiota panna talletusvakuusdirektiivi täytäntöön, jotka sitä eivät vielä ole tehneet. Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä ei saa missään nimessä johtaa siihen, että vakaat ja tehokkaat rahastot joutuvat vastaamaan epävakaita järjestelmistä voimatta vaikuttaa niiden riskinhallintaan. Tässä yhteydessä on lisäksi muistettava, että talletusvakuusdirektiivissä itsessään säädetään kansallisten talletussuojajärjestelmien yhteistyötä käsittelevän raportin esittämisestä vuoteen 2019 mennessä. Tällainen raportti olisi edellytys eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän käyttöönotolle;

6. vahvistaa tässä yhteydessä myös uudelleen viiden EU-johtajan kertomuksesta ”Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistely” antamassaan lausunnossa esittämänsä kannanotot;
7. toteaa, että eri jäsenvaltioissa pankit eroavat toisistaan huomattavasti muodon ja koon sekä myös toimintatapojensa suhteen. Lisäksi myös omistaja-/osakasrakenteessa esiintyy eri malleja, mikä taas voi johtaa suuriin eroihin strategisen suuntautumisen, hyväksytyjen riskien ja markkinoilla toimimisen suhteen;
8. katsoo, että mallien eriyttäminen voi olla kriisiaikoina etu. Erilaiset kansalliset ja alueelliset erityispiirteet vaativat yleensä tilannetta varten räätälöidyn strategian. Jotta EU:n ja sen jäsenvaltioiden kilpailukykyä ei voitaisi pelkästään säilyttää vaan myös vahvistaa, käytössä olevat ja hyvin toimivat järjestelmät on sisällytettävä eurooppalaiseen talletussuojajärjestelmään;
9. katsoo lisäksi, että eurooppalaisilla pankeilla on merkittävä rooli myös Euroopan unionin sisällä ja sen ulkopuolella sijaitsevien yritysten kannalta ja että ne antavat eurooppalaisen talouden perustana panoksen myös eurooppalaisten sisämarkkinoiden toimintaan. Kansalaisten ja yritysten perusluottamus pankkeihin ja rahoituslaitoksiin on välttämätön edellytys julkisille ja yksityisille investoinneille jäsenvaltioissa;

Julkisen sektorin pankkien rooli EU:ssa

10. tunnustaa, että huolimatta pankkikriisin tuhoisista vaikutuksista eurooppalaiseen talouteen ja laitoksiin eri jäsenvaltioissa on olemassa esimerkkejä siitä, että kansalaisten omaisuus oli myös näissä olosuhteissa moitteettomasti taattu;
11. vahvistaa, että julkisen sektorin paikalliset ja alueelliset pankit saivat myös pankki- ja talouskriisin aikana nauttia edelleen kansalaisten luottamusta tavoitteenasettelunsa ja paikallisten juuriensa ansiosta;
12. vahvistaa, etteivät paikalliset ja alueelliset pankit toimi lähtökohtaisesti voittoa vaan kansalaisten yleistä etua tavoitellen. Kuten kehityspankit jäsenvaltioissa, myös paikalliset ja alueelliset pankit toimivat ensisijaisesti paikallisten kansalaisten ja yritysten hyväksi. Yhteistyössä paikallis- ja alueviranomaisten kanssa ne antavat merkittävän panoksen perusinfrastruktuurin rakentamiseen ja säilyttämiseen sekä pk-yritysten, mikroyritysten ja aloittelevien yritysten rahoitukseen;
13. huomauttaa, että julkisen sektorin pankkien toiminta on matalariskistä ja toimintaa säädellään jo kansallisella tai alueellisella sääntelyllä, mikä jo lähtökohtaisesti estää riskipitoisen toiminnan kumuloitumista tai muita liikepankkien toimintaan liittyviä riskejä. Julkiset pankit eivät olleet millään muotoa syyppäitä talouskriisin syntyyn. Sen sijaan ne olivat usein turvaamassa julkisen sektorin rahoitusta, kun muu osa rahoitusmarkkinoista lukkiutui lähes täysin;
14. vaatiikin, etteivät Euroopan komission ehdotukset saa asettaa julkisen sektorin paikallisia ja alueellisia pankkeja epäedulliseen asemaan. Kyseisen pankkimuodon suuntautuminen ja toimintatapa ei saa muodostua haitaksi suuriin, rajanylittävästi toimiviin pankkeihin nähden. Sama koskee myös julkisia kehityspankkeja, jotka eroavat tavoitteenasettelunsa ja toimintatapansa perusteella muista rahoituslaitoksista. Nämä erot tulisi ottaa huomioon maksuosuuksien määrittelyssä;
15. toteaa, että pitemmälle ulottuvat kansalliset turvajärjestelmät, kuten laitossuoja, muodostavat monissa tapauksissa järkevän täydennyksen pelkälle talletussuojalle. Asianmukainen järjestelmä, joka hätätapauksessa suojaa paitsi kansalaisten omaisuuden myös koko laitoksen jäsenpankkeja tukemalla, vahvistaa sekä kansalaisten että talouselämän luottamusta. Lisäksi asianmukaisen järjestelmän puitteissa voidaan minimoida rakenneuudistusten vaikutuksia markkinoihin;
16. toteaa tässä yhteydessä selväsanaisesti, että komission ehdotus ei saa johtaa siihen, että eurooppalaiseen talletussuojarahastoon suoritettavista maksuista aiheutuu toimivaan laitossuojajärjestelmään kuuluville laitoksille huomattavia lisärasitteita, ja näin ollen tehdä tällaisten hyväksi osoittautuneiden laitossuojajärjestelmien olemassaoloa kyseenalaiseksi;

Lainsäädännön parantamista koskevien suuntaviivojen noudattamisen vahvistaminen

17. muistuttaa siitä, että Euroopan komissio esitti 19. toukokuuta 2015 lainsäädännön parantamisjärjestelmää koskevat suuntaviivat. Niiden mukaan ehdotuksen julkaisua edeltävässä vaiheessa on kuultava asianomaisia sidosryhmiä julkisessa kuulemismenettelyssä ehdotukseen mahdollisesti liittyvistä näkökohdista. Tämä julkisen kuulemisen muoto, jolla on huomattava osa jokaisen eurooppalaisen, mutta myös kansallisen tai alueellisen säädöksen legitimoinnissa, on kuitenkin jätetty toteuttamatta tarkasteltavana olevan, eurooppalaisesta talletussuojajärjestelmästä annetun ehdotuksen kohdalla;

18. kritisoi sitä, ettei komission esittämä perustelu täytä toissijaisuusperiaatetta käsittelevän pöytäkirjan (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen pöytäkirja N:o 2) 2 ja 5 artiklan mukaisia kriteereitä eikä komissio ole laatinut vaikutustenarviointia ennen ehdotuksen julkaisemista. Vaikutustenarvioinnit ovat oleellinen osa lainsäädännön parantamista. Ellei säädösehdotuksen taloudellisia, mutta myös sen sosiaalisia ja poliittisia vaikutuksia arvioida etukäteen, vaarana ei ole pelkästään huomattavien kustannusten vaan myös epätoivottujen seurannaisvaikutusten syntyminen. Lisäksi asianmukaisten vaikutustenarviointien tulosten julkaiseminen lisää myös oleellisesti lainsäädännön avoimuutta;

19. kehottaa tästä syystä Euroopan komissiota korjaamaan nämä puutteet toteuttamalla puuttuvat menettelyt ja esittämään toissijaisuusperiaatetta koskevan perustelun ennen kuin ehdotusta käsitellään lainsäädäntäprosessiin osallistuvissa toimielimissä. Vasta kun kaikki lainsäädäntävaihtoehdot on kartoitettu ja toteutettu laaja arviointi ehdotuksen vaikutuksista, menettelyyn osallistuvat toimielimet voivat saavuttaa soveltamiskelpoisia tuloksia. Komitea kyseenalaistaa vahvasti komission ehdotuksen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisuuden;

20. viittaa tässä yhteydessä siihen, että Euroopan komission ehdotuksissa ei ole otettu huomioon laitossuojajärjestelmiä. Tästä seuraa todennäköisesti huomattavia vaikutuksia jäsenvaltioille, jotka ovat jo luoneet vastaavat järjestelmät vuonna 2014 talletussuojan uudelleenjärjestelystä annetun direktiivin täytäntöön panemiseksi. Tässä yhteydessä Euroopan komissiota pyydetään selittämään, miten näitä järjestelmiä kohdellaan uusissa ehdotuksissa;

21. vaatii, että tosiasialliset maksujen määrittelykiintiöt sisällytetään itse ehdotukseen ja ettei komissio määrittele niitä delegoitujen säädösten muodossa. Määrittelyperustalla on huomattava ohjausvaikutus asianomaisiin rahoituslaitoksiin ja talletussuojajärjestelmien vakauteen, ja siitä tulisi siksi päättää yhdessä neuvoston ja Euroopan parlamentin kanssa;

Asianmukainen oikeusperusta eurooppalaiselle talletussuojalle

22. katsoo, että ehdotuksen oikeusperustaksi ei tulisi valita SEUT-sopimuksen 114 artiklaa vaan ennemminkin SEUTin 352 artiklan valtuuksien täydentämislauseke. SEUTin 114 artikla mahdollistaa toimenpiteitä lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi, kun tarkoituksena on sisämarkkinoiden toteuttaminen. Tämä ei kuitenkaan anna perustetta Euroopan unionin yleiselle lainsäädäntävallalle sisämarkkinoiden alalla, vaan sen tarkoituksena on ainoastaan poistaa kansallisten sääntöjen eroista johtuvia puutteita sisämarkkinoiden toimintakyvyssä;

23. katsoo, että eurooppalaista talletussuojajärjestelmää koskevan ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on turvata rahoitusjärjestelmän vakaus Euroopan unionin talous- ja rahapolitiikan perustana, ja siksi oikeusperustaksi tulisi valita SEUTin 352 artikla;

Eurooppalainen finanssipolitiikka – omaisuuden suojele prioriteettina

24. vaatii, että ennen eurooppalaisen talletussuojajärjestelmän käyttöönottoa suljetaan pois pankkien taseissa vielä olevat riskit. Euroopan komission tähän mennessä alalla esittämät ehdotukset eivät ole missään tapauksessa riittävän konkreettisia. Loogisesti ajatellen yhdenmukaistettu talletussuojajärjestelmä edellyttää kuitenkin konkreettisia riskien minimointitoimenpiteitä, jotka on joka tapauksessa esitettävä ennen komission ehdotusten jatkokäsittelyä;

25. katsoo, että yleispätevää ratkaisua ei voi olla olemassa jäsenvaltioiden pankkisektoreiden rakenne-erojen vuoksi. Sen sijaan toimivia järjestelmiä tulisi pitää yllä, ja ne tulisi sisällyttää eurooppalaiseen järjestelmään. Ehdotuksen seurauksena ei tulisi missään tapauksessa olla tarve uudistaa kaikki järjestelmät jäsenvaltioissa, mikä aiheuttaisi itsessään huomattavia kustannuksia ja etenkin myös huomattavaa epävarmuutta asianomaisten sääntöjen toimivuuden ja tuvallisuuden suhteen;

26. vaatii eurooppalaista pankkipolitiikkaa, joka antaa kattavan suojan Euroopan unionin kansalaisille ja heidän omaisuudelleen. Tällaisen järjestelmän on ensisijaisesti palautettava tai säilytettävä kansalaisten luottamus rahoitusjärjestelmien ja -markkinoiden toimivuuteen. Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä ei sen sijaan saa johtaa siihen, että hyvin riskialttiita spekulatioita edistetään tai tuetaan missään muodossa. Sen sijaan on tarpeen edistää ensisijaisesti makrotaloudelliselta kannalta järkevien laitosmallien vakaata finanssipolitiikkaa;

27. katsoo lisäksi, että eurooppalainen talletussuojajärjestelmä ei saa johtaa siihen, että konservatiivisesti toimivat rahoituslaitokset asetetaan heikompaan asemaan. Pankkien, jotka ovat ensisijaisesti osallisia hyvin riskialttiissa liiketoimissa, tulisi talletussuojan korkeamman maksuosuuden lisäksi täyttää muita velvoitteita, jotta voidaan sulkea pois vastuun siirtäminen pienemmille laitoksille, jotka toimivat ensisijaisesti pienten riskien alalla tai pelkästään paikallisella tasolla reaalitalouden rahoittamiseksi;

28. kritisoi sitä, että komission asetusehdotus ei sisällä riittävän yksityiskohtaisia tietoja suunnitellun eurooppalaisen talletussuojarahaston konkreettisesta käytöstä. Epäselväksi jää esimerkiksi se, missä vaiheessa ja missä määrin varoja voidaan käyttää ehkäiseviin tai vaihtoehtoisiin toimenpiteisiin. Pelkkä talletusten turvaaminen voi kyllä korvata säästäjien omaisuuden vakuusarvon rajaan asti, mutta näin ei pystytä välttämään itse vastuutapausta. Kansantaloudellisesta mutta myös poliittisesta näkökulmasta katsoen ensisijaisena tavoitteena tulisi olla vastuutapausten välttäminen.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Kiertotaloutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma”

(2017/C 088/16)

Esittelijä: Babette Winter (DE, PES), Eurooppa- ja kulttuuriasioista vastaava valtiosihteeri Thüringenin osavaltiokansliassa

Viiteasiakirja: Komission tiedonanto ”Kierto kuntoon – Kiertotaloutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma”

COM(2015) 614 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Yleistä

1. on tyytyväinen komission tarmokkaisiin pyrkimyksiin saada aikaan entistä vahvempi, kiertokulkuperiaatteella tuotteiden, materiaalien ja raaka-aineiden arvon kautta elinkaaren säilyttävä, kestäväpohjainen, vähähiilidioksidinen, teknologisesti edistyskellinen, voimavaroja säästävä ja resurssitehokas talous, joka luo Eurooppaan pysyviä kilpailuetuja ja työpaikkoja;
2. painottaa, että näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kaikissa jäsenvaltioissa on laadittava samanlainen toimenpidekehys, jonka avulla voidaan vihreän työllisyyden aloitteen ja uuden osaamisen ohjelman⁽¹⁾ mukaisesti luoda Euroopassa työllistymismahdollisuuksia hyödyntäen uusia työmarkkinarakoja, jotka syntyvät kiertotalouden kautta (kuten ympäristöä säästävä rakentaminen ja jätehuolto), ja kouluttaa työntekijöitä tarpeen mukaisesti. Tuen ja asianmukaisen koulutuksen avulla monia työttömiä voitaisiin saada takaisin työelämään ja yleisesti ottaen tarjota työntekijöille uusia työpaikkavaihtoehtoja;
3. korostaa, että monet EU:ssa tuotannon ja kulutuksen laukaisemat ongelmat aiheuttavat vaikutuksia muualla maailmassa, ennen kaikkea kehitysmaissa ja nopeasti kehittyvän talouden maissa, ja että siellä tapahtuvista tuotannon ja kulutuksen muutoksista on odotettavissa myös positiivisia seurauksia. AK myöntää vastuun, joka tästä lankeaa politiikan toimijoille, taloudelle ja yhteiskunnalle EU:ssa, ja suosittelee, myös 1. tammikuuta 2016 voimaan tulleen kestävän kehityksen YK-toimintaohjelman 2030 taustaa vasten, että keskitytään toimiin, joiden avulla voidaan kansainvälisellä tasolla varmistaa, että myös EU:n ulkopuolella käynnistetään tarvittavat toimet resurssien suojelemiseksi ja säilyttämiseksi;
4. tähdentää, että kunnianhimoisen tavoitteen eli suljettuun kiertoon perustuvan talouden saavuttaminen edellyttää kaikilta poliittisilta tahoilta tahtoa ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin. Niitä ovat muun muassa tuotteiden ja palvelujen ekologinen suunnittelu, jätteen syntyminen välttäminen, kierrätys, materiaalien ja komponenttien jatko- ja uudelleenkäyttö sekä vahingollisten ainesosien määrän vähentäminen ja haitallisten ainesosien uudelleenkäsittely, jotta edistetään korjattavuutta, kierrätettävyyttä, ajan tasalle saattamista ja kestävyyttä. Lisäksi tarvitaan pysyvä muutos julkisten tahojen tavassa tarkastella tätä teemaa ja kuluttajien asennoitumisessa. On myös luotava vakaat markkinat uusioraaka-aineista saaduille tuotteille ja materiaaleille;
5. kannattaa kiertotaloutta koskevasta EU:n toimintasuunnitelmasta annetuissa neuvoston päätelmissä⁽²⁾ esitettyä kehotusta kiertotaloutta koskevan Euroopan komission toimintasuunnitelman ripeästä ja kunnianhimoisesta täytäntöönpanosta sekä sitä, että siirtyminen kiertotalouteen edellyttää pitkäaikaista sitoutumista ja toimimista useilla eri politiikanaloilla EU:ssa ja kaikilla hallinnon tasoilla jäsenvaltioissa ja että kaikkien hallintotasojen on tehtävä aktiivista yhteistyötä kaikkien taloudellisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden sekä kansalaisten kanssa;

⁽¹⁾ COM(2014) 446 final ja COM(2016) 381 final.

⁽²⁾ 20. kesäkuuta 2016 kokoontuneen ympäristöneuvoston päätelmät, http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/env/2016/06/st10444_en16_pdf/

6. muistuttaa tässä yhteydessä, että jätehuollon palvelut tuotetaan usein SEUT-sopimuksen 14 artiklassa tarkoitettuina yleistä taloudellista etua koskevinä palveluina ja että pöytäkirjassa N:o 26 yleistä etua koskevista palveluista annetaan muun muassa paljon harkintavaltaa paikallis- ja alueviranomaisille. Näin voidaan kehittää ja toteuttaa optimaalisia alueellisia ja paikallisia jätehuoltoratkaisuja;
7. muistuttaa, että tehokas yhteistyö eri toimijoiden ja alojen välillä on välttämätöntä laajamittaisen kiertotalousjärjestelmän aikaansaamiseksi. Perustamalla eri aloilla foorumeita ja klustereita, joilla yritykset ja poliittiset päättäjät toimivat yhteistyössä, voitaisiin kehittää yhdessä tuotteita, mahdollistaa avoimuus tietotekniikan ja tietojen vaihdon avulla, luoda yhteisiä tiedonkeruujärjestelmiä, laatia alakohtaisia standardeja sekä yhdenmukaistaa kannustimet ja välitysmekanismit;
8. katsoo, että koko kiertotalousstrategia on perustettava ajattelutavan aitoa uudistamista silmällä pitäen kautta elinkaaren (cradle-to-cradle) ulottuvien, ekologisesti parhaiden ratkaisujen tavoittelemiseen, nimenomaisesti riippumatta yksittäisten oikeussäännösten, strategioiden ja välineiden tämänhetkisestä tasosta, ja niiden kehittämisen ja muuttamisen tai täydentämisen on palveltava kokonaistavoitetta;
9. on vakuuttunut, että tässä onnistutaan vain siinä tapauksessa, jos toimintasuunnitelmassa mainitut lyhytkestoiset hankkeet saavat rinnalleen myös konkreettisia ja realistisia keskipitkän ja pitkän aikajakson tavoitteita, joiden avulla kaikki osapuolet pystyvät muokkaamaan varmalta pohjalta tarvittavat suunnitelmat ja luomaan edellytykset antavat perusrakenteet;
10. suosittaakin poliittisten kypsytely- ja toimeenpanoprosessien pitkälisyyteen viitaten, että tähtäimeksi otetaan vuoteen 2050 ulottuva kausi⁽³⁾ ja määrittämään tavoitteita ja väliaikaisia toimenpiteitä vuoteen 2030 ulottuvaa kautta ajatellen;
11. katsoo, että tärkeänä toimenä on aivan aluksi kartoitettava kriittisesti, ovatko tukiohjelmat, avustukset ja sääntelytoimet tehoittomia tai jopa haitallisia ja mitkä ovat ne ensisijaiset ongelmat, joihin täytyy tarttua, ja missä aikataulussa;
12. on sitä mieltä, että tutkimusohjelmat, tukitoimet ja vapaaehtoiset välineet soveltuvat kapea-alaisuutensa vuoksi vain avustavaan rooliin pyrittäessä löytämään asianmukaiset ratkaisut EU:n kohtaamiin haasteisiin. Esimerkkinä vaatimattomasta suoriutumisesta mainittakoon tässä yhteydessä 20 vuotta sitten perustettu EU:n ympäristöasioiden hallintajärjestelmä EMAS, jota EU:ssa on toistaiseksi ryhtynyt soveltamaan vain noin 4 000 yritystä ja ei-kaupallista laitosta, joilla on osapuilleen 10 000 toimipaikkaa. Sitä vastoin suunnilleen 30 miljoonaa yritystä on jättänyt tämän välineen ottamatta käyttöön;
13. suosittaa tavoitteiltaan kunnianhimoista lainsäädäntöön perustuvaa ohjausta ja sitä tukevia toimenpiteitä. Tällöin tulisi noudattaa myös innovatiivisia toimintamalleja, joista esimerkkinä mainittakoon Top-Runner⁽⁴⁾. Tästä kertyy hyötyä luonnonvarojen ja ilmaston ohella ennen kaikkea myös kuluttajille, joiden menot supistuvat pitkäkestoisesti, sekä taloudelle, joka pystyy kirkkaamaan kilpailevien kansantalouksien edelle innovaation alalla;
14. toteaa, että monet paikallis- ja alueyhteisöt ovat jo ryhtyneet toteuttamaan erilaisia aloitteita resurssitehokkuuden ja kiertotalouden edistämiseksi. Nämä aloitteet ovat hyviä esimerkkejä, joista muut voivat ottaa mallia. Komission tulisi tukea olemassa olevia kokemustenvaihdon foorumeja;
15. pahoittelee, että koulutuksen ja valveuttamisen ulottuvuus puuttuu toimintasuunnitelmasta kokonaan, ja kehottaa komissiota kehittämään tätä seikkaa yhdessä jäsenvaltioiden, alue- ja paikallisviranomaisten ja muiden kumppanien kanssa sekä edistämään tietämyksen ja asiaankuuluvien parhaiden käytänteiden kehittämistä ja jakamista tietoisuuden lisäämiseksi. Komitea suhtautuu tässä yhteydessä myönteisesti erityisten erikoistumismoduulien sisällyttämiseen kyseeseen tuleviin yleissivistäviin opintokursseihin ja soveltuviin ammatillisen koulutuksen kursseihin tiiviissä yhteistyössä yritysmaailman sekä tutkimus- ja opetusalan kanssa;

⁽³⁾ Euroopan parlamentin 9. heinäkuuta 2015 antama päätöslauselma aiheesta ”Resurssitehokkuus: siirtyminen kohti kiertotaloutta” (2014/2208(INI)).

⁽⁴⁾ CDR 140/2011.

Tuotesuunnittelu ja tuotantoprosessit

16. toteaa, että komissio rakentaa vakiintuneiden strategioiden pohjalle ja että monilta aloilta puuttuvat konkreettiset toimet, esimerkiksi yhdenmukaiset kriteerit näiden strategioiden soveltamiseksi ja täytäntöön panemiseksi. Ilmoitetuissa laajennettua tuotevastuuta koskevilla säädösehdotuksissa tulisi kuitenkin myös mainita konkreettisesti, miten valmistajien on määrä toteuttaa tuotteiden kaikkien kustannusten sisällyttäminen kautta koko arvoketjun;

17. suosittaa yleistavoitteiden saavuttamista ja kaikkien politiikanalojen yhtenäisyyttä ajatellen avustusten hyväksymisprosessin seurantaan liitettäväksi menettelyjä, joilla varmistetaan, että tulevaisuudessa ei myönnetä avustuksia sellaisia tuotantoyksiköitä tai tuotekehitystoimia varten, jotka eivät vastaa ekologisesta suunnittelusta annettuja ohjeita;

18. painottaa, että ekosuunnitteluvaatimuksia on tarkasteltava perinpohjaisesti uudelleen⁽⁵⁾ ja että tulee tutkia tuote- tai toimialakohtaisten ekosuunnitteluvaatimusten asettamista;

19. kehottaa tässä yhteydessä Euroopan komissiota esittämään mahdollisimman pian direktiivin 2009/125/EY (ekosuunnitteludirektiivi) täytäntöönpanemiseksi kunnianhimoisen ekosuunnittelua koskevan työohjelman, jonka oli alun perin määrä kattaa vuodet 2015–2017;

20. korostaa, että tuotannon jätettä ja sivutuotteita voidaan käyttää muiden tuotantomuotojen uusioraaka-aineina. Erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä (pk-yritykset), jotka ovat useiden alueiden talouden selkäranka, onkin tässä suhteessa vielä paljon teolliseen symbioosiin liittyvää potentiaalia aitoa kiertotaloutta silmällä pitäen. Tässä yhteydessä olisi vähennettävä mahdollisimman paljon pk-yrityksiä nykyisin haittaavia sääntelyesteitä ja minimoitava ne uusissa säädöksissä. Olisikin toteutettava esimerkiksi jätepuitedirektiivin 5 artiklan 2 kohdassa ja 6 artiklan 2 kohdassa mainitut toimet kriteerien asettamiseksi sivutuotteiden määrittelyä tai jätteeksi luokittelun päättymistä varten;

21. suosittaa komissiolle ja jäsenvaltioille, että ne laativat sitovat säännöt kestävyysajattelun mukaisesta hankinnasta ja yhteistyöstä koko arvoketjun mitalta myös talouselämän osalta, mikäli itse asetettuja velvoitteita ei täytetä kohtuullisessa ajassa ja riittävässä laajuudessa. Jäsenvaltioiden olisi toimea toteuttaessaan kuultava alue- ja paikallisviranomaisia;

22. toteaa, että vaikka kohdassa 12 edellä huomautetaan EMAS-järjestelmän vähäisestä hyödyntämisestä, välineellä on periaatteessa suuri potentiaali (tuotanto)prosessien (tehottomien ja/tai ympäristön kannalta haitallisten) materiaalivirtojen havaitsemisessa ja kirjaamisessa, ja onkin hyvillään, että komissio ottaa toimintasuunnitelmassa tavoitteeksi kyseisen välineen edelleenkehittämisen yritysten, varsinkin pk-yritysten, hyödyksi. Komitea muistuttaa, että EMAS on lisäksi ainoa hallinnointijärjestelmä, joka soveltuu erinomaisesti myös systemisen avoimuuden ja valvonnan ansiosta todentamaan luotettavasti tällaiset materiaalivirrat;

23. suosittaa tämän vuoksi, että EMAS nivotaan vapaaehtoisena välineenä näyttöön tarvittavien todistusten ja tietojen uskottavaa todentamista varten tähänastista paljon vahvemmin muuhun lainsäädäntöön ja siihen liittyviin valvontatoimiin;

Kulut

24. korostaa, että kulutuskäyttäytyminen ja yhteiskunnalliset virtaukset ovat tärkeämpi syy esimerkiksi sähkölaitteiden ja asusteiden alalla ilmenevään tuotteiden jatkuvasti lyhenevän käyttöiän ongelmaan kuin oletettu ja todellinen tekninen vanhentuminen;

25. huomauttaa tähän liittyen painokkaasti, ennen muuta yhteiskunnalliseen ja eettiseen kontekstiin viitaten, että komission, jäsenvaltioiden sekä erityisesti paikallis- ja alueyhteisöjen – kansalaisia lähimpänä olevina poliittisina tasoina – täytyy ryhtyä toimiin yleisen, jatko- ja uudelleenkoulutuksen alalla, jotta niin kansalaisten parissa kuin talouselämässä pystytään oleellisesti parantamaan kestävyysperiaatteiden mukaisen ja niiden vastaisen kulutuksen, jätteiden syntymisen estämisen, luonnonvarojen säilyttämisen ja ympäristönäkökohtien, tuottajan vastuun ja tuotesuunnittelun ja tuotteiden mainostamisen välisten yhteyksien havaitsemista ja käsittämistä. Komitea suosittaa, että mainitunlaisille seikoille annetaan merkittävämpi sija koulutusohjelmissa ja tiedotuskampanjoissa;

⁽⁵⁾ CDR 4083/2014; Euroopan parlamentin päätöslauselma 2014/2208 (INI).

26. suosittaa, että tuotteiden ympäristövaikutukset ilmoitetaan avoimesti kaikessa laajuudessaan, asiaankuuluvien merkintäjärjestelmien avulla, ja että tässä yhteydessä hyödynnetään nykyisistä merkinnöistä saatuja kokemuksia. Merkintöjen on oltava yksinkertaisia ja ymmärrettäviä, ja merkinnöissä annettujen tietojen on oltava avoimia ja todennettavia;

27. on sitä mieltä, että tuotteen ympäristöjalanjälki on toimintamalli, joka soveltuu tähän tarkoitukseen hyvin. Komitea huomauttaa kuitenkin, että sen metodologia vaatii vielä tuntuvasti kehitystyötä ja että tuotteen ympäristöjalanjäljestä on tehokkaaksi vastalääkkeeksi merkintöjen paljouteen ja siihen liittyvään epäselvyyteen vasta yleisesti sitovana. Lisäksi sen täytyy olla kilpailukykykohtien ja suhteellisuusperiaatteen noudattamisen valossa helppokäyttöinen tuotteiden valmistajille välineen todistusvoimasta ja kontrolloitavuudesta silti tinkimättä. Tätä edistäisi eurooppalaisen merkinnän luominen, jolla saataisiin aikaan kiertotaloudelle ovia avaava selkeä ja myönteinen maine. Koska merkintää ja sitä koskevaa viestintää varten tarvitaan strategia, on toteuttava suunnitelma, jonka avulla strategia voidaan konkretisoida, sisältäen esimerkiksi kehittämissuunnitelmia ja julkisuuskampanjoita EU:n tasolla;

28. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita tarkistamaan verotusjärjestelmää keskipitkällä aikavälillä siten, että primaariraaka-aineiden kulutusta verotetaan tiukemmin kuin uudelleenkäytettävien sekundaariraaka-aineiden, -materiaalien ja -komponenttien kulutusta, jotta kannustetaan merkittävästi enemmän käyttämään uudelleen raaka-aineita, materiaaleja ja komponentteja, jotka on jo saatettu talouden kiertoon, sen sijaan, että käytettäisiin uusia primaariraaka-aineita. EU:n arvonlisäverodirektiiviä on ehkä syytä tarkistaa, jotta ei estetä arvonlisäverokantojen eriyttämistä tätä tarkoitusta varten. Lisäksi komission ja jäsenvaltioiden olisi yhteistyössä paikallis- ja alueyhteisöjen kanssa edistettävä enemmän sekundaariraaka-aineiden, -materiaalien ja -komponenttien käyttöä myös muilla soveltuvilla taloudellisilla välineillä;

29. panee merkille, että ympäristöä säästävä julkinen hankinta voi olla tärkeä ponnin kiertotaloudelle, koska sen osuus bruttokansantuotteesta on suuri. AK huomauttaa lisäksi, että paikallis- ja alueyhteisöjen hankintavolyymi EU:ssa on erittäin suuri, joten niillä on keskeinen asema ympäristöä säästävissä julkisissa hankinnoissa. Tätä kautta vihreä talous saa kasvuun tarvitsemiaan kannustimia ja näin avautuu huomattavaa työllistämispotentiaalia, jolloin pk-yritysten vihreä toimintasuunnitelma ja vihreä työllisyysaloite voidaan toteuttaa paremmin ⁽⁶⁾;

30. toteaa, että jo vuosia peräty ympäristöä säästävän julkisen hankinnan politiikan merkittävä käytännön soveltaminen puuttuu edelleen, ja onkin tyytymätön kaikkiin komission aloitteisiin, jotka edistävät tämän hankintapolitiikan tuloksekkaampaa soveltamista. Komitea korostaa, että julkisissa hankinnoissa on tärkeää ottaa huomioon alimman hinnan lisäksi myös nk. kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Tämä merkitsee panostamista sellaisten ratkaisujen hankkimiseen, joiden elinkaarikustannukset ovat muita alhaisemmat, joiden tekninen suorituskyky on vahva ja jotka ovat kaiken kaikkiaan kestäväpohjaisempia. Tämentyypiset käytännöt olisi sisällytettävä rakennerahastoja koskeviin asetuksiin, sillä tällä tavoin voitaisiin parantaa uusioraaka-aineiden pääsyä markkinoille;

31. panee merkille, että vaikka EU:n jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön EU:n uudet julkisia hankintoja koskevat säännöt ⁽⁷⁾, on olemassa muitakin mahdollisuuksia tehdä kestäväpohjaisia, kilpailukykyisiä, innovaatioita synnyttäviä ja läpinäkyviä hankintoja, kuten sääntöjen järkevöittäminen ja sähköisten menettelyjen käytön lisääminen. Komitea katsoo, että EU:n uusien julkisia hankintoja koskevien sääntöjen uusista mahdollisuuksista olisi tiedotettava laajemmin yrityksille ja etenkin pk-yrityksille;

32. kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita laatimaan suuntaviivoja ja ehdotuksia, joilla ympäristöä säästävän julkisen hankinnan politiikan käyttöönottoa vauhditetaan. Euroopan komission julkaisema käsikirja "Buying Green! A Handbook on green public procurement" on hyvä alku asiassa. Komitea kehottaa myös sisällyttämään tähän käsikirjaan luettelon uusioraaka-aineista ja materiaaleista, joita voidaan käyttää ympäristöä säästävissä julkisissa hankinnoissa, sekä tuotteista, jotka on saatu käyttämällä kyseisiä raaka-aineita ja materiaaleja. Luettelo olisi ajantasaistettava säännöllisesti;

33. edellyttää, että vuonna 2016 voimaan tulleen EU:n oikeuskehyksen tulevien muutosten valossa ympäristöä säästävän julkisen hankinnan politiikan ottaminen huomioon tehdään pakolliseksi julkisten hankintojen alalla, jos ne ylittävät EU:n laajuuden tarjouskilpailun kynnyksarvot, sekä hankkeissa, joita tuetaan julkisin varoin. Ympäristöä säästäviä hankintoja tulisi joka tapauksessa soveltaa EU:n tukiohjelmien yhteydessä, koska kyseiset hankkeet voivat palvella esikuvina ja pontimena ympäristöä säästävän julkisen hankinnan politiikan soveltamiseen;

⁽⁶⁾ COM(2014) 440 final ja COM(2014) 446 final.

⁽⁷⁾ Direktiivit 2014/23/EU, 2014/24/EU ja 2014/25/EU.

34. suosittaa tämän vuoksi, että EU:n oikeuden yhtenäisyyden takaamiseksi ja edellä esitetyn suosituksen mukaisesti tarkistetaan julkisia hankintoja koskevaa direktiiviä (2014/24/EU) siten, että julkisissa hankintatoimissa pitää periaatteessa antaa etusija kestävyysajattelun mukaisille, voimavaroja säästäville ja resurssitehokkaille tuotteille ja ratkaisuille ja että mikäli niitä ei valita, asia on perusteltava. Komitea suosittaa myös sellaista seurantaa, jossa perinteisten ja yksinomaan hintasuorituskyky-suhteen tarjoamia lyhytaikaisia voittoja hakevien julkisten hankintojen kustannuksia verrataan ympäristöä säästävän julkisen hankinnan kustannuksiin ja arvioidaan niihin nähden koko arvoketjun mitalta. Komitea suosittaa lisäksi, että hankintojen ilmoitusjärjestelmiä kehitetään siten, että niistä voidaan tarvittaessa saada vertailutietoja erilaisista hankkeista ja niiden kriteereistä;

Jätteiden hävittäminen

35. tukee komission pyrkimystä parantaa yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa, jotta jätteitä koskevan EU:n lainsäädännön täytäntöönpanoa tehostetaan, ja tähdentää, että paikallis- ja alueyhteisöillä on siinä tärkeä rooli. AK pyytääkin komissiota huolehtimaan siitä, että jäsenvaltiot osallistavat paikallis- ja alueyhteisöt tiiviisti tarvittaviin teknisiin ja julkistaloudellisiin toimenpiteisiin ja hyvien käytänteiden vaihtoon;

36. toistaa Euroopan komissiolle ja jäsenvaltioille osoittamansa kehotuksen edistää laadukkaan kierrätyksen käyttöönottoa varsinkin vielä muita vähemmän kehittyneillä alueilla ja kiirehtii lisäksi jatkamaan taloudellisten välineiden, kuten aiheuttamisperiaatteen soveltamisen ja kaatopaikkaverojen ja "maksaa itse omat jättekustannuksesi" -järjestelmien, käyttöönottoa⁽⁸⁾;

37. tähdentää, että kun otetaan huomioon EU:n alueiden ja jäsenvaltioiden väliset erot voimassa olevassa jätehuoltolainsäädännössä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa, on erittäin tärkeää kannustaa yhteistyön tekemiseen ja hyvien käytänteiden yleistämiseen tällä alalla niin, että autetaan muita heikommin edistyneitä jäsenvaltioita ja alueita saavuttamaan lopulliset päämäärät. Tämä on erityisen tärkeää harvaan asutuilla alueilla, saarialueilla ja syrjäisimmillä alueilla, missä väestökehityksen aiheuttama paine on kova ja etäisyydet jätteenkäsittelylaitoksiin pitkät, minkä vuoksi jätteettömyyden lopullista tavoitetta on lähes mahdoton saavuttaa;

38. korostaa, että kuluttajat on saatava paljon nykyistä laajemmin mukaan kaikkiin jätteiden loppukäsittelyyn liittyviin toimiin. Tästä syystä kiinteän yhdyskuntajätteen käsittelystä vastaavien paikallis- ja alueviranomaisten on tiedotettava avoimesti kaikkien materiaalien käsittely- ja kierrätysprosesseista, jotta kuluttajat saadaan osallistumaan enemmän tällaisten materiaalien syntymisen ehkäisemiseen ja niiden kierrätykseen;

39. painottaa, että tasavertaiset toimintamahdollisuudet sovellettaessa jätteiden keruuta ja käsittelyä koskevia määräyksiä on tärkeä tekijä pk-yritysten kilpailukyvyille EU:n sisämarkkinoilla;

40. on tyytyväinen komission aikomukseen paneutua jätteen käyttöön energian tuottamiseen energia- ja ilmasto- ja ympäristöpolitiikan yhteydessä. AK korostaa, että tämän tulee pohjautua EU:n jätehierarkiaan eli jätevolyymin supistamiseen mahdollisimman vähiin ja elinkaariajatteluun ja että kiertotalousmalli korkeine uudelleenkäyttö- ja kierrätysosuuksineen ei saa jäädä toissijaiseksi energiantuotantotarkoituksiin nähden⁽⁹⁾;

41. toteaa, että jätteet, joita ei voida välttää tai kierrättää, on järkevää käsitellä tehokkaissa lämpövoimaloissa (waste-to-energy) etenkin silloin, kun energia käytetään samanaikaisesti. Tässä yhteydessä on vältettävä jätteiden loppukäsittely- tai polttoinfrastruktuurien ylivoimista;

42. kannattaa voimakkaasti Euroopan komission aikomusta nopeuttaa tarkistetun jätteen siirtoasetuksen täytäntöönpanoa ja torjua näin kulutusjätteen laiton vientiä ja jätteen siirtoa EU:ssa tai sen ulkopuolella sijaitseviin sääntöjenvastaisiin käsittelylaitoksiin. Euroopan komission tulisi ottaa toimivaltaiset paikallis- ja alueyhteisöt tiiviisti mukaan toimintaansa ja edistää jätteiden siirtoja koskevan sähköisen tietojenvaihdon kehittämistä sekä laatia ohjeet asianmukaisesta tarkastusten suunnittelusta, jota koskeva vaatimus sisältyy direktiivin uusimpaan tarkistukseen;

Uusioraaka-ainemarkkinoiden vahvistaminen

43. on periaatteessa sitä mieltä, että laatustandardien määrittäminen kuuluu tarpeen mukaisesti raaka-aineita käyttävälle teollisuudelle, koska ainoastaan tuotteiden valmistajat tietävät, mitä ominaisuuksia näiden tuotantoonsa tarvitsemilla raaka-aineilla ja materiaaleilla on oltava. Komitea korostaa kuitenkin tässä yhteydessä, että ratkaisevaa tulisi olla tuotteen laadun eikä sen alkuperän;

⁽⁸⁾ CDR 4083/2014.

⁽⁹⁾ CdR 3751–2013.

44. katsoo kuitenkin, että komission vastuulla on määrittää ja poistaa olemassa olevat oikeudelliset esteet, jotka ehkäisevät uusioraaka-aineiden käytön tai haittaavat sitä, mikäli turvallisuusnäkökohdat (esim. vaaralliset aineet, eläintaudit, hygienia) eivät tee tätä mahdolliseksi;

45. on tyytyväinen komission aikomukseen esittää rajapintoja kemikaali-, tuote- ja jätelainsäädännön välille ja katsoo, että sen täytyy tapahtua mahdollisimman nopeasti. AK tähdentää tässä yhteydessä, että vaarallisten ja myrkyllisten aineiden korvaaminen saatavilla tai kehitteillä olevilla turvallisilla vaihtoehtoilla sekä vaarallisten kemikaalien jäljitettävyyden arvoketjuissa ja materiaalien kiertokulussa ovat välttämättömiä seikkoja kiertotalouden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi;

Painopistealueet

46. on tyytyväinen siihen, että komissio kohdistaa huomiota muoveihin, ja viittaa lausuntoonsa aiheesta ”Vihreä kirja ympäristössä olevaa muovijätettä koskevasta eurooppalaisesta strategiasta”⁽¹⁰⁾ sekä korostaa, että muovien käyttämisestä tietyillä aloilla on annettava säännökset, jotta niiden uudelleenhyödyntämistä yksinkertaistetaan tai rajoitetaan niiden käyttämistä tietyillä aloilla. Muoveja, jotka sisältävät ympäristön ja terveyden kannalta haitallisia aineita, ei tulisi käyttää uudelleen tai kierrättää, jos haitta-aineita ei voida poistaa käsittelyllä ja siirtää pois aineiden kierrosta. Haitallisia aineita sisältävät muovit olisi poistettava kierrosta esimerkiksi polttamalla. On tärkeää, että komissio ottaa tämän näkökohdan huomioon sääntöjä ja tavoitetasoja laatiessaan. Komission olisi vaikutettava lisäksi siihen, että primaarituotannossa luovutaan mahdollisimman pian ympäristön ja terveyden kannalta haitallisista aineista;

47. huomauttaa, että monilla uusilla yhdistelmämaterialleilla voi olla myönteisiä ympäristövaikutuksia (kuten esimerkiksi eristys ja painon keventäminen), mutta toisaalta ne voivat asettaa elinkaarensa aikana uusia haasteita, jotka liittyvät uusiokäyttöön, kierrätykseen tai hävittämiseen;

48. arvostelee sitä, ettei toimintasuunnitelmassa anneta enempää huomiota roskaamisen ja muovien huuhtoutumisen kaltaisille tärkeille aiheille, ja kehottaa komissiota käsittelemään näitä aihepiirejä riittävän laajasti vuodeksi 2017 lupaamassaan, muovien asemaa kiertotaloudessa koskevassa strategiassa ja asettamaan selkeitä tavoitetasoja ongelmanratkaisua ajatellen;

49. suosittaa, että komissio ja jäsenvaltiot edistävät markkinavetoisia aloitteita kierrätysmateriaalien käytön parantamiseksi luomalla vero- ja talouskannustimia yrityksille, jotta ne soveltaisivat kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja, ja kuluttajille, jotta nämä ostaisivat kiertotaloutta tukevia tuotteita ja palveluita;

50. pitää ruoan haaskauksen vähentämistä niin taloudellisesti kuin ekologisesti tärkeänä kiertotalouden osa-alueena ja viittaa tähän liittyen säädöspaketista antamiinsa lausuntoihin sekä oma-aloitteiseen lausuntoonsa elintarvikeljätteestä⁽¹¹⁾;

51. ei katso, että toimenpiteet ruoan haaskauksen vähentämiseksi arvoketjussa kuuluvat yksinomaan jäsenvaltioiden, paikallis- ja alueyhteisöjen ja yritysten vastuulle, vaan näkee Euroopan komissiolla ja muilla EU:n toimielimillä olevan keskeinen rooli asiassa, kun ajatellaan aiheen yhteenkuuluvuutta muiden politiikanalojen (esim. terveysvaatimukset/kuluttajansuoja, kaupassa sovellettavat standardit, maataloustuet) kanssa;

52. katsoo, että erityisesti rakennusteollisuuden alalla täytyy soveltaa kokonaisvaltaista tarkastelutapaa, koska sieltä on peräisin valtavan suuria määriä jätteitä ja koska ne ovat yhä kompleksisempia. Varsinkin rakennusalan tuotteiden suhteen on pyrittävä ekologiseen suunnitteluun niiden koko elinkaaren mitalta, ja sitä tuleekin soveltaa tähän tuoteryhmään laajamittaisemmin. Vaikka on kiistämätöntä, että resurssitehokkuuden parantamisesta EU:n rakennusallalla on hyötyä, erilaiset kansalliset julkis- ja yksityissektorin lähestymistavat lisäävät toimintaympäristön monimutkaisuutta kaikkien asianomaisten osapuolten kannalta. Yhteisten tavoitteiden, indikaattorien ja tietojen puute sekä se, että erilaisia toimintamalleja ei tunnusteta vastavuoroisesti, saattaa nopeasti tehdä tyhjäksi tähän mennessä saavutetun edistyksen ja aiheuttaa sisämarkkinoiden vääristymistä suunnittelun, rakentamisen ja tuotannon aloilla;

⁽¹⁰⁾ CdR 3751–2013.

⁽¹¹⁾ CDR 6646/2015.

53. on sitä mieltä, että kun kiertotalouden periaatteita sovelletaan kiinteistö- ja rakennusalailla, on hankesuunnittelun oltava "kerroksittaista", on valittava asianmukaiset materiaalit ja komponentit sekä otettava jo rakentamisessa huomioon purkaminen ja mukautumiskyky. Tämän vuoksi on otettava mukaan teollisuus, määriteltävä jätteet uudelleen arvokkaaksi resurssiksi ja muodostettava rakennuksista "materiaalivarastoja" tulevia sukupolvia varten. Tätä varten on luotava rakenteita ja komponentteja, jotka voidaan purkaa osittain tai kokonaan, jotta voidaan käyttää uudelleen erilaisia ainesosia, ottaa talteen materiaaleja tai rakentaa kokonaisia rakennuksia uudelleen toiseen paikkaan;

54. korostaa rakennusjätteen kiertotalouden alueellista merkitystä, koska jätettä ei massiivisuutensa ja painonsa takia ole taloudellisesti kannattavaa kuljettaa pitkiä matkoja, minkä vuoksi se pysyy suureksi osaksi alkuperäalueellaan;

55. pitää rakennusteollisuutta kaikenkantoisten julkishallinnon tahojen tärkeänä toimintakenttänä, koska ne omistavat julkisia rakennuksia ja ovat vastuussa infrastruktuurin luomisesta ja ylläpitämisestä. Niinpä niiden pitäisi raivata tietä, jotta innovatiiviset, ympäristöystävälliset menetelmät ja tuotteet, esimerkiksi teiden rakentamisessa ja maa- ja vesirakentamisessa käytettävä, rakennus- ja purkujätteistä sivutuotteena saatava uusiokiviaines, pääsevät laajamittaisesti markkinoille ⁽¹²⁾;

56. korostaa, että paikallis- ja alueyhteisöillä on erityisen tärkeä tehtävä rakennus- ja purkutöiden luvanmyöntäjinä ja että niiden tulisi saada EU:n suuntaviivojen kautta tukea kiertotalouden liittämisessä tähän alaan;

57. toistaa, että rakennusten elinkaaren mittaisen ympäristötehokkuuden arvioimiseen tarvittavien indikaattorien kehittäminen on tärkeää EU:n paikallis- ja alueyhteisöille ja edellytys yleisten tavoitteiden ja normien kehittämiselle rakennusalan ympäristönsuojelutoimia varten. Paikallis- ja alueyhteisöt pitäisi osallistaa näiden indikaattorien laatimiseen ⁽¹³⁾;

58. toteaa, että toimintasuunnitelmassa ei käsitellä lainkaan farmaseuttisia tuotteita ja nanomateriaaleja jätteinä tai ympäristön kuormittajina ja että niihin on puututtava pikaisesti uusina painopistealoina asianomaisten strategioiden avulla;

Innovaatiot, investoinnit ja muut horisontaaliset toimenpiteet

59. on hyvillään, että komissio sitoutuu toimintasuunnitelmassa tukemaan jäsenvaltioiden ja paikallis- ja alueyhteisöjen kiertotaloustoimintaa kohdennetuin toimenpitein ja osoittaa niille lisäksi erilaisista EU:n rahoitusvälineistä, kuten Euroopan rakenne- ja investointirahastoista, ESIR-rahastosta, Life-ohjelmasta, Horisontti 2020 -puiteohjelmasta sekä COSME-ohjelmasta, varoja kiertotaloutta koskevien hankkeiden kehittämiseen. Komitea korostaa tarvetta parantaa eri rahastojen ja ohjelmien välistä yhteisvaikutusta ja yksinkertaistaa niiden käyttöä. Se kehottaa ottamaan käyttöön keskitettyyn asiointipisteeseen perustuvan lähestymistavan;

60. viittaa tässä yhteydessä siihen, että useissa tapauksissa näitä rahoitusvälineitä ei ole tarkoitettu alueiden ja paikallis- ja alueyhteisöjen tarpeisiin, ja pyytäkkin suuntamaan niitä myös näiden tahojen tarpeita ja rahoituksellisia ja hallintoteknisiä mahdollisuuksia ajatellen. Toimenpiteitä ja välineitä on mukautettava Euroopan alueiden erilaisiin tilanteisiin ottaen huomioon etenkin asukastiheys ja sen jakaantuminen alueelle;

61. huomauttaa, että Euroopan rakenne- ja investointirahastojen toimenpideohjelmista päätettiin jo ennen toimintaohjelmaa eikä kiertotalouden edellyttämiä investointitoimenpiteitä siksi voitu suunnitella siten, että ne tarjoaisivat mahdollisuuden toteuttaa myös pienimuotoisempia hankkeita aiheina jätteen syntymisen välttäminen, verkostojen perustaminen uudelleenkäyttöä, korjaustoimintaa, jakamistaloutta sekä uusien jätteenlajittelun ja -käsittelyn menettelytapojen kokeilemista varten tai pk-yritysten valmiuksien parantaminen tai yleisön valveuttaminen;

62. kehottaa näin ollen Euroopan komissiota ottamaan tämän entistä perusteellisemmin huomioon seuraavalla tukikaudella ja kaiken kaikkiaan antamaan kiertotalousaiheelle rakenne- ja investointirahastotoimissa tulevalla tukikaudella yhtä ensisijaisen aseman kuin ilmastonmuutoskysymyksellä on jo tähän mennessä ollut;

⁽¹²⁾ Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirja *EU GPP Criteria for Office Building Design, Construction and Management*, 20. toukokuuta 2016, SWD(2016) 180 final.

⁽¹³⁾ CDR 4084/2014.

63. kehottaa Euroopan komissiota tukemaan murroksellista teknologiaa (disruptive technologies) – joka voi muuttaa merkittävästi tai jopa syrjäyttää kokonaisia markkinasegmenttejä – yhä enemmän myös kiertotaloudessa, jotta tietämys saadaan paremmin käyttöön;

Seuranta ja hallinnointi

64. kehottaa Euroopan komissiota esittämään alueiden komitealle säännöllisiä raportteja edistymisestä toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa, keskustelemaan saavutetusta edistyksestä säännöllisesti alueiden komitean kanssa ja tutkimaan mahdollisuutta esittää alueiden komitealle pyyntöjä laatia suuntaa-antavia lausuntoja, jotta komitea voisi tehdä oman osuutensa jo politiikan valmisteluvaiheessa.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

Euroopan alueiden komitean lausunto aiheesta ”Lämmitystä ja jäähdytystä koskeva EU:n strategia”

(2017/C 088/17)

Esittelijä: Daiva Matonienė (LT, ECR), Šiauliai kunnanvaltuuston jäsen**Viiteasiakirja:** Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Lämmitystä ja jäähdytystä koskeva EU:n strategia

COM(2016) 51 final

POLIITTISET SUOSITUKSET

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA

Yleistä

1. on tyytyväinen Euroopan komission ehdotukseen, että lämmitystä ja jäähdytystä on tarkasteltava yhteisen energiajärjestelmän osana, ja toteaa, että lämmitysala esitetään nyt ensimmäistä kertaa energiasektorin tärkeänä osa-alana, jonka avulla voidaan erinomaisesti edistää energiaomavaraisuuden lisäämistä, energiavarmuuden turvaamista, ilmaston-suojelutavoitteiden saavuttamista ja kulutusmenojen vähentämistä;
2. katsoo, että lämmitys- ja jäähdytysalan kestävyysmallin takaamiseksi ei voi olla olemassa patenttiratkaisua, ja korostaa, että tehokkaiden tulosten saavuttaminen edellyttää laajaa ratkaisujen kirjoa eli erilaisten teknologioiden ja ratkaisujen soveltamista sekä yksittäistapauksissa että koko alalla,
3. toteaa kuitenkin, että strategia on hyvin yleisluonteinen eikä kovinkaan selkeä, eikä siinä sanota riittävän konkreettisesti, miten ja mihin suuntaan lämmitys- ja jäähdytysalaa on kehitettävä, minkälaisiin konkreettisiin toimiin on ryhdyttävä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi, miten tällaiset toimet vaikuttavat paikallis- ja aluehallintotahoihin, yrityksiin ja kuluttajiin (kotitalouksiin) ja minkälaisia rahoitustukea ja kannustimia koskevia sääntöjä olisi sovellettava kestäväpohjaiseen energiahuoltoon liittyviä tavoitteita silmällä pitäen;
4. painottaa, että EU on edelleen hyvin riippuvainen energian tuonnista. Lämmityksen ja jäähdytyksen osuus vuosittaisesta energiankulutuksesta EU:ssa on nykyisin 50 prosenttia. Tämä vastaa 59 prosenttia kaasun kokonaiskulutuksesta ja 13 prosenttia öljyn kokonaiskulutuksesta Euroopassa⁽¹⁾. Näihin lukuihin sisältyy suuri energiansäästöpotentiaali. Tämän potentiaalin hyödyntämiseksi on toteutettava lämmitys- ja jäähdytysalan rakenneuudistustoimia ja varmistettava tehokas lämmitys ja jäähdytys;
5. kannattaa Euroopan komission ehdotusta, että lämmitys- ja jäähdytysala olisi sisällytettävä jäsenvaltioiden kansallisiin energia- ja ilmastoalan toimintasuunnitelmiin, jotka ovat osa energiaunionin hallintojärjestelmää;
6. korostaa, että EU:n energiatehokkuusdirektiivi, rakennusten energiatehokkuutta koskeva direktiivi ja uusiutuvia energialähteitä koskeva direktiivi, joissa ehdotetaan erityistoimia energiantuotannon tai energiankulutuksen aloilla, ovat tärkeitä lämmitys- ja jäähdytysalan kehitykselle. Komitea korostaa lisäksi, että tämän lainsäädännön tulevaisuudessa tarkistuksissa on otettava huomioon paikallis- ja alueviranomaisten keskeinen rooli tällä alalla ja erityisesti tähän lausuntoon sisältyvät suositukset;
7. toteaa, että maailmanlaajuinen suuntaus uusiutumattomien energiavarojen käytön supistamiseen, globaali ilmastonmuutos sekä ympäristön laadun ja ihmisten terveyden enenevä painottaminen vaikuttavat kaikki yhä voimakkaammin ajanmukaisten rakennusratkaisujen ja niiden painopisteiden suuntaviivoihin: energiansäästö ja energiatehokkuus sekä vaikutus ympäristöön ja ihmisten terveyteen;

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0051&from=fi>

8. katsoo, että tämän strategian ansiosta jäsenvaltiot voivat arvioida puolueettomasti tähän mennessä kaukolämpöalalla tekemiään poliittisia ja hallinnollisia päätöksiä sekä edistää alan kehitystä ajanmukaistamalla lämmitysjärjestelmiä, saneeraamalla rakennuksia, siirtymällä maakaasusta uusiutuviin energialähteisiin pohjautuviin tai muihin ympäristöä kuormittamattomista energialähteistä tuotettaviin polttoaineisiin ja mahdollistamalla uusien käyttäjien liittymisen. Näin tämä palvelutoiminto olisi edullisempi, kulutusmenot alenisivat ja ilmanlaatu kaupungeissa paranisi;

9. kehottaa Euroopan komissiota tarkistamaan EU:n strategioita kestäväpohjaisen ja tehokkaan lämmitys- ja jäähdytysalan kehittämiseksi. Yksi EU:n lainsäädännön eri osien välisen johdonmukaisuuden puutteen osoittava esimerkki on rakennusten energiatehokkuutta koskevaa direktiiviä täydentävä delegoitu asetus (EU) N:o 244/2012⁽²⁾. Delegoitu asetus mahdollistaa uusiutuvista energialähteistä tuotetun lämpö- ja sähköenergian huomioon ottamisen rakennusten energiatehokkuuden laskennassa, jos energia tuotetaan paikan päällä, mutta ei siinä tapauksessa, että kyse on keskitetystä energiantuotannosta. Tämä epäjohdonmukaisuus uhkaa heikentää kaukolämpö-, kaukokylmä- sekä sähkön ja lämmön yhteistuotantojärjestelmiä, ja se vaikuttaa haitallisesti uusiutuvan energian käytön, jätteen energiakäytön ja hiilidioksidipäästöjen vähentämisen edistämistä koskevaan tavoitteeseen. Komitea katsoo, että rakennuksen energiankulutuksen tai -tarpeen olisi oltava rakennusten energiatehokkuuden kannalta olennaisin näkökohta;

10. kehottaa Euroopan komissiota suositamaan jäsenvaltioille, että ne ottavat huomioon omat mahdollisuutensa kehittää kestäväpohjaista lämmitys- ja jäähdytysalaa hyödyntämällä tehokkaita teknologioita, edistämällä innovointia ja poistamalla oikeudellisia ja hallinnollisia esteitä;

11. pahoittelee, ettei paikallis- ja alueviranomaisten roolia ole määritelty riittävästi strategiassa, ja painottaa, että paikallis- ja alueviranomaisilla on päävastuu lämmitys- ja jäähdytysalalla. Paikallisviranomaiset osallistuvat infrastruktuurin kehittämiseen ja hallinointiin ja ovat myös suurimpia energiakäyttäjiä;

12. korostaa, että paikallis- ja alueviranomaiset pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan antamaan panoksen kestävää energiaa koskevien tavoitteiden saavuttamiseen. Monilla EU:n pienillä ja suurilla kaupungeilla on jo useita vuosia ollut ilmastoa ja kestävää energiaa koskevat toimintasuunnitelmat, joihin sisältyvät vähähiilinen sähkön- ja lämmöntuotanto, uusiutuvien energialähteiden käyttö sekä energiatehokkuuden parantamistoimet;

13. painottaa, että EU:n alue- ja paikallisedustajien kokouksena alueiden komitea pitää energiakysymyksiä erittäin tärkeinä työssään ja että se on antanut useissa energiaunionia koskevia ehdotuksia käsittelevissä lausunnoissa⁽³⁾ suosituksia energia-alan kehittämisestä, esittänyt painokkaita viittauksia paikallis- ja alueyhteisöjen merkittävään rooliin pantaessa täytäntöön kestävyysperiaatteen mukaisia energiapoliittisia tavoitteita sekä kehottanut jäsenvaltioiden keskusviranomaisten ja niiden paikallisviranomaisten väliseen aktiivisempaan yhteistyöhön päätöksentekoprosessissa ja kuluttajien intressien valvonnassa;

14. muistuttaa, että alueiden komitea on jo useaan otteeseen viitannut paikallis- ja alueviranomaisten keskeiseen rooliin sähkön ja lämmön yhteistuotannon kehittämisessä. Tässä teknologiassa, jolla tuotetaan samanaikaisesti sähkö- ja lämpöenergiaa, kyetään hyödyntämään polttoaineen primäärienergiasta lähes 90 prosenttia. EU:n tulisi luoda tarvittavat edellytykset näiden huipputehokkaiden laitteistojen tukemiselle, jotta ne voivat kattaa käyttökustannuksensa⁽⁴⁾;

⁽²⁾ Komission delegoitu asetus (EU) N:o 244/2012, annettu 16 päivänä tammikuuta 2012, rakennusten energiatehokkuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/31/EU täydentämisestä vahvistamalla vertailumenetelmäkehys rakennusten ja rakennusosien energiatehokkuutta koskevien vähimmäisvaatimusten kustannusoptimaalisten tasojen laskentaa varten (OJ L 81, 21.3.2012, p. 18).

⁽³⁾ Alueiden komitean lausunto energiaunionipaketista
Alueiden komitean lausunto "Kohtuuhintaista energiaa kaikille" (EUVL C 174, 7.6.2014, s. 15). Puheenjohtajavaltio Kreikan 4. marraskuuta 2013 päivätty kirje neuvostolle.
Alueiden komitean lausunto "Uusiutuva energia: merkittävä tekijä Euroopan energiamarkkinoilla" (EUVL C 62, 2.3.2013, s. 51).
Alueiden komitean lausunto "Energiatehokkuus" (EUVL C 54, 23.2.2012, s. 49).
Alueiden komitean lausunto "EU:n energia-alan toimintasuunnitelma 2011–2020" (suuntaa-antava lausunto) (EUVL C 42, 10.2.2011, s. 6).
Alueiden komitean lausunto "Energiapolitiikan strateginen tarkastelu ja rakennusten energiatehokkuus" (EUVL C 200, 25.8.2009, s. 41).

Alueiden komitean lausunto "Uusiutuvien energialähteiden edistäminen" (EUVL C 325, 19.12.2008, s. 12).

⁽⁴⁾ Alueiden komitean lausunto "Uusiutuva energia: merkittävä tekijä Euroopan energiamarkkinoilla".

15. pitää erittäin tärkeänä, että energiakustannukset ovat kohtuulliset myös köyhimmille kansalaisille, jotka käyttävät usein ison osan tuloistaan lämmitykseen, jäähdytykseen, valaistukseen ja erilaisiin laitteisiin, ja että energiatehokkuusohjelmat kohdennetaan ennen kaikkea niitä kipeimmin tarvitseville ⁽⁵⁾;

Kaukolämpö- ja kaukokylmälämpöjärjestelmät, käyttäjäkohtainen lämpöenergiahuolto

16. katsoo, että kaukolämpö- ja kaukokylmälämpöjärjestelmät soveltuvat erinomaisesti liittämään yhteen erilaisia energialähteitä energiantuottajien ja kuluttajien kanssa. Kaukolämpö voi olla yksi lämpöenergiahuollon puhtaimmista muodoista, ja sillä voi olla keskeinen asema hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä sekä energiaomavaraisuuden ja energiavarmuuden turvaamisessa. Tämän vuoksi aina kun edellytykset ovat suotuisat ja tällaisten järjestelmien yleiset ympäristöhyödyt voidaan todistaa, niiden kehittäminen olisi asetettava etusijalle;

17. tuo esiin, että kaukolämpö- ja kaukokylmälämpöjärjestelmät voivat tiheään asutuilla alueilla olla erinomainen keino huolehtia lämmityksestä ja jäähdytyksestä, että kaikki toimenpiteet on tällaisissa tapauksissa suunnattava energiantuotannon tehokkuuden varmistamiseen ja että kuluttajille on annettava paremmat mahdollisuudet hiilineutraaleista lähteistä tuotetun sähkön ja lämmön käyttöön. On muistettava, että energiarakenteiden erot jäsenvaltioiden välillä ovat huomattavia ja ettei kaikille maille soveltuvaa yhtä yleispätevää mallia ole olemassa. On tärkeää, että uusien energiantuotannon muotojen kannustimet laaditaan sellaisiksi, että ne eivät heikennä hyvin toimivia järjestelmiä alue- tai paikallistasolla;

18. katsoo, että kaukolämpöverkkojen avulla kotitalouksille voidaan toimittaa tehokkaasti energiaa, ja kehottaa valtioiden ja EU:n hallintotasojen tarjoamaan tukea nykyisten verkkojen mahdollisia laajennus- ja parannustarpeita varten. Tämä koskee myös paikallisia (erillisiä) biokaasun siirtoverkkoja, jotka on mukautettu toimittamaan polttoainetta paikallisesti yksittäisille yksityisasiakkaille;

19. panee myös merkille, että EU:n alueella on monia osia, missä käyttäjäkohtainen lämmitys on tehokkain tai jopa ainoa taloudellisesti tai teknisesti toteuttamiskelpoinen vaihtoehto väestöjakauman vuoksi. Komitea korostaa, että näillä alueilla olisi kiinnitettävä enemmän huomiota siihen, että kannustetaan uusiutuviin energialähteisiin perustuvaan rakennusten lämpö- ja sähköhuoltoon sekä edistetään vanhojen lämpökattiloiden korvaamista uusilla, tehokkaammilla ja vähemmän saastuttavilla lämpökattiloilla. Näin voitaisiin puuttua myös ilmanlaatua koskeviin ongelmiin, kun otetaan huomioon, että eräissä Euroopan maissa jopa kolme neljäsosaa pienhiukkasia sisältävistä ilmansaasteista muodostuu kiinteiden polttoaineiden käytöstä kotitalouksien lämmitykseen;

20. panee merkille, että lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmien tehokas kehittäminen edellyttää, että energialähteet liitetään yhteen teollisuuden ja kuluttajien kanssa. Esimerkiksi lämmitys-, jäähdytys- ja sähköverkkojen integroinnilla voitaisiin vähentää energiajärjestelmien kokonaiskustannuksia, mikä hyödyttäisi kuluttajia. Tätä varten olisi kehitettävä uusia ja innovatiivisia teknisiä ratkaisuja;

Rakennusten energiatehokkuuden parantaminen

21. painottaa, että energiatehokkuus liitetään kiistatta ensi sijassa rakennuksiin, sillä ne tarjoavat valtavia mahdollisuuksia energiansäästöön. Euroopan unionissa lämmitys- ja jäähdytysenergiasta 45 prosenttia käytetään asuminen sektorilla ⁽⁶⁾. Energiatehokkuuden parantaminen tällä alalla olisikin asetettava edelleen etusijalle;

22. painottaa, että rakennusten energiatehokkuus perustuu erilaisten toimien yhteiskäyttöön ja että sen avulla voidaan saada maksimaalinen hyöty kustakin energiayksiköstä: rationaalinen energiankäyttö, energiaa säästävien teknologioiden hyödyntäminen ja uusiutuvien energialähteiden käyttö sekä kuluttajien kannustaminen toimimaan energiaa säästävästi. Olisi huomattava, että rakennusmateriaalien ja -tekniikoiden valinnassa olisi noudatettava kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja että olisi sovellettava kestävyysperiaatteen mukaisen rakentamisen painopisteitä;

23. toteaa, että energiansäästöt rakennuksen koko elinkaaren aikana riippuvat suurelta osin päätöksistä, jotka on tehty uutta rakennusta suunniteltaessa tai olemassa olevan rakennuksen saneeraus suunnitelmaa laadittaessa. Komitea ehdottaakin, että keskitytään kestäväpohjaiseen projektinhallintaan jo varhaisesta vaiheesta alkaen. Tässä yhteydessä olisi hyödynnettävä innovatiivisia välineitä, kuten rakennuksen tietomallinnusta (BIM) ⁽⁷⁾;

⁽⁵⁾ Alueiden komitean lausunto "EU:n energia-alan toimintasuunnitelma 2011–2020" (suuntaa-antava lausunto).

⁽⁶⁾ Ks. alaviite 1.

⁽⁷⁾ https://fi.wikipedia.org/wiki/Rakennuksen_tietomalli

24. ehdottaa, että tarkistetaan nykyisiä saneerausmaalleja, analysoidaan niiden vahvuuksia ja heikkouksia sekä arvioidaan kuluttajien kannalta houkuttelevien rahoitusmallien kehittämistä jäsenvaltioissa saatuja kokemuksia. On myös poistettava saneerausta haittaavia oikeudellisia ja hallinnollisia esteitä. Noin 70 prosenttia EU:n kansalaisista asuu yksityisissä asuinrakennuksissa. Omistajat eivät useinkaan toteuta kustannustehokkaita saneerauksia, sillä heillä ei ole riittävästi tietoa niiden hyödyistä, heille ei ole tarjolla puolueetonta neuvontaa teknisistä vaihtoehdoista ja heillä on erilaisia intressejä (esimerkiksi moniasuntoisissa rakennuksissa) ja taloudellisia rajoitteita. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden viranomaisten sekä paikallis- ja alueviranomaisten on keskityttävä lisäämään suuren yleisön tietoisuutta energiatehokkuutta parantavien toimien toteuttamisesta ja edistettävä energiansäästöä;

25. kehottaa paikallis- ja alueviranomaisia etsimään keinoja, joiden avulla yksityissektori ja energiapalveluyritykset voivat osallistua energiatehokkuutta parantavien toimien toteuttamiseen. Tätä varten on luotava suotuisat olosuhteet ja poistettava hallinnollisia ja oikeudellisia esteitä;

26. ehdottaa, että rakennuksissa käytettäisiin nykyistä enemmän huipputeknologiaa, jonka avulla voidaan käyttäjämukavuutta vähentämättä alentaa energiakulutusta, joka johtuu sisätilojen lämmityksestä, jäähdytyksestä, tuuletukselta ja valaisusta sekä lämminvesihuollosta ja muista tarpeista. Esimerkiksi lämmön talteenottoteknologioilla voidaan tehokkaasti ottaa talteen rakennuksen poistoilman lämpö ja siirtää se tuloilmaan. Näin voidaan säästää merkittävä osa sisätilojen lämmitykseen käytetystä energiasta;

27. panee merkille, että rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi komissio haluaa hyödyntää voimakkaasti muun muassa älykkäitä järjestelmiä, asettaa käyttöön mittaus-, säätö- ja automaatiovälineitä ja edistää kuluttajien mahdollisuuksia vaikuttaa kysynnän hallintaan. Nämä toimet ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Jonkin verran huolta aiheuttavat kuitenkin niistä johtuvat taloudelliset ja yksityisyyden suojaan kohdistuvat vaikutukset, joita olisi tutkittava tarkemmin ja joiden vuoksi älykkään mittaamisen olisi säilyttävä vapaaehtoisena;

28. korostaa, että on tärkeää edistää passiivitaloja, joiden energiankulutus on hyvin alhainen. Lisäksi komitea tukee ja kannustaa vaihtoehtoisia energialähteitä hyödyntävien aktiivisten talojen mallin laajempaa soveltamista käytännössä;

29. painottaa, että vastuullisen lähestymistavan omaksuminen rakennusalaalla on erittäin tärkeää. Komitea ehdottaa, että laaditaan laitteisiin ja uusiin rakennuksiin sovellettavat tiukemmat suositellut standardit sekä suunnittelua ja rakentamista koskevat tiukemmat suositellut kriteerit, joiden avulla kannustetaan arkkitehtejä, suunnittelijoita ja rakentajia luomaan rakennuksia, jotka täyttävät älykkäille rakennuksille asetetut vaatimukset;

30. toteaa, että lämmitystä ja jäähdytystä koskevan EU:n strategian tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää noudattaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja edistää kokonaisten asuinkorttelien saneerausta. Rakennusten saneerausten ohella on myös järkevää, että samalla koko asuinkorttelissa elvytetään integroidusti ympäristöä, parannetaan infrastruktuuria, perustetaan viheralueita, rakennetaan pyöräteitä jne.;

Teollisuus, lämmön ja sähkön yhteistuotanto ja uusiutuvat energialähteet

31. muistuttaa, että teollisuudessa on huomattavaa potentiaalia energiansäästöön, mikä perustuu ajatukseen teollisesta symbioosista, joka on tärkeä osa siirtymistä kohti kiertotaloutta. Komitea toteaa, että monin paikoin syntyy ylimääräisiä lämmitys- ja jäähdytysvirtoja, jotka johdetaan suoraa päätä ympäristöön. Komitea on samaa mieltä siitä, että hukkalämmön ja hukkakylmän liittäminen kaukolämpö- ja kaukokylmäverkkoihin alentaisi primaarienergian käyttöä ja hyödyttäisi niin taloutta kuin ympäristönsuojelua. Paikallis- ja alueviranomaisilla on tässä yhteydessä tärkeä rooli, sillä ne vastaavat lämmitysjärjestelmien suunnittelusta;

32. toteaa, että teollisuutta olisi kannustettava kiinnittämään enemmän huomiota nykyisten teknologioiden tehokkaampaan käyttöön energiakustannusten alentamiseksi. Teollisuuden osuus energian kokonaisloppukulutuksesta EU:ssa vuonna 2012 oli neljäsnes. Siitä 73 prosenttia käytetään lämmitykseen ja jäähdytykseen ⁽⁸⁾;

⁽⁸⁾ Ks. alaviite 1.

33. kehottaa Euroopan komissiota keskittymään nykyistä enemmän teollisuuden innovointiin ja tukemaan uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja uusien vähähiilisten teknologioiden kehittämistä. Esimerkkinä mainittakoon hiilidioksidin talteenotto- ja varastointiteknologiat, joiden avulla voidaan tehokkaasti edistää ilmastonmuutoksen hillitsemistä. Komitea katsoo, että uudistettu päästökaupparjestelmä on tässä ratkaisevan tärkeä työkalu;

34. on samaa mieltä siitä, ettei sähkön ja lämmön yhteistuotantoa hyödynnetä nykyisin vielä täysimääräisesti. Komitea kehottaakin komissiota laatimaan konkreettisen toimintasuunnitelman, jossa esitetään suositeltavia toimia sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämiseksi;

35. kehottaa jäsenvaltioiden viranomaisia kuulemaan paikallis- ja aluetasoa päätöksistä, jotka koskevat sähkön ja lämmön yhteistuotannon kehittämistä. Kun lisäksi otetaan huomioon paikalliset edellytykset ja mahdollisuudet sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon laajentamisesta kertyvät taloudelliset hyödyt, mm. teollisuuden kilpailukyvyyn parantuminen hukkalämmön hyödyntämisen ansiosta, olisi sähkön ja lämmön yhteistuotantoa haittaavat hallinnolliset ja sääntelyesteet poistettava;

36. katsoo, että uusiutuvien energialähteiden käyttö lämmityksessä ja jäähdytyksessä voisi olla yksi keino varmistaa lämmitys- ja jäähdytysalan tehokas kehittäminen. Kaukolämpöjärjestelmissä voitaisiin hyödyntää erilaisia uusiutuvia ja paikallisia energialähteitä, kuten hukkaenergia, biopolttoaineet, yhdyskuntajäte, aurinko- ja maalämpöenergia. Tämän vuoksi olisi edistettävä järjestelmien kehittämistä siten, että mahdollistetaan uusiutuvien energialähteiden integrointi;

Lämmitys- ja jäähdytysalan rahoitustarve ja siihen liittyviä mahdollisuuksia

37. korostaa, että tehokkuuden parantaminen lämmitys- ja jäähdytysalalla edellyttää huomattavia rahoitusresursseja ja että näin ollen on erittäin tärkeää laatia yhteinen lähestymistapa ja pyrkiä sovittamaan eri rahoituslähteet paremmin yhteen;

38. ehdottaa, että nykyisiä rahoitustukijärjestelmiä tarkistettaisiin eri tasoilla, jotta niitä voitaisiin käyttää kaukolämpö- ja kaukokylmäverkkojen, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön kehittämiseen. Toiseksi komitea kehottaa edistämään houkuttelevien rahoitusjärjestelmien luomista tehokkaampien lämmitys- ja jäähdytysalan toimien täytäntöönpanoa varten;

39. suosittelee innovatiivisten rahoitusvälineiden käytön edistämistä lämmitys- ja jäähdytysalan kehittämisen rahoittamiseksi, ympäristöä kuormittamattomiin teknologioihin tehtävien investointien kannustamista sekä yksityissektorin osallistumisen helpottamista. On tärkeää pyrkiä uusien rahoitustapojen ja -mahdollisuuksien synergiaan ja soveltaa sellaisia rahoitusjärjestelyjä kuin matalakorkoiset lainat, vakuudet, korkotuet, pääomasijoitukset ja arvopaperistaminen;

40. painottaa, että lämmitystä ja jäähdytystä koskevan EU:n strategian täytäntöönpano ja suurempien hankkeiden rahoitus hyötyisivät, jos Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI) ⁽⁹⁾ ja ESIR-rahaston rahoitusvälineet voitaisiin yhdistää. Komitea kehottaakin soveltamaan tällaista toimenpideyhdistelmää mahdollisimman laajalti EU:n jäsenvaltioissa sekä nopeuttamaan ja yksinkertaistamaan prosessia;

41. muistuttaa, että on edistettävä ESCO-mallin nykyistä laajamittaisempaa käyttöä energiahankkeissa ja että on poistettava oikeudelliset ja hallinnolliset esteet, jotka estävät sen käyttöä lämmitys- ja jäähdytysalalla. Komitea toteaa myös, että on tärkeää jatkaa rakenneuudistuksia EU:n jäsenvaltioissa, jotta poistetaan lämmitys- ja jäähdytysalan investointiesteitä sekä byrokratiaa;

42. painottaa Euroopan investointipankin (EIP) kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä sekä sitä, että paikallis- ja alueviranomaisia on tuettava lisärahoituslähteiden löytämisessä ja suurempien energiatehokkuushankkeiden toteuttamisessa. Esimerkkinä mainittakoon, että EIP:n tuella Liettua on luonut innovatiivisen Jessica-rahaston, jonka avulla on houkuteltu lisärahoituslähteitä ja saavutettu kerrannaisvaikutuksia;

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/european-structural-and-investment-funds_fi

43. suhtautuu myönteisesti Euroopan strategisten investointien rahaston (ESIR) ⁽¹⁰⁾ tukeen ja painottaa tässä yhteydessä etenkin mahdollisuutta suuririskisimpään vastuuseen ja laajempiin ja riskialttiimpiin energiatehokkuushankkeisiin kohdistuviin investointeihin. Komitea panee myös merkille, että ESIR-rahasto on tähän mennessä ollut erityisen hyödyllinen pienille ja keskisuurille yrityksille. Näin ollen komitea korostaakin, että on tehostettava tiedotustoimia paikallistasolla, jotta kannustetaan ESIR-rahaston suurempaa osallistumista niissä jäsenvaltioissa, joissa sen toiminta on tähän asti ollut rajallista;

44. on tyytyväinen Euroopan investointihankeportaaliin (EIPP) ⁽¹¹⁾, eli verkkopohjaiseen foorumiin, joka tuo yhteen eurooppalaisten hankkeiden toimijat ja investoijat. Komitea ehdottaa, että foorumia täydennetään kuvaamalla rahoitusvälineitä ja kokoamalla yhteen esimerkkejä hyvistä käytänteistä kehitettäessä rahoitusohjelmia EU:n jäsenvaltioissa toteutettavia energiahankkeita varten;

45. toteaa, että EU:n olisi hyödyllistä laatia suuntaviivoja energia-alan tehokasta hallinnointia ja rahoitusta varten sekä antaa esimerkkejä tehokkaan hallinnoinnin mahdollisista malleista, joita paikallis- ja alueviranomaiset voisivat soveltaa lämmitys- ja jäähdytysalalla;

Paikallis- ja alueviranomaisten rooli

46. muistuttaa, että paikallis- ja alueviranomaisilla on merkittävä rooli lämmitys- ja jäähdytysalalla.

— paikallis- ja alueviranomaiset ovat suoraan vastuussa alasta: ne huolehtivat palvelun tarjonnasta, ovat vastuussa järjestelmäsuunnittelusta ja selvittävät järjestelmien kehittämiseen ja ajanmukaistamiseen liittyviä rahoituskysymyksiä;

— paikallis- ja alueviranomaiset ovat kaikkien muiden alan toimijoiden – kuluttajien, toimittajien, tuottajien, sijoittajien ja verknohaltijoiden – välinen linkki ja antavat muun muassa panoksen ympäristölaadun parantamiseen;

— tärkeimmät päätökset tehdään ja suurimmat hankkeet syntyvät ruohonjuuritasolla. Paikallistasolla teoria toteutetaan käytännössä ja oikeudelliset vaatimukset muunnetaan näkyviksi ja konkreettisiksi tuloksiksi;

— tarjotaan tietoa kuluttajille ja kuullaan heitä;

47. panee merkille, että paikallis- ja alueviranomaiset voivat yhdyskuntasuunnittelusta vastaavina tahoina osaltaan edistää uusiutuvien energialähteiden käyttöä ja parantaa energiatehokkuutta paikallis- ja aluetasolla esimerkiksi laatimalla kunnianhimoisia tavoitteita ja toimintasuunnitelmia, yksinkertaistamalla hallinnollisia menettelyjä ja sääntöjä tai tarjoamalla rahoitustukea;

48. pahoittelee, ettei paikallis- ja alueviranomaisia mainita strategiassa keskeisinä toimijoina lämmityksen ja jäähdytyksen yhteydessä, ja kehottaa Euroopan komissiota kohtelemaan paikallis- ja alueviranomaisia yhdenvertaisina kumppaneina keskustason kanssa, kun kyseisellä alalla toteutetaan lisätoimia;

49. katsoo, että paikallis- ja alueviranomaisia olisi kuultava tulevista erityistoimista, kun otetaan huomioon kyseisten viranomaisten rooli infrastruktuurin suunnittelussa ja toteutuksessa, investoijien houkuttelussa sekä kuluttajille tiedottamisessa ja kuluttajien kuulemisessa;

50. toteaa, että monissa maissa lämmityksestä ja jäähdytyksestä vastaavat kunnat (eli kyseessä on yleishyödyllinen palvelu) ja että näin ollen paikallistaso on keskeisessä asemassa, kun kaikkia alan sidosryhmiä (kotitaloudet, teollisuus) kannustetaan edistämään alan kehittämistä ja luodaan edellytykset kilpailun piristämiseksi ja lämmityskustannusten alentamiseksi;

Tiedotuksen ja suuren yleisön osallistumisen merkitys

51. toteaa, että edistämällä modernin teknologian ja tehokkaiden ja kestäväpohjaisten lämmitys- tai jäähdytysjärjestelmien yleistä hyödyntämistä, mikä mahdollistaa energian ja resurssien tehokkaan käytön, autetaan turvaamaan ilmanlaatu sekä henkilökohtainen ja yhteiskunnallinen hyvinvointi;

⁽¹⁰⁾ <http://www.eib.org/efsi/index.htm>

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/priorities/european-investment-project-portal-eipp_en

52. panee merkille, että saneerauksella tai siirtymisellä toiseen polttoaineeseen tai muilla toimilla ei yksistään saada aikaan merkittäviä tuloksia – asianmukainen tieto on tässä yhteydessä ensisijaisen tärkeää. Rakennuksen omistajilla ei useinkaan ole tietoa saneerauksen hyödyistä. Lämmityksen ja jäähdytyksen osuus eurooppalaisten kulutuskustannuksista on keskimäärin kuusi prosenttia. Väestöstä 11 prosenttia ei kykene lämmittämään asuntoaan riittävästi talvella⁽¹²⁾. Kuluttajien valintoja rajoittavat tiedon puute todellisesta energiankulutuksesta ja sen kustannuksista ja usein riittämättömät varat, jotka estävät investoinnit erittäin tehokkaaseen teknologiaan. On vaikea vertailla teknologioita ja ratkaisuja niiden elinkaaren aikaisten kustannusten ja hyötyjen, laadun ja luotettavuuden perusteella. Komitea ehdottaakin, että keskushallinto ja paikallis- ja alueviranomaiset tekisivät yhteistyötä yleisen tietoisuuden parantamiseksi ja kuluttajien opastamiseksi energiatehokkuustoimista ja energiaa säästävistä tekniikoista;

53. toteaa, että kun otetaan huomioon tieteellinen edistyminen ja teknologian kehittyminen, lämmitys- ja jäähdytysalalta (kuten monelta muultakin alalta) puuttuu asiantuntijoita, joilla olisi asianmukaista tietoa energiatehokkaiden rakennusten rakentamisesta, energiatehokkuudesta ja uusiutuviin energioihin liittyvistä teknologioista. Tämän ongelman ratkaisemiseksi on tärkeää, että kaikki alan sidosryhmät toimivat yhteistyössä, kun koulutetaan päteviä ammattilaisia, toteutetaan kuulemisia ja pannaan täytäntöön tiedotus- ja koulutusohjelmia;

54. suhtautuu myönteisesti Euroopan investointineuvontakeskuksen (EIAH)⁽¹³⁾ perustamiseen. Keskus tarjoaa yksityisille ja julkisille hankkeiden toteuttajille teknistä tukea ja räätälöityjä neuvoja. Komitea toteaa kuitenkin, että olisi asianmukaista tarjota enemmän neuvontapalveluja ruohonjuuritasolla, lähempänä niitä tarvitsevia yrityksiä. On tärkeää parantaa julkisten ja alakohtaisten sidosryhmien tietoisuutta energiansäästöistä;

55. suhtautuu myönteisesti komission aloitteeseen perustuvaan kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirjaan, jossa paikallis- ja alueviranomaiset sitoutuvat alentamaan hiilidioksidipäästöjä ja edistämään näin osaltaan kestäväpohjaisen energiapolitiikan toteuttamista. Komitea kehottaa Euroopan komissiota tarjoamaan kannustimia samankaltaisiin aloitteisiin osallistumista varten.

Bryssel 12. lokakuuta 2016.

*Euroopan alueiden komitean
puheenjohtaja*

Markku MARKKULA

⁽¹²⁾ Ks. alaviite 1.

⁽¹³⁾ <http://www.eib.org/eiah/index.htm>

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

FI